

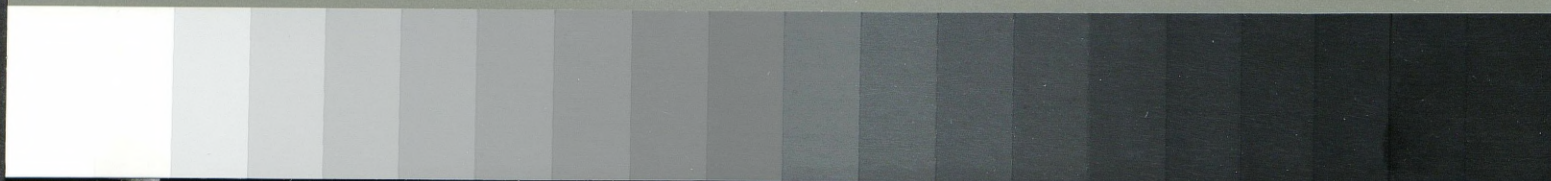
Grey Scale #13

Part Code
ST1316

DANES
-PICTA
.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Colour Chart #13

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

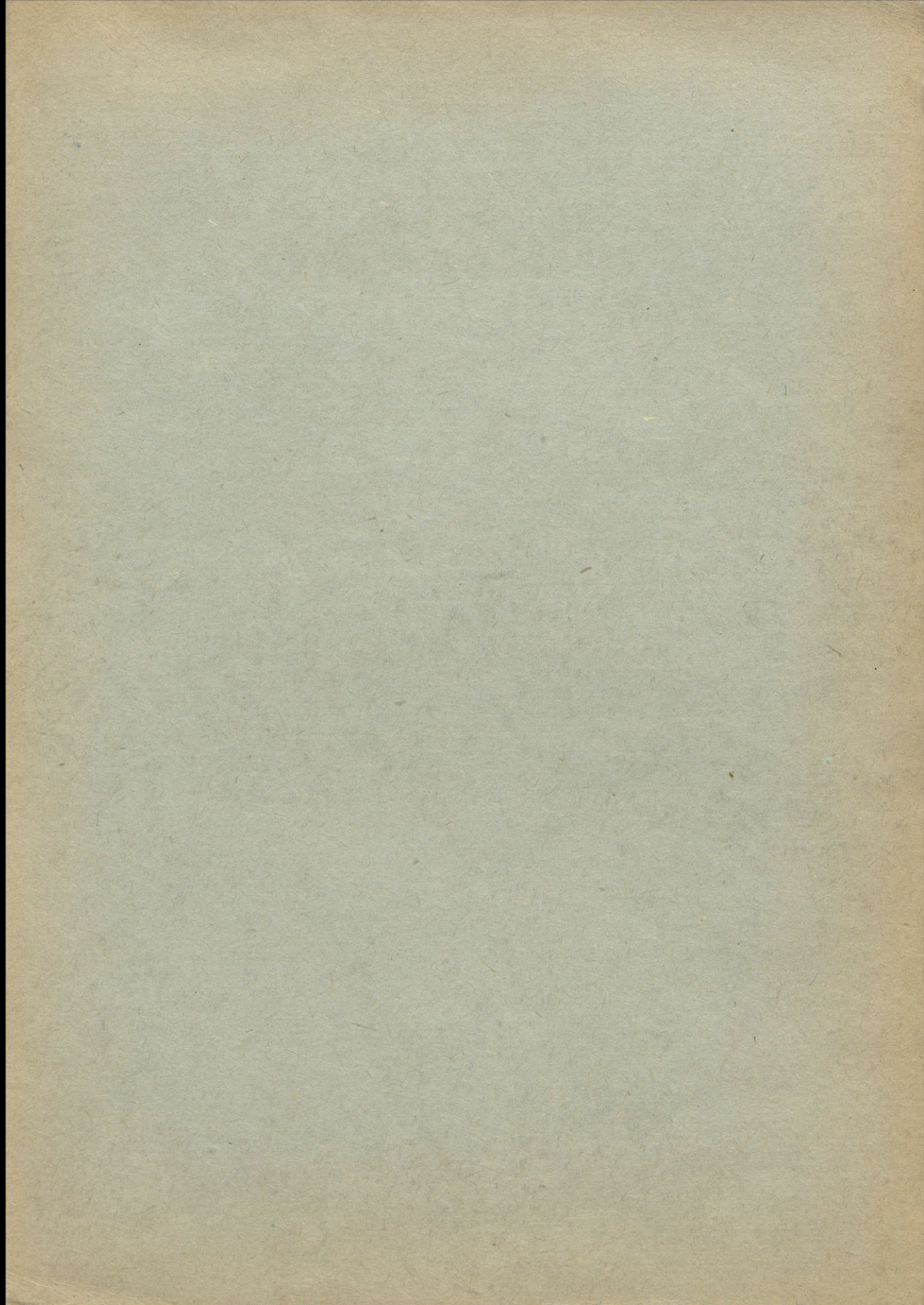
3/Color

Black

Centimetres

Inches

DANES
-PICTA
.COM

SZLACHTA ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ
za ostatnich Jagiellonów

ANTONI BILIŃSKI

SZLACHTA ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ

ZA OSTATNICH JAGIELLONÓW

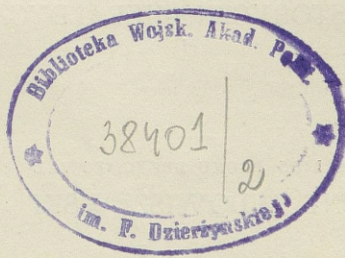
STUDJUM HISTORYCZNO-HERALDYCZNE

PRZEJRZAŁ I DO DRUKU PRZYGOTOWAŁ
ZYGUNT WDOWISZEWSKI

WYDAWNICTWO
KASY IMIENIA MIANOWSKIEGO — INSTYTUTU POPIERANIA NAUKI
WARSZAWA — PAŁAC STASZICA

1932

93(438)6

Prastare rycerstwo ziemi dobrzyńskiej, które wydało z pośród siebie takie postacie historyczne niepowszedniej miary, jak Iwan z Radomina z rodu Pierzchałów (koniec XIV i początek XV w.) i Mikołaj z Lasotek z rodu Dołęgów, biskup kujawski († 1450 r.), czeka na swego dziejopisa.

Pragnąc dać początek pracom o szlachcie dobrzyńskiej i dołożyć swą skromną cegielkę heraldyczną do przyszłego gmachu historii szlachty dobrzyńskiej, opartego na niewzruszonym archiwalnym materiale, obrałem za przedmiot mych dociekań nazwiska, gniazda rodowe i herby szlachty ziemi dobrzyńskiej w epoce ostatnich Jagiellonów.

Główną podstawę mych badań stanowią: wykazy poborowe z czasów Zygmunta Starego (1531, 1535, 1538, 1539, 1540, 1541 i niewiadomego roku), Zygmunta Augusta (1564-1565), bezkrólewia po śmierci Zygmunta Augusta (1573 r.), księgi grodzkie bobrownickie perpetuitatis z lat 1543-1548 (stronic 1384) i 1567-68 (kart 552), t. j. z czasów panowania tych samych monarchów, nieliczne ekstrakty z ksiąg ziemskich ziemi dobrzyńskiej i grodzkich bobrownickich z końca XV, połowy i końca XVI oraz początku XVII w.¹⁾, drukowany sumariusz metryki koronnej (1447-1572 r.), pieczęcie na kwitach poborowych szlachty dobrzyńskiej z 1564, 1565 i 1566 r., oraz mapy trzywiorstowe rosyjskiego sztabu generalnego, nie wolne niestety od wielu usterek.

Nie wszystkie wykazy poborowe dobrzyńskie z XVI w. (Tom Nr. 30 Archiwum b. Komisji Skarbu w Warszawie) posiadają jednakową wartość dla heraldyka. Wszystkich bez wyjątku właścicieli poddanych, nie wyłączając najdrobniejszych szlachty częściowej, tudzież wszystką szlachtę zagrodową, nie mającą poddanych, wymieniają jedynie wykazy z 1564 r. (fol.

¹⁾ Innych ksiąg wieczystych dobrzyńskich z XVI w. Archiwum Główne w Warszawie nie posiada.

290-307, 310-331 i 333-352¹⁾ i 1565 r. (fol. 354-389, 391-406, 413-453, 455-492). Wykazy z 1573 r. (fol. 500-512) zawierają tylko spis miejscowości i ilość pobranego podatku. Pozostałe wykazy z 1531 r. (fol. 108-115, 154-162 i 164-181), 1535 r. (fol. 117-152), 1538 r. (fol. 183-189 i 191-206), 1539 r. (fol. 108-227), 1540 r. (fol. 228-232, 234-238 v i 240-245), 1541 r. (fol. 246-261) i niewiadomego roku bez intytulacji (fol. 514-558), poza nie-licznymi wypadkowo zabłąkanymi nazwiskami właścicieli kmieci, zawierają imienne spisy wyłącznie szlachty zagrodowej, nie mającej poddanych (*nobiles pauperes, cmetones non habentes; nobiles carentes cmetonibus; ubodzy ziemianie*). Wykazy z czasów Zygmunta Starego, prócz niektórych nazwisk przybyszów, podają przeważnie tylko imiona i przeczyska szlachty oraz nazwę wsi, z której szlachcic opłacał podatek. W najstarszym wykazie szlachty zagrodowej z 1531 r. brakuje wykazu powiatu rypińskiego i drugiej raty powiatu lipnoskiego. Wykazy z 1535 r. zawierają przeważnie tylko imiona i przeczyska szlachty zagrodowej bez nazw odpowiednich wsi, wskutek czego, nawet po ustaleniu osobistości znacznej części tych szaraczków na zasadzie wykazów z 1531 i 1538 r., przynależność rodowa pewnej ich garstki pozostaje niewiadomą. Wreszcie wykaz bez intytulacji, w którym brakuje części drugiej raty powiatu rypińskiego, mylnie późniejszymi czasy na pierwszej niezapisanej karcie datowany »1578«, w zupełności co do osób i innych cech charakterystycznych (nieznaczną ilość nazwisk) prawie identyczny z wykazami 1540-41 r., a jaskrawo różniący się od wykazów 1564-65 r., z wszelką pewnością do jednego z następnych lat po 1541 r., t. j. jeszcze do panowania Zygmunta Starego († 1 kwietnia 1548 r.) odnieść należy²⁾. Materiału ściśle heraldycznego, prócz wzmianek, tyczących się pochodzenia i herbów kilkunastu rodzin szlacheckich, wykazy poborowe nie stanowią.

Pierwszorzędny materiał genealogiczny i znacznie więcej wskazówek co do pochodzenia i herbów rodzin heraldykom naszym nieznanych, zawierają dwa tomy ksiąg grodzkich bobrownickich *perpetuitatis*, z których tom I obejmuje tylko część 1543 r. (str. 1-239), lata 1544 (str. 240-485), 1545 (str.

¹⁾ Wykazy 1564 r. podał prof. Pawiński w *Źródłach Dziejowych* (XVI t. I Wielkopolska str. 269-334).

²⁾ Cytuję go w niniejszej pracy, jako wykaz 154... r.

485-737), 1546 (str. 737-1041), 1547 (str. 1041-1382) i zaledwie kilka zapisek z 1548 r. (str. 1382-1384), a tom II — rok 1567 (karty 1-335, liczne omyłki w paginacji) i część roku 1568 (karty 335 v—452, omyłki w paginacji).

Pozatem w księgach Archiwum Głównego w Warszawie, zatytułowanych w spisie aktów ziemi dobrzyńskiej »Księgi bobrownickie ziemskie obligationum 1595-1693«, »Księga różnych czynności bez dat«, »Grodzkie wyroki i registra judicialia 1589-1784« »Ekstrakta i taryfy w tekach 1521-1699« i »1543-1790«, (dwa tomy), znalazłem tylko kilka luźnych kart z akt grodzkich bokrownickich XVI w. i kilkadziesiąt ekstraktów z tych ksiąg oraz ksiąg ziemskich ziemi dobrzyńskiej z końca XV, z połowy i końca XVI i początku XVII w. W innych księgach Archiwum Głównego, również figurujących w spisie aktów ziemi dobrzyńskiej (»księgi ziemskie wpisowe 1587-1701«, »Dissoluta bez dat«), mimo obiecującej intytulacji, nie ma ani oryginalnych dokumentów z XVI w., ani ich ekstraktów.

Drukowany sumariusz metryki koronnej, wydawnictwo prof. Wierzbowskiego¹⁾, stanowi bogate źródło do genealogji i historii rodzin dobrzyńskich, lecz zapisek treści heraldycznej, prócz jednej, nie zawiera.

Wobec nieustalenia na początku drugiej połowy XVI w. nazwisk nawet wśród zamożniejszej szlachty ziemi dobrzyńskiej, oraz sporej ilości w tej ziemi drobnoszlacheckich wsi, zamieszkałych przez wiele rodzin, częstokroć nie mających nic wspólnego ze sobą, prócz nazwiska²⁾, które w owych czasach brano i co chwila zmieniano od cząstek tej albo innej wsi, nabytych, odziedziczonych, otrzymanych drogą ożenku³⁾, a nawet i trzymanych w dzierżawie, zastawie lub wreszcie od posiadłości ojczyma, jedynym niezbitym dowodem pochodzenia i herbu pojedynczych rodzin lub ziemian z owych czasów lub wcześniejszej epoki mogłyby być tylko ich pieczęcie. Niestety kwity poborowe ziemian dobrzyńskich z pieczęciami (opłatkowemi) szlachty posiadamy tylko z lat 1564, 1565 i 1566⁴⁾, na-

¹⁾ Matricularum Regni Poloniae Summaria.

²⁾ Prawie wszystkie te rodziny już na schyłku panowania Zygmunta Starego posiadają tylko bardzo nieznaczne części swych pierwotnych gniazd, w których większa własność należy już do zamożnych rodów Gembartów, Krowickich, Kuczborskich, Moszczeńskich, Działyńskich, Blochów i t. d.

³⁾ Przybieranie nazwiska od majątności żony było zjawiskiem bardzo pospolitem.

⁴⁾ Kwity poborowe 1566 r. tyczą się opłaty podatku z 1565 r.

domiar w dość nieznacznej ilości, pomieszane z kwitami innych ziem wielkopolskich, małopolskich, mazowieckich, a nawet ruskich (56, 57, 58 i 59 t. Archiwum b. Komisji Skarbu w Warszawie). Pieczęcie te przeważnie podpadały lub są już bardzo niewyraźne. Dobrze zachowanych pieczęci z wyraźnymi inicjałami imion i nazwisk ich właścicieli pozostała zaledwie garstka. Z wyjątkiem pieczęci kościelnych i pańskich na kwitach, wydanych przez sprawców (*factores*), wszystkie inne pieczęcie, nawet te, w których inicjały imion i nazwisk nie odpowiadają inicjałom kontrybuentów, w tekście kwitów zwane są stale pieczęciami własnymi (*sigillum suum*). Że podobnego wyrażenia nie można brać dosłownie, wystarczy przytoczyć kilka przykładów. Bartłomiej Baran Dębski na części Sumina i Nowogrodu używa w 1565 roku pieczęci własnej z herbem Junosza i literami B. D.¹⁾. Tę samą pieczęć »własną« z Junoszą i literami B. D. wyciska w tym samym roku na kwicie poborowym zięć jego Maciej Żelski z Bogucina, notoryczny i nie bylejaki Ogończyk, członek możnego rodu Działyńskich²⁾. Jakub Mazowiecki z Giżynka, figurujący w aktach grodzkich bobrownickich z 1567 r.³⁾ z przydomkiem Podkonicz, a zatem herbu Dołęga (Paprocki), przykłada w 1565 r. do kwitu poborowego pieczęć »własną« z herbem Nałęcz i literami M. K.⁴⁾, oczywiście pożyczoną od Mateusza Kłokockiego z Kłokocka herbu Nałęcz⁵⁾. Adam i Józef Ligowscy z Ligowa, synowie Szymona Luby Ligowskiego⁶⁾, a więc herbu Lubicz, używają w 1565 r. pieczęci »własnej« z herbem Radwan, również doraznie pożyczonej⁷⁾. Wojciech Mysłakowski Świeszek na części Mysłakowa zwanej Wilkowja⁸⁾, bezwątpienia Ogończyk, przodek Świeskich tego herbu, (Paprocki) pieczętuje się w tym samym roku Lubiczem, zapewne pożyczonym od sąsiada lub krewnego⁹⁾.

Oto najjaskrawsze przykłady zupełnej rozbieżności między pieczęcią, użytą na kwicie poborowym, i prawdziwym herbem kontrybuenta. Oczywiście deklaracje podatkowe nie stanowiły dokumentów heraldycznych, a pieczęcie na nich zastępowały jedynie podpisy niepiśmiennych i wogóle nadawały kwitom

¹⁾ Archiwum Komisji Skarbu t. 57 Nr. 992. ²⁾ Ibid t. 58 Nr. 216. ³⁾ Grodzkie bobrownickie t. II str. 32, 40-42, 58. ⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 791. ⁵⁾ Ibid t. 57 Nr. 829. ⁶⁾ Gr. bobr. t. II str. 59, 60. ⁷⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1254. ⁸⁾ Gr. bobr. t. II str. 368, 369. ⁹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 575.

cechy autentyczności. Dlatego, jak widzimy, w braku własnej pieczęci brano pierwszą lepszą pieczęć herbową, jaka była pod ręką, nawet z innym herbem, od krewnych lub sąsiadów. Z powyższego wynika, że pieczęć, użytą przez szlachcica dobrzyńskiego na kwicie poborowym,—uwzględniając naturalnie częstą zmianę nazwisk wśród członków jednej i tej samej rodziny,—możemy uważać za jego własny herb tylko wtedy, gdy wyraźne inicjały imienia i nazwiska na pieczęci lub przynajmniej nazwiska zgadzają się z inicjałami kontrybuenta (sc. pieczęć mogła należeć do ojca, stryja lub braci jego), w razie zaś braku inicjałów na pieczęci również tylko wtedy, jeżeli z innych źródeł napewno wiadomo, że ród szlachecki, do którego ów szlachcic należał, pieczętował się tym samym herbem, jaki figuruje na pieczęci.

Wobec tak niekompletnego materiału sfragistycznego dla wyświetlenia herbów wielu rodzin wypadło z konieczności zająć i do innych źródeł, nie wyłączając kodeksów dyplomatycznych i herbarzy. Wiele wskazówek znalazłem w cennych pracach Bonieckiego i Siebmachera, oraz w rękopisie o szlachcie województwa płockiego ś. p. Wiktora Wittyga, który za życia łaskawie dostarczył mi wiadomości, zaczerpniętych z ksiąg płockich, a zwłaszcza z księgi poborowej płockiej 1531-52 r.¹⁾

Pomimo to herby bardzo wielkiej ilości rodzin dobrzyńskich pozostały niewiadome i wobec prawdopodobnego wyczerpania materiału archiwalnego, tyającego się tych rodzin, zapewne nigdy wiadome nie będą. Herbów sporej ilości rodzin i pochodzenia niektórych rodzin od innych nie można było udowodnić niezbiecie. Z powodu nieustalenia nazwisk zwłaszcza wśród uboższej szlachty nasze wiadomości szczególnie o drobnej wieloherbowej rzeszy szlacheckiej, używającej jednego nazwiska i osiadłej na jednej i tej samej wsi, nie mogą być ani wyczerpujące, ani niewątpliwe. Olbrzymie rozrodzenie wielu z tych rodzin (np. Turskich, Trzcіńskich, Koziroskich, Kamieńskich, Paprockich, Babeckich) w zestawieniu z szczupłymi wiadomościami o ich herbach prowadzi nas do wniosku, że na każdej wsi drobnoszlacheckiej, prócz rodzin, których herby są wiadome, dziedziczyły również i inne rodziny tego samego

¹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 52.

nazwiska, lecz innych niewiadomych herbów¹⁾. Wreszcie pamiętać zawsze należy o tem, że herby wzięte z wcześniejszych dyplomatów XV w. lub późniejszych herbarzy²⁾ w zastosowaniu do epoki ostatnich Jagiellonów, do której należy przeważna część istniejącego materiału archiwalnego, są bądź co bądź hipotetyczne i nigdy nie są w stanie zastąpić braku oryginalnych pieczęci z XVI w.

Dążąc w mej pracy ku pewnym ogólnym wnioskom, tyczącym się metody badań i osadnictwa szczepów herbowych, osobno podaję poczet rodzin szlacheckich, które wzięły nazwiska od wsi, znajdujących się w ziemi dobrzyńskiej osobno zaś spis rodzin, pochodzących z innych ziem polskich, przeważnie niedawno osiadłych w ziemi dobrzyńskiej³⁾, których część (lub niektórzy członkowie) używała w dalszym ciągu swych poprzednich nazwisk, przybranych od dawnych gniazd, znajdujących się poza ziemią dobrzyńską, część zaś (lub niektórzy członkowie), biorąc inne nazwiska od posiadanych w ziemi dobrzyńskiej włości, tworzyła nowe rodziny miejscowe.

Przy każdej rodzinie podaję jej herby, wieś, z której ta rodzina wyszła, z uwzględnieniem powiatu, a co się tyczy rodzin dobrzyńskich, to i ówczesnej parafji, pochodzenie jednej rodziny od drugiej lub wspólność pochodzenia z innemi rodzinami, stan posiadania oraz genealogiczne szczegóły, zwłaszcza takie, które wyświetlają pochodzenie rodzin lub tyczą się rodzin mało znanych lub zupełnie nieznanych.

Mapy heraldycznej do niniejszego studjum nie dołączam, albowiem wobec bardzo znacznej ilości rodzin niewiadomych

¹⁾ Różnorodność nazwisk, używanych przez szlacheica i najbliższą jego rodzinę (np. ojca, stryja, braci), częste ich zmiany, a nawet jednocześnie używanie przez jedną tę samą osobistość kilku nazwisk, słowem okoliczności przeważnie nieuchwytnie dla badacza, stanowią niewyczerpane źródło pomyłek, zwłaszcza genealogicznych, polegających na sztucznem rozmnażaniu osób.

²⁾ Ówczesny heraldyk Paprocki (1543-† 1614) z Paprotek-Głogolów (par. sierpska pow. rypiński), aczkolwiek urodził się i przez pewien czas mieszkał w ziemi dobrzyńskiej, piastując w niej urząd ziemski, daje nam jedynie garstkę zresztą dość dorywczych i nieścisłych informacji przeważnie li tylko o najwybitniejszych rodzinach dobrzyńskich. (Herby rycerstwa polskiego. 1584 r.) Że to był *sui generis* ówczesny Żychliński lub Kosiński podaje Walerjan Zbylut Nekanda Siciechowski w dziele p. t. »Liber generationis plebeanorum«, napisanem pomiędzy 1626 a 1639 r.

³⁾ Prócz nielicznych wyjątków np. Kościeleccy, Pleccy, Sierpscy vel Gulczewscy, Łubeccy.

herbów oraz dużej ilości rodzin, których herbów nie można było ustalić dowodnie, byłaby ona bardzo niedokładna. Wreszcie mapa ziemi dobrzyńskiej z XVI w., t. j. z dość późnej epoki, obejmująca, prócz przypuszczalnych autochtonów, rody przybyłe do ziemi dobrzyńskiej dawnymi, lecz różnemi czasy (np. w XIV i XV w.), niekiedy w XVI w. już słabo reprezentowane (np. Świnkowie), tudzież rodziny przybyszów świeżej daty, częstokroć wobec zarzucenia przez nie dawnych niewiadomych nam nazwisk i przybrania nowych od posiadłości w ziemi dobrzyńskiej pozornie uchodzące za rodziny miejscowe, w której ponadto brakowałoby wielu szczepów, niegdyś w tej ziemi osiadłych (np. Pierzchałowie, Sokołowie, Odrzowie), nie mogłaby nam dać pojęcia o pierwotnem osiedleniu rodów, stanowiącem jedyny cel, do którego mapa heraldyczna zmierzać powinna.

SPIS SKRÓCEN.

Akta bobrownickie ziemskie obligationum	— Bobr. ziem. oblig.
„ „ „ wpisowe	— Bobr. ziem. wpis.
„ grodzkie bobrownickie	— Gr. bobr.
„ „ i ziemskie warszawskie	— Grodz. i ziem. warsz.
„ plockie grodzkie wieczyste	— Ploc. grodz. wiecz.
„ „ ziemskie „	— Ploc. ziem. wiecz.
„ ziemskie brzesko-kujawskie	— Ziem. brz. kuj.
„ „ drobieckie	— Ziem. drobiec.
„ „ łączyckie	— Ziem. łącz.
Archiwum b. Komisji Skarbu w Warszawie	— Arch. Kom. Sk.
„ Komisji Historycznej Akad. Umiej.	— Arch. Kom. Hist.
Bobrownickie ekstrakta i taryfy w tekach	— Bobr. ekstr. i tar.
„ grodzkie wyroki i registra judicialia	— Bobr. grodz. wyr. i reg. jud.
Boniecki Herbarz	— Boniecki
Borkowski Spis nazwisk szlachty polskiej	— Borkowski
Część	— Cz.
Dobrzyńskie dissoluta bez dat	— Dissol. dobrz.
Dobrzyńska księga różnych czynności bez dat	— Ks. dobrz. róż. czyn.
Helcel Starodawne prawa polskiego pomniki	— Helcel Star. pr. pol. pomn.
Kapica Milewski Herbarz	— Kapica
Kętrzyński O ludności polskiej w Prusach niegdyś krzyżackich	— Kętrzyński O ludn. pol. w Prusach
Kluczycki Lauda sejmików dobrzyńskich	— Kluczycki Lauda
Kodeks dyplomatyczny polski	— Kod. dypl.
Kodeks dyplomatyczny wielkopolski	— Kod. wpol.
Kosiński Przewodnik heraldyczny	— Kosiński
Księga	— Ks.
Księga poborowa plocka	— Ks. pob. ploc.
Kuropatnicki Wiadomość o klejnocie szlacheckim	— Kuropatnicki
Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum	— Lites
Malachowski Spis nazwisk szlachty polskiej	— Malachowski
Metryka Koronna	— Metr. Kor.
Miesięcznik heraldyczny	— Mies. her.
Monumenta medii aevi	— Monum. med. aevi

Niesiecki Korona Polska	— Nasiecki
Niesiecki Korona Polska wydanie Bobrowicza z dopiskami Krasickiego	— Bobrowicz lub Krasicki
Okolski Orbis Polonus	— Okolski
Paprocki Herby Rycerstwa Polskiego	— Pawrocki Her. Ryc. Pol. lub Paprocki
Pawliszczew Herbarz rodzin szlacheckich Kró- lestwa Polskiego	— Pawliszczew
Piekosiński Heraldyka Polska wieków średnich	— Piekosiński Her. Pol. w. śr.
„ Poczet rodów szlachty polskiej wieków średnich (Rocznik Towarzystwa Heraldycznego t. II za 1910 r.)	— Piekosiński Roczn. her. t. II
Rzyszczyński i Muczkowski Kodeks dyploma- tyczny	— Rzyszczyński i Muczk. Kod. dypl.
Semkowicz Mazowieckie przywileje rodowe XIV i XV w.	— Semkowicz Maz. przyw. rod.
Siebmacher Allgemeines Wappenbuch	— Siebmacher Allg. Wap- penb.
Tom	— t.
Ulanowski Dokumenty kujawskie i mazowieckie	— Ulanowski Dokum. kuj. i maz.
„ Materiały do historii prawa i heral- dyki polskiej	— Ulanowski Materiały do hist. pr. i her. pol.
Uruski Rodzina (Herbarz)	— Uruski
Wittig Nieznana szlachta	— Wittig Niezn. szl.
Wittiga rękopis o szlachcie województwa płockiego	— Rpis Wittiga
Wykazy poborowe ziemi dobrzyńskiej	— Wyk. pob.
Żernicki Der polnische Adel	— Żernicki

B.

1. BABECCY z Babcza rzałego v. B. rzałnego v. B. rzalnego v. Rzalina i Babcza-Wiączanek v. Wiączanek pod Sierpcem (*par. sierpska pow. rypiński*¹⁾).

Babeccy z B. rzałego, drobna szlachta, bardzo licznie rozrodzona, używają przezwisk: *Caca, Kalwa, Kalwicz, Kierło, Kierłowicz v. Kierlicz, Okuń, Pięta, Pięcic, Plosza, Reguła*²⁾ i *Wszak*. Niewątpliwie większość tych B. należy do znanych heraldykom B. *herbu Cholewa*³⁾,—rodziny jednego pochodzenia z *Dobrosielskimi* z Dobrosielic pod Drobinem w ziemi płockiej i *Wielickimi* z Wielkiego w par. działynskiej pow. lipnoskim⁴⁾. Od B. Cholewów, którzy w drugiej połowie XVI w. siedzą na częściach w sąsiednich Paprotkach-Bryskach i Paprotkach-Kłobukach (*par. sierpska pow. rypiński*) idą *Paproczy herbu Cholewa*⁵⁾, znani Niesieckiemu i Pawliszczewowi⁶⁾. Z nich Jan Paprocki z Paprotek-Kłobuków (1564-5) posiada przydomek Pięta⁷⁾, używany przez B., a Mateusz B. v. Pa-

¹⁾ Las Babcza nadany został w 1300 r. przez Ziemowita, księcia łęczyckiego i dobrzyńskiego prawem dziedzicznym Mieczysławowi z Turzy (Ulanowski. Dokum. kuj. i maz. Nr. 15)

²⁾ W 1497 r. zostały skonfiskowane części w B. wdowy Adamowej, Jana Reguły i wdowy Anny Płoszyny (metryka koronna XVI, 121)

³⁾ Paprocki Boniecki. Paweł B. z Rachocina w pow. sierpskim pieczętuje się w 1565 r. Cholewą z własnymi literami P. B. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 741)

⁴⁾ Paprocki. Herby Rycerstwa Polskiego wyd. Turowskiego str. 352.

⁵⁾ Marcin i Mateusz B. v. Paproczy dziedziczą w 1564-7 r. na częściach w Paprotkach-Bryskach. Z nich Mateusz, używający przydomku Brysk, ma syna Mateusza Paprockiego, który staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim (Wykazy poborowe. Grodz. Bobr. t. II str. 60, 119, 278). Jan Paprocki Pięta posiada w 1564-5 r. zagrodę w Paprotkach-Kłobukach (Wyk. pob.)

⁶⁾ Herbarz rodzin szlacheckich Królestwa Polskiego.

⁷⁾ Związku pokrewieństwa między B. i Paprockimi Piętami z jednej strony, a Trzecińskimi Piętami z Wielkiej i Małej Trzcianki i Osieckimi Piętami z Osieka pod Ligowem z drugiej strony, dopatrzeć się trudno.

procki (1564-7)—przydomek Brysk (od nazwy wsi Paprotki-Bryski), używany przez Paprockich. Niektórzy B. (Cholewowie?), dziedzicząc w tym samym czasie na cząstkach w pobliskim Sułocinie (par. sierpska) biorą naprzemian nazwiska *Sułockich* i *Babeckich*⁸⁾. Stanisław B. Okuń (1539⁹⁾, szlachcie zagrodowy w B. rzałym, wraz z *Zdanowskimi*, *Okuniami* i *Okuniewiczami* ze Zdanów (par. świe-dziebieńska pow. rypiński) należy zapewne do *Okuńskich Nałęczów* z Okunina (par. ruska pow. rypiński).

Ponieważ źródła z lat 1531-68 wymieniają około 50 B. z B. rzałego, trzeba więc przypuszczać, że na B. rzałym siedzi wiele innych rodzin niewiadomych herbów.

Babeccy herbu Lubicz¹⁰⁾ wyszli, jak się zdaje, z B. Wiączanek i pochodzą być może od *Szydłowskich* Lubów z Szydłowa w pow. mławskim¹¹⁾. Na B. Wiączankach w latach 1535-68 dziedziczy drobna szlachta¹²⁾, wśród której są i *Cholewowie*¹³⁾.

Marcin B. z Wiączanek herbu[?] był w 1546-7 r. komornikiem ziemskim dobrzyńskim i instygatorem kar sądowych ziemskich i grodzkich bobrownickich¹⁴⁾.

⁸⁾ Trojan B. v. Sułocki z żoną Anną, oraz Mikołaj i Andrzej B. v. Sułoccy dziedziczą w 1564-8 r. na cząstkach w Sułocinie (Wyk. pob. Gr. Bobr. II 94-96, 158, 421).

⁹⁾ Wyk. pob.

¹⁰⁾ Siebmacher. Allgemeines Wappenbuch t. III tab. 76.

¹¹⁾ Część Mateusza Szydłka w Wiączankach z częścią młyna na rzece Skrwie została skonfiskowana w 1497 r. za niestawiennictwo Szydłka na wyprawę wojenną (Metr. kor. XVI, 97).

¹²⁾ Źródła wymieniają 9 B. z B. Wiączanek.

¹³⁾ Rękopis Wittyga o szlachcie ziemi płockiej.

¹⁴⁾ Gr. Bobr. I 813, 815, 825, 905, 912, 913, 919, 920, 935, 1065, 1093, 1111, 1138, 1139, 1185, 1186.

2. BACHORZEWSKY herbu niewiadomego z Bachorzewa pod Dobrzyniem (*par. i pow. dobrzyński*). Istnieli na schyłku XV w.¹⁾. Herbu ich nie zna Boniecki²⁾.

¹⁾ Helcel. Starodawne prawa polskiego pomniki.

²⁾ Por. bałamutne wiadomości Żernickiego (Der polnische Adel) o B. v. Stęgowskich z powołaniem się na t. I Złotej księgi Żychlińskiego, który wcale tej rodziny nie cytuję. Niewiadomo, czy Ż. miał na myśli B. z ziemi dobrzyńskiej czy też jaką inną rodzinę B.

3. BALIŃSCY herbu Przosa¹⁾, zamożny ród senatorski, z Balina (*par. żalska pow. rypiński*), należącego w końcu XIV

¹⁾ Boniecki.

i na początku XV w. do Pierzchałów²⁾). Posiada liczne królewszczyzny w prowincji pruskiej. Pieczęcie na kwitach poborowych B. uległy zniszczeniu.

Genealogiczne szczegóły o B. podajemy w dopisku³⁾.

²⁾ Por. Radomińscy.

³⁾ Andrzej B. dworzanin królewski (1504), wojski dobrzyński (od 1504), a następnie kasztelan rypiński, zrezygnował z kasztelanji w 1512 r. (Metr. Kor. XX, 260 i XXV, 163). Adam B. (1497-1505) z Morawska (w pow. poznańskim?) na B. i innych posiadłościach w ziemi dobrzyńskiej, skonfiskowanych ziemianom w 1497 r. za uchylenie się ich od udziału w wyprawie wojennej, chorąży ziemi dobrzyńskiej (1497), a następnie (1505) kasztelan rypiński (Metr. Kor. XVI, 114 i XXI, 208), spłodził dwóch synów — Jana i Andrzeja. Z nich Jan (1506-1531), piszący się z Morawska lub z Bielaw w województwie pomorskiem, dziedzic części B. i Braunswaldu polskiego w pow. sztumskim, tenutarjusz Tczewa i innych królewszczyzn w prowincji pruskiej oraz połowy Starorypina z młynem Rudnym vel Gniazdkiem w ziemi dobrzyńskiej (od 1515 r.) żonaty dwukrotnie z Barbarą de Legendorf (1516), córką Gertrudy, wdowy po Mateuszu Modlibogu z Sowyczowa w pow. inowrocławskim i z Barbarą de Felsdorf (1528), pisarz królewski (1506), pisarz ziemi dobrzyńskiej (od 1506), proboszcz w Kowalu (1508-11), rządca zamku malborskiego (1509), kasztelan rypiński (od 1512), gdański (1519), podskarbi ziem pruskich (1520), piastował aż do śmierci urząd pisarza ziemi dobrzyńskiej. Przed śmiercią w 1530 r. otrzymał ekspektatywę na jedno z trzech województw pruskich. Zmarł w 1531 r., nie doczekawszy się godności wojewody. (Metr. Kor. XXI, 377; XXIII, 4; XXIV, 62; XXV, 145; XXV, 70 i 163; XXVI, 125; XXVIII, 45, 113, 145; XXIX, 135, 136, 137, 295, 349, 390, 439, 451, 452, 509, 624; XXX, 304; XXXI, 330; XXXIII, 84; XXXIII, 841; XXXIV, 181; XXXIV, 356; XXXVII, 247 i 268; XXXVIII, 237, 608, 618, 648; XXXIX, 744; XL, 364; XLIII, 344, 345, 364; XLIII, 376; XLIV, 178, 727, 733, 886; XLVI, 57, 65; XLVII, 308; XLVII, 69 i XLVIII, 604). Synowie kasztelana Jana Stanisław (1533-54), Jan (1533-45), Adam (1533-49), Mateusz (1533-45) i Wencęśław (1533-66), dziedzice części B. i tenutarjusze królewszczyzn w pow. elbląskim i sztumskim byli również tenutarjuszami (od 1545 r. dożywotniemi) połowy Starorypina z Gniazdkiem, którą w 1545 r. otrzymał ostatecznie w dożywotnie posiadanie jeden z braci Stanisław z żoną Konstancją Sokolowską z Wrzacy (1545-68) i synem Jerzym (1545-70). Ten Stanisław otrzymaną przy działach majątku spadkowego część B. (8 włók) podarował w 1546 r. stryjowi rodzonemu Andrzejowi, wojskiemu ziemi dobrzyńskiej i w tym samym roku otrzymał ekspektatywę na urząd wojskiego. W 1549 r. był podczaszym, a w 1554 r. cześnikiem dobrzyńskim. Wdowa po Stanisławie Konstancja posiadała w 1564-8 r. część Starorypina i Pręczkowa, a syn Jerzy tenutę w pow. sztumskim (Metr. Kor. XLVIII, 604; LVIII, 108; LXIX, 24; LXIX, 24; LXIX, 73; LXXI, 160; LXXVI, 222; LXXVI, 341 i 352; LXXVII, 64; LXXXIII, 449; CI, 163, 164, 165; CIX, 179. Bobr. ziem. oblig. t. 15 Gr. bobr. I, 820, 821; II, 419). Wyk. pob. Drugi syn Adama kasztelana rypińskiego Andrzej (1530-47), dzierżawca czopowego w ziemi dobrzyńskiej (1532), wojski (1530-47) i poborca ziemi dobrzyńskiej (1535, 1544, 1545) na części Ba-

lina (Metr. Kor. XLVII, 241; LI, 160; LXVII, 63; LXVI, 154. Bobr. ziem. oblig. f. 22, 23. Gr. Bobr. I, 262, 302, 303, 433, 434, 464, 505, 508, 512, 820-823, 1362), spłodził kilku synów i dwie córki: Magdalenę (1543) za Mikołajem Swarockim z Swarocina Wielkiego i Małego w pow. gostyńskim (Metr. Kor. LXVI, 153, 154) i Katarzynę (1544-7) za Janem Widlińskim Czechem z Grodzienia v. Grodzieńskim (Gr. bobr. I, 284, 285, 330, 360, 366-371, 396, 397, 416-418, 505-508, 596, 615-619, 691, 692, 821-823, 1180, 1181, 1193, 1211, 1212), zmarłym bezpotomnie w 1544 r. Z synów wojskiego Andrzeja Piotr (1546-65) w 1546-7 r. jeszcze imposesjonat i gołota, zabójca Fryderyka Swarockiego, teścia swej siostry, dziedziczył w 1564-5 r. na częściach w B., Nadrożu i Gulbinach (Gr. bobr. I, 890, 935, 1211, 1280, Wyk. pob.). Najstarszy Łukasz (1553-1566), podczaszy (1543-7), a następnie wojski ziemi dobrzyńskiej, żonaty z Jadwigą Witoską z Grochowalska, wdową po Pawle Grodzieńskim z Grodzienia i Ciołuchowa, w 1564-5 r. dziedzic części w B., Gulbinach i Piórkowie (Gr. bobr. I, 294, 302, 303, 503, 509, 548, 911, 965, 1173, 1207-1212, 1353; II, 20, 21 Wyk. pob.) spłodził córkę Katarzynę (1544-67), zamężną za Bartłomiejem Wichulskim, ziemianinem z Prus Królewskich (Metr. Kor. LXXIVa, 107, Gr. bobr. II, 20, 21). Synami wojskiego Andrzeja byli również Jakób (1554-67) i Jan (1564-7) oraz być może i Tomasz B. (1564-7). Z nich Jakób dziedzic na częściach w B., Gulbinach i Nadrożu, był w 1567 r. podczaszym ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. LXXXIII, 449. Wyk. Pob. G. bobr. II, 293, 294). Jan (1564-7) z żoną Katarzyną dziedziczył w Gulbinach i Piórkowie (Wyk. pob. Gr. bobr. II 293, 294), Tomasz B. (1545-67), dziedzic części w B., Nadrożu i Gulbinach (1564-7) z żony Agnieszki Słupskiej (1543-68) z Słupi w pow. keyńskim, wdowy po Jakóbie Sumińskim, dziedziczki części w Dąbrowie pod Słupią i Kościele w pow. inowrocławskim oraz w Suminie, Nowogrodzie Sumińskim, Witoważu, Włęczu w pow. lipnoskim i Jarczochowie w pow. rypińskim (Wyk. pob. Gr. bobr. I 105, 106, 167, 272, 273, 300, 301, 544, 545, 680-686, 867, 868, 962; II 79-81, 149) spłodził córkę Agnieszkę (1567), żonę Andrzeja Łowczykowskiego (Gr. bobr. II 79-81, 149), która wraz z mężem mieszkała w Suminie.

4. BALDOWSCY herbu Prus I z Baldowa (*par. wierzbicka pow. lipnoski*) szlachta zagrodowa, gałąź mazowieckiego rodu *Świątków*, którzy za Zygmunta Augusta dziedziczą również na K obrzyńcu w par. rogowskiej w pow. rypińskim¹). Ci Świątkowie byli zapewne jedni z G o w o r o w s k i m i z G o w o r o w a w pow. zakroczymskim, od których idą w ziemi dobrzyńskiej S u s z e w s c y z Suszewa, niemal graniczącego z Baldowem, B o r z y m i ń s c y z Borzymima i R a d o m i ń s c y z Radomina w pow. rypińskim. Niektórzy z tych B., dziedzicząc na *Suradówku* (*par. wierzbicka pow. lipnoski*), brali nazwisko Suradowskich²).

¹) W 1564-5 r. na K obrzyńcu siedzi N. Świątka, szlachcie zagrodowy (wyk. pob.)

²) Bartłomiej († około 1541 r.), syn Piotra B. († przed 1531 r.) szlachcica zagrodowego, a przyrodni brat z jednej matki Wawrzyńca Szczepankow-

skiego, dziedziczył na częściach w B. i Suradówku. Blizkimi ich krewnymi byli trzej bracia rodzeni: Michał B. z B. († przed 1564 r.), Józef B. (1538-68) vel Suradowski (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 3) i Mateusz B. (1543-7) dwaj ostatni na częściach w B. i Suradówku. Michał spłodził dwoje dzieci: Jakóba Świątkę vel Baldowskiego (1564-7) i córkę Jadwigę (Gr. bohr. II 243, 244), a Józef — Wojciecha (1567-8), również dziedzica części w B. i Suradówku. Nie wiem w jakim stopniu pokrewieństwa z tymi B. był Stanisław B. (1567) z B. (Wyk. pob. Gr. bohr. I 3, 162, 323, 324, 329, 330, 431, 432, 460, 482, 579, 628-632, 642, 705, 706, 710, 711, 758, 815, 932, 936, 983, 999, 1014, 1063, 1078, 1079, 1134, 1156, 1162-1164, 1171, 1176, 1291, 1364; II 61-63, 186, 243, 244, 277, 325, 389, 390, 404, 405, 426). Innych B. źródła nie wymieniają.

5. BĄDKOWSCY herbu Zagroba¹⁾ przydomku Rochna i Rochnowicz, jędni z Turskimi Zagrobami, już za Jagielly dziedzicami pobliskiej Turzy Wielkiej²⁾, drobna szlachta z parafjalnej wsi Bądkowa, położonej po obydwóch brzegach Skrwy w pow. dobrzyńskim i plockim. Większa część tego Bądkowa Kościelnego v. parafjalnego na prawym brzegu Skrwy, t. j. w pow. dobrzyńskim, już w pierwszej połowie XVI w. należy do biskupów plockich i Gębartów³⁾. Źródła z lat 1532-67, dotyczące się ziemi dobrzyńskiej, wymieniają 12 B.⁴⁾, a wykazy poborowe pow. plockiego z lat 1531-78 również dość licznych B. z B. — Pachow, B. — Sadów i B. — Sobków, przydomku Rochna, Sobko i Zagroba (od herbu). Wszyscy ci B. z pow. plockiego pieczętują się Zagrobą⁵⁾. Nazwa B. — Rochny, powstała, jak się zdaje, dopiero w XVII w.⁶⁾.

¹⁾ Księga poborowa plocka 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52). U Borowskiego (Spis szlachty polskiej) mylnie herbu Leliwa.

²⁾ Rzyszczewski i Muczkowski. Kodeks dyplomatyczny, T. II N. 578.

³⁾ B. Gębartowe v. B. — Gębarty (Wyk. Pob. 1531 r.), w połowie XVII w. zwane B. Kmiecem (Wyk. pob. 1633 r. Arch. Kom. Sk. t. 150, Bobrownickie ziemskie wpisowe).

⁴⁾ N. Rochna razem z Hieronimem Gębartem z Kamienicy posiadają w 1532 r. wspólny młyn w B. (Metr. Kor. XLVII, 125), a Jan B. w 154... r. zagrodę w B. W latach 1543-7 staje w grodzie bobrownickim Katarzyna z Winnicy, żona Stanisława Rochny z B., w 1547 r. już wdowa (Gr. bohr. I 170, 1312, 1314), Stanisław syn Dobiesława B. z B. — Szopek w ziemi plockiej odziedziczone po rodzicach części B. — Szopkach podarował w 1546 r. Andrzejowi Sierakowskiemu z Gulbin (l. c. 868, 869). Adam, Wojciech, Stefan, Zygmunt, Piotr, i Jakób B. posiadają w 1564-5 r. bardzo małą część w Turzy Wielkiej (Wyk. pob.). Marcin B. (1567) był słuzebnikiem Marcina Głowińskiego z Więclawic (Gr. bohr. II, 114).

⁵⁾ Rpis Wittyga.

⁶⁾ Boh. ziem. wpis.

6. BĘKLEWSCY v. BĄKLEWSCY z Bęklewa v. Bąklewa w par. *mokowskiej pow. dobrzyńskiej*¹⁾ licznie rozrodzona drobna szlachta przeważnie zagrodowa. Używają przydomków *Chodor v. Chodorek v. Chodorowicz, Drozd, Giza v. Gizik v. Gizicz, Kisiel, Łazęka* (od jednej z proklam herbu Jastrzębiec), *Sucharda, Suchardzicz, Topola i Złościara*. Część B. należy do dwóch znanych rodzin B. herbu Jastrzębiec-Łazęki i herbu Nałęcz.

Z nich Boleścice dziedziczyli na B. już za Jagielly Marcin B. z rodu Boleściców uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski²⁾. Kilku B. Łazęków w cytują wykazy poborowe i akty grodzkie bobrownickie³⁾.

B. Nałęcze, następnie rozrodzeni na Litwie⁴⁾, byli gałęzią Kłokockich z Kłokocka w par. i pow. lipnoskim⁵⁾.

Prócz tych dwóch rodzin, wśród trzydziestu kilku B., wymienionych w źródłach z lat 1531-68, są również rodziny innych herbów, które od B. biorą nazwisko Bęklewskich. Tak np. Kisielewscy z sąsiedniego Kisielewa (par. i pow. dobrzyński), dziedzicząc na B. i Turzy Wielkiej v. Starej (par. bądkowska pow. dobrzyńska) używają nazwisk B. i Turskich z przydomkami *Kisiel i Kisielezyk*.

Jeden z licznych Kochańskich Klimuntowiczów v. Klimuntów v. Klementowiczów, t. j. synów czy też potomków Klemensa z pobliskich Kochani (par. i pow. dobrzyński), niewiadomy z imienia, dziedzicząc części w B., staje w 1543 r. w grodzie bobrownickim jako Bęklewski⁷⁾.

¹⁾ Dzisiaj Bętlewo. W źródłach z XVI w. również Beklewscy, Banklewscy, Bętlewcy, Betlewscy, z Banklewa, Beklewa, Bątlewa, Batlewa, Bętlewa. W księgach metrycznych par. rypińskiej z końca XVII w. Bętlewscy v. Bętlewcy.

²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Piotr B. Łazęka (1544-5), Stanisław B. Łazęka (1535 ÷ 1540) wdowa po nim Łazękowa (1541-44) i synowie jego Wincenty (1543-7) i Wojciech (1543-68) B. Łazękowie dziedziczą na częściach w B. (Wyk. pob. Gr. bobr. I. 3, 4, 17, 324, 467, 607, 666, 667, 887, 1179, 1180; II, 363, 364 i 400).

⁴⁾ Kojalowicz. Compendium.

⁵⁾ Mateusz Kłokocki (1543-67), syn Barbary, wójt m. Lipna dziedzicząc części w Kłokocku i Bęklewie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 271, 272, 621, 658, 659, 911, 957, 958, 1190, 1191; II, 42, 272, 273), w niektórych zapiskach sądowych figuruje jako Bęklewski (Gr. bobr. I, 1372, 1373). Na kwicie poborowym z 1565 r. pieczętuje się Nałęczem z własnymi literami M. K. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 829).

⁶⁾ Kisiel (1531-4...) i Kisielowa (1535) posiadają zagrody w B. (Wyk. pob.).

⁷⁾ Gr. bobr. I, 3 i 4. Por. Kochańscy.

B. Chodorowie i Chodorowicze⁸⁾ i ich gałęź Kochańscy przydomku *Chodor*⁹⁾, oraz B. Gizowie i Gizicze tudzież Ligowscy z parafialnej wsi Ligowa w pow. lipnoskim, używający również przydomku *Giza i Gizicz*, pochodzą prawdopodobnie: Chodorowie od jakiejś nieznanej drobnoszlacheckiej rodziny Chodoraskich z Chodorążka (par. karnkowska pow. lipnoski), która w XVI w. nie siedzi już na Chodorążku, a Gizowie od Gizińskich z Gizinka w pow. rypińskim¹⁰⁾. Ponieważ Kisielewscy, Kochańscy i Gizińscy należą do rodzin wieloherbowych, więc i herbów Kisielów, Klimutów i Gizów B. również wymienić nie jesteśmy w stanie. Wreszcie Drozdowie B. i Drozdowie Kukowscy z Kukowa (par. ligowska) należą zapewne do *Drozdowskich* herbu *Pobóg* z Drozdowa Kościelnego w pow. płońskim¹¹⁾.

Mikołaj z B. herbu ? był w 1503 r. komornikiem ziemskim dobrzyńskim¹²⁾.

⁸⁾ Jan Chodor (1531-4...), Wojciech Chodor v. Chodorek v. Chodorowicz (1541-68) i Błażej Chodorowicz (1567) B. siedzą na zagrodach w B. (Gr. bohr. I, 3, 4, 557, 792, 874, 875, 1232, 1233, 1238, 1254; II, 74, 75, 431, 444 Wyk. pob.).

⁹⁾ Źródła wymieniają jedynie Leonarda Chodora z Kochani (1531-47), żonatego z Anną, wdową po Mikołaju Krzeczku z Turzy Wilczej (Wyk. pob. Gr. Bohr. I, 612, 928-930, 1004, 1059, 1066, 1067, 1084, 1086, 1185, 1213, 1219, 1223, 1224).

¹⁰⁾ Andrzej B. Giza v. Gizik v. Gizicz (1531-4...) i Jan B. Gizicz (154...) dziedziczą na cząstkach w B. (Wyk. pob.).

¹¹⁾ Część Mateusza Drozda w B. została skonfiskowaną w 1498 r. za niestawiennictwo Drozda na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198). Jan B. Drozd (1535-68) był ojcem Stanisława Janowicza B. (1567) i Małgorzaty Nagórskiej (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 169, 171, 792, 1070; II, 42, 272, 273, 382-384, 389). Drozdowscy, nie zamieszkali w ziemi dobrzyńskiej biorą w 1567 r. sukcesję po Dorocie żonie Jakóba Rogowskiego z Rogowa (Gr. bohr. II, 184).

¹²⁾ Gr. bohr. I, 816, 817.

7. BIAŁKOWSCY zapewne herbu Rogala z Białkowa pod Golubiem (par. *płńska, pow. rypiński*), gałęź drobnoszlacheckiej rodziny Siecińskich z Siecina v. Siecinia pod Dobrzyniem.

Pochodzą od Jakóba Siecińskiego (1544 nie żyje 1567), dziedziczącego w połowie XVI w. na B., który od tej wsi pierwszy pisać się począł Białkowskim i z żony Anny Grodzeńskiej, współdziedziczki części w Grodzeniu, splodził syna Tomasza B. (1564-8) dziedzica B. i części Płonka¹⁾.

¹⁾ Gr. bohr. I, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 1051; II, 145, 146, 343 Wyk. pob. Anna Grodzeńska była córką Michała Gierły i Małgorzaty Grodzeńskich (l.c.)

Katarzyna Sarnowska, córka Jakóba Siecińskiego z B., kwituje w 1567 r. swego brata rodzonego Tomasza B. z sukcesji po rodzicach²⁾. Innych B. źródła nie wymieniają.

²⁾ Gr. bobr. II, 145 i 146.

8. BIAŁOWIESCY z Białowieżyna Wielkiego i Białowieżyna Małego v. Białowieżynka (*par. i pow. lipnoski*) drobna szlachta, przeważnie cząstkowa. Heraldycy nasi¹⁾ znają tylko B. herbu Jastrzębiec.

Prócz tych B. za ostatnich dwóch Jagiellonów na B. Wielkim i Małym dziedziczą B. herbu Nałęcz, z których Mikołaj B. z B. Wielkiego i Małego (1541-67), syn Andrzeja († przed 1540 r.), pieczętuje się w 1565 r. herbem Nałęcz z własnymi literami M. B.²⁾.

Jednocześnie na B. Małym dziedziczą również liczni Kochańscy z Kochania (*par. mokowska pow. dobrzyński*), herbu nie wiadomego, którzy od B. Małego piszą się Białowieskimi³⁾.

Bartłomiej Peplowski v. Zakrzewski Peplowczyk v. Kochański (1545-68) herbu Gozdawa czy też Szeli-ga z Peplowa w pow. plockim⁴⁾, syn Jakóba Peplowskiego v. Zakrzewskiego v. Kochańskiego (nie żyje 1547), szlachcica zagrodowego z Zakrzewa (1535-8) i Kochania (1535-4...), dziedzic części

¹⁾ Boniecki. Uruski.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 539. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 338, 392, 758, 900, 912, 1258, 1250; II, 104, 105.

³⁾ Kochańcy należą do szlachty wieloherbowej. Mikołaj Kochański (1543-68?) brat Mateusza Kochańskiego (1547), wikariusza w Mokowie, i Baltazara Kochańskiego (1545-67) z Kochania i Białowieżyna Małego, dziedzic części w Kochaniu i B. Małym, odziedziczonych drogą sukcesji i nabytych w latach 1544-6 od Jana Kościeleckiego, wojewody inowrocławskiego, Bartłomieja Białowieskiego v. Zakrzewskiego v. Kochańskiego recte Peplowskiego i Mikołaja B., syna Andrzeja, pisze się w latach 1543-6 Kochańskim z B. lub Białowieskim z Kochania. Zapewne ten sam, a nie inny Mikołaj figuruje wraz z braćmi w wykazach poborowych 1564-5 r. i w aktach grodzkich hobrownickich z 1567-8 r. jako Kochański, dziedzic części w Kochaniu (Gr. bobr. I, 46, 63, 91, 160, 213, 285, 286, 294, 299, 327-330, 334-336, 345, 346, 353, 354, 388-392, 399, 400, 581, 582, 861, 900, 912; II, 181, 287, 341, 412, 427 Wyk. pob.). Tego Kochańskiego pewna zapiska sądowa z 1567 r. (Gr. bobr. II, 287) tytułuje podpisarzem grodzkim hobrownickim. Baltazar Kochański (p. w.) spłodził sześcioro dzieci: Jana (1567-8), Andrzeja (1567-8) i Sebastjana (1568) Kochańskich v. Białowieskich, Tomasza Kochańskiego (1568), Agnieszkę żonę Mateusza Płonczyńskiego Gliwica i Zofję (Gr. bobr. I, 667, 1205, 1206, 1221, 1234, 1269, 1270; II, 14, 15, 43, 44, 51, 52, 82, 83, 282, 283, 422-426). Na mocy działań, dokonanych w 1568 r., Jan i Tomasz otrzymali część w Kochaniu, a Andrzej i Sebastjan w Białowieżynku Małym (l. c. II, 422-425).

w Kochaniu, a po matce N. Białowieskiej i w B., figuruje w pewnej zapisce sądowej 1544 r., jako Białowieski z B.

Źródła wymieniają 10 B.

⁴⁾ W tym samym czasie na różnych Peplowach w pow. plockim siedzą Gozdawowie, a na Peplowie Górnym — Szeligowie. Inni Peplowscy wyszli z pow. mławskiego, mianowicie z Peplowa Wielkiego — Boleścice i Jasieńczyki, a z Peplowa Małego — Prusowie drudzy (Rpis Wittyga).

⁵⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. I, 345, 346, 1258, 1259; II, 2, 3, 283, 422-425, 449. Por. Zakrzewscy.

9. BLIŃSCY z Blina pod Sierpcem w *par. goszczowskiej pow. rypińskim*, licznie rozrodzona drobna szlachta. Używają przydomków *Rączka i Gwincik*. Jakiego herbu byli najstarsi dziedzice B., używający już w końcu XV w. przydomku Rączka¹⁾, z których Stanisław Rączka siedzi w 1545 r. na części w Starorypinie i staje w grodzie bobrownikim, jako Starorypiński²⁾, niewiadomo. Prócz tej rodziny B. na B., za ostatnich Jagiellonów dziedziczą: Bęscy herbu Boleścice z Bęch w pow. bielskim³⁾, jedni z Bęskiem i Stalmirskimi z Stalmirza (par. mazowiecka pow. lipnoski) i Kęsiccycy herbu Abdank z Kęsie w pow. sierpskim⁴⁾, jedni z Kęsieckimi z Godziszewów (par. rypińska), i Rętfińscy (par. płońska, pow. rypiński), którzy pisali się też Godziszewskimi i Rętfińskimi. Obydwie te rodziny dziedziców Blina. t. j. Bęscy i Kęsiccycy, w drugiej połowie XVI w. używają stale tylko jednego nazwiska Blińskich⁵⁾.

Wreszcie Mateusz Lisowski z Lisowa w pow. plockim, za-

¹⁾ Części Wawrzyńca i Jana Rączki w B. zostały skonfiskowane w 1497 r. za uchylenie się ich od wyprawy wojennej (Metr. Kor. XVI, 114). Prawdopodobnie do potomków pierwotnych dziedziców B. należeli: Andrzej Gwincik (1535-65), trzech bracia Józef (1535-4...), Michał (1535-65) i Grzegorz (1535-65), Wysz. (1538), Bartłomiej (154...), Paweł (1547), Marek (1564-5) i Kacper (1564-5) B., szlachta częstkowa lub zagrodowa w B., oraz Jan B., (154...) szlachcic zagrodowy z Radzyna. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1145).

²⁾ Gr. bobr. I, 604. ³⁾ Rpis Wittyga. ⁴⁾ Ibid.

⁵⁾ Jana Bęskiego v. Blińskiego z Blina (1535-65), który staje w 1543 r. w grodzie bobrownickim jako Bęski v. Bliński (Gr. bobr. I, 181), wykazy poborowe 1564-5r. nazywają jedynie blińskim. Wojciech i Stanisław Kęsiccycy v. Bęscy z Blina (1543-67), bliscy krewni Wawrzyńca Kęsieckiego z Blina, żonatego z siostrą Jana Bęskiego v. Blińskiego, figurują w aktach grodzkich bobrownickich z 1543 r. jako Bęscy, Kęsiccycy lub Blińscy, a w 1567 r. tylko jako Blińcy (Gr. bobr. I, 136, 181, 182, 386, 574, 695; II, 105, 286). Innym B. źródła nie wymieniają.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 386.

pewne herbu Rogala zastawny posiadacz części w B. (1543⁶), figuruje w wykazie poborowym 154... również jako B.⁷).

⁷) Tuż na sąsiednich wsiach Maluszynie i Źródłach w tym samym czasie dziedziczą Głuchowscy v. Lisowscy Rogalowie (Rpis Wittyga) z Głuchowa i Lisowa Wielkiego i Małego w pow. bielskim ziemi płockiej.

10. BLOCHOWIE herbu Ogończyk, wybina i zamożna gałąź rodu Ogonów, zdawna osiadła w pow. dobrzyńskim na Turzy Małej v. Borowej v. Turzy Blochów (*par. bądkowska*¹) i Kamionie v. Kamienicy v. Kamieniach (*par. tłuchowska*), zwanych w XVI w. również Kamieniami Blochów, Kamieniem Blochów i Kamieniami Kmieciemi. W wielu zapiskach z końca XV i początku XVI w. występują bez swego nazwiska, pochodzącego oczywiście od przezwiska ich przodka, jako dziedzica Kamienicy (*heredes de Kamyenycza*²).

Piotr B. z Turzy Małej i Leni Małych używa w 1565 r. jako pieczęci własnej pieczęci swego brata Mateusza B. z Kamieni Kmiecych i Sobowa z herbem Ogończyk i literami M. B.³). Źródła z lat 1476-1567 wymieniają 5 B.⁴).

¹) Piotr B. z Turzy był w 1417-1425 r. sędzią ziemi dobrzyńskiej (Bob. ziem. oblig. f. 18 ziem. drohic. 10077 p. 89).

²) Metr. Kor. XII, 227; XLVII, 302; LXIV, 25. Gr. bohr. I, 554-556, 1018, 1019.

³) Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 6.

⁴) Jan B. z Kamienicy (1476-98) na Kamienicy i Chełmicy Wielkiej, żonaty z Anną z Miszewa, dziedziczką Patnowa w pow. konińskim, otrzymał w 1497-8 r. liczne nadania dóbr skonfiskowanych ziemianom dobrzyńskim i kujawskim za ich niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XII, 127; XVI, 131; XVII, 176; XVII, 175). Zapewne synami tego Jana B. byli bracia Stanisław (1521-34) i Jan (1521-34 nie żyje 1543) B., dziedzice Kamienicy v. Kamiony, tenutarjusze królewsczyzn na Kujawach i pustkowie Osieka w ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XXXV, 466 i XLIX, 79). Z nich Jan na Kamionie v. Kamienicy, Turzy Małej, Leniach v. Liniach Małych i Sobowie, od 1532 r. miecznik dobrzyński (Metr. Kor. XLVII, 302) z żony Zofji (1543-7) z Markowa w pow. inowrocławskim spłodził dzieci Annę (1546), Agnieszkę (1546), Mateusza (1542-84) na Kamieniach Kmiecych i Sobowie, żonatego z Elżbietą Jeżewską dziedziczką Tchórze (nie żyje w 1588 r.) i Piotra (1542-67) na Turzy Małej i Leniach Małych (Metr. Kor. LXIV, 25 Gr. bohr. I, 7, 8, 87-89, 116, 283, 284, 515-518, 554-556, 577, 578, 595, 596, 721, 747, 761, 1018, 1019, 1044, 1078, 1153, 1313, 1375; II, 98, 221, 222 Wyk. pob. Płoc. ziem. wiecz. XX 169, 183, 442 447). Mateusz B. miał sześćcioro dzieci: Tomasza (1584-1588) na Kamieniach, darowanych mu w 1584 r. przez ojca, Jana (1586-1588), Rosłana (1586-1588), Hieronima (1586-1588), Zofję (1583 nie żyje 1586), żonę Wojciecha Bromirskiego, syna Mikołaja z Bromirza Wielkiego i Dorotę (1586-1588), żonę Tomasza Wiczwińskiego z Stupska, syna Mateusza. Ta os-

Zaznaczyć należy, że niektórzy Gołębkowie herbu niewiadomego i Kłobukowscy herbu Paprzyca, szlachci z zagrodowi, którzy na schyłku panowania Zygmunta Starego dzierzawili czy też trzymali w zastawie części Turzy Małej i Kamienicy, brali od tych dóbr Blochów nazwiska Turskich (Gołębkowie⁵) i Kamińskich (Kłobukowscy⁶).

tatnia w 1588 r. odstępuje wszystkim czworgu braciom swe prawa spadkowe do Tłórcza, odziedziczone po matce (Płoc. ziem. wiecz. XX, 169, 327, 403, 442, 447).

⁵) Stanisław Gołębek z Winnicy v. vel. Winnicki (1543-6), zwany Sączkiem v. Sączkiem, syn Jana Gołębka Sącza z Gołębków i Winnicy (Gr. bobr. I, 563, 564, 722, 885, 1022) w pewnej zapisce sądowej z 1546 r. figuruje jako Stanisław Sączyk z Turzy Małej (l. c. 757). Niektórzy ci Gołębkowie z Gołębków (par. bądkowska pow. dobrzyński), dziedziczą na częściach w Winnicy (par. bądkowska) i Paprotkach (par. sobowska pow. dobrzyński) biorą nazwiska Winnickich i Paprockich.

⁶) Mianowicie niektórzy Kłobukowscy Patrze v. Patrzykowie v. Patrzowicze z pobliskiego Kłobukowa-Patrzów w par. bądkowskiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 25, 212, 272, 281, 295, 296, 364, 365, 554-556, 966, 968-970, 1210). Por. z Kamienicy ród.

11. BOCHEŃSCY herbu niewiadomego z Bocheńca pod Gołubiem (*par. płońska pow. rypiński*). Jan B. (1564-7), dziedzic na B. i na części w Łuszkowie¹), zapewne syn Marcina, († przed 1546 r.²) żonaty z Anną Witoską herbu Nałęcz, córką Mateusza i Jadwigi Wielickiej herbu Lubicz, zamożną dziedziczką po ojcu części w Witoszynie, Krowiczyнку i Rzecznie, a po matce w Wielkiem Starem i w Wielkiem Nowem v. Nowej Wsi, używa w 1566 r. pieczęci własnej z herbem Lubicz i literami B. V.³).

Druga pieczęć Jana B. z B. z 1565 r.⁴) jest niestety zupełnie zniszczona.

¹) Wyk. pob. Gr. bobr. II, 36, 37, 153, 154, 168, 213, 214.

²) Gr. bobr. I, 770, 771. Córką tego Marcina Dorota (1546) była za Jakóbem Gizińskim z Gizinka. Innych B. źródła nie wymieniają.

³) Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 562. ⁴) Ibid. t. 58 Nr. 52.

12. BOROWSCY herbu niewiadomego z Borowa (*par. mokowska pow. dobrzyński*¹) drobna szlachta, przeważnie zagrodowa. Źródła wymieniają 9 B.²).

¹) Według Uruskiego B. herbu Ogończyk wyszli z ziemi dobrzyńskiej i pisali się z Kościelca. Ci B. mogliby wyjść tylko z B. par. mokowskiej, znajdującego się w sąsiedztwie innych gniazd Ogonów. Boniecki jednak nie podaje herbu B. z ziemi dobrzyńskiej, a B. Ogończyków z kościelca, idąc za Niesieckim wyprowadza z Prus, gdzie istotnie kwitnęli. Na podstawie źródeł stwierdzić należy, że B. z B. w par. mokowskiej, drobna szlachta zagrodowa,

nie mieli żadnego związku z Kościelcem i możliwym rodem Ogonów Kościelkich. Żaden z nich nie pisze się z Kościelca.

²⁾ Mikołaj, Mateusz i Jakób B. figurują w latach 1531-4... w wykazach ubogich ziemian dobrzyńskiego powiatu, nie mających poddanych. W 1564-8 r. na B. siedzą Stanisław i Janusz B., komornik ziemski powiatu lipnoskiego, szlachta częstkowa, oraz Sebastjan, Mateusz służebnik Marcina Osieckiego z Stawca w ziemi kujawskiej, Andrzej i Wojciech B. szlachta zagrodowa (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 116, 118, 186, 303, 304, 317, 338, 355, 414).

13. BOROWSCY z Borowa (*par. rogowska pow. rypiński*), drobna szlachta. Prócz B. herbu Jastrzębiec¹⁾ którzy od posiadanych części w Rakowie (*par. rypińska*) w drugiej połowie XVI w. piszą się również *Rakowskiemi*²⁾, na B. za ostatnich Jagiellonów siedzą jeszcze dwie inne rodziny: jedna, jak się zdaje, będąca gałęzią Kowalkowskich herbu Przeginia z pobliskiego Kowalikowa *par. rypińska*³⁾ i druga przydomku Krzak gałąź Brzesckich niewiadomego herbu z sąsiedniej Brzeszczki Wielkiej (*par. rogowska*⁴⁾. Źródła wymieniają kilkunastu B.

¹⁾ Paprocki Her. Ryc. Pol. wyd. Turowskiego str. 186. B. Jastrzębce nie mieli oczywiście nic wspólnego z B. tego samego herku z Borowa w pow. jędrzejowskim.

²⁾ Części zastawne Bartłomieja z B. i jego żony Anny z Rakowa w B. i Rakowie, uległy konfiskacie w 1497 r. (Metr. Kor. XVI, 114). Mateusz Rakowski, zwany Borowczykiem siedzi w 1567 r. na częstce w Rakowie (Gr. bobr. II, 305, 306).

³⁾ Część zastawna Mateusza Szczuki, (przydomku tego używają Kowalikowcy) w B. uległa konfiskacie w 1497 r. za niestawienie Szczuki na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 114). Błażej i Wawrzyniec B. posiadają w 1540 r. części w Kowalikowach, a Małgorzata B. w latach 1564-5 w B. i Kowalikowach (Wyk. pob.).

⁴⁾ Brzesccy należą drobnej szlachty wieloherbowej. Jan Borowski Krzak (1539-45) i Paweł Krzak (1541) dziedziczyli na częściach w Borowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 604) Jakób Krzak z Brzeszczki v. z Borowa Brzescki v. Borowski (1535-46), szlachcie zagrodowy w Brzesce, Borowie i Rętfinach, po ojcu odziedziczył część w Brzesce Wielkiej i Sosnowie, a po matce Dorocie z Borowa — części w Borowie i Korzeniowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 167, 194, 205, 221, 378, 635, 693, 915, 920, 936, 972, 1004, 1039, 1040). Jedną z jego siostr Katarzyna Borowska (1545-65) była za Pawłem Grzembskim z Rypina (Gr. bobr. I, 635, 693, 694, 972 Wyk. pob.).

14. BORZYMIŃSCY v. BORZYMSCY drobna szlachta z Borzymina w *par. żalskiej pow. rypiński*. Wśród kilkunastu B., których wymieniają źródła, są trzy rodziny, mianowicie:

1. B. herbu Abdank¹⁾;

¹⁾ Paprocki. Boniecki.

2. B. herbu Prus I, gałęź Goworowskich z Goworowa w pow. zakroczymskim jedni z *Suszewskimi* z Suszewa (par. i pow. lipnoski), a zapewne i z mazowieckim rodem *Świątków* i ich gałęzią *Baldowskiemi* z Baldowa (par. wierzbicka pow. lipnoski²⁾), graniczącego z Suszewem. Ci Borzymińcy Prusowie v. Goworowscy, którzy dziedziczyli na części w parafjalnej wsi Radominie (pow. rypiński) pisali się *Radomińskimi*³⁾.

3. B. herbu Prus II-Wilcze kosy, gałęź *Zglinickich* z Zglinic Wielkich i Małych w pow. sierpskim⁴⁾, jedni z *Zglinickimi-Radomińskimi* tego samego herbu⁵⁾. Wszystkie trzy rodziny B. należą do niedawnych przybyszów.

²⁾ Por. Baldowscy.

³⁾ Protoplasta B. herbu Prus I Jan Prus Goworowski v. Borzymiński z B. (Gr. bobr. I, 808, 853, 854), zmarły przed 1546 r., z żony Doroty z Paprotek-Brzesków spłodził córkę Barbarę i kilku synów, których stryjecznym bratem był Wojciech Borzym z Suszewa (1544-65) v. Suszewski (Gr. bobr. I, 457, 458, 808, 853, 854, Wyk. pob.). Z synów Jana Prusa Wojciech (Albert) B. v. Goworowski (ibid, II, 440), w latach 1564-8 dziedzic części w B. i wójt w Czernikowie-Dylewnicy, należącej do biskupów włocławskich, pieczętuje się w 1566 r. Prusem I z własnymi literami A. B. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 405). Drugi syn Jana Goworowskiego v. Borzymińskiego, Bartłomiej B. v. Goworowski z B., (1544-46), żonaty z Katarzyną Radomińską dziedziczą część w Radominie i ztąd nazywany również Radomińskim (Gr. bobr. I, 260, 261, 269-271, 299, 300, 808, 809) miał z nią synów Wojciecha i Stanisława Borzymińskich, którzy w 1590 r. po śmierci ojca sprzedali swoją część w Radominie Wacławowi Jankowskiemu (Bobr. ziem. oblig. f. 24 i 25).

⁴⁾ Walenty B. z B. (1538-65) tylko w wykazie poborowym 1539 r. figuruje, jako Zglinicki z B. Inne wykazy poborowe i akta grodzkie bobrownickie (I, 1085) stale piszą go Borzymińskim.

⁵⁾ Por. Radomińscy.

15. BRODZIŃSCY v. BRUDZIŃSCY z Brudzina v. Brudzina (par. bądkowska pow. dobrzyński¹⁾), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa, licznie rozrodzona. Używają przydomków *Cibor*, *Orzeł* i *Wietrzyk*. Z nich B. Ciborowie herbu Rogala²⁾ byli jak się zdaje jednej dzielnicy z Ciborami v. Ciborowicz a-

¹⁾ Również Brodzieńscy, Brodzyńscy, Brudzyńscy z Brodzyńnia, Brodzieńnia, Brudzyńnia, Brodzina.

²⁾ Paweł Cibor v. Rogala (1531-47) z synami Janem (1546) i Stanisławem B. Rogalą (1545-65), Katarzyna (1531-40), wdowa po Mikołaju B. Ciborze, N. Ciborowa (1540), Mateusz (1531-40), Walenty (1538-65) i Jakób (1564-7). B. Ciborowie dziedziczą na częściach w B. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 75, 348, 722, 723, 730, 763-765, 780-782, 795, 796, 966, 1120; II, 230, 231, 288, 310, 316, 317).

mi Kolankowskiemi z Kolankowa w par. karnkowskiej pow. lipnoskim³⁾.

Jan B. v. Sulikowski v. Sulkowski, przybysz z Sulikowa v. Sulkowa w pow. sierpskim, gniazda Ogończyków, czy też z Sulkowa Borowego, gniazda Zagrobów⁴⁾, a więc herbu Ogończyk⁵⁾ lub *Zagroba*, wraz z żoną Zofją posiada w 1564-8 r. część w B.⁶⁾.

Wśród dziesięciu B., cytowanych w źródłach z 1531-68 r., a nie należących notorycznie do wymienionych dwóch rodzin⁷⁾, są zapewne rodziny innych herbów.

³⁾ Por. Kolankowscy. ⁴⁾ Rpis Wityga.

⁵⁾ Wojciech Sulikowski Baran z braćmi z Sulikowa w ziemi płockiej wyciska w 1565 r. na kwiecie poborowym pieczęć własną z herbem Ogończyk (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 116).

⁶⁾ Wyk. pob. Gr. hobr. II, 230, 231, 288, 308-314, 316, 317, 367.

⁷⁾ Jakób Wietrzyk (1531-65), Stanisław Orzeł (1531-46), Bartłomiej (1531), Jadwiga wdowa po Marcinie (1531-41), Jan (1535-44) słuźebnik Franciszka Okuńskiego z Okunina, Hiob (1535), syn jego Paweł Jopowicz (1547-65) i Andrzej (1545-65) z żoną Dorotą Strupczewską, dziedziczką części w Strupczewie, należeli do szlachty zagrodowej. Tomasz (1567) i Michał B., (1567), urzędnicy Pawła Działyńskiego, kasztelana słońskiego, w zagarniętym przez kasztelana kluczu ciechockim biskupów kujawskich, oraz Feliks B. (1567) widocznie nie posiadali części w B. (Gr. hobr. I, 672, 784-786, 841, 903, 936, 1214, 1312-1314; II, 6, 188, 189, 214-216. Wyk. pob.).

16. BRZESCCY v. BRZESCY z Brzeszczków v. Brzesków (również Brzeszczki, Brzeszczka itp.) Wielkich v. Starych i Małych v. Makowych (*par. rogowska pow. rypiński*¹⁾), drobna szlachta zagrodowa, bardzo licznie rozrodzona. B. siedzą na B. już w drugiej połowie XV w.²⁾. Używają przydomków *Barcik*, *Kleszcz*, *Krzak*, *Pękała*, *Spinek* i *Sroka*. Dziedzicząc w połowie XVI w. na częściach w pobliskim Borowie w par. rogowskiej (Brzesccy Krzakowie) i Nowej Wsi (par. chojeńska pow. rypiński), piszą się też Borowskiemi³⁾ i Nowowiejskimi⁴⁾.

¹⁾ U Bonieckiego B. z ziemi dobrzyńskiej figurują pod Brzeskimi herbu Jastrzębiec z Brzozy w Piotrkowskiem.

²⁾ Niektóre części drobnej szlachty w B., skonfiskowane za niestawienie jej na wojnę, nadane zostały w 1497 r. Wojciechowi Kобрzyńskiemu, dworzaninowi królewskiemu (Metr. Kor. XVI, 143). Jan B. z B. Małej sprzedał w 1503 r. część »szczepanowską« v. »szczepankowską« w B. Małej Mikołajowi z B. Wielkiej, ojcu Jana Kleszcza z B. (Gr. hobr. I, 816, 717).

³⁾ Jakób Krzak z B., Borowa i Rętfina v. Borowski, szlachcic zagrodowy (1535-46), dziedziczy po ojcu na części w Brzesce Wielkiej i Sosnowie, a po matce Dorocie z Borowa (+ 1544)—w Borowie i Korzeniowie (Wyk. pob. Gr.

Wśród trzydziestu kilku B., których wymieniają źródła z czasów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta⁵⁾, muszą być rodziny różnych herbów, które nie są wiadome.

B. Spinkowie musieli być w jakimś związku z Kisielewskimi Spinkami v. Zglobionymi (herbu ?) z Kisielewa w pow. dobrzyńskim.

Marcin B. Sroka (1540-4...), szlachcie zagrodowy z Makowych Brzesków⁶⁾, jest zapewne identyczną osobistością z Marcinem Zasadzkim herbu Grzymała, który przed 1542 r. trzymał w zastawie część Katarzyny Psarskiej v. Rojewskiej w B.⁷⁾.

bobr. I, 167, 194, 205, 221, 378, 635, 693, 694, 919, 920, 956, 972, 1004, 1039, 1040). Jedną z jego sióstr rodzonych Katarzyna Borowska była za Pawłem Grzębskim z Rypina (Gr. bobr. I, 635, 693, 694, 972, Wyk. pob.) Jan Borowski Krzak (1539-45) i Paweł Krzak (1541) posiadają części w Borowie. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 604).

⁴⁾ Stanisław B. (1531-4...) na częściach w B. i Nowejwsi w niektórych wykazach figuruje, jako Nowowiejski.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 17, 84, 128, 132, 133, 166, 167, 175, 194, 205, 221, 223, 224, 250, 251, 256, 262, 269, 378, 390, 415, 419-421, 495, 571, 573, 604, 627, 628, 635, 693-695, 787, 816-819, 886, 890, 919-923, 952, 957, 967, 968, 972, 989, 1004, 1016, 1017, 1032, 1033, 1039, 1040, 1093, 1130, 1138, 1139, 1256, 1322, 1328, 1360, 1361; II, 72, 78, 79, 107. Grodzkie i ziemskie warszawskie 82 t. str. 233, 234,

⁶⁾ Wyk. pob. ⁷⁾ Gr. bobr. I, 816, 817. Wyk. pob.

17. BRZEZIŃSCY herbu własnego z Brzeźna v. Brzezina v. Brzezina (*par. kikolska pow. lipnoski*), drobna szlachta dość rozrodzona, przybysze świeżej daty¹⁾, prawdopodobnie z Prus²⁾, jedni z Szczerbińskimi z Szczerbina w par. bobrownickiej pow. lipnoskim. Z pomiędzy 9 B., których wymieniają źródła z lat 1543-68, dwaj B. używają przydomków *Skierka i Kopec*³⁾. Herb Szczerbińskich, nazwany przez Niesieckiego *Szczerbcem*, ma według tego heraldyka wyobrażać miecz, przeszywający podkowę. Informacja ta nie zgadza się z rzeczywistością, albowiem herb na pieczęci z 1565 r. Andrzeja B. z B., arcydzieło lichej roboty⁴⁾ wyo-

¹⁾ Brzeźno w 1513 r. jest jeszcze dziedzictwem Lutomirskich (Metr. Kor. XXVIII, 74).

²⁾ Żernicki.

³⁾ Feliksa B., dziedzica części w Turzy Wielkiej (1567), brata rodzonego Elżbiety Marcinowej Głowczyńskiej (1567), nazywano Kopciem widocznie dlatego, że jego babka ojczysta Anna, po której odziedziczył część w Turzy Wielkiej była z domu Trzecińska Kopciówna v. Turska (Gr. bobr. II, 113, 114).

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 56 Nr. 791. Ten Andrzej (1543-68) z żony Anny (1567), córki Pawła Dembskiego, dziedziczył dóbr w Lipnoskim i Płockiem, spłodził córkę Zofję Walerjanową Znaniecką (1568) z Znańca i trzech sy-

braża z dwóch stron miecza nie podkowę, a raczej dwa półksiężycy, zwrócone ku sobie rogami, dochodzącymi do miecza i przeto może być nazwany herbem własnym B. v. Szczerbińskich (Ostoja odmienna). Prócz tej rodziny na cząstkach B. i Szczerbin w połowie XVI w. dziedziczą Szolajscy, zapewne herbu Topór (Pałukowie) z Szolajd w pow. łączyskim⁵⁾, którzy od B. i Szczerbin pisali się Brzezińskimi⁶⁾ i Szczerbińskimi⁷⁾. Szolajscy także należeli do brobnej szlachty.

nów Pawła (1567-8), Wojciecha (1567-8) i Marcina (1567-8), żonatego z Katarzyną Łukoską z Łukoszyna-Byków w ziemi płockiej i Turzy Wielkiej, córka Łukasza i Elżbiety Turskiej, dziedziczki części w Turzy Wielkiej, Tłuchowie, Tłuchówku i Rudnie. Prócz wyżej wymienionych B. w źródłach figuruje: Piotr (1547), Wawrzyniec Skierka (1545-7) z żoną Katarzyną Steklińską (1545-7) z Steklinka i synem Mateuszem (1564-5), oraz Adam (1544-68) z B. i Słotopola z żoną Dorotą Widlińską (1544-7) i córką Katarzyną Janową Jastrzębską (Gr. bohr. I, 237, 238, 249, 275, 276, 297, 345-347, 358, 360, 363, 399, 400, 403, 404, 407, 408, 460, 524, 599-601, 650, 1049-1051, 1093, 1267, 1288-1290; II, 8-10, 19, 26, 72, 73, 113, 114, 160-162, 186, 192, 195, 338, 340, 374, 375, 407, 408, 411, 412, Wyk. pob.).

⁵⁾ Paprocki.

⁶⁾ Walenty Szolajski (1544-68), syn Jakóba Szolajskiego († przed 1545), po śmierci ojca dziedziczny wójt hobrownicki, żupnik dobrzyński (1546), od posiadanej części w B. pisał się również Brzezińskim (Gr. bohr. I, 293, 559-601, 750, 751, 632-634, 759, 854, 1002, 1003, 1171, 1133; II, 63, 64, 345, 346, 410, 411 Wyk. pob.).

⁷⁾ Por. Szczerbińscy.

18. BRZOSCY v. BRZÓSCY herbu Lubicz¹⁾ z Brzóze-go v. Brzózy (*par. żalska pow. rypiński*), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa. Siedzą na B. już w drugiej połowie XV w.²⁾. Źródła wymieniają około 20 B. Niektórzy z nich używają przydomku *Radlica* v. *Radliczka* i *Ząbkowicz*.

¹⁾ Małachowski.

²⁾ Część zastawna w B. Mateusza B. została skonfiskowana w 1497 r. za niestawiennictwo jego na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 121).

C.

19. CEBRYSZEWSKY v. CEBRYSZEWSKY v. CEBRYSZEWSKY herbu Dołęga¹⁾ z Cebryszewa (Cebryszewa, Cebryszewa) pod Lipnem w *par. karnkowskiej pow. lipnoskim*.

¹⁾ Boniecki.

Andrzej z C. z rodu Dołęgów uczestniczył w 1434 r. w znanym akcie obioru Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski²⁾. Niewiadomo czy do rodu Dołęgów należał Marcin Budek z C., którego część zastawna w C. uległa konfiskacie w 1497 r. za uchylenie się Budka od udziału w wyprawie wojennej³⁾. O C. milczą źródła XVI w. C. w połowie XVI w. należy już do Junoszków Rościszewskich.

²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Metr. Kor. XVII, 176; XVII, 175.

20. CHALIŃSCY z Chalina pod Dobrzyniem (*par. mokowska pow. dobrzyński*¹⁾), drobna szlachta zagrodowa. Używają przydomków *Bodzanta* i *Niemsta*.

Heraldycy nasi znają tylko Ch. herbu Szeliga, ród starodawny, który miał dziedziczyć na Ch. już w końcu XVI w.

Rzeczywiście jednak ród ten osiadł na Ch. znacznie później i nie dziedziczył na Ch. nawet za Jagiellą, albowiem cytowany przez heraldyków mniemany Jan z Ch. z rodu Szeligów, uczestnik obioru Jagiellończyka w 1434 r. na tron polski, był właściwie Janem z Kabna (de Cabno), które wydawcy Kodeksu dyplomatycznego Rzyszczewski i Muczkowski w przypiskach do tekstu aktu elekcji z d. 25 stycznia 1434 r. mylnie nazwali Chalinem³⁾. W pierwszej połowie XVI w. na Ch. dziedziczą Ch. Szeligowie przydomku *Bodzanta*⁴⁾ i spowinowacona z nimi inna rodzina Ch., będąca gałęzią Pęszyńskich herbu Cholewa z Pęszyna w pow. bielskim, która wskutek tego powinowactwa też zaczęła używać przydomku *Bodzanta*⁵⁾. Jeden z tych Ch. Bodzantów Matern, prawdopodobnie

¹⁾ Bronisz i Mściwoj z Ch. otrzymali w 1282 r. od Władysława i Kazimierza książąt kujawskich zatwierdzenie własności Chalina i Świerczyna (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 117).

²⁾ Boniecki. Uruski. ³⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴⁾ Rpis Wittyga. Imię Bodzanta, od którego powstał przydomek Ch., było dość pospolitem w rodzie Szeligów. Bolesław Bodzanta z Ch. (1535 † około 1542) z żony Anny, która wyszła powtórnie za Pawła Pęszyńskiego Bodzantę z Ch. v. Chalińskiego, spłodził syna Wojciecha Ch. (1543-65), który w 1564-5 r. posiadał zagrodę w Ruskowie w pow. rypińskim (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 5, 140-142, 280, 329).

⁵⁾ Paweł Pężyński Bodzanta v. Chaliński (1538-46), syn Zygmunta Pężyńskiego herbu Cholewa z Pęszyna w pow. bielskim, posiadał części w Pęszynie i Umieninie-Nagielkach w pow. bielskim oraz część zastawną w Ch. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 76, 106, 107, 140-142, 280, 411, 423, 424, 745, 746, 848, 903, 936, 937). Ci Pężyńscy, jak się zdaje, byli w bliskim pokrewieństwie z Umieńskimi Cholewami z Umienina-Nagielek (Gr. bohr. I, 423, 424).

z rodu Szeligów, dziedzic części w sąsiednim Ruskowie, staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim jako Matern Ruskowski Bodzanta⁶⁾.

Zapewne do innej rodziny być może najdawniejszych dziedziców Ch. należą Ch. Niemstowie herbu niewiadomego, z których Mikołaj Niemsta, szlachcic zagrodowy z Rokicia (par. ligowska pow. lipnowski), figuruje w wykazie poborowym z 154... r. jako Rokicki⁷⁾.

Wreszcie Marcin Kamieński (herbu Cholewa? Dołęga?) z Kamieni Kotowych od posiadanej w Ch. zagrody (1564-5) nazywa się również Chalińskim⁸⁾.

W XVIII w. kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej Ch. herbu Rawicz⁹⁾.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 719. Por. Ruskowscy.

⁷⁾ Andrzej (1531-4...), Wojciech (1535) i Marcin (1545) Ch. Niemstowie posiadali zagrody w Ch. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 636, 637). Innych Ch., prócz wyżej wzmiankowanych, źródła nie wymieniają.

⁸⁾ Wyk. pob.

⁹⁾ Franciszek Ch. herbu Rawicz był w 1752 r. burgrabią grodzkim bobrownickim (Dobrzyńskie dissoluta bez dat).

21. CHARSZOWSCY v. KARSZOWSCY herbu Cholewa¹⁾ z Charszowa v. Karszowa w *par. rogowskiej pow. rypińskiej* (również Charszewscy, Karsowscy z Charszewa, Karsowa — później Chareczowscy), drobna szlachta częściowa. Od Ch., dziedziczących w połowie XVI w. na Radominie w pow. rypińskim, idą Radomińscy herbu Cholewa²⁾. Źródła wymieniają około 20 Ch.

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Wawrzyńiec Ch. (1543 ± 1547) na części w Ch., dwukrotnie żonaty z N. N. i Anną (1544-67), córką Jana Radomińskiego Łaszcza i Doroty Grodzieńskiej, dziedziczką części w Radominie (Gr. bobr. I, 188, 214, 299, 300, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 621, 622, 824, 983, 1051, 1242; II, 43, 103, 104, 142, 143, 146, 147, 431-435) i ztąd zwany również Radomińskim (Gr. bobr. I, 988), z pierwszej żony miał syna Grzegorza Radomińskiego (1546-nie żyje 1566) z Radomina (Gr. bobr. I, 983, 1115, 1188-1190, 1230, 1242. Bobr. ziem. oblig. f. 12. Wyk. pob.), a z drugiej—Radomińskiej Łaszczówny: Łukasza (nie żyje 1567), Annę (1568), Piotra (1568), Daniela (1567-8) i Wyszka (1567-8) Charszowskich. (Gr. bobr. II, 146, 147, 431-435, 438). Z nich Grzegorz Radomiński z żony Zoji (1566), córki Jakóba Radomińskiego Łaszcza 2-o voto za Bartłojem Radomińskim v. Zglinickim herbu Prus II-Wilczekosy, pisarzem grodzkim bobrownickim (Bobr. ziem. oblig. f. 12) spłodził synów: Wojciecha (1566-8) i Mikołaja (1566-8) Radomińskich z Radomina i córkę Helenę Dobrską (1566-8) z Dobrska (Bobr. ziem. oblig. f. 12, Gr. bobr. II, 336-338). Synowie Daniela Ch. tak samo jak ojciec stale piszą się tylko Charszowskimi (Bobr. ziem. oblig. f. 2, 3, 5, 6, 10-12).

22. CHELMICCY herbu Jastrzębiec¹⁾ z parafjalnej wsi Chelmicy Wielkiej (dawniej Chelmnica) w pow. dobrzyńskim, wybitny ród w ziemi dobrzyńskiej w XIV i na początku XV w. Od Jana z Ch., któremu Jagiello za zasługi w wojnie z Krzyżakami nadał 10 marca 1406 r. połowę miasta Lutomińska v. Lutomińska w pow. szadkowskim²⁾, mają pochodzić Lutomińscy v. Lutomińscy³⁾, którzy jeszcze w 1513 r. w osobie Piotra, podkomorzego sieradzkiego posiadają w ziemi dobrzyńskiej Brzeźno, Niedźwiedź i królewską wieś Radomice⁴⁾.

Ch. Wielka w końcu XV i na pocz. XVI w. należy już do Blochów z Kamienicy⁵⁾.

¹⁾ Paprocki. Okolski. ²⁾ Metr. Kor. X, 10. ³⁾ Por. Lutomińscy. Poczet przybyszów. ⁴⁾ Metr. Kor. XXVIII, 74. ⁵⁾ Ibid. XVI, 131 i XXIV, 144.

23. CHELMICCY herbu Nałęcz z Chelmicy (dawniej Chelmnicy) Małej¹⁾ (*par. chelmińska pow. dobrzyński*), zamożna i wybitna rodzina szlachecka.

Niektórzy z nich używają przydomku *Sapa v. Zaspą*. Posiadają na początku XVI w. dobra dziedziczne i tenuty również na Rusi i Kujawach, a od 1540 r. i wójtostwo m. Dobrzynia²⁾. Aczkolwiek jeden z Ch. Nałęczów w pierwszej połowie XVI w. pisze się z Ch. Wielkiej³⁾, podana przez Żychlińskiego⁴⁾ tradycja o pochodzeniu ich od Ch. Jastrzębców z Ch. Wielkiej nie ma żadnej podstawy⁵⁾. Z trzech Ch., którzy uczestniczyli w akcie elekcji Jagiellończyka z d. 25 stycznia 1434 r., Jan z Ch. podkoniuszy dobrzyński, pieczętuje się Nałęczem. Natomiast brak pieczęci dwóch innych Chelmińskich: Mikołaja z Ch., podsędka, i Jana z Ch., stolnika ziemi dobrzyńskiej, którego Piekosiński⁷⁾ mylnie uważa za Pobożanina⁸⁾.

Marcin Ch. (1531 ÷ 1566), pisarz ziemi dobrzyńskiej, wójt m. Dobrzynia, na części Ch. Małej, Suradowa, Płonianach, Skurzynie i należącej do wójtostwa dobrzyńskiego Wirzbnicy Małej, oraz

¹⁾ Gr. bobr. I, 69; II, 5 i 6. Wyk. pob.

²⁾ Metr. Kor. LVII, 185.

³⁾ Jan Ch. Sapa (1509-34), łowczy ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XXIV, 144. Gr. bobr. I, 372-376.

⁴⁾ Kronika żałobna rodzin wielkopolskich.

⁵⁾ W Metryce koronnej figurują tylko jako Ch. z Ch. Małej (l. c. XXXIV, 180; XXXVII, 250 i 401; LXVII, 262).

⁶⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁷⁾ Heraldyka polska wieków średnich rys. 122.

⁸⁾ Pieczęć z herbem Pobóg i napisem »Joannis h.....osi.....« nie należy do Jana Ch., stolnika dobrzyńskiego (Rzyszcz. i Muczk. l. c.)

Ezechieli Ch. (1564-8), chorąży ziemi dobrzyńskiej, na Ch. Malej, Wierzbicku, Suradowie i części Pabjanek używają pieczęci z herbem Nałęcz i własnymi literami M. C. i E. C.⁹⁾ Wymieniony Marcin Ch. oraz brat jego rodzony Mikołaj Ch. (1538-47) na Suradowie, Wierzbicku¹⁰⁾, Ch. Malej, Skurzynie i części Pabjanek, rotmistrz J. K. Mości i marszałek dworu biskupa płockiego, dziedzicząc za Zygmunta Starego (1543-7) na Suradowie pisali się również Suradowskimi¹¹⁾. Potomstwo ich nie używa nazwiska Suradowskich.

Źródła z lat 1504-68 wymieniają 11 Ch.¹²⁾.

⁹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. Nr. 937 i 950 i t. 58 Nr. Nr. 261 i 406.

¹⁰⁾ Na Wierzbicku w końcu XIV i w pierwszej połowie XV w. siedział możny ród Dołęgów (Bohr. ziem. oblig. t. 19, Kodeks dyplomatyczny wielkopolski t. V Nr. Nr. 62 i 130. Ziemskie łączyskie VIII str. 312 i 357. Rżyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Metr. kor. XXIII 241 cz. I Nr. 158 i cz. IV 488), z którego Mikołaj Słup z W. był w 1434 r. kasztelanem, a Andrzej w 1468 r. sędzią dobrzyńskim.

¹¹⁾ Gr. bohr. I, 162, 443-445, 493, 494.

¹²⁾ Jan Ch. Sapa (1509-34) z Ch. Wielkiej (Metr. Kor. XXIV, 144 i XLIII, 306 i XLIX, 97. Gr. bohr. I, 372-376), dziedzic części w Lesku, tenanturjusz królewsczyzn na Kujawach, łowczy dobrzyński (od 1534), spłodził syna Kacpra Ch. Sapę v. Zaspę (1543-7) z Ch. i Leska, żonatego Petronelą (Czerską?), dziedziczką części w Dyblinie i Węgiersku (Metr. Kor. L, 51; LXX, 512. Gr. bohr. I, 98, 99, 175, 176, 179-181, 316, 372-376, 457, 598, 599, 888, 889, 891, 892, 907-909, 1057, 1074, 1094, 1367, 1368). Brat rodzony czy też syn tego Kacpra Wojciech Ch. Zaspą staje w 1547 r. w grodzie hobrownickim. (Gr. bohr. I, 1043, 1044). Andrzej Ch. (1504-31) z Ch. Malej był cześnikiem (1506), podsędkiem (od 1511), wreszcie (od 1521) sędzią ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XX, 76; XXI, 76; XXII, 365; XXIII, 225; XXVI, 44; XXXIV, 180 i 193; XXXVII, 250 i 401; XLVII, 754). Zdaje się że synami jego byli Mikołaj, Marcin i Jan (1543-4) Ch. wraz z Andrzejem Grabskim, kasztelanem kruszwickim (mężem ich siostry?) przez czas długi niepodzielnymi właścicielami Ch. Malej, Wierzbicka, Pabjanek, Skurzyna i Suradowa, od którego Mikołaj i Marcin, pisali się również Suradowskimi. Wymieniony Marcin (1531 + 1566), pisarz ziemi dobrzyńskiej (od 1531) na Płonianach i Skurzynie (1565) otrzymał w 1535 i 1540 r. pozwolenie królewskie na wykupienie od córek Aleksego Łubeckiego z Płonian, kasztelana wyszogrodzkiego, — Małgorzaty, żony Wojciecha Kosobudzkiego i Zofji, żony Jana Brzeskiego, wojewodzica mazowieckiego, wójtostwa m. Dobrzynia z należącą do niego wsią Wirzbnicą Małą i dożywotnie posiadanie tego wójtostwa (Metr. Kor. XLVII, 69; LI, 86 i 139; LVII, 185; LXII, 262; LXXI, 59; LXXVIII, 340). Gr. bohr. I, 49-51, 59, 69-73, 128-130, 164-166, 205, 206, 221, 322, 338, 341. 360, 361. 389, 390, 395, 495, 591-594, 627, 636, 637, 663, 664, 812-814, 818, 819, 844, 849, 850, 886, 887, 900-903, 922, 965, 996, 1002-1004, 1008, 1015, 1051, 1070, 1090, 1104, 1105, 1189, 1228, 1326, 1365, 1366, 1371; II, 5, 6. Bohr. ziem. oblig. f. 15. Wyk. pob. Z żony Agnieszki N. spłodził synów Adrijana (1546-70), żonatego z Katarzyną

z Grabi (1570), Mikołaja (1567-8), dworzanina królowny Anny Jagiellonki, Stanisława (1546-68), Jana (1567-8), Łukasza (1567) i Bartłomieja (1567-8) Ch. z Ch. Małej (Metr. Kor. LXXI, 59; Gr. bobr. II, 5, 6, 24, 132, 134, 144-146, 246-248, 342). Z nich Adrian na części Pabjanek i Turzy Wileczej otrzymał w 1564 r. wraz z bratem Stanisławem, a w 1566 i 1570 r. wraz z żoną dożywotnią tenutę wójtostwa dobrzyńskiego z Wirzbnicą. (Metr. Kor. LXXI, 354 i CIX, 341). Mikołaj (1538-47), prawdopodobnie brat pisarza Marcina (p. w.), rotmistrz J. K. Mości oraz marszałek dworu biskupa płockiego i stąd zwany »marszałkiem«, dziedziczył na Ch. Małej, Suradowie, Wierzbicku, Skurzynie i części Pabjanek (Gr. bobr. I, 152, 153, 162, 173, 174, 443-445, 459, 493, 495, 700-702, 748, 905, 924, 968, 1019-1023, 1062, 1063, 1192, 1228, 1272), a Ezechiel (1564-8), chorąży ziemi dobrzyńskiej, zapewne syn jego,—na Wierzbicku, Suradowie i części Pabjanek (Gr. bobr. II, 5, 6, 9, 10, 24, 141, 186-188, 195, 196, 338, 341, 342, 407, 408. Wyk. pob.).

24. CHLEBOWSCY z Chlebowa pod Kikolem (*par. karnkowska pow. lipnoski*), drobna szlachta zagrodowa. Niektórzy z nich używają przydomków *Cegielka*, *Czech*, *Czechowicz*¹⁾ i *Kępka*.

Prócz właściwej rodziny Ch. herbu niewiadomego, najdawniejszych dziedziców Ch., na Ch. w połowie XVI w. dziedziczą inne rodziny, które od tej wsi piszą się Chlebowskimi, np. Makowieccy herbu Rogala z sąsiedniego Makowca (*par. karnkowska*)²⁾ i Kotarscy z Kotarczyna w pow. sierpskim herbu ?, być może Cholewowie³⁾. Niektórzy z Ch. Rogalów używają przydomku *Kępka*.

¹⁾ Przydomku Czech i Czechowicz, wskazującego widocznie na wyznawanie herezji braci czeskich lub pochodzenia od przodka — husyty (Por. Monumenta mediaevali XVIII t. III cz. I), używają też Widlińscy v. Grodzieńscy z Widlna i Grodzieńscy, Nagórscy z Nagórzyna v. Nagórzynka i Ligowscy z Ligowa.

²⁾ Jakób Makowiecki Byczek (1543-7) spłodził kilku synów: Stanisława Makowieckiego Kuśnierza (1547-68) z Makowca i Krostkowa, Jakóba Makowieckiego Kępkę v. Kępę v. Chlebowskiego (1547-68), dziedzica części w Makowcu, Ch. i Krostkowie (Gr. bobr. I, 24, 25, 57, 58, 60, 61, 95, 240, 241, 268, 289, 371, 377, 382-384, 398, 399, 405, 714, 715, 748, 749, 824, 980, 981, 1000, 1008, 1057-1059, 1076, 1133, 1134, 1156, 1157, 1241, 1283; II, 89, 137, 138, 194, 260, 370, 405, 416, 419, 438, 444, 445. Wyk. pob.). Bliskim ich krewnym był Bartosz Makowiecki v. Chlebowski (1543-65) z Chlebowa (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 159, 174, 330, 1137, 1145, 1171, 1172, 1180, 1181, 1213). Ci Jakób i Bartosz Ch. wyciskają 1565 r. na kwicie poborowym pieczęć własną z herbem Rogala i literami J. H. Jakóba Chlebowskiego (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1237).

³⁾ Stanisław Kotarski z Rzuchowa (Wyk. pob. 1531-4...) był prawdopodobnie ojcem Trojana Kotarskiego, który posiadając w 1543-7 r. część w Ch., pisze się również Chlebowskim (Gr. bobr. I, 212, 213, 330, 614, 615, 1213, 1287, 1299, 1377), a w 1563-5 r. siedzi na części w Rzuchowie (Wyk. pob.)

Gałęzią Ch. byli Suszewscy Chleboszowie (herbu ?) z pobliskiego Suszewa w par. lipnoskiej.

Ogółem źródła wymieniają 17 Ch.⁵⁾.

i pieczętuje się Ogończykiem z inicjałami M. R. (Arch. Kom. Sk. t. 57, kwit poborowy z 1565 r. Nr. 969). Czy ta pieczęć była własną pieczęcią rodu Trojana, czy też została przez niego przygodnie pożyczoną od sąsiada lub krewnego, pieczętującego się innym herbem rozstrzygnąć niepodobna. Zauważyć należy, że na Kotarczynie, znanem gnieździe bardzo rozrodzonych Cholewów (Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 112) siedzieli też Kotarscy, pieczętujący się Gozdawą, być może również przygodnie pożyczoną (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 633) i Kościeszę (Rpis Wittyga). Kotarscy z Kisielewa w par. dobrzyńskiej v. Kisielewscy, jak się zdaje, należeli do Cholewów.

⁴⁾ Wojciech Chlebosz v. Suszewski (1531-47), bliski krewny z linii ojczystej Barbary, córki Jana Prusa Goworowskiego v. Borzymińskiego z Borzymina († przed 1546) i Doroty z Paprotek-Brzesek (Gr. bobr. I, 808, 853, 854) z żony Barbary N. spłodził dwie córki: Annę Mikołajową Mysłakowską (1543) z Mysłakową i Dorotę Stanisławową Sulikowską (1547) z Sulikową i Tłuchową (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 59, 61, 62, 431, 432, 557, 853, 854, 877, 1232, 1233, 1240, 1241).

⁵⁾ Oprócz wyżej wymienionych źródeł różni Ch. figurują w aktach grodzkich bobrownickich w t. I str. 17, 19, 62, 186, 187, 205, 711, 825, 914, 932, 979, 984, 985, 1015, 1060, 1061, 1101, 1109, 1115, 1116, 1137, 1145, 1158-1160, 1171, 1172, 1180, 1181, 1291, 1356, 1357 i w t. II fol. 49, 50, 148, 210, 211, 215,

25. CHOCIEŃSCY v. CHOCZEŃSCY z Chocienia v. Choczenia¹⁾ (par. *ligowska pow. lipnoski*) herbu Ogończyk²⁾, zapewne jedni z Maluskiemi z Maluszyna w sąsiedniej parafji goszczkowskiej pow. rypińskim, i herbu Lubicz, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

Z nich Ch. Ogonowie siedzieli na Ch. już za Władysława Jagiełły³⁾.

Ch. Lubowie⁴⁾, jedni z innymi Lubami z sąsiednich wsi Ligowskiemi z Ligowa i Ligówka i Ligowskiemi-Śnie-

¹⁾ Również Chocińscy, Choczyńscy z Kocienia.

²⁾ Akta ziemskie drohickie t. 10077 str. 89.

³⁾ Dalemir z Ch. i Stanisław z Maluszyna, obydwaj herbu Ogończyk, świadczą 13 lipca 1425 r. na rokach ziemskich w Rypinie w sprawie oczyszczenia szlachectwa braci Mikołaja, Michała, Szymona i Jana z Sterdyni w pow. drohickim, Stanisława z Księżopola, Wojciecha i Pawła z Kozieradów i Stefana (l. c.). Zapewne do Ogonów należeli Jan z żoną Jadwigą i siostrą Katarzyną, Jan (inny) Żołnierz i Raj, których części w Ch. zostały skonfiskowane w 1498 r. (Metr. Kor. XVI, 198).

⁴⁾ Bernard Ch. Luba (Gr. bobr. I, 1017) posiada w 1546 r. częśćkę w Ch., a Jan Ch. Luba (ibid. II, 437, 439, 440, 451-453), zapewne syn Bernarda, dziedziczy w 1568 r. na częściach w Ch. i Gozdach, na których dziedziczyli również Kokoszczyńscy, Ligowscy i Śniechowscy.

chowskiemi z Śniechów (par. sudraska pow. lipnoski, niezawodnie pochodzą od Lubów Kokoszczyńskich z pobliskiego Kokoszczyzna (par. sudraska), którzy dziedziczyli na Kokoszczyźnie już za Jagielly⁵⁾.

Być może, że prócz powyższych dwóch rodzin Ch., na Ch. w połowie XVI w. jednocześnie dziedziczyły rodziny innych herbów⁶⁾.

Różni Ch. używają przydomków *Raj*, *Worek* i *Żołnierz*.

Choczeńscy herbu Ostoja z Choczenia w pow. brzesko-kujawskim patrz Poczet przybyszów.

⁵⁾ Ziem. drohic. I. c.

⁶⁾ Oprócz wyżej wzmiankowanych Ch. źródła wymieniają Stanisława (1547-65) z żoną Anną Borzymińską (1547), Jana Tomkowicza (1538-64) i Jana Worka (1564-5), dziedziców części w Ch. Jeden z tych dwóch Janów w 1564-5 r. posiadał, prócz części w Ch., część w Maluszynie Wielkim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1168, 1193).

26. CHODORĄSCY v. CHODORĘSCY herbu Ogończyk¹⁾ z Chodorańska v. Chodorażka²⁾ (par. *karnkowska pow. lipnoski*), na którym za Jagielly i w połowie XV w. siedzieli Leszczycy³⁾.

Chodorąscy Ogonowie, jedni z Unieńskimi, Kucińskimi, Kościeleckimi, Radzikowskimi, Działyńskimi, Wolskimi, Żelskimi, Sokołowskimi, Murzynowskimi, Suszyckimi i Rudzowskimi, byli gałęzią Kuczborskich v. Kruzborskich z Kuczborka v. Kruzborka w pow. szreńskim i posiadali Ch. już w końcu XV w. Pochodzą od Piotra Ogona, kasztelana dobrzyńskiego (1329-64)⁴⁾, jego syna Andrzeja z Unienia, Radzikowa i Kuczborka, również kasztelana dobrzyńskiego († 1395) i wnuka kasztelana Piotra-Mikołaja z Kutna. Od dwóch synów tego ostatniego — Andrzeja i Ottona na Kuczborku, Olszewie i Kozielsku idą Kuczborscy, z których Mikołaj (1498 † 1509), żonaty z Dorotą z Kijowa, tenutarjusz

¹⁾ Siebmacher Allgem. Wapenb. t. III tab. 221.

²⁾ Również Chodoroscy, Chodorescy, Chodorascy z Chodoraża, Chodoręska, Chodoroska, Chodoreska.

³⁾ Grzymko z Chodorańska z rodu Leszczyców uczestniczył w 1434 r. w znanym akcie, dotyczącym się obioru Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski (Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578), a Hektor Chodorowski z tegoż rodu poległ w 1462 r. pod Puckiem (Długosz, Historia)

⁴⁾ Ojcem Piotra Ogona, kasztelana dobrzyńskiego, był Ogon, żyjący w końcu XIII w., mąż zasłużony ks. Ziemowitowi dobrzyńskiemu (Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 481).

Sobiesierni pod Brodnicą, a następnie Dworu w pow. liebarskim, od 1508 r. skarbnik dobrzyński, dziedziczył na Ch.⁵⁾. Prawdopodobnie synami tego Mikołaja byli Zbigniew, Piotr i Stanisław bracia Kuczborscy z Kuczborka, którzy pierwsi zaczęli się pisać Chodoraskimi⁶⁾.

Drobna szlachta Bęklewscy z Bęklewa i Kochańscy z Kochania (par. mokowska pow. dobrzyński) przydomku *Chodor i Chodorowicz*, pochodzą zapewne od jakiejś drobnoszlacheckiej rodziny Ch. herbu niewiadomego, która w XVI w. nie dziedziczyła już na Ch.⁷⁾.

⁵⁾ Metr. Bor. XVII, 182; XXIII, 223 i 505.

⁶⁾ Z nich Zbigniew Kuczborski v. Chodorąski (1543 ÷ 1566 lub 1567) na Jarzyczewie v. Jarzewie, części m. Kuczborka i Chodorąska, sędzia grodzki bobrownicki i podsędek ziemi dobrzyńskiej (od 1547) spłodził synów: Walentego, kanonika chełmińskiego i Stanisława Chodorąskich, dziedziców części w Ch., którzy pisali się z Kuczborka. Piotr Kuczborski v. Chodorąski (1544 ÷ 1566) na części Ch., miał syna Sebastjana Kuczborskiego v. Chodorąskiego z Ch. Trzeci brat Stanisław Kuczborski v. Chodorąski (1543-68), również dziedzic części Ch., spłodził córkę Zofję, żonę Stanisława Maliszewskiego, podsędka ziemskiego dobrzyńskiego i sędziego grodzkiego bobrownickiego. Syn tych Maliszewskich Andrzej nabywa w 1568 r. od dziada swego Stanisława Ch. oraz od swych ciotecznych wujów Walentego i Stanisława Ch. ich części w Ch. (Gr. hobr. I, 42, 47, 53, 75, 90, 135, 140, 150, 159, 173, 174, 213, 259, 268, 348, 365, 366, 376, 398, 400, 415, 429, 437, 469, 521, 549, 557, 558, 568, 575, 603, 635, 691, 704, 706, 763, 780, 812, 813, 824, 826, 844, 847, 851, 879, 902, 905, 915, 920, 980, 981, 985, 987, 1002, 1003, 1013, 1014, 1016, 1051, 1053, 1064, 1068, 1069, 1075, 1083, 1097, 1099, 1100, 1103, 1128, 1156, 1173, 1176, 1191, 1206, 1212, 1214, 1215-1217, 1230, 1233, 1237, 1238, 1245, 1246, 1249, 1262, 1271, 1272, 1274, 1278, 1281, 1292, 1300, 1301, 1305, 1306, 1345, 1357; II, 107, 341, 343, 385, 430, 431, Wyk. pob. Metr. Kor. LXXIII, 153; LXXIV a, 218. Bobr. ziem. oblig. f. 15). Inni Kuczborscy byli do 1539 r. tenutarjuszami Łąkiego (Metr. Kor. LV, 45 i LXIX, 24).

Kuczborskich zamieszkałych poza ziemią dobrzyńską, wymieniają również zapiski Metryki koronnej LXXIII, 153; XXIII, 244 i 780; XXIX, 24 i 494.

⁷⁾ Por. Bęklewscy i Kochańscy.

27. CHUDZEWSCY z Chudzewa v. Chudzewy (*par. mokowska pow. dobrzyński*¹⁾).

Za Jagielly na Ch. siedzieli Ch. herbu Pobóg, jedni z Pobożanami Mokowskimi z sąsiedniego Mokoła²⁾. Bernard z Ch. i Mateusz z Mokoła, obydwaj z rodu Pobożan uczestniczyli w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski³⁾.

¹⁾ Również Chudziewscy z Chudziewy, Chudzowa.

²⁾ Boniecki.

³⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

W 1497 r. Chudzewo skonfiskowane Stanisławowi i jego żonie, nadane zostało Wojciechowi Kobrzyńskiemu⁴⁾, zapewne herbu Rogala⁵⁾, dworzaninowi królewskiemu, który od Ch. w 1504 r. pisze się już Chudzewskim⁶⁾. Ta sama rodzina Ch., będąca gałęzią Kobrzyńskich z Kobrzyńca w pow. rypińskim, dziedziczy na Ch. w połowie XVI w.⁷⁾ Ch. nie należą do drobnej szlachty.

⁴⁾ Metr. Kor. XVI, 143.

⁵⁾ Por. Kobrzyńscy.

⁶⁾ Metr. Kor. XX, 273 i XXI, 72.

⁷⁾ Stanisław Ch. (1543-7), dziedzic Ch., cześci Chalina i Kobrzyńca Starogo (Gr. bobr. I, 193, 206-208, 213, 214, 217, 218, 390, 392, 393, 461, 636, 676-678, 832, 848, 849, 903, 1070, 1111, 1192) pozywa w latach 1543-4 braci Jana i Wawrzyńca Kobrzyńskich Jarków, synów Wojciecha o podział dóbr dziedzicznych w Kobrzyńcu Starym (Gr. bobr. I, 207, 208, 217, 218, 390). Miał trzech synów: Jana (1564-7), Feliksa (1564-7) i Andrzeja (1564 + 1567), żonatego z Anną Kochańską (1567) którzy posiadali całe Ch., (Gr. bobr. II, 12, 18, 107, Wyk. pob.). Rodzona siostra Stanisława—Barbara (+ przed 1546 r.) była za Andrzejem Pręczkowskim (Gr. bobr. I, 832). Nie wiem w jakim stopniu powinowactwa z tymi Ch. pozostawała Anna Ch. (1543-5) współdziedziczka Maliszewa, córka Andrzeja Kikolskiego na Maliszewie, sędziego ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 138, 155, 156, 172, 173, 196, 210, 215, 216, 269, 260, 311-316, 349-353, 603, 608, 609, 637-640, 686, 687). Innych Ch. źródła nie wymieniają.

28. CIEPIEŃSCY v. CIEPIŃSCY v. CZEPIEŃSCY v. CZEPIŃSCY¹⁾ herbu Nałęcz z Ciepienia v. Czepienia (*par. ruska pow. lipnoski*), drobna szlachta częstkowa. Piotr C. z C. (1543-65) pieczętuje się w 1565 r. herbem Nałęcz z własnymi literami P.C.²⁾

Niektórzy Ossowscy v. Zboińscy v. Steklińcy herbu Ogończyk z sąsiedniego Zbójna Wielkiego (*par. ruska*), Ossówki i Steklina (*par. czernikowska pow. lipnoski*) dziedzicząc w połowie XVI w. na Ciepieniu, piszą się też Ciepieńskimi³⁾.

Być może, że prócz tych dwóch rodzin, na C. za ostatnich Jagiellonów dziedziczyły inne rodziny.

Źródła wymieniają 7 C.

¹⁾ W źródłach również Ciepeńscy, Czepeńscy.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 45.

³⁾ Ten Piotr był synem Stanisława (+ przed 1546 r.), a bratem rodzonym Jana C. (1543-64) z C. i Ruskowa w pow. rypińskim, Marcina C. (1546) z C. i Wawrzyńca C. (1543-7) z C. żonatego z Anną Widlińską, dziedziczka trzeciej części Grodzienia oraz części w Szczepankach, Suszewie i Podleskach, zabójcy Jana Płońskiego. Zdaje się, że do tej samej rodziny należał Andrzej C. (1567), żonaty z Zofją, córką Stanisława Sumińskiego i Jadwigi z Ruskowa, dziedziczka części Ruskowa w pow. rypińskim (Gr. bobr. I, 28, 29, 45,

46, 50, 60, 96, 105, 538, 539, 615-619, 691, 692, 695, 711, 756, 821-823, 825, 839, 840, 932, 1026-1031, 1051, 1052, 1096, 1097, 1105, 1106, 1114, 1115, 1181, 1187, 1188, 1211, 1212; II, 26, 53-56, Wyk. pob.).

Piotr Zboiński v. Ossowski v. Stekliński († pomiędzy 1546 i 1564), jeden z trzech synów Mikołaja Zboińskiego v. Ossowskiego († przed 1543 r.), podczaszego dobrzyńskiego i stąd zapewne zwany podczaszym, prawdopodobnie wnuk również Mikołaja Ossowskiego (1480 † 1504), kolejno podsędką, chorążego i wojskiego ziemi dobrzyńskiej, dziedzic części w Zbójnie, Ossówce, Steklnie i Ciepieniu, pisał się też Ciepieńskim. Dzieci Piotra z pierwszej jego żony Elżbiety Ugoskiej, po matce dziedziczki części w Cieciersku pow. raciańskim, Jakób (1564-7), Agnieszka (1567), Regina (1567) i Febronja (1567) figurują w źródłach jako Steklińscy, a syn z drugiej żony Katarzyny N. Wojciech (1564-7) — jako Stekliński lub Zboiński (Metr. Kor. XVII, 46; XX, 260, Gr. bobr. I, 45, 303, 304, 625, 755, 756, 1167, 1168; II, 10, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 194, 229, 300, 301, 374. Wyk. pob. Bobr. ziem. oblig. f. 19).

29. CIOŁUCHOWSCY z Ciołuchowa (*par. kikolska pow. lipnoski*).

Za Jagielly na C. siedzili Dołęgowie. Z tego rodu Niemira (Namiara) uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾.

W pierwszej połowie XVI w. część C. była prywatną własnością, druga zaś część — królewszczyzną. Akta grodzkie bobrownickie z 1545 r.²⁾ oraz Metryka koronna z tego samego roku³⁾ wymieniają Bartłomieja, Andrzeja, Katarzynę i Annę C. tenurarjuszów królewszczyzny Ciołuchowa, którą pozwolił odkupić od nich Andrzejowi Ostrowickiemu. Są to: Andrzej Sumiński herbu Leszczyc, współwłaściciel parafjalnej wsi Sumina w pow. lipnoskim, Nowogrodu, Włęcza, Witorąża, młyna Mieni naprzeciwko Nieszawy z Zamniewem²⁾, córka jego Katarzyna na części Sumina, Nowogrodu, Włęcza i Mieni, żona Jakóba Sierakowskiego herbu Ogończyk z Gulbin³⁾, druga córka jego Anna na części Tupadeł, żona Stanisława Zawidzkiego herbu Jastrzębiec z Zawidza Wielkiego w pow. sierpskim, dziedzica Zębowa w pow. sierpskim i zięć Andrzeja, a mąż trzeciej jego córki Jadwigi, dziedziczki części Sumina, Nowogrodu, Mieni, Włęcza, Tupadeł i Oleszna, Bartłomiej Baran Dębski herbu Junosza z Dębska w pow. bielskim, dziedzic części Głodowa, Mazowska i Paskowa w pow. lipnoskim i stąd zwany również Głodowskim, Mazowieckim i Sumińskim.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

²⁾ T. I, 711.

³⁾ LXVII, 181.

Piotr Sumiński herbu Leszczyc (1545-67) na części Sumina, Włęcza, Nowogrodu, Witoważa i Ciołuchowa⁴⁾ pisał się też Ciołuchowskim⁵⁾.

⁴⁾ Gr. bohr. I, 574, 575, 818, 925; II, 177, 178. Wyk. pob.

⁵⁾ Gr. bohr. II, 149.

30. CZAMPSCY, CZAMBSCY, CZAMSCY, CZĄMBSCY, CZĄP-SCY, CZAPSCY herbu Grzymała¹⁾ przydomku *Domarat* z Czampska, Czambska, Cząmbaska, Cząpska²⁾ w par. goszczkowskiej pow. rypiński, założonego prawdopodobnie przez jakiegoś Czambora v. Sambora z rodu Rogalów³⁾, którzy siedzieli na Cz. za Jagielly.

Czambor z Cząmbaska (de Coboszczk) herbu Rogala uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾.

Cz. Grzymalici przydomku *Domarat*⁵⁾, drobna szlachta zagrodowa, byli zapewne jedni z swymi współkolejnotnikami Goscekiem i z pobliskiego z Goszczka, Domaratami Jasieńskimi z Jasieni (par. tłuchowska pow. dobrzyński) i Rokickimi z Rokicia (par. ligowska pow. lipnoski). Źródła wymieniają 11 Cz.

¹⁾ Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52). U Paprockiego herbu Grzymała odmienna.

²⁾ Dzisiaj Czumsk.

³⁾ Imię Czambor v. Sambor było bardzo używane w rodzie Rogalów.

⁴⁾ W dopiskach do tekstu aktu elekcji Jagiellończyka z d. 25 stycznia 1434 r. Ryszczewski i Muczkowski (Kod. dypl. t. II Nr. 578) wieś »Coboszczk« czyli Cząbsk mylnie nazwali Kłokockiem.

⁵⁾ Jakób Domarat Czampski (1538-46) dziedziczył na części w Cz. i Zalesiu-Przeworach (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 378, 913, 918, 191, 924).

31. CZERMIŃSCY v. CZERMIENSCY herbu Cholewa¹⁾ z Czermina (par. sadłowska pow. rypiński), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa.

Źródła wymieniają 6 Cz.²⁾.

¹⁾ Paprocki, Kojalowicz (Nomenclator).

²⁾ W 1531-46 r. Jan, Jakób i Piotr Cz. dziedziczą na częściach w Cz., a Mateusz — w Cz. i Godziszewach. Ci sami Piotr i Mateusz oraz Grzegorz i Wawrzyniec siedzą w 1564-7 r. na częściach w Cz. (Gr. bohr. I, 906, 919, 920; II, 10, 11, 51. Wyk. pob.).

32. CZERSCY v. CZYRSCY herbu Ogończyk z Czarnego v. Czerska (par. wierzbicka pow. lipnoski), można i wybitna rodzina szlachecka. Jeden z nich używa przydomku *Sochel* (?).

Boniecki, zdaje się, mylnie wyprowadza tych Cz. z Czerska w pow. bydgoskim, skąd zdaniem jego przenieśli się do ziemi dobrzyńskiej. Nasi Cz. piastują urzędy ziemskie w ziemi dobrzyńskiej już w drugiej połowie XV w. Walenty Cz. na Cz., Chełmicy Wielkiej, części Zarzeczewa, Dyblina i Piórkowa pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem z własnymi literami V. C.¹⁾.

Niektórzy Cz. mianowicie Jakób Sochel (?) Czerski (1498 ÷ 1541 lub 1542) na Cz., Czernikowie i Zarzeczewie (par. szpitalska pow. dobrzyński), sędzia ziemi dobrzyńskiej, wdowa po nim Ewa Cz. (1544-5) z Zarzeczewa (z domu Gębartówna ?) i córka Elżbieta (1543-7) 1 v. Zygmuntowa Zielińska 2 v. Mateuszowa Szolajska z Szczerbin v. Szczerbińska figurują w źródłach, jako Zarzeczewscy²⁾.

Źródła z lat 1473-1568 wymieniają 7 Cz.³⁾.

¹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. Nr. 613 i 962.

²⁾ Metr. Kor. XVI, 169; XXIX, 134; XLV, 754; LVII, 185. Gr. bobr. I, 98, 99, 176, 315, 536, 537, 598, 599, 1057, 1074, 1244, 1245, 1261, 1262, 1367, 1368.

³⁾ Marcin Cz. trzymał w 1490 r. w zastawie łąki królewskie w Czernikowie (Metr. Kor. XIV, 370). Jan Cz. z Czarnego (1473 ÷ 1501), krewny Kościeleckich, dworzanin królewski (1473) i tenutarjusz królewsczyzn na Kujawach, był w 1493-1501 r. podkomorzym ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XII, 130; XII, 145 i 248; XV, 54; XVI, 169). Jednym z jego wnuków był Jakób Sochel (?) Czerski (1498 ÷ 1541 lub 1542) v. Zarzeczewski na Cz. i Zarzeczewie, kolejno podłowczy (od 1515), podsędek ziemi dobrzyńskiej (od 1521), sędzia grodzki bobrownicki (1531), wreszcie sędzia ziemi dobrzyńskiej (1540), żonaty z Ewą (Gębartówną ?) z którą spłodził syna Walentego (1547-72) na Cz., Chełmicy Wielkiej i częściach Zarzeczewa, Dyblina i Piórkowa i córkę Elżbietę Cz. (1543-7) v. Zarzeczewską 1 v. za Zygmuntem Zielińskim 2 v. za Mateuszem Szolajskim ze Szczerbin v. Szczerbińskim (Metr. Kor. XVI, 169; XXIX, 134; XXXVII, 250; XLV, 754; LVII, 185. Gr. bobr. I, 98, 99, 176, 316, 372, 376, 447-452, 536, 537, 598, 599, 1057, 1074, 1244, 1245, 1261, 1262, 1367, 1368, 1373, 1374; II, 28, 33-35, 71, 92-94, 120, 186-188, 197, 229, 245-247, 282, 352, 375, 405, 428. Wyk. pob. Gr. ziem. warsz. t. 82 f. 232, 233). Inny Jakób Cz. na Cz. i Czernikowie Małym v. Czernikówwu, na częściach Mazowsza i Paskowa w ziemi dobrzyńskiej i Krzyżkowie na Kujawach, żonaty z Małgorzatą N., krewną Moszczeńskich, brat rodzony Zofji (1547), która była na Erazmem Łochockim, sędzią ziemi dobrzyńskiej, spłodził syna Mikołaja (1564-8), na Czernikowie Małym i części Rętfina oraz córkę Dorotę (1568), żonę Wencesława Tolibowskiego z Tolibowa, ziemianina pow. brzeskiego (Gr. bobr. I, 58, 59, 79, 80, 412, 413, 443-445, 447-452, 700-702, 864, 896-899, 911, 924, 951, 968, 999, 1000, 1013, 1014, 1019-1023, 1059, 1062, 1063, 1085, 1120-1123, 1130, 1134, 1135, 1150-1152, 1164-1166, 1173, 1176, 1177, 1183, 1184, 1192-1198, 1219, 1280, 1283, 1284, 1292, 1294, 1296-1299, 1357-1359, 1364; II, 12, 181, 218-220, 300, 319, 393-395. Wyk. pob.) Jan Cz. staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 968).

33. CZETKOWSCY z Czetkowów¹⁾ w par. i pow. rypińskim, później Cętkowscy v. Centkowscy z Cętków (dziś Cętki), drobna szlachta zagrodowa.

W latach 1531-68 na Cz. dziedziczą następujące trzy rodziny przybyszów:

1) Cz. herbu Pobóg²⁾, gałęź Strzeszewskich v. Trzeszewskich³⁾ z Strzeszewa v. Trzeszewa w pow. płońskim⁴⁾. Niektórzy z nich używają przydomku *Szyszka i Szyszkowicz*.

2) Cz. herbu Ogończyk, przydomku *Żaczek*, gałęź Żółtowskich z Żółtowa w pow. sierpskim, którzy od wsi Wapielska pisali się też Wapielskimi⁵⁾.

3) Cz. herbu niewiadomego, gałęź jednej z kilku rodzin Kosińskich z województwa plockiego⁶⁾ oraz

¹⁾ W wykazie poborowym 1663 r. (Arch. Kom. Sk. t. 150) też Czetkowcy.

²⁾ Paprocki.

³⁾ Por. Paprocki,

⁴⁾ W źródłach również Strzaszewscy, Strząszewscy, Strzyszewscy, Trzaszewscy, Trzęsiewscy z Strząszewa, Trząszewa, Trzesiewa, Stryszewa, Strzyszewa. Przodkami Cz. Pobożan byli Wojciech i Jan Strzeszewscy v. Czetkowscy (Wyk. pob. 1531-40). Zapewne ten sam Jan Cz. z przydomkiem Szyszka (Gr. bohr. 1546 r. t. I str. 913, 914), Feliks (1543-68) Strzeszewski v. Czetkowski (Gr. bohr. I, 17, 19, 495, 497, 498, 1213; II, 343, 344 Wyk. pob.), prawdopodobnie brat rodzony Piotra Cz. Szyszki (1564-8) z Radzynka (Gr. bohr. II, 42, 251, 264-267, 290, 305, 306, 314, 315, 343, 347, 419, Wyk. pob.) i Marcin Cz. Szyszkowicz (Gr. bohr. 1567 r. t. II 42, 261, 266, 291, 315) dziedziczyli na Cz.

⁵⁾ Przodkiem Cz. Ogończyków był Stanisław Żaczek na Cz. v. Żółtowski († około 1545), ojciec Jana Cz. Żaczka v. Żółtowskiego (1543-6), Michała Cz. Żaczka v. Żółtowskiego (1546-6), Wojciecha Cz. Żaczka (1545-6) i Urszuli (1545-6) żony sławetnego Jana Niedbały, mieszczanina z Rypina. Z nich Wojciech Cz. Żaczek, ojciec Jakóba Cz. (1567), trzymał w 1546 r. w zastawie część w Cz., należącą do Marcina Żółtowskiego v. Wapielskiego (Gr. bohr. I, 159, 197, 380, 381, 389, 390, 452, 458, 705, 713, 817, 818, 913, 914; II, 181, 316, 350, 355, 421, 422, 440, Wyk. pob.).

⁶⁾ W Plockiem w tym samym czasie kwitnęli różni Kosińscy: herbu Lis z Kosinina w pow. plockim, herbu Rogala z Kosina Kapiecznego i Kosina-Bartoszków w pow. szreńskim i herbu Prus II z Kosin Wielkich w pow. szreńskim i z Kosinie w pow. sierpskim (Rpis. Wittyga, — Monum. med. aevi XVIII t. III I, 170, 249, 398). Mikołaj i Jan Kosińscy v. Czetkowscy, zmarli około 1567 r. posiadali część w Cz. Z nich Mikołaj miał trzech synów: Andrzeja, Grzegorza i Józefa Kosińskich v. Czetkowskich, którzy w 1567 r. dziedziczyli na części w Cz. Wdowa po Janie Kosińskim v. Czetkowskim Katarzyna wyszła przed 1567 r. powtórnie za Mateusza Wójcika, mieszczanina z Rypina (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 45, 46, 66, 67, 105, 106, 116, 117, 174, 181, 182, 343).

4) Wit (1567) i Bartłomiej (1567) Cz.⁷⁾. Czy ci dwaj Cz. należeli do jednej z trzech wymienionych rodzin, czy też do rodu pierwotnych dziedziców Cz., których herbu nie znamy, nie wiadomo.

⁷⁾ Gr. bobr. I, 316, 318, 326.

34. CZYŻEWSCY herbu Doliwa z Czyżewa¹⁾ w par. i pow. rypińskim.

Jan Plecki (1564-7) herbu Doliwa z Pleckiej Dąbrowy w pow. orłowskim²⁾, dziedzic części w Krostkowie, a zapewne i w Czyżewie, które w latach 1545-68 należało do Pleckich, w niektórych zapiskach sądowych z 1567 r. figuruje jako Czyżewski, podpisarz grodzki bobrownicki³⁾. Innych Cz. źródła nie wymieniają.

¹⁾ W wykazach poborowych z XVI w. i w aktach metrycznych parafii rypińskiej z końca XVII i XVIII w. Czerzewo, Czerzowo, Cerzowo.

²⁾ Ta gałąź rodu Doliwów, do której należeli Pleccy, pochodząca z ziemi łeczyckiej, aczkolwiek osiadła w ziemi dobrzyńskiej już w wieku XIV, nie utraciła związku z swą macierzą. Posiadała nieprzerwanie włości w obydwu ziemiach zarówno za Jagiełły, jak i w wieku XVI (Metr. Kor. XXI, 208, Gr. bobr. I, 737, 738, 1368, 1369, Bobr. ziem. oblig. f. 22 i 23). W pierwszej połowie XV w. Doliwowie posiadali w ziemi dobrzyńskiej, prócz zwartej gniazda w par. mazowieckiej pow. lipnoskim (Mazowsze, Kijaszkowo, Piotrkowo), Sadłowo pod Rypinem (niegdyś Świnków ze Strzyg), którego dziedzic Tomasz był w 1434 r. kasztelanem słońskim (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578). W połowie XVI w. na Sadłowie dziedziczą już Swaroccy Rogala z Swarocina w ziemi gostyńskiej, z których Bieniasza (1544-68) nazywano również Sadłowskim (Gr. bobr. I, 277).

³⁾ Gr. bobr. II, 43, 61.

D.

35. DĄBROWSCY herbu Cholewa¹⁾, drobna szlachta z Dąbrówki pod Kikołem (*pwr. wolska pow. lipnoski*) v. Dąbrówki-Ogonów, na której w XIV w. siedzieli Ogonowie²⁾. Od Paszka z D., który nabył 1484 r. część Białochówka w pow. grudziądzkim, idą Białochowscy herbu Cholewa³⁾, którzy pisali się z D.⁴⁾

¹⁾ Boniecki.

²⁾ Część D. w drugiej połowie XVI w. należy jeszcze do Ogończyków (Działyńskich).

³⁾ Boniecki. Zapewne inny Paweł D. trzyma w zastawie w 1490 r. jedną włókę w Rętfinach (Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19).

⁴⁾ Metr. Kor. XX, 278.

Źródła z lat 1490-1567 wymieniają 4 D.⁵⁾

⁵⁾ Kourad D. (1545) był ojcem Franciszka (1547-67), który wraz z Janem D. posiada w 1564-7 r. części w D. i Komorowie (Gr. bohr. I, 711, 1381, 1382; II, 19, 92, 340 Wyk. pob.).

36. DOBACZEWSKY herbu Nałęcz (?) z Dobaczewa pod Sierpcem (*par. sudraska pow. lipnoski*), drobna szlachta zagrodowa.

Paweł D. (1531-67) na częściach w D. w ziemi dobrzyńskiej i Żórawinie w ziemi plockiej używa w 1565 r. pieczęci z herbem Nałęcz¹⁾. Czy ta pieczęć rzeczywiście należała do Pawła D. czy też była przez niego pożyczoną od krewnego lub sąsiada, pieczętującego się innym herbem, z powodu uszkodzenia liter na niej orzec niepodobna. Inne pieczęcie D.²⁾ są zupełnie zniszczone.

Zapewne do innej rodziny D. również niewiadomego herbu należał Andrzej z D., stolnik plocki, dziedzic części w D. oraz w Borzewie, Cieślinie i Cedrowie w ziemi plockiej, bezpotomnie zmarły przed 1507 r.³⁾

Źródła z lat 1507-89 wymieniają 12 D.⁴⁾

¹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1201.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 106 i 107. Ks. pob. ploc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

³⁾ Sukcesor jego, rodzony siostrzeniec Mikołaj z Kowalewa zamienił w 1507 r. odziedziczone po wuju dobra z Jakóbem ze Żdżar, pisarzem ziemskim plockim na części Żdżar w pow. bielskim (Metr. kor. XX 190).

⁴⁾ Na D. w latach 1531-46 dziedziczą Jan, Stefan oraz Paweł, Dominik, Mateusz i Marcin, czterej bracia rodzeni, wszyscy szlachta zagrodowa, a w 1564-7 r. ten sam Paweł z braćmi i Marek D. Paweł posiadał prócz tego część w Żórawinie w ziemi plockiej. Córki Dominika D.: Dorota, wdowa po Pawle N., Anna Piotrowa Kokoszczyńska, Zofja, wdowa po ucziwym Grzegorzu z Sudragów, i Agnieszka, żona ucziwego Błażeja, posiadają w 1589 r. odziedziczone po zmarłych rodzicach części w D. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 573, 843, 844; II, 56-58. Bobrownickie grodzkie wyroki i rejestra judicjalna 1589-1784).

37. DOBRSCY z Dobrego v. Dobrska (*par. trąbińska pow. rypiński*), drobna szlachta zagrodowa, licznie rozrodzona. W źródłach z lat 1490-1568¹⁾ figuruje około 30 D. z przydomkami *Chróściel*²⁾, *Gnida*, *Gnidka* i bez przydomków. Wobec zniszczenia

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 114. Boh. ziem. oblig. f. 18 i 19, Wyk. pob. Gr. bohr. I, 269-271, 277, 400, 641, 848, 852, 890, 891, 1019, 1054, 1055, 1057; II, 17, 20, 42, 43, 105, 107, 150, 193, 231, 423.

²⁾ Mateusz Chróściel z D. był obecny w 1490 r. przy działach Rętfina między Mikołajem Opierałem, Anną i Katarzyną córkami Piotra z Rembieszyna i Stanisławem Sierakowskim z Gulbin (Bohr. ziem. oblig. f. 18 i 19).

pieczęci na kwiecie poborowym z 1565 r. Michała, Marcina Gnidki, Tomasza i trzech Janów D.³⁾ oraz braku reszty kwitów poborowych wymienić w s y s t k i c h i c h h e r b ó w nie jesteśmy w stanie.

Akta grodzkie bobrownickie cytują D. herbu Świnka⁴⁾. Ci D. Świnkowie nie byli oczywiście w żadnym pokrewieństwie z możliwym w drugiej połowie XIV w. i pierwszej połowie XV w. rodem Świnków ze Strzyg.

D. przydomku *Gnida i Gnidka*⁵⁾ byli zapewne jedni z Piwnickimi herbu Lubicz odmienny z Piwnic ziemi chełmińskiej⁶⁾.

Jakób Ostrowicki Zebrzyd (1535-67⁷⁾ v. Dobrski⁸⁾, brat rodzony Kacpra Ostrowickiego z Ostrowitem⁹⁾, dziedzic części »zebrzydowskiej« w Ostrowitem w par. trąbińskiej (1547-65), Dobrem (1535¹⁰⁾ i Szczutowie (154...) należy właściwie do rodu Szczutowskich niewiadomego herbu z Szczutowa (par. płońska pow. rypiński), którzy już w końcu XV w. używali przydomku *Zebrzyd*¹¹⁾. Inni Dobrscy herbu Jastrzębiec patrzą Poczci przybyszów.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 119.

⁴⁾ Katarzyna D., żona Jana Nagórskiego, pożywa w latach 1546-7, Mateusza, Stanisława i Michała D. Świnków, swych braci rodzonych, o podział spadku po rodzicach lub wypłatę posagu (Gr. bobr. I, 848, 852, 890, 891, 967, 1019, 1054, 1055, 1057). Michał, Wojciech, Anna i Zofja D., dzieci Mateusza D. posiadają w 1564-7 części w Dobrsku (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 42, 43).

⁵⁾ Jan Gnidka posiadał w 1490 r. część w D. (Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19). Części Mateusza Gnidki w D., i Duszotach zostały skonfiskowane w 1497 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 114). Andrzej D. Gnidka († 1545) z żoną Anną (1545-6) i Marcin D. Gnidka (1564-7) siedzieli na częściach w D. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 269-271, 641, 848, 852, 890, 891; II, 107).

⁶⁾ Przydomku Gnidka 'oprócz czterech D. Gnidków z D. (1490-1567) używa Jakób Piwnicki (1546), dziepiec cząstki w D., powinowaty Anny, wdowy po zmarłym w 1545 r. Andrzeju D. Gnidce (Gr. bobr. I, 852). Przydomku tego (od małego wzrostu szlachcica lub jego przodka) używają również niektóre inne rodziny np. Widlińcy herbu Junosza z Widlna w pow. lipińskim.

⁷⁾ Gr. bobr. I, 250, 251, 1260, 1275; II, 326 Wyk. pob.

⁸⁾ Wyk. pob. 1535 r.

⁹⁾ Gr. bobr. I, 250, 251, 1260, 1275 Wyk. pob.

¹⁰⁾ Dobrze graniczy z Ostrowitem.

¹¹⁾ Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19.

38. DULSCY a raczej DOLSCY herbu własnego z parafjalnej wsi Dolska v. Dulska w pow. rypińskim, nabytego w 1386 r. wraz z Kawieczynem i Modrzymem przez braci

Piotra i Hanusza z Stangenberga od Władysława ks. opolskiego i dobrzyńskiego¹⁾ jedni z Sokołowskiemi z sąsiedniego Sokołowa w par. dulskiej²⁾). Pieczęć herbowa jednego z ich przodków Gotarda z Dolska, łowczego dobrzyńskiego, na akcie z d. 25 stycznia 1434., zawierającym przyrzeczenie szlachty dobrzyńskiej, dane Jagielle, co do obioru na tron jednego z jego synów³⁾, bardzo niewyraźna, wyobraża jakieś zwierzę, siedzące na tylnych łapach, zwrócone w prawo, w którym Rzyszczewski i Muczkowski upatrywali lwa, a Piekosiński⁴⁾ lamparta t. j. herb Lewart. Pieczęć ta wyobraża raczej lisa⁵⁾, lub rysia a nie trzech lisów, jak herb Gryżyna v. Gryzima, i może być nazwany Gryzimą odmieną⁶⁾. W drugiej połowie XVI w. D. już nie posiadali D., lecz inne włości, a między innymi cząstki w Osieku Wielkim pod Brodnicą, niegdyś dziedzictwie Leblów⁷⁾ od którego, jak się zdaje, nazywano ich Osieckiem⁸⁾. Wygaśli w pierwszej połowie XVII w⁹⁾). Jeszcze w 1623 r. dziedziczyli na Kretkach¹⁰⁾.

Źródła z lat 1525-1589 wymieniają zaledwie kilku D.¹¹⁾.

¹⁾ Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum t. II.

²⁾ Por. Sokołowsy.

³⁾ Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴⁾ Piekosiński. Rocznik heraldyczny t. II.

⁵⁾ Niesiecki.

⁶⁾ Boniecki.

⁷⁾ Leblowie Osieccy herbu własnego v. Mora odmienna (murzyn do pasa bez rąk) wygaśli w końcu XV w. (Gr. bobr. I, 367).

⁸⁾ Por. Osieccy. Jakób, Jan i Stanisław D. wraz z Mikołajem Nałęczem i Anną Osiecką (t. j. zapewne Dolską z Osieka), żoną Jana Starorypińskiego, posiadają w 1564-89 r. Osiek Wielki (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 119, 232, 279, Bobr. grodz. wyr. i reg. jud. 1589-1784, Grodzkie i ziemskie warszawskie t. 82 f. 231-234).

⁹⁾ Boniecki.

¹⁰⁾ Bobrownickie ekstrakta i taryfy t. I.

¹¹⁾ Gotard D. (1525 nie żyje 1547) na części D. wraz z żoną Jadwigą zawiera w 1525 r. w m. Golubiu umowę z Achacym Czema, kanonikiem chełmińskim, tytującą się dóbr Płowęża w pow. brodnickim, których tenutarjuszem był Mikołaj, syn Jadwigi z pierwszego małżeństwa. Był jednym z tenatarjuszów wójtostwa m. Rypina, na którego ustąpienie otrzymał w 1535 r. wraz z Stanisławem Starorypińskim i Barbarą Pinińską zezwolenie królewskie. Andrzej D. (1543-7), żonaty z Anną N., dziedziczył na częściach D. i Wojnowa. Jakób, Jan i Stanisław D. posiada ją w 1564-7 r. razem z Mikołajem Nałęczem i Anną Staropińską (z domu Osiecką?) cały Osiek Wielki. Z nich Stanisław jeszcze w 1589 r. posiadał część Osieka, a Jakób w 1572 r. prócz części Osieka, część Roskowa w pow. rypińskim. Barbara D. (1567) była za Feliksem Żelskim v. Sokołowskim, dziedzicem części Sokołowa (Metr. Kor.

XL, 104; L, 336. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 57, 58, 240, 241, 248, 249, 291, 292, 303, 304, 319-321, 371, 378, 399, 405, 597, 598, 607, 608, 619, 620, 711, 739, 1041, 1042, 1070, 1369; II, 119, 130, 232, 279, Bobr. grodz. wyr. i reg. jud. 1589-1784, Grodz. i ziem. warsz. t. 82 f. 231-234. (Bobr. ziem. oblig. f. 11 i 12).

39. DUSZOTOWIE herbu Dołęga odmienna pochodzą od szlacheica, przezwanego Duszotą. Ten lub inny Duszota założył w XV w. w sąsiedztwie czy też o obrębie Dobrego wioskę Duszoty (*par. trąbińska pow. rypiński*), stanowiącą jeszcze w drugiej połowie XVII w. jedną całość z Dobrem¹⁾.

Od Duszoty idą rodziny szlacheckie, używające przydomku *Duszota*: Wylazłowscy z Wylazłowa (*par. i pow. dobrzyński*) oraz jedni z nimi Szczepankowscy v. Szczepańscy²⁾ z Szczepanków pod Lipnem (*par. ostrowicka pow. lipnoski*), znani Siebmacherowi, jako Dołęgowie, Jastrzębscy z Jastrzębi (*par. i pow. lipnoski*) i Ruskowscy z Ruskowa (*par. sobowska pow. dobrzyński*). Rodziny te pieczętują się herbem Dołęga odmienna, wyobrażającym podkowę bez krzyża, strzałą z góry na dół³⁾.

¹⁾ Metr. Kor. 1497 r. XVI 114. Wyk. pob. 1663 r.

²⁾ Gr. bobr. I, 264; II, 296.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 882. Herb ten figuruje na pieczęci Jana Jastrzębskiego z literami J. J., którą pieczętuje się w 1565 r. brat rodzony Jana, Bartosz Jastrzębski. Por. Jastrzębscy.

40. DYBLIŃSCY herbu niewiadomego z Dyblina pod Dobrzymiem (*par. i pow. dobrzyński*), dość zamożna i wybitna rodzina szlachecka.

Piastowali w końcu XV i na początku XVI w. urzędy ziemskie¹⁾. Nie wiem, czy do tej samej czy też do innej rodziny, należeli D. Łaszczowie, również niewiadomego herbu (Prawdzie²⁾), cytowani w źródłach na schyłku pierwszej połowy XVI w.³⁾, jedni z Radomińskimi Łaszczami z parafjalnej wsi Radomina

¹⁾ Bolesław z D. był w 1480 r. sędzią ziemi dobrzyńskiej. (Bobr. ziem. oblig. f. 19), a Dobiesław z D. w 1497-1503 r. łowczym ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XVI, 121. Gr. bobr. I, 816, 817). Dersław z D., łowczy dobrzyński, zmarł w 1519 r. (Metr. Kor. XXXIII, 534).

²⁾ Ród Prawdzców kwitnął w ziemi dobrzyńskiej już w pierwszej połowie XV w. Jan z Kochania i Tomasz z Stróżewa, obydwaj Prawdowie, w imieniu swego rodu uczestniczyli w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską. (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578). Do najwybitniejszych Prawdzców w ziemi dobrzyńskiej należeli Rokitnicy (Paprocki).

³⁾ Wojciech Łaszcz z D. (Gr. bobr. I, 573, 598, 599), dziedzic części w D. i Węgiersku, zmarł w końcu 1545 lub na początku 1546 r. Wdowa po nim Anna posiadała w 1546-7 część w D. (Gr. bobr. I, 844, 888, 1043, 1045, 1075).

w pow. rypińskim. Wszyscy ci Łaszczowie idą od Suradowskich Łaszczów z Suradowa (par. wierzbicka pow. lipnoski⁴).

⁴) Łaszcz dziedziczył w 1418 r. na Suradowie (Pawiński, Teka t. VII Nr. 190).

41. DZIAŁYŃSCY herbu Ogończyk¹) z parafjalnej wsi Działynia w pow. lipnoskim, jedna z najmożniejszych i najznakomitszych rodzin dobrzyńskich z prastarego pnia Ogonów²), z którego wyszli oprócz D. Unieńscy, Kucińscy, Kościeleccy z Skąpego, Radzikowscy, Kuczborscy i ich gałąź Chodorąscy, Murzynowscy, Rudzowscy i Suszyccy.

Przodkami Dz. byli: Ogon, żyjący w końcu XIII w., mąż zasłużony Ziemowitowi ks. dobrzyńskiemu, syn jego Piotr Ogon (1329-64), kasztelan dobrzyński, wnuk — Andrzej z Unienia, Radzikowa i Kuczborka, kasztelan dobrzyński († 1395) i prawnuk — Mikołaj z Kutna (1388, 1395). Od jednego z synów tego Mikołaja — Piotra, który przy działach familijnych, dokonanych w 1413 r. w Kutnie, otrzymał Działyn, Wolę i Zembowiec, w 1434 r. podłowczego³), w 1438 r. już podkomorzego ziemi dobrzyńskiej⁴), idą Działyńscy.

Niektórzy Dz., jako to Piotr (1489 † 94) na Woli (parafjalnej pod Kikolem), Zembowcu, Bogucinie i innych dobrach w ziemi dobrzyńskiej, cześnik dobrzyński (1480), a następnie kasztelan słoński (1488-94), oraz syn jego z Anny Czarnkowskiej, córki Sędziwoja,

¹) Mikołaj Dz. na Zembowcu i Bobrowie i brat jego rodzony Paweł Dz. na Działyniu i części Rembiechy, kasztelan słoński, tenutarjusz nowonieszawski, używają w 1566 r. pieczęci z własnym herbem Ogończyk i własnymi literami N. D. (Nicolaus Działyński) i P. D. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. Nr. 340 i 396, 394).

²) Czterej bracia Ogonowie: Paweł, kasztelan łeczycki, Marcin podkomorzy łeczycki, Jakób i Piotr (późniejszy kasztelan dobrzyński, przodek Dz., Kościeleckich, Radzikowskich, Kuczborskich, Chodorąskich, Żelskich, Sokołowskich etc.), synowie Ogona, otrzymali w 1329 r. od Władysława ks. łeczyckiego i dobrzyńskiego prawo chełmińskie dla swych dóbr Lubina, Woli, Dąbrówki pod Kikolem i Murzynowa z przyległościami (Rzyszcz. i Muczk. t. II Nr. 481. Płockie grodzkie wieczyste z 1545 r. t. 10 fol. 309, 310). Ta sama gałąź Ogonów posiadała w ziemi dobrzyńskiej za Jagielly, prócz Lubina, Woli, Dąbrówki i Murzynowa, Skąpe, Zębowiec, Trutowo (w par. wolskiej — w pierwszej połowie XVI w. już Sulimów Szrobskich) Radzikowo, Świedzbnę, część Księtego itd. (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Piekosiński, Roczn. herald. t. II, Kod. wpol. Nr. Nr. 516 i 532, Ziemskie hrzesko — kujawskie IV, 426). Mikołaj z Woli był w 1402 chorążym, a Dobiesław z Unieni w 1424 r. podstolim dobrzyńskim (l. c.).

³) Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴) Kod. wpol. V Nr. 604.

kasztelana gnieźnieńskiego, Jan (1504 † przed 1520 r.) na Woli i Załem, tenutarjusz Zbyszewa, Strachonia Starego v. Wielkiego, Strachonia Małego v. Strachonka etc., kolejno cześnik (od 1511 r.) i stolnik dobrzyński (1515), wreszcie kasztelan słoński (1520), pisali się też Wolskimi z Woli⁵⁾.

Synowie tego Jana Dz. z Woli v. Wolskiego i Doroty z Markowa — Sędziwój Dz. z Woli (1520-67), łowczy dobrzyński i Wincenty Dz. z Woli (1520-68), kasztelan słoński (od 1536), a następnie dobrzyński (od 1539), dziedzice Żalego (par. żalska pow. rypiński) w połowie XVI w. stałe piszą się Żelskimi⁶⁾. Od nich idą Żalscy v. Żelscy herbu Ogończyk. Gałęzią Żelskich byli Sokołowscy z Sokołowa (par. dulska pow. rypiński), potomkowie Feliksa Żelskiego (1546-68), jednego z synów Wincentego Żelskiego, kasztelana dobrzyńskiego. Ten Feliks Żelski, dziedzic części Sokołowa i Dulska, w połowie XVI w. zaczął się pisać Sokołowskim⁷⁾.

Resztę genealogicznych szczegółów o rodzinie Dz. podajemy w dopisku⁸⁾.

⁵⁾ Bobr. ziem. oblig. f. 19. Metr. Kor. XVI, 237 i 238; XV, 48; XX, 274; XXIV, 144 i 268; XXVI, 44, XXVIII, 151, XXIX 16; XXXIV, 180 i 291.

⁶⁾ Metr. Kor. XXXIV, 291; XXXIX, 744; XL, 153; XLIX, 97; LI, 81; LIV, 314; XLVIII, 610 i 791; LI, 172; LVII, 78; LXI, 176; LV, 39 i 54. Gr. bobr. I, 23, 24, 27, 94, 95, 128, 194, 205, 221, 223, 224, 294, 295, 340, 357, 358, 493, 500-504, 521, 558, 605, 606, 691, 839, 842, 861, 870, 887, 888, 890, 904, 1004, 1189, 1276, 1277, 1285, 1359, 1360, 1261; II, 1, 2, 20, 21, 83, 91, 149, 280, 295, 327, 328, 352, 406. Wyk. pob. Bobr. ziem. oblig. f. 15, 22, 23. Tylko w jednej zapisce z 1547 r. (Gr. bobr. I, 1285) łowczy Sędziwój, dziedzic Woli i Bogucina figuruje jako Sędziwój z Woli, t. j. Wolski. Inna zapiska z 1546 r. (l. c. 839) kasztelana Wincentego nazywa Żelskim z Działynia.

⁷⁾ Metr. Kor. LV, 39 i 54. Gr. bobr. t. II, 12, 130, 194, 226, 227, 229-231, 340, 355. Wyk. pob. Por. Sokołowsy herbu Ogończyk.

⁸⁾ Mikołaj Dz. z Dz. (1472 † przed 1498 r.), zapewne brat rodzony Piotra z Woli v. Wolskiego, kasztelana słońskiego (Metr. Kor. XXVIII, 151), tenutarjusz Czernikówka w ziemi dobrzyńskiej i innych królewsczyzn na Kujawach, dworzanin królewski (1472), kasztelan dobrzyński (1479), wojewoda inowrocławski (1484), starosta brodnicki (1487), z żony Febronji z Danaborza (1498-1503), którą pewna zapiska Metryki koronnej z 1503 r. (l. c. LXXX, 277) mylnie nazywa wdową po wojewodzie pomorskim, staroście dobrzyńskim, spłodził dwie córki Annę († przed 1517 r.) za Łukaszem de Allen, starostą rogozińskim i Małgorzatę (1513-19) za Stanisławem Szeńskim, wojewodą płockim, w 1513 r. już wdowę, oraz syna Mikołaja, sukcesora siostry Anny (Metr. Kor. XII, 105; XII, 110; XIII, 14; XIII, 2; XIV, 143 i 370; XIV, 94, 95, XIV, 187; XVII, 167 i 182; XXVI, 207 i 208; XXIII, 131; XXIX, 495; XXXI, 416; XXXV, 407; XXXVII, 146). Ten ostatni (1498 † 1545), dziedzic na Klonowie w ziemi dobrzyńskiej, wojownik, starosta brodnicki, dobrzyński (1510) i brat-

jański, tenutarjusz licznych dóbr na Kujawach, w prowincji pruskiej i Zbyszewa i Strachonia w ziemi dobrzyńskiej, dworzanin królewski (1507), podkomorzy ziemi dobrzyńskiej (od 1510), kasztelan chełmiński (1530), wreszcie wojewoda pomorski (1544) z żony Małgorzaty (1513-35) z Białej v. Kalteborne, córki Jana Foglera de Kalteborne v. ze Studzianej Wody, miał jedenaścioro dzieci: sześć córek — Anne, Febronję, Eufrozinę (1541-4), żonę Mikołaja Radziejowskiego, wojewodzica plockiego, dworzanina królewskiego, chorążego sochaczewskiego, tenutarjusza mszczonowskiego, Katarzynę, Zofję (1541-59) za Stanisławem Garnyszem, podstolim krakowskim, Jadwigę i pięciu synów — Jana, Michała, Rafała, Pawła i Andrzeja (Metr. Kor. XVII, 167 i 182; XX, 261; XXIII, 119; XXIV, 268 i 299; XXVI, 265; XXIII, 151; XXIX, 142; XXXIII, 257; XXXIV, 196; XXXIV, 19, 287, 311 i 354; XXXIV, 260; XXXV, 230 i 407; XXXVI, 414; XXXVII, 58 i 146; XXXVII, 59; XXXVIII, 799; XXXIX, 734; XL, 182 i 183; XL, 136; XLII, 29; XLIII, 195; XLIV, 925; XLV, 316; XLVI, 133; XLVIII, 527, 604, 615; XLIX, 194; L, 51, 66, 169, 356, 490; LI, 69 i 105; LXIII, 91; LXV, 134; LXV, 385; LXVIII, 102, 104, 178; LXIX, 110; LXXIV, 96; LXXX, 277. Bobr. ziem. oblig. f. 22, 23. Gr. bobr. I, 252, 253, 260, 500-502, 742-745, 910, 911, 951, 952, 995, 1006, 1055, 1164-1166). Z synów Mikołaja, wojewody pomorskiego, Andrzej, podkomorzy ziemi dobrzyńskiej (1544), tenutarjusz królewszczyn na Kujawach, wraz z żoną Katarzyną Choczeńską dziedzic na części Kościoła na Kujawach, zmarł w 1545 r. (Metr. Kor. LXX, 410, 422. Gr. bobr. I, 272, 273, 500-502). Syn podkomorzego Andrzeja, Mikołaj (1545-67) wraz z bratem Wojciechem (1545-7) i siostrami Frozjanną (1545-7) i Anną (1545-7) posiadał (1547) część w Mazowszu, a sam dziedziczył (1564-7) na Zembowcu i Bobrowie (Gr. bobr. I, 657, 658, 1055, 1071, 1077, 1080-1084, 1176, 1177; II, 245 Wyk. pob.). Drugi syn wojewody pomorskiego Mikołaja Jan (1533-67), jak się zdaje żonaty z Elżbietą Wilkanowską, córką Zbigniewa, dziedzic części w Mazowszu, podkomorzy ziemi dobrzyńskiej (1533), miecznik chełmiński (1544), starosta bratjański, kasztelan elbląski (od 1545), chełmiński (1547), wojewoda pomorski (1552), chełmiński (1557), w dwóch zapisach Metryki koronnej z 1563 r. (l. c. XCIII, 444, 445) mylnie nazwany Mikołajem, wojewodą chełmińskim, wreszcie (1567) wojewoda brzeski (Metr. Kor. XLVIII, 604; L, 490; LXIX, 153; LXXIII, 109; LXXIV a, 27; LXXX, 168; XC, 243. Gr. bobr. I, 307-309, 500-502, 528, 529, 657, 658, 846, 847, 910, 911, 951, 952, 995, 1006, 1055, 1071, 1077, 1080-1084, 1164-1166, 1176, 1177; II, 76, 77. Wyk. pob.), miał syna Jana, który w 1538 r. został miecznikiem ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. LV, 60). Zapewne ten sam, a nie inny Jan, administrator starostwa brodnickiego, zmarł w 1545 r. (ibid. LXIX, 266). Zaznaczyć należy, że Metryka koronna z tego samego 1545 r. wymienia jeszcze Jana Dz., który z podkomorzego dobrzyńskiego został kasztelanem gdańskim (ibid. LXIX, 109). Jest to dziwna jakaś zagadka, której nie wyjaśnia przypuszczenie (Boniecki), że Mikołaj Dz. wojewoda inowrocławski, prócz syna Mikołaja miał jeszcze drugiego syna Jana, podobno kasztelana chełmińskiego, ojca również Jana, miecznika chełmińskiego (?), albowiem podkomorzym ziemi dobrzyńskiej po zmarłym w 1545 r. Andrzeju Dz. został Jan Lasocki, wojski nurski. Temu ostatniemu przez pewien czas bezskutecznie przeszkadzali do objęcia urzędu Mikołaj Dz. wojewoda pomorski wraz z synem Janem, wówczas miecznikiem dobrzyńskim, który wtenczas podkomorzym dobrzyńskim już

nie był i widocznie przed laty zrezygnował z tego urzędu. A może jest to zwyczajna omyłka co do imienia kancelarji koronnej, która, nawiąsem mówiąc, stała przekręcała nawet nazwiska i nazwy wsi w całej Polsce do tego stopnia, że nadawała im częstokroć nie polskie, a nawet wcale nie aryjskie brzmienie. Takich kilka lapsus całami co do imion, nazwisk i godności, popełnionych przez vicescribów, znalazłem również w księgach grodzkich bobrownickich. Rafał Dz. (1545-69), trzeci syn wojewody pomorskiego Mikołaja, na zamku i mieście Brodnicy (1553) i Sobiesierzynie w ziemi michałowskiej (1567), starosta brodnicki (1545) i kowalski (1559), był od 1559 r. kasztelanem brzeskim (Metr. Kor. LXIX, 266; LXXI, 199, 248, 249; LXXIV, 90; LXXVI, 239; LXXXVIII, 362; LXXX, 358; LXXXII, 128; XCIII, 272; CI, 292. Gr. bobr. I, 657, 658, 910, 911, 951, 952, 995, 1006; 1055, 1071, 1080-1084, 1164-1166, 1176, 1177; II 244. Wyk. pob.). Paweł Dz. (1545-69), czwarty syn wojewody pomorskiego Mikołaja na całym Dz. i części Rębichey w pow. lipnoskim (1564-8), starosta nowonieszawski (1567), żonaty z Krystyną N. (1567), również zasiadał w senacie, jako kasztelan słoński (Metr. Kor. LXXI, 306; XCIX, 220; XCIX, 460; CI, 279 Gr. bobr. I. 657, 658, 910, 911, 951, 952, 995, 1006, 1055, 1071, 1077, 1080-1084, 1164-1166, 1176, 1177; II, 83, 84, 149, 166, 174, 188, 189, 214-216, 231, 317, 322, 323, 339-344, 446-449. Wyk. pob.). I tutaj widzimy nieścisłość Metryki koronnej. Według tej ostatniej Paweł Dz. postąpił w 1565 r. z kasztelanji słońskiej na dobrzyńską (l. c. XCIX 220). Tymczasem Metryka koronna (l. c. XCIX, 460) i kwity poborowe z następnego 1566 r. (p. w.) oraz akta grodzkie bobrownickie z 1567-8 r. nazywają go stałe kasztelanem słońskim, dobrzyńskim zaś kasztelanem był jeszcze wówczas Wincenty Żelski (por. Żelscy). Dopiero Metryka koronna z 1569 r. znów wymienia Pawła jako kasztelana dobrzyńskiego, którym mógł zostać oczywiście tylko po śmierci Żelskiego, o którego rezygnacji z kasztelanji dobrzyńskiej nic nie wiemy. (Por. Żelscy). Michał Dz. (1545-68), piąty syn Mikołaja na Stalmierzu, Lici-szewach, Kijaszkwie, Kijaszkwem, Klonowie i częściach Dąbrówki, Rembiechy i Wielkiego w par. działynskiej (1564-8), żonaty z Teodorą v. Fiedorą Bohuszówną (1563-8), wdową po Mikołaju Trzebuchowskim († 1563), kasztelanie gnieźnieńskim, podkomorzym królewskim, burgrabi krakowskim, staroście brzeskim, bełzkim, rogozińskim i lelowskim, był miecznikiem (1546-8), a następnie (1564-8) starostą ziemi dobrzyńskiej t. j. bobrownickim, i podkomorzym (1566-7) ziemi chełmińskiej (Metr. Kor. LXXIV, 96; XCVII, 27, Gr. bobr. I, 657, 658, 951, 952, 995, 996, 999, 1000, 1006, 1015, 1055, 1071, 1077, 1080-1084, 1097, 1098, 1130, 1134, 1135, 1164-1166, 1168, 1176, 1177, 1364; II, 20, 27, 46, 53-56, 83-85, 97, 98, 123, 124, 140, 141, 155, 188, 189, 192, 198, 214-216, 221-224, 239, 310-312, 317, 319, 336, 339-344, 346, 428. Wyk. pob.). Wykazy poborowe 1564 r. wymieniają jeszcze Piotra Dz., dziedzica części w Chalinie.

42. DZIERZYŃSCY v. DZIERZEŃSCY z Dzierzna¹⁾ (*par. świdziebińska pow. rypiński*, drobna szlachta).

Na Dz. w 1531-68 r., prócz właściwych Dz. herbu niewia-

¹⁾ W połowie XVII w. Dzierzno Koźuchowo i Dzierzno Ziemiańskie (Bobr. ziem. wpis.).

domego, przydomku *Mantyka v. Mantyczka*²⁾, którzy założyli w obrębie Dz. folwark zwany dzisiaj Mantyki, dziedziczą Guzowscy herbu Junosza, przydomku *Wędka* lub bez przydomków, z Guzowa w pow. sierpskim³⁾, i Chraplewscy v. Chraplewscy zapewne herbu *Kolumna*⁴⁾ z Chraplewa w pow. poznańskim⁵⁾. Dwie ostatnie rodziny również piszą się Dzierżyńskimi.

Ogółem źródła wymieniają 7 Dz.

²⁾ Jan Mantyka v. Mantyczka (1535-46) oraz synowie jego Stanisław Mantyka (1546-7), Wojciech (1546-65) i Jakób (1546-65) Dz. dziedziczyli na częściach w Dz. (Gr. bobr. I, 981, 982, 1092, 1094, 1228. Wyk. pob.).

³⁾ Boniecki zapewne mylnie wyprowadza z tego Guzowa Guzowskich Jastrzębców. W 1531-78 r. na Guzowie siedzą tylko Guzowscy herbu Junosza, jedni z Rościszewskimi, Rzeszotarskimi i Bądyńskimi (Rpis Wittyga). Wit Guzowski v. Dzierżyński (1535-4...), Jakób Guzowski (1535-4...), Piotr Guzowski (1547) i Jan Guzowski v. Dzierżyński Wędka (1538-65) posiadają zagrody w Dz. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1033 i 1323). Dzisiaj nieistniejący folwark Guzów, który w połowie XVII w. należał do parafji księskiej i stanowił podówcześnie wraz z Wierzchownią i Sankowem (dzisiaj Szynkówko) jedną całość (Wyk. pob. 1663 r. Arch. Kom. Sk. t. 150), został zapewne założony przez Guzowskich.

⁴⁾ Paprocki, Boniecki.

⁵⁾ Andrzej Dzierżyński v. Chraplewski v. Chraplewski, żonaty z Zofją N., posiada w 1564-8 r. część w Dz. (Gr. bobr. II, 366, 397. Wyk. pob.).

G.

43. GEMBARTOWIE v. GĘBARTHOWIE¹⁾ herbu Jastrzębiec (Łazęki)²⁾, zamożna rodzina szlachecka. Pisali się, a zapewne i wyszli z Kamienicy *w par. i pow. dobrzyńskim*.

Nazwisko G. pochodzi od przezwiska ich przodka (Gębart—ten co gębuje), zapewne tego samego G., którego pod 1424 r. wymieniają akta kapituły kujawskiej³⁾.

Niektórzy G. od swej wsi Sokółowa w pow. konińskim pisali się w połowie XVI w. *Sokołowskiemi*⁴⁾.

¹⁾ W źródłach też Gambarth, Gambarth, Gambard, Gebarth.

²⁾ Paprocki. Boniecki. ³⁾ Monum. medii aevi XVIII t. III cz. I Nr. 480.

⁴⁾ Hieronim Gębart z Kamienicy († pomiędzy 1540 i 1543 r.), dziedzic Kamienicy, Michałkowa, Wierzbni z lasem Czarnkowa, części Bądkowa (w wykazach poborowych Bądkowo Gębartowe v. Bądkowo-Gębarty), Winnicy Wielkiej i Małej, z żony N. N. dziedziczki Sokółowa i Sokółówka w pow. konińskim, Krzyszkowie, Woli i Kożuszkowa na Kujawach, spłodził cztery

Pieczęć z 1565 r. Wojciecha G. z Kamienicy na Bądkowie, Michalkowie i Wierzbnicy Wielkiej⁵⁾, bardzo uszkodzona, wyobraża herb Jastrzębiec.

córki: Elżbietę (1532-47) za Marcinem Głowińskim, Annę (1532-47) dziedziczkę Woli i Kożuszkowa za Jakóbem Moszczeńskim, stolnikiem ziemi dobrzyńskiej, Zofję (1532) i Katarzynę (1532) oraz dwóch synów: Jana Sokołowskiego († przed 1537 r.), żonatego z Katarzyną z Grabi herbu Pomian i Tomasza G. (1543-8) z Kamienicy v. Sokołowskiego. Jan Sokołowski miał syna Wojciecha G. v. Sokołowskiego. Ten Wojciech G. (1537-67) pisał się również z Kamienicy i posiadał w 1564-7 r. odziedziczone po ojcu i stryju Tomaszu Bądkowo, Michalkowo i Wierzbnicę Wielką w ziemi dobrzyńskiej oraz Sokołowo i Sokołówek w pow. konińskim (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 364, 447-452, 456, 756, 757, 861, 883, 896, 904, 1154, 1174-1176, 1203-1205, 1301-1303, 1335-1344, 1383, 1384; II, 98, 207, 208. Pawiński. Źródła dziejowe t. XII str 240). Innych G. źródła nasze nie wymieniają.

⁵⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 8.

44. GIŻYŃSCY v. GIZIŃSCY¹⁾ z Giżynka v. Gizinka v. Gizina (*par. ruska pow. rypiński*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

Prócz G. herbu Dołęga²⁾ którzy być może pochodzą od Jakóba Mazowieckiego Podkonicza v. Wilka (1543-68), notorycznego Dołęgi, żonatego z Anną G. (1545-67), dziedziczką części w G., córką Wojciecha Jartka z G. (1535-4...) ³⁾ na G. za ostatnich dwóch Jagiellonów dziedziczą:

1) G. przydomku *Jartek i Mních*, prawdopodobnie gałąź Jarzyczewskich v. Jarzewskich herbu Paprzyca z Jarzyczewa v. Jarzewa w par. karnkowskiej pow. lipnoskim⁴⁾, a więc jednego pochodzenia z Lubowskiemi z Lubowca (*par. krostkowska pow. lipnoski*)⁵⁾ i gałęzią Jarzewskich Zlewodzkieimi z Zlewód (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*)⁶⁾;

¹⁾ W źródłach również Giezińscy, Gisińscy, Gizeńscy, Gisyńscy.

²⁾ Pawliszczew. Herbarz rodzin szlacheckich Królestwa Polskiego.

³⁾ Gr. bohr. I, 573; II, 40-42, 58, 367, 368, Wyk. pob. Por. Mazowieccy.

⁴⁾ Jan Jartek z G. (Jarzewski ?) był ojcem Andrzeja G. Mnicha (1513 + pomiędzy 1526 i 1529), ten zaś ostatni z żony Doroty (1513-1536), córki Piotra Dołęgi z Kamieni 2 v. Bartłomiejowej Babeckiej (1535) spłodził Barbarę (1530-47), Wojciecha (1530-47) i Bartłomieja Mnicha (1530-67) G. Bartłomiej w 1567 r. nie siedzi już na G. Córka innego Wojciecha G. (1535-4), również używającego przydomku Jartek, Anna (1545-67) była żoną Jakóba Mazowieckiego Podkonicza z Mazowsza i G. (Gr. bohr. I, 157, 177, 178, 571-573, 614, 636, 937-946, 1123-1125; II, 40-42, 58, 221, 367, 368. Wyk. pob.).

⁵⁾ Mateusz Lubowski (1545-7), pleban w Chalinie, był stryjecznym dziadem (sc. z linii ojczystej) Trojana (1538-47), Mateusza (1540-47), Wojciecha

2) G. przydomku *Sterna v. Styrna i Sternicz*, herbu niewiadomego, od których, jak należy sądzić, idą Wieliccy Sternowie z Wielkiego (par. działuńska pow. lipnoski)⁷⁾;

3) G. przydomku *Nosal* herbu (?), zapewne jedni z Wojnowskimi v. Stalmirskimi Nosalami herbu (?) z sąsiedniego Wojnowa (par. ruska) i Stalmierza v. Stanimierza (par. mazowiecka pow. lipnoski)⁸⁾.

Do jednej z wymienionych rodzin G. musiały należeć dwie rodziny używające przydomku *Giza, Gizik i Gizicz* mianowicie Bęklewscy z Bęklewa (par. mokowska pow. dobrzyński i Ligowscy z parafjalnej wsi Ligowa w pow. lipnoskim⁹⁾.

Cibora (Ścibora) Pinińskiego (herbu Jastrzębiec ?) z Pinina (1530-45) w par. żalskiej pow. rypińskim, żonatego z Anna G., dziedziczką części w G. (1536-42)¹⁰⁾, niektóre wykazy poborowe z lat 1531-41 nazywają Gizińskim.

(1545-65) i Łukasza (1545-47) Strączków Jarzewskich, braci rodzonych, zapewne synów Jana Strączka z Jarzyczewa (1539-40), dziedziców części w Gizinie v. Gizinku (1547), odziedziczonych po rodzicach (Gr. bobr. I, 689, 1123-1125. Wyk. pob.). Z nich Trojan Strączek prócz tego posiadał w 1538-47 r. część w Jarzyczewie, Wojciech w 1564-5 siedział na zagrodzie w Brzeskach, a Matensz figuruje w wykazie poborowym 1540 r., jako szlachcic zagrodowy pow. dobrzyńskiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 235, 613, 614, 642-644, 689, 871, 923, 936, 974-977, 1212, 1281). Bratem tych Strączków nie rodzonym był Bartłomiej Jarzewski (1543-65), z Jarzyczewa (Gr. bobr. I, 47, 48, 92, 158, 613, 614, 642-644, 689, 981, 1063-1065), który w 1565 r. wraz z Walentym Jarzewskim z Jarzyczewa pieczętuje się Paprzycą (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 1261).

⁶⁾ Jarzewscy i pochodząca od nich gałąź Zlewodzkiech pieczętuje się Paprzycą (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 1261 i t. 58 Nr. 957). Por. Jarzewscy i Zlewodzey.

⁷⁾ Stanisław G. Sterna (1525-46), brat rodzony Anny, żony Cibora Pinińskiego z G. (1536-42) i Doroty żony Bartłomieja Radomińskiego, zwanego Konstantym, (1530-42), z żony Małgorzaty N. (1525-4...) miał syna Jakóba G. Sternę v. Sternicza (1525-68), żonatego z Dorotą (1546), córkę Marcina Bocheńskiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 157, 177, 178, 574, 613, 614, 622-624, 689, 770, 771, 871, 936-946, 972, 974-977, 1139, 1140, 1157, 1158, 1202, 1203, 1212, 1259, 1260, 1280, 1281, 1361, 1362; II, 82, 87, 132, 133, 340). Por. Wieliccy z Wielkiego w par. działuńskiej.

⁸⁾ Piotr G. Nosal (1535-47), Marek G. Nosal (1545-65) : Stanisław G. Nosal (1545-67), ojciec Jarunta G. (1545), posiadali części w G. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 571-573, 642-644, 711, 755, 756, 871, 952, 1259, 1361; II, 132, 133. Por. Stalmirscy i Wojnowscy.

⁹⁾ Wykazy poborowe wymieniają Jana Ligowskiego Gizę (1541) z Ligowa oraz Andrzeja Gizę v. Gizika v. Gizicza (1531-4...) i Jana Gizika (154...) Bęklewskich z Bęklewa.

Wojciech Błażk v. Błażkowicz Szczutowski (1535-47) herbu nie wiadomego syn Marka Błażkowicza Szczutowskiego (1535 — nie żyje 1547), szlachcie zagrodowy w Szczutowie (par. płońska pow. rypiński) i G., a brat (rodzony ?) Jana Błażkowicza Szczutowskiego (1545-6), w kilku zapiskach sądowych figuruje też, jako Giziński¹¹⁾.

Jedyna pieczęć G. na kwicie poborowym z 1565 r. Jakóba G. Sterny¹²⁾ jest zupełnie zniszczona.

Źródła wymieniają kilkunastu G.

¹⁰⁾ Gr. bobr. I, 571, 572, 937-946. ¹¹⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. I, 613, 614, 952, 953, 1088, 1089. ¹²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 776.

45. GŁĘBOCCY v. GŁEMBOCCY herbu Junosza z Głębozczka v. Głemboczka (*par. chojeńska pow. rypiński*).

Niektórzy Łochocy Junoszowie z Łochocina (par. chelmiecka pow. dobrzyński), dziedzicząc w pierwszej połowie XVI w. na Głęboczku, pisali się Głębockimi. N. Głembocki z Łochocina, skarbnik ziemi dobrzyńskiej, zmarł w 1508 r. Nazwisko G. nie utrzymało się i zostało kilkadziesiąt lat później przez Łchockich zaniechane. Jedynie Katarzyna (1544), wdowa po Piotrze Łchockim v. Głębockim († przed 1543 r.) z Głęboczka i Niedźwiedzia, zapewne synu tego skarbnika G., oraz jej synowie Erazm (1544-67), Wojciech (1544-7) i Piotr (1544-68) Łchoocy z Głęboczka i Niedźwiedzia w niektórych aktach sądowych z 1544 r. figuruja, jako Głęboocy²⁾.

Z nich Erazma Łchockiego v. Głębockiego, żonatego z Zofją, siostrą rodzoną Jakóba Czerskiego z Czernikówka, dwie zapiski sądowe z 1544 r. nazywają również Wojnowskim³⁾. Widocznie wówczas do niego należała część w Wojnowie (par. ruska pow. rypiński), granicząca z jego dziedzictwem w sąsiednim Ciepieniu⁴⁾.

¹⁾ Metr. Kor. XXIII, 223. ²⁾ Gr. bobr. I, 268 i 293. ³⁾ Gr. bobr. I, 458 i 461.

⁴⁾ Erazm Łchocki prócz otrzymanego w działach Niedźwiedzia, posiadał w 1547 r. część Steklinka, a w 1564-5 r. części w Steklinku, Kabnie i Ciepieniu, graniczącym z Wojnowem. Był w 1567 r. sędzią ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 258, 293, 433, 434, 458, 461, 464, 571, 1002, 1003, 1072, 1084, 1085, 1150-1152, 1170-1174, 1211, 1212, 1263, 1333, 1359, 1360, 1373, 1374; II, 18 i 19, Wyk. pob.).

46. GŁODOWSCY herbu Dąbrowa¹⁾ z Głodowa pod Lipnem (*par. wierzbicka pow. lipnoski*).

Wbrew twierdzeniu Paprockiego, że stanowili dom starożytny

¹⁾ Paprocki.

w ziemi dobrzyńskiej, zapewne niezbyt dawnymi czasy przybyli z Mazowsza²⁾. Za Zygmunta Starego dziedziczą na G., Mazowszu i Glevie oraz trzymają w zastawie półtrzeciej włóki w Lasotkach. W drugiej połowie XVI w. zupełnie glucho o G., z których rąk wyszło G. Oprócz Piotra G. (1521 — nie żyje 1545) z G. i Mazowsza, żonatego z Anną (Mazowiecką?), który w aktach grodzkich bobrownickich 1543-5 r. i wykazach poborowych 1538-4... r. figuruje najczęściej jako *Mazowiecki*³⁾, źródła wymieniają jedynie Barbarę G. (1543-1546), córkę Wojciecha (nie żyje 1543)⁴⁾.

Bartłomiej Barana Dębskiego herbu Junosza (1543 † 1566) z Dębska w pow. bielskim, dziedzica części w G., Mazowszu i Paskowie, żonatego z Jadwigą Sumińską, córką Andrzeja, współdziedziczką Sumina, Nowogrodu Sumińskich, Włęcza, Witoważa, Mieni, Tupadeli i Olesna, współtenutarjuską Cioluchowa, akta grodzkie bobrownickie z lat 1543-7⁵⁾ nazywają też Głodowskim, Mazowieckim, Sumińskim i Cioluchowskim⁶⁾.

²⁾ Ani heraldycy, ani źródła nie podają żadnej innej rodziny herbu Dąbrowa, pochodzącej z ziemi dobrzyńskiej. Z współklejnotników G. kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej Łosiowie, przybysze z Mazowsza dość świeżej daty.

³⁾ Bobr. ekstr. i tar. t. I. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 46, 210, 211, 307-309, 489.

⁴⁾ Gr. bobr. I, 77, 93, 100-105, 138, 139, 172, 213, 141, 279, 382-384, 393, 394, 469, 896-898.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 45, 60, 78-80, 82, 93, 96, 103, 104, 143, 146, 181, 232-234, 241, 243, 245, 252, 253, 260, 292, 356, 357, 391, 452, 488, 545, 624, 625, 695, 711, 739, 815, 824, 896-899, 910, 911, 925, 951, 995, 1013, 1014, 1055, 1059, 1071, 1080, 1081, 1085, 1164-1166, 1183, 1184, 1192-1198, 1201, 1202, 1210, 1211, 1215, 1216, 1219, 1225, 1226, 1236, 1237, 1255, 1283, 1284, 1287, 1288, 1292, 1294, 1296-1299; II, 22, 23, 149, 177, 178, 338, 341. Wyk. pob. Metr. Kor. LXVII, 181. Córka Bartłomieja Dębskiego — Jadwiga (1567-8) z G. była za Maciejem Żelskim z Bogucina (l. c.).

⁶⁾ W 1564-5 r. posiada on jedynie części Sumina i Nowogrodu i pisze się tylko Dębskim (Wyk. pob.). W 1565 r. pieczętuje się Junoszą z własnymi literami B. D. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 992).

47. GŁOWCZYŃSCY herbu Dołęga (?) z Głowczyńna pod Dobrzyniem (*par. i pow. dobrzyński*) przydomku *Wisk i Wiskowicz*, szlachta zagrodowa.

Tomasz i Marcin G. Wiskowie używają w 1566 r. pieczęci »własnej« z herbem Dołęga i literami J. R.¹⁾ Czy to była rzeczywiście pieczęć własna Wisków G., czy też pożyczona przez nich do różnie od sąsiada lub krewnego, pieczętującego się innym herbem orzec nie sposób.

¹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 497.

Niektórzy G. Wiskowie, dziedzicząc w połowie XVI w. na Kamieniach Kotowych (par. tłuchowska pow. dobrzyński) pisali się też Kamieńskimi²⁾.

Źródła wymieniają 9 G.³⁾.

²⁾ Mateusz G. Wisk (1531 † 1547) nabył w 1544 r. od Mikołaja Kamieńskiego Sobienia, Antoniego Jasińskiego Maternicza i jego żony Elżbiety części w Kamieniach Kotowych (Gr. bohr. I, 310, 332, 333). Z pomiędzy kilku synów Mateusza, dziedziców części w G. i Kamiemiach Kotowych, Jakób Wiskowicz z Kamieni Kotowych (1547) pisał się Kamieńskim (Gr. bohr. I 1239), inni zaś Głowieczyńskimi.

³⁾ Mateusz G. Wisk z G., nabywca części w Kamieniach Kotowych (p. w.), brat rodzony N. Wylazłowskiej Duszociny z żony Małgorzaty N. splodził synów Jana, Tomasza, Jakóba i Marcina G. Wiskowiczów, dziedziców części w G. i Kamieniach Kotowych. Z nich Jan G. Wiskowicz (1543-7), żonaty z Katarzyną Trzezińską, otrzymał w 1543 r. na mocy darowizny od swego teścia Pawła Trzezińskiego Czajki część w Trzezieńce. Jakób G. Wiskowicz (p. w.) pisał się Kamieńskim. Tomasz G. Wiskowicz (1547-68) sprzedał w 1567 r. swoją część w G. Wojciechowi Żółtowskiemu z ziemi płockiej, a część w Kamieniach Kotowych Wojciechowi Skibickiemu v. Kamieńskiemu. Trzymał w 1567 r. część w G. od włodarza Jana Lasockiego. Marcin G. Wiskowicz (1564-8), prócz części w G. i Kamieniach posiadał zastaw w Wylazłowie. Żona jego Elżbieta Brzezińska nabyła w 1567 r. od swego brata rodzonego Feliksa Brzezińskiego Kopcia część w Turzy Wielkiej, Kacper G. Wiskowicz (1546-68), być może również syn Mateusza Wiska, posiadał cząstkę w Kamieniach, a Paweł (1544), Bartłomiej (1545) i Mateusz (1564). G. Wiskowie-czastki w G. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 3, 4, 5, 30, 31, 75, 230, 232, 262, 304, 305, 327, 331-333, 514, 532, 711, 769, 780, 846, 848, 863, 854, 1048, 1051, 1052, 1120, 1239, 1240, 1254, 1255; II, 87, 88, 113, 114, 131, 138, 139, 143, 277, 278, 282, 348, 350).

48. GŁOWIŃSCY v. GŁOWNISCY herbu Godziemba¹⁾ z Głowiny v. Głowina v. Głowni pod Dobrzymiem (par. i pow. dobrzyński). Zamożny ten ród szlachecki, pochodzący z Kujaw, osiadł w ziemi dobrzyńskiej już w XIV w.²⁾ Jan z G. z rodu Godziembów uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski³⁾. Marcin G. (1532-68) na G., Więclawicach i części Ruskowa w pow. dobrzyńskim oraz części Krzyżkowic na Kujawach, żonaty z Elżbietą, córką Hieronima Gębartą z Kamienicy, ojciec Stanisława (1567)⁴⁾, pieczętuje się w 1565 r. Godziembą z własnymi literami M. G.⁵⁾.

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Berwold z Głowiny był w 1403 r. podczaszym dobrzyńskim (Piekoński. Roczn. her. t. II str. 16).

³⁾ Rzyszc. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴⁾ Gr. bohr. I, 9, 10, 84, 164-166, 249, 258, 259, 364, 412, 413, 455, 456,

551-554, 572, 594, 595, 627, 665, 695, 706-710, 721, 747, 749, 766, 767, 852, 861, 865, 866, 881-883, 892, 893, 895, 896, 1043, 1182, 1183, 1227, 1243, 1244, 1304, 1335-1343, 1353, 1354; II, 98, 114, 115, 157, 197, 288, 289, 329, 340 Wyk. pob.

⁵⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 610. Oprócz tych G. źródła wymieniają jedynie Katarzynę (1518), żonę Mikołaja Karnkowskiego, tenutarjusza Jankowa (Metr. Kor. XXXI, 70), Annę, zmarłą przed 1544 r. (Gr. bobr. I, 304) i Michała G. (Gr. bobr. 1567 r. t. II str. 241).

49. GODZISZEWSKY herbu Ogończyk z Godziszew (par. i pow. rypiński), wzmiankowanych w dyplomatach już w połowie XIV w.¹⁾ znani Paprockiemu, drobna szlachta. Niektórzy z nich noszą przydomek *Brodawka*.

Od przydomku *Goleń*, używanego według Paprockiego przez G.²⁾, mieli wziąć nazwisko Golińscy v. Goleńscy³⁾. Zaznaczyć jednak należy, że źródła archiwalne, będące podstawą niniejszej pracy, ani G. Goleniów, ani Golińskich nie wynieniają.

Zabokliccy herbu Gozdawa z Zaboklic w pow. przasnyskim⁴⁾ i Kęsiccycy v. Kasiccy herbu Abdank z Kęsic v. Kasic w pow. sierpskim⁵⁾, drobna szlachta, dziedzicząc w połowie XVI w. na częściach w G. pisali się też Godziszewskimi⁶⁾. Ci sami Kęsiccycy Abdankowie z Blina (par. goszczowska pow. rypiński) i Rętfiń (par. płońska pow. rypiński) nazywali się również Blińskimi i Rętfińskimi⁷⁾.

Źródła z 1505-67 r. wymieniają kilkanastu G.

¹⁾ Marcin G. figuruje jako świadek w akcie z d. 13 stycznia 1346 r. na mocy którego Władysław ks. łęczycki i dobrzyński nadał Henrykowi z Kowalewa Płonne Małe (Bobr. ziem. oblig. f. 65 i 66).

²⁾ Paprocki Her. ryc. pol. wyd. Turowskiego str. 521.

³⁾ Ibid. Boniecki. Uruski. ⁴⁾ Rpis Wittyga. ⁵⁾ l. c.

⁶⁾ Mikołaj Kęsicki (1543-6) z Kęsic w pow. sierpskim, żonaty z Zofją Mianowską, córka Wojciecha i Barbary Godziszewskiej 2 v. Marcinowej Zaboklickiej, dziedziczką 6½ włók w G., od dziedzictwa swej żony pisze się Godziszewskim (Gr. bobr. I, 203, 204, 388, 422-429, 437-443, 915-918, 955-957). Marcin Zaboklicki z G. (1505-47), zwany Zaboklikiem, v. Godziszewskim, drugi mąż Barbary, córki Konrada G., a wdowy po Wojciechu Mianowskim z G., ojciec Konrada Zaboklickiego (1547), nabył w latach 1514-41 różne części w G. (Gr. bobr. I, 195, 203, 204, 211, 381, 382, 422-429, 437-443, 622-624, 886, 889, 890, 915-918, 955-957, 1230). Wojciech Zaboklicki v. Godziszewski posiada w 1564-7 r. część w G. (Wyk. pob. Gr. bobr. II 316).

⁷⁾ Por. Blińscy i Rętfińscy.

50. GOLIŃSCY v. GOLEŃSCY herbu Ogończyk — patrz Godziszewscy.

51. GOŁĘBKOWIE v. GOŁĄBKOWIE herbu niewiadomego z Gołębków v. Gołąbków (*par. bądkowska pow. dobrzyński*), wsi już zaginionej, drobna szlachta.

Niektórzy G. z Paprotek (*par. sobowska pow. dobrzyński* oraz G. przydomku *Sącz i Sączek v. Sęczyk v. Sączyc* z Winnicy i Turzy Małej (*par. bądkowska*) w pobliżu Gołąbków w połowie XVI w. pisali się również Paprockimi, Winnickimi i Turskimi¹⁾.

¹⁾ Piotr (1531-43) i Brożek (1535) G. posiadali zagrody w G. a Paweł G. (1531-4...) w źródłach (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 212). Bliski krewny Jakóba G. z G., figurującego w latach 1531-46 w wykazach poborowych i aktach grodzkich bobrownickich (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 567, 568, 662, 663, 725-728, 903), Jan G. Sącz (1531-47) z G. i Winnicy v. Winnicki (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 212, 567, 568, 725-728, 790, 791, 885, 1002, 1070, 1111) splodził synów Materna G. (1543-67), zwanego Sączkiem v. Winnickiego na częściach w Winnicy i Brodzyńiu (Gr. bohr. I, 166, 167, 170, 279, 316, 436, 810, 811, 1002, 1101-1103, 1265, 1266; II, 182, 183. Wyk. pob.) i Stanisława G. Sączka v. Turskiego (1543-46) z Winnicy i Turzy Małej (Gr. bohr. I, 212. 725-728, 757, 790, 791, 885). Syn Materna G. Winnickiego Stanisław Maternicz v. Materni Sączek (1547-68) w latach 1564-7 wraz z braćmi niepodzielnie posiada części w G. Paprotkach i Brodzyńiu (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 1070, 1111; II, 230, 231, 315, 435). Bliskimi krewnymi tego Stanisława G. byli Piotr G. (Gr. bohr. 1543 r. t. I str. 212), Szymon G. (1544-65), z Gołębków (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 262, 965, 986, 987) i Mateusz G. v. Paprocki v. Winnicki (1538-67) z Paprotek (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 885; II, 230, 231, 315). Łukasz Gołębek v. Winnicki Sączyc siedzi w 1564-8 r. na zagrodzie w Winnicy (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 338). Innych G. źródła nie cytują.

52. GOŁOSZOWSCY v. GOŁOSZEWSKY v. GOLESZEWSKY v. GOLISZEWSKY herbu Nałęcz¹⁾ z Gołoszewów v. Goleszewów v. Goliszów pod Dobrzyniem (*par. i pow. dobrzyński*), szlachta zagrodowa. Niektórzy z nich używają przydomku *Budek*.

Źródła wymieniają kilkunastu G.

¹⁾ Boniecki.

53. GOLUCHOWSCY herbu Trzaska z Gołuchowa¹⁾ (*par. kikolska pow. lipnoski*), drobna szlachta, mało rozrodzona²⁾.

¹⁾ Innego Gołuchowa, z którego mogliby wyjść G. Trzaskowie, w całej Polsce niema.

²⁾ W 1541 r. siedzi na G. Małgorzata z synami, szlachcianka zagrodowa (Wyk. pob.). Andrzej, Bartłomiej i Katarzyna G. zapewne dzieci Małgorzaty, stają w 1546 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bohr. I, 931). Z nich Bartłomiej w 1564-5 r. opłaca podatek od jednej włóki i dwóch poddanych w G. (Wyk.

Od Jakóba i Bartłomieja G., którym Aleksander w. ks. litewski nadał Popławy w ziemi bielskiej, idą Popławscy³⁾. Pieczęcie tych Popławskich z 1552 r.⁴⁾ wyobrażają herb Trzaskę. pob.), a w 1568 r. staje w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. II, 427). Innych G. źródła nie wymieniają.

³⁾ Kapica. ⁴⁾ Piekosiński Roczn. her. t. II str. 18.

54. GORZECHOWSCY z Gorzechowa (*par. siecińska pow. dobrzyński*), nadanego 19 kwietnia 1349 r. przez Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego rycerzowi Nazinorowi z sąsiednich Żyrników¹⁾, drobna szlachta częstkowa i zagrodowa.

Dawni heraldycy nasi²⁾ znają tylko G. herbu Ogończyk. Zdaje się jednak, że na G. w wieku XVI dziedziczyło kilka rodzin rozmaitych herbów.

Jakiego herbu byli potomkowie rycerza Nazirona Żernicey przydomku *Nazir*, *Zyrgas* v. *Zergas* v. *Zargas* i *Zyrgosewicz*, i Gorzechowscy przydomku *Nazir* i *Bragula*, którzy jeszcze w połowie XVI w. posiadali części w G. i Żernikach³⁾ nie wiadomo, albowiem pieczęć z 1565 r. Macieja Żernickiego Nazira z Rembielina, wyobrażająca raczej resztki Dołęgi lub Lubicza (część podkowy, zwróconej barkiem do góry), niż Ogończyka⁴⁾, jest bardzo zniszczona.

Źródła z końca XV i pierwszej połowy XVI w. wymieniają także G. przydomku *Fioł* i *Fiołowicz*, dziedziców części w G. Strupczewie (*par. sobowska pow. dobrzyński*), Parzyniu (*par. sikorska pow. dobrzyński i plocki*)⁵⁾ i Rzuchowie (*par. wierzbicka pow. lipnoski*), zwanych również Parzymyskimi, Strupczewskimi i Rzu-

¹⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. I Nr. 115. Metr. Kor. XV, 163.

²⁾ Paprocki.

³⁾ Nazir Żernicki wraz z ojcem Stanisławem Żernickim Zergasem bliskim krewnym Macieja Żernickiego Nazira (1545-65) z Rembielina, żonatego z N. N. dziedziczką części w Dąbrówce pod Kikole, staje w 1547 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 567, 791, 792, 1231, 1232, 1263, 1264, 1292, 1293. Wyk. pob.). Prawdopodobnie inny Nazir, który w aktach grodzkich bobrownickich 1567 r. figuruje jako Gorzechowski, spłodził czterech synów: Jana, Stanisława i Marcina G. Bragułów oraz Pawła G. Bragułę v. Żernickiego, z których Stanisław i Marcin siedzą w 1564-7 r. na cześciach w G., a Paweł i Jan w G. i Rembielinie (Gr. bobr. II, 46, 98, 162, 163, 176, 177. Wyk. pob.).

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 56 Nr. 607.

⁵⁾ Część Parzymia (dzisiaj Parzeń) na prawym brzegu Skrwy w XVI w. należała do pow. dobrzyńskiego, a druga część na lewym brzegu Skrwy do pow. plockiego.

chowskiemi⁶⁾, od których idą zapewne Trzecińscy, Fiołowie i Fiołowicze z Trzcianki Wielkiej (par. bądkowska pow. dobrzyński), a źródła z lat 1531-67 — Gorzechowskich przydomku *Królowicz i Kuśnierz*⁸⁾. Do ilu rodzin należeli ci G. Fiołowie, Królowicze i Kuśnierze, orzec nie jesteśmy w stanie. Innych wiadomości o herbach G. nie posiadamy.

Źródła wymieniają kikunastu G.

Mateusz G. herbu ? był w 1545 r. pisarzem grodzkim bobrownickim⁹⁾.

6) Część Jana Fioła i Andrzeja braci rodzonych z G. v. Parzymia w G., Rembielinie i Strupczewie z wójtostwem Jana w Parzymiu została skonfiskowana w 1498 za niestawienictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVII, 175-6). Widocznie konfiskata dóbr Jana Fioła († przed 1543 r.) z G. v. Parzymia (Gr. bobr. I, 195-198) została następnie cofnięta, skoro synowie jego Feliks (1535-46), Jan (1543-6), Stanisław (1543-7) i Paweł (1538-46) Fiołowicze odziedziczyli po ojcu części w G. Parzymiu i Strupczewie. Z nich Feliks i Jan piszą się Gorzechowskiemi i Parzymiskimi, Stanisław — Gorzechowskim, Parzymiskim i Strupczewskim, a Paweł — Gorzechowskim, Parzymiskim i od posiadanej części Rzuchowa — Rzuchowskim. Ten ostatni wyzbywa się w 1543 i 1546 r. swych części w G. Strupczewie Małym i Parzymiu na rzecz swych braci rodzonych. Syn Feliksa Fioła — Tomasz G. bierze w 1567 r. w zastaw od Pawła Żernickiego v. Gorzechowskiego część w G. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 195-198, 514, 690, 691, 788-792; II, 162, 163).

7) Przydomek Król v. Królowicz posiadają również w końcu XV w. Koleczyńscy z Koleczyna w pow. bielskim, gniazda Rogalów (Rpis Wittyga), a w połowie XVI w. niektóre rodziny w Płockiem z rodu Trzasków (l. c.), oraz dwie rodziny niewiadomych herbów Zakrzewscy z Zakrzewa i Trzecińscy z Trzcianki w pow. dobrzyńskim.

8) Przydomku Kuśnierz (od zajęcia) używają też inne rodziny np. Makowieccy z Makowca.

9) Gr. bobr. I, 728.

55. GOSCCY v. GOSCY później GOJSCY v. GÓJSCY herbu Grzymała z parafjalnej wsi Goszczka v. Goszka v. Gojszczka pod Sierpcem w pow. rypińskim, zwanego później Gujskim, drobna szlachta przeważnie zagrodowa¹⁾ zapewne jednej dzielnicy

1) Części Litwinowej i jej syna w G., skonfiskowane w 1497, otrzymali Karnkowscy (Metr. Kor. XVI, 98). Konfiskata ta widocznie została cofnięta, skoro synowie Marcina G. Litwina (1546 — nie żyje 1564) Mikołaj (1545-68) i Wincenty (1568) wraz z Feliksem G. (1546-68) dziedziczą na częściach w G. i Przeworach. Wojciech G. (1541), posiadał zagrodę w G. Jan G. Ziemianiu (1535-46), dziedzic części w G., bierze w 1546 r. w zastaw od Jakóba Domarata Czampskiego jedną włókę w Zalesiu-Przeworach. Wit, Szymon, Bartłomiej i Mateusz G. siedzą w 1564-8 r. na zagrodach w G. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 711, 918, 919, 924, 931; II, 440, 441). Innych G. źródła nie wymieniają.

z swymi współklejnotnikami: Domaratami Czampskimi z pobliskiego Czambaska (par. goszczkowska), Domaratami Jasieńskimi z Jasieni (par. tłuchowska pow. dobrzyński) i Rokickimi z Rokicia (par. ligowska pow. lipnoski). Niektórzy z nich używają przydomków *Litwin* i *Ziemianin*. Marcin Gosecki z Białkowa w pow. płońskim, wikary dobrzyński i kanonik plocki, pieczętuje się w 1565 r. herbem Grzymała²⁾ z własnymi literami M.G.W.D.C.P.³⁾.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 548.

³⁾ Marcin Gosecki wikary dobrzyński, kanonik plocki.

56. GROCHOWALSCY z Grochowalska (dawniej Grochowarska) Wielkiego v. Parafjalnego i G. Małego w pow. dobrzyńskim. Za Jagiellę G. był gniazdem Jastrzębców-Boleściców¹⁾, z których Jan brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski²⁾. Być może, że ostatnim z tego rodu był Piotr z G., szlachcic zagrodowy, wymieniony w wykazie poborowym 1538 r.

W 1543-68 na G. siedzą jedynie G. herbu Nałęcz, zamożna szlachta, gałąź Witoskich z Witoszyna (par. szpitalska pow. dobrzyński³⁾. Przodkiem G. Nałęczów był Jan Witoski z G. v. Grochowalski († przed 1546 r.) rodzony brat Mateusza⁴⁾ i Stanisława Witoskich, żonaty z Anną Krowicką, z którą spłodził pięcioro dzieci: Kacpra, Bartłomieja i Wojciecha Witoskich v. Grochowalskich⁵⁾, Dorotę Andrzejową Zakrzewską z Markuszowie i Waganie na Kujawach i Jadwigę 1-o voto Pawłową Grodzieńską z Grodzienia 2-o voto Łukaszową Balińską, żonę wojskiego ziemi dobrzyńskiej. Z nich Bartłomiej (1543-6) najstarszy dziedziczył na części w Krowieczniku Małym, Kacper (1543-7), zmarły bezpotomnie — na częściach w G. Wielkim, Grodzieniu i Cioluchowie, a Wojciech (1543-68), żonaty z Lucją Orłowską, córką Mateusza z Łąkiego, — na częściach w G. Wielkim, Krowieczniku i Riecznem. Ten Wojciech w 1565 r. wyściska na kwicie poborowym swój herb Nałęcz z własnymi literami V. G.⁶⁾. Syn Wojciecha G. v. Witoskiego — Stanisław, podstarość

¹⁾ G. Boleścice w ziemi dobrzyńskiej zapewne nie mieli nic wspólnego z Grochowarskimi Boleścicami z Grochowarska w pow. płońskim.

²⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II N 578.

³⁾ Wyk. pob. Gr. hobr. I, 200, 224, 225, 324, 325, 422, 468, 509, 532-534, 548, 758, 918, 958, 959, 889, 893, 1051, 1173, 1346-1300, 1353; II, 36, 37, 124, 125, 134, 149, 150, 157, 239-241, 269, 278, 288, 289, 294, 317, 334, 340, 348, 354, 405, 413. Boniecki tych G. Nałęczów mylnie wymienia pod G. Boleścicami.

⁴⁾ Gr. hobr. II, 30. ⁵⁾ Gr. hobr. I, 958, 959. ⁶⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 156.

i sędzia grodzki bobrownicki (1596) pisał się tylko Grochowalskim⁷⁾. Pomni swego pochodzenia, G. Nałęczę nawet w końcu XVII i na początku XVIII w. pisali się z Witoszyna⁸⁾.

Innych G. nasze źródła nie cytują.

7) Bobr. ziem. oblig. f. 16 i 17. 8) Kluczycki Lauda sejmików dobrzyńskich.

57. GRODZEŃSCY z parafjalnej wsi Grodzienia w pow. lipnoskim.

Heraldycy nasi¹⁾ znają tylko G. herbu Prus II — Wilczekosy²⁾, którzy kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej już za Jagiellę³⁾. Być może, że do Prusów należeli dość zamożni G., dziedziczący w pierwszej i drugiej połowie XVI w. na G. i Cioluchowie⁴⁾.

Jednocześnie inne części G. i Cioluchowa posiadali Widlińscy herbu Junosza, — również zamożna szlachta, którzy od G. pisali się też Grodzeńskimi, a od Osieka Wielkiego pod Brodnica — Osieckimi⁵⁾.

1) Boniecki. 2) Helcel Star. pr. pol. pomn. t. II Nr. 2344.

3) Jan G. z rodu Prusów uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski (Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578).

4) Michał Gierla G. (nie żyje 1544) na części G. i Cioluchowa z żony Małgorzaty N. (1544-6) spłodził córki: Annę za Jakóbem Siecińskim v. Białkowskim, Magdalенę za Jakóbem Piórkowskim, Barbarę za Wencesławem Plonieńskim, Magdalенę za Szymonem Rakowskim, Dorotę (nie żyje 1544) za Dobiesławem Radomińskim Łaszczem i Katarzynę (nie żyje 1544) za N. Widlińskim (Gr. bobr. I, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 509, 906, 907, 1051). Paweł G. na części G. i Cioluchowa (nie żyje 1544) z żony Jadwigi (1545-7) Witoskiej z Grochowalska 2-o v. za Łukaszem Balińskim, podczaszym dobrzyńskim spłodził syna Michała (1544-67) miecznika (1567), a następnie (1568) stolnika ziemi dobrzyńskiej, dziedzica części w G. i Cioluchowie w ziemi dobrzyńskiej i Waganicach na Kujawach, oraz córkę Annę (1547), jak się zdaje bezpotomnych (Gr. bobr. I, 850, 1173, 1207-1210, 1346-1350, 1353; II, 8, 26, 134, 155, 251, 413, 427. Wyk. pob.). Być może, że do tej samej rodziny należała Dorota G. (1564), dziedziczka części Nowejwsi w pow. rypińskim (Wyk. pob.).

5) Mateusz Widliński herbu Junosza na części Widlna i G. v. Grodzeński, brat rodzony Stanisława Widlińskiego, był obecny 8 maja 1503 r. na rokach grodzkich bobrownickich, jako świadek oczyszczenia szlachestwa Kacpra Hermana z Rychnowa (Metr. kor. XX, 118), a w 1520 r. miał sprawę z Małgorzatą Borowską u starosty plockiego (ibid. XXXIV, 296). Zmarł przed 1540 r. (Gr. bobr. I, 366-371). Z żony Barbary z Ostrowitego herbu Ogończyk († przed 1509 r.), wdowy po Mikołaju Magnusie z Osieka Wielkiego (Gr. bobr. I, 366-371, 396, 397, 505), spłodził trzech synów. Z nich Jan Widliński Czech (1543 † 1544), dziedzic części w G. i Cioluchowie, żonaty z Katarzyną Balińską, córką Andrzeja, wojskiego i poborcy ziemi dobrzyńskiej, nazywał się również Grodzeńskim, a od Osieka Wielkiego, którego część widocznie

Z powyższymi dwoma rodzinami nie mieli nic wspólnego cytowani w wykazach poborowych szlachty zagrodowej Jan (1535) i Stanisław (1538-4...) G. Ćwikowie herbu niewiadomego.

Prócz przydomku *Ćwik*, G. noszą przydomki *Czech*⁶⁾ (Junoszowie) i *Gierła* (Prusowie?).

trzymał lub odziedziczył po matce — Osieckim (Gr. bohr. I, 45, 46, 63, 78, 146, 148, 160, 185, 186, 211, 219, 220, 225, 232, 233, 284, 285, 290, 317, 330, 366-371, 505, 615-619, 1193). Sukcesję po tym Janie Czechu G. v. Widlińskim, zmarłym bezpotomnie, biorą: wdowa Katarzyna, brat rodzony nieboszczyka Paweł Widliński i rodzona synowica Jana Czecha Anna, żona Wawrzyńca Czepieńskiego (Gr. bohr. I, 211, 219, 220, 229, 230, 330, 357, 358, 360-371, 396, 397, 416-418, 505, 596, 615-619, 691, 692, 715, 748, 749, 821-823, 1026-1030, 1049, 1050, 1105, 1106, 1180, 1181, 1187, 1188, 1193, 1211, 1212, 1278, 1359, 1360). Prócz wyżej wymienionych trzech rodzin, źródła innych G. nie wymieniają.

⁶⁾ Przydomki Czech i Czechowicz, używane przez niektóre rodziny (Ligowsy, Chlebowscy, Nagórscy, Widlińscy v. Grodzieńscy) wskazują na wyznawanie przez niektórych członków tej rodziny herezji braci czeskich lub pochodzenie ich od przodków-husytów (Por. Monum. medii aevi XVIII t. III cz. I).

58. GRZEMBSCY v. GRZĘBSCY¹⁾ z Grzembów v. Grzembów w par. świedziebieńskiej pow. rypińskim, drobna szlachta, przeważnie zagrodowa. Używają przydomków *Czekala*, *Kłódka*, *Pika*²⁾ i *Pikowy* v. *Pikowicz*.

Heraldycy nasi³⁾ znają jedynie G. herbu Rogala i herbu Jastrzębiec, którzy byli jedni z Paprockimi Jastrzębcami z Paprotek w par. sierpskiej pow. rypińskim⁴⁾. Wobec jednak licznego rozrodzenia G.⁵⁾ przypuszczać należy, że na G. w połowie XVI w. siedzieli również G. i innych herbów.

Niektórzy G. (herbu?) z sąsiednich Zdanów (par. świedziebieńska) w tym samym czasie pisali się Zdanowskimi⁶⁾.

¹⁾ W źródłach Grzambscy, Grzampscy, Grzambscy, Grzabscy, Grzebscy, Grzepscy, Grzymscy, Grzemscy, Grepsey z Grzambów, Grzabów, Grzebów, Grambów itp.

²⁾ Przydomek Pika, wskazujący na noszenie piki tj. na udział szlachciców w wyprawach wojennych, spotykamy też u Ligowskich. Pikowicz—syn Piki.

³⁾ Paprocki Her. Ryc. Pol.

⁴⁾ Paprocki Her. Ryc. Pol. Paweł (1538-4...), Piotr (1545) i Jan (1546-64) Paprocky dziedziczyli na częściach w G. (Wyk. pobr. Gr. bor. I, 924 i 1034).

⁵⁾ Źródła z lat. 1535-68 wymieniają aż dwudziestu kilku G.

⁶⁾ Jan G. na częściach w G., w Zdanach i Rokiknicy v. Zdanowski (1564-7), rodzony brat Stanisława G. i Piotra G., burgrabiego brodnickiego,

Piotr G. był w 1567 r. burgrabią brodnickim⁷⁾.

sprządaje w 1567 r. część w Zdanach Wojciechowi Zdanowskiemu (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 17-20, 76, 77).

⁷⁾ Gr. bobr. I, 19, 20.

J.

59. JANCZEWSKY v. JANCZOWSKY z Janczewa v. Janczewka (*par. karnkowska pow. lipnoski*), drobna szlachta zagrodowa.

Z tego J. Boniecki wywodzi J. herbu Ogończyk, a Uruski J. herbu Jastrzębiec.

J. przydomku *Wilk*¹⁾ (Jastrzębce ? Ogonowie ?), dziedziczący za ostatnich dwóch Jagiellonów w Turzy Wilczej (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*), pisali się też *Turskimi*²⁾. J. przydomku *Sarnka*, ubodzy ziemianie z J., cytowani w źródłach z połowy XVI w., byli gałęzią Kolankowskich Sarnków z sąsiedniego Kolankowa w *par. karnkowskiej*³⁾. Przydomek *Sarnka* wskazuje zapewne na pochodzenie obydwu tych rodzin od Sarnowskich z niezbyt oddalonego Sarnowa (*par. rogowska pow. rypiński*). Herbu J. Sarnków podać nie jesteśmy w stanie, gdyż Kolankowscy byli szlachtą wieloherbową, a pieczęci Sarnowskich nie posiadamy.

¹⁾ Przydomku *Wilk* (od cech charakteru jednostek) używają różne rodziny, nie mające ze sobą nic wspólnego, np. Mazowiecy, Zrzelscy i t. d.

²⁾ Jan J. (Wyk. pob. 1531-41), dziedzic części w Turzy Wielkiej, a następnie w Turzy Wilczej, spłodził syna Andrzeja J. v. Turskiego Wilka. (1535-65). Ten Andrzej (Gr. bobr. I, 75, 76, 124, 195, 212, 235, 280, 290, 291, 359, 531, 532, 590, 591, 872-874, 1071, 1102, 1254, 1331, 1332, Wyk. pob.) dziedziczy w 1535-40 r. na części w Rzuchowie, a w 1543-6 r. na części w Turzy Wilczej, którą wreszcie sprzedaje (1546) Pawłowi Lemieszowiczowi z Trzcianki Wielkiej. W 1547 r. staje w grodzie bobrownickim jako imposesjonat i gołota. W 1564-5 r. opłaca podatek z części w Turzy Wilczej. W aktach grodzkich bobrownickich z 1543-5 r. figuruje, jako woźny lub podwoźny ziemski pow. dobrzyńskiego. Córka jego Dorota (1567) była za Mateuszem Ligowskim Perzykiem (Gr. bobr. II, 273, 274). Zapewne do Turskich-Janczewskich należał również Paweł Wilczek (Wyk. pob. 1541 r.) szlachcic zagrodowy z Turzy Wilczej. Nie wiem, czy z tej samej rodziny pochodził Grzegorz J. (1531-39), szlachcic zagrodowy z Rzuchowa (Wyk. pob.).

³⁾ Na mocy działów między braćmi rodzonymi Wojciechem, Janem i Stanisławem Kolankowskimi Sarnkami, dokonanych w 1545 r. Wojciech otrzymał część w Kolankowie, a Jan i Stanisław — części w Janczewku (Gr. bobr. I, 654-656). Z nich Jan Kolankowski Sarnka v. Janczewski (1545-68) posiadał w 1564-8 r. części w Kolankowie i Janczewie v. Janczewku (Gr. bobr. I, 654-656, 824, 1080, 1113, 1114; II, 263, 264, 291, 338, 420, 421). Rodzona siostra tych Sarnków Zofja, żona Stanisława Wołęckiego, kwituje w 1567 r.

Jana Sarnkę z otrzymania sukcesji po rodzicach (Gr. bobr. II, 7). Innych J., prócz wymienionych źródła nie cytują.

60. JANKOWSCY herbu Junosza¹⁾ z królewskiej wsi Jankowa (*par. sumińska pow. lipnoski*)²⁾, niezbyt zamożna gałąź wybitnego rodu Karnkowskich z parafjalnej wsi Karnkowa v. Karkowa, v. Karnikowa w pow. lipnoskim.

Pochodzą od synów Mikołaja Karnkowskiego (1518 † przed 1535 r.) tenutarjusza J.³⁾ i Katarzyny Głowińskiej (1518) - Marcina, Jana i Stanisława Karnkowskich, którzy w połowie XVI w. od J. zaczęli się pisać Jankowskimi⁴⁾. Marcin J. z J., poborca ziemi dobrzyńskiej, pieczętuje się w 1564 r. Junoszą z własnymi literami M.J.⁵⁾

1) Paprocki.

2) Jeszcze w pierwszej połowie XVII w. Jankowo regalis (Bobr. ziem. wpis.).

3) Jankowo z Grabowem i Trzebiegoszczem przeszło od Kiełbasów z Markowa, w których tenucie były te dobra już w 1472 r. (Metr. Kor. XII, 106) do Karnkowskich (Stanisława) dopiero w 1509 r. (ibid. XXIII, 618).

4) Mikołaj Karnkowski na J. i częściach Lubina i Maliszewa (Metr. Kor. XXXI, 70; XXXIII, 527; XXXVIII, 613; XLII, 20; LI, 82. Gr. bobr. I, 164-166, 1018, 1019), brat rodzony Jana (Metr. Kor. 1519 r. XXXIII, 527), ojca Jadwigi (Gr. bobr. 1544 r. I, 401, 402), bliski krewny (brat stryjeczny) Dadźboga v. Tadeusza Karnkowskiego i Jana, późniejszego biskupa kujawskiego, według Bonieckiego był synem Jana Karnkowskiego (1479-94) na Gnojnie i Strzemysłowie w pow. inowrocławskim, skarbnika inowrocławskiego (1485), chorążego brzeskiego (1490), a następnie bydgoskiego (1494) i żony jego Małgorzaty (1495) z Ludbrańca (Metr. Kor. XIII, 18; XIV, 130 i 394; XVII, 94). Ci bracia Mikołaj i Jan w 1519 r. podzielili się Jankowem (ibid. XXXIII, 527), w 1526 r. otrzymali dożywotnią tenutę J. (ibid. XLII, 20). Mikołaj z żony Katarzyny Głowińskiej (ibid. XXXI, 70) spłodził czworo dzieci: córkę Annę Stanisławową Ugoską (Metr. Kor. 1535 r. LI, 75. Gr. bobr. 1546 r. 1018, 1019) oraz trzech synów: Marcina (1535-67) żonatego z Anną Lubowską (Metr. Kor. 1543 r. LXV, 140), Jana i Stanisława, którzy wskutek starań Jana Karnkowskiego, biskupa kujawskiego, otrzymali w 1535 r. dożywotnią tenutę J. (Metr. Kor. L, 39. Por. XLVII, 20 i LI, 82). Na skutek działań, dokonanych między braćmi w 1543 r., Marcin najstarszy i Stanisław otrzymali J., a Jan części w Lublinie i Maliszewie (Gr. bobr. I, 164-166). Wskutek jednak zrzeczenia się przez braci sum zapisanych na J., wieś tę otrzymał w całości w 1546 r. jure feodali Marcin (Metr. Kor. LXXI, 53), figurujący w aktach grodzkich bobrownickich z 1543-7 r. jako Karnkowski lub Jankowski (Gr. bobr. I, 62, 64, 82, 164-166, 294, 295, 401, 402, 525-527, 549, 550, 557, 558, 739, 740, 1042). Później Marcin pisał się tylko Jankowskim (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 74, 91). Był w 1564 r. poborcą ziemi dobrzyńskiej. Drugi syn Mikołaja Karnkowskiego Jan Karnkowski v. Jankowski (1564-68), niezamożny ziemianin, dziedzic części w Maliszewie i Komorowie (1564), w drugiej połowie XVI w. również stałe, jak i brat Marcin, pisał się Jankowskim (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 12, 335, 345). Dzięki protekcji krewnego Stanisława Karnkowskiego, biskupa ku-

jawskiego, był urzędnikiem (1567) w kluczu ciechockim, należącym do biskupów kujawskich (Metr. Kor. XLIX, 186; L, 39; LXI, 82; LXXI, 53. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 164-166, 403, 525-527, 1042, 1247; II, 335, 345). Trzeci syn Mikołaja Karnkowskiego Stanisław (1534-68) Karnkowski v. Jankowski (Metr. Kor. XLIX, 186; L, 39; LI, 82. Gr. bobr. I, 164-166, 1042; II, 136, 137, 345, 430, 431 Wyk. pob.) stał w latach 1543-7 w grodzie bobrownickim jako Karnkowski z J., a w 1567-8 r. jako Jankowski z Karnkowa. Rzecz szczególna, że innego Stanisława Karnkowskiego późniejszego prymasa, w 1564-6 r. dziedzica części Karnkowa (Wyk. pob.), według genealogji Karnkowskich (Boniecki) syna Dadźboga v. Tadeusza (Metr. Kor. 1509 i 1526 r. XXIV, 103, 124; XXXVIII, 613. Gr. bobr. I, 614, 615), pisarz jego krewnego — poborcy Marcina J. na odwrotnej stronie kwitów poborowych, wydanych przez tego Stanisława w 1566 r. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 273 i 300) nazywa również Jankowskim.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 30 str. 307, 331 i 352.

61. JARZYCZEWSCY v. JARCZEWSKY herbu Paprzyca z Jarzyczewa v. Jarczewa¹⁾ (*par. karnkowska pow. lipnowski*), jedni z Lubowskiemi v. Lubowieskimi v. Lubowieckimi z Lubowśi v. Lubowca (*par. krostkowska pow. lipnowski*)²⁾, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa, licznie rozrodzona. Nosi przydomki *Sadowy, Sadowicz i Strączek*.

Od J. Paprzyców idą Zlewodczy z Zlewód (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*)³⁾, a prawdopodobnie i Gizinińscy z przydomkami *Jartek i Mnich* z Gizina v. Gizinka (*par. ruska pow. rypiński*)⁴⁾.

¹⁾ W źródłach również Jarzuczewscy, Jarczyszewscy, Jarzysowscy (!) z Jarzyczewa, Jarzczewa, Jarczyszewa i t. p.

²⁾ Mateusz Lubowski (1545-7), pleban w Chalinie notoryczny Paprzyca, był stryjecznym dziadem (sc. z linii ojczystej) Trojana (1538-47), Mateusza (1540-47), Wojciecha (1545-65) i Łukasza (1543-47) J. Strączków, braci rodzonych zapewne synów Jana Strączka z J. (1539-40), dziedziców części w Gizinie (1547), otrzymanej w spadku po rodzicach (Gr. bobr. I, 689, 1123-1125. Wyk. pob.). Z nich Trojan J. Strączek posiadał prócz tego w 1538-47 r. część w J., Wojciech w 1564-5 r. siedzi na zagrodzie w Brzeskach, a Mateusz figuruje w wykazie poborowym powiatu dobrzyńskiego z 1540 r. jako szlachcie zagrodowy (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 235, 613, 614, 642-644, 689, 871, 923, 936, 974-977, 1212, 1281). Bratem tych Strączków nie rodzonym był Bartłomiej J. (1543-65) z Jarzyczewa (Gr. bobr. I, 47, 48, 92, 458, 613, 614, 642-644, 689, 981, 1063-1065), który w 1565 r. wraz z Walentym J. z J. (p. n.) pieczętuje się Paprzyca (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 1261).

³⁾ Mieczek v. Miecz J. v. Zlewodzki (1531-41) na częściach w Zlewodach i Zadusznikach spłodził syna Wojciecha Zlewodzkiego Mieczka (1564-7), szlachcica zagrodowego w Zlewodach (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 233). Jakób J. Sadowy v. Zlewodzki ubogi ziemianin z Zlewód (1531-4...), był ojcem Sebastjana (1543 † 1565 lub 1566) i Jana (1543-67) Sadowiczów Zlewodzkich (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 224, 225, 250; II, 335). Synowie Sebastjana Zlewodzkiego Michał i Marcin (1567), również jak i ojciec pisali się stale Zlewodzkiemi

(Gr. bobr. II, 281). Mikołaj J. (1535-67) z Zlewód v. Zlewodzki (Gr. bobr. I, 282; II, 168) spłodził synów Trojana (1565-8) i Abrama (1567-8) Jarzyczewskich v. Zlewodzki (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 61, 66, 107, 168, 262-264, 281, 290, 307, 308, 330, 335, 427). Z nich Trojan dziedzic części w J., Zlewodach, Srokach i Lubowcu, oraz Bartłomiej (p. w.), krewny Strączków J. i Walenty (1564-5) Jarzyczewscy z Jarzyczewa pieczętują się w 1565 r. Paprzyca (Wyk. pob. Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 957 i t. 57 Nr. 1261). Piotr J. v. Zlewodzki (1531-4...) na części w Zlewodach spłodził syna Andrzeja Zlewodzkiego Piotrkowicza (1543-67) z Zlewód (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 59, 135, 138, 139, 171-173, 700-702, 835, 836, 861, 862; II, 194, 281, 307, 308). Ten Andrzej Zlewodzki był krewnym z linii ojczystej Trojana i Abrama braci J. (Gr. bobr. II, 308).

⁴⁾ Jan Jartek z Gizina (Jarczewski?) był ojcem Andrzeja Gizińskiego Mnicha (1513 + pomiędzy 1526 i 1529), ten zaś ostatni z żony Doroty (1513-36), córki Piotra Dołęgi z Kamieni 2-o v. Bartłomiejowej Babeckiej (1535), spłodził Barbarę (1530-47), Wojciecha (1530-47) i Bartłomieja Mnicha (1530-67) Gizińskich. Bartłomiej w 1567 r. nie siedzi już na Gizinie. Córka innego Wojciecha Gizińskiego (1535-4...), również używającego przydomku Jartek, Anna (1545-67) była żoną Jakóba Mazowieckiego Podkonicza z Mazowsza i G. (Gr. bobr. I, 157, 177, 178, 571-573, 614, 636, 937-946, 1123-1125; II, 40-42, 58, 221, 367, 368. Wyk. pob.). Innych J. źródła nie wymieniają.

62. JASIEŃSCY v. JASIŃSCY z Jasieni (*par. tluchowska pow. dobrzyński*), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa. Niektórzy z nich używają przydomków *Domarat*, *Gębolis* v. *Gębosz* i *Młodzik*.

Większość dwudziestu kilku J., wymienionych w źródłach z lat 1531-68, prawdopodobnie należy do znanych heraldykom J. herbu *Dołęga*¹⁾, którzy byli jedni z *Kamieńskimi* tego samego herbu z sąsiednich *Kamieni* (*par. tluchowska*)²⁾.

J. *Domaratowie*³⁾ — jak wskazuje ich przydomek, pocho-

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Wojciech Kobrzyński, dworzanin królewski otrzymał w 1497 i 1498 r. liczne nadanie dóbr w ziemi dobrzyńskiej, skonfiskowanych ziemianom za ich niestawiennictwo na wyprawę wojenną, a między innymi części Jana w J., Mikołaja Kamieńskiego i jego żony w Chudzewie, Mokowie i Chalinie, części Tomasza z Kamieni w Wyczółkowie i jego synowców Andrzeja Bąbla i Piotra, części Stanisława Sobienia w Kamieniach i Jasieniach, Katarzyny i córki Stefana Gębolicza w Kamieniach, część zastawną Mikołaja w Jasieniach etc. (Metr. Kor. XVI 143 i 198). Mikołaj Kamieński (1535-46) i syn jego Jan K. Sobień (1544-68) dziedziczyli na częściach w Kamieniach Kotowych, a inny Jan Kamieński (1564-5) w Jasieniach (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 90, 310, 331-333, 357, 360, 390, 391, 475, 476, 595, 596, 833, 834, 866, 867; II, 128-130, 391).

³⁾ Mateusz J. Domarat staje w 1547 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 1111). Piotr J. Domarat (1531-45) z J. spłodził Jana, Sebastjana, Marcina i Wojciecha J. Domaratów (1564-7), dziedziców cząstek w J. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 512; II, 70, 71, 185).

dający od ulubionego w rodzie Grzymalów imienia Domarat — pieczętowali się herbem Grzymala. Byli zapewne jedni z swemi współkolejnotnikami: Domaratami Czampskimi z Czamp-ska, Gosckiem i z Goszczka (par. goszczkowska pow. rypiński) i Rokickiem i z Rokicia (par. ligowska pow. lipnoski).

Feliks Dziegielelewski herbu Jastrzębiec-Boleście z Dziegielewa w pow. bielskim⁴⁾ figuruje w wykazach poborowych 1564-5 r. też jako Jasiński Dziegiel.

Prócz wyszczególnionych rodzin J., na J. w XVI w. dziedziczyli również, jak należy przypuszczać J. innych herbów⁵⁾.

⁴⁾ Wszystkie pieczęcie J. z 1565 r. są zniszczone.

63. JASTRZĘBSCY DUSZOTOWIE herbu Dołęga odmienna z Jastrzębia v. Jastrzębi¹⁾ (par. i pow. lipnoski), drobna szlachta, jedni z innemi Duszotami: Wylazłowskiemi z Wylazłowa (par. i pow. dobrzyński), Szczepankowskiemi z Szczepanków (par. ostrowiecka pow. lipnoski) i Ruskowskiemi z Ruskowa (par. sobowska pow. dobrzyński)²⁾.

Bartosz J. z J., używa w 1565 r. pieczęci zmarłego brata Jana J. z literami J. J., dość lichy roboty, przedstawiającej podkowę przeszytą strzałą z góry na dół³⁾.

Być może, że na J. w wieku XVI, prócz Dołęgów, dziedziczyli J. innych herbów⁴⁾.

¹⁾ W źródłach także Jastrzębscy z Jastrzębia v. Jastrzębi.

²⁾ Andrzej J. v. Wylazłowski Duszota, urodzony z Głowczyńskiej sprawca w Krobi, zabity około 1543 r. przez Jakóba Mierzyńskiego, był rodzonym bratem Jana (1541-7), Stanisława (1543-7), Łukasza (1543-7), Wojciecha (1543-5) i Michała (1538-47) Wylazłowskich Duszotów, dziedziców części w Wylazłowie, oraz Marcina Wylazłowskiego Duszoty v. Szczepankowskiego (1538-67) z Wylazłowa i Szczepanek (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 29, 30, 63, 64, 106, 107, 118, 119, 178, 179, 182, 183, 225-229, 264, 265, 488, 739, 863, 864, 875, 1026-1031, 1044, 1045, 1048, 1049, 1051, 1052, 1070; II, 137, 138, 279, 296, 297, 317, 350, 400-405). Bartosz (1565), Bernard v. Biernat (1543-65) i Jan J. herbu Dołęga odmienna (p. w.), zmarły w 1565 r., bracia rodzeni dziedziczyli na J. Z nich Jan z żony Katarzyny Brzezińskiej, córki Adama, dziedziczki części w Złotopolu, spłodził Jadwigę i Wojciecha J., a Bernard z żony Barbary N. (1564-5) zostawił potomstwo, którego imiona są wiadome (Gr. bohr. I, 47, 48, 92; II, 9, 10, 24-26, 186-188, 195, 196, 337, 338, 341, 374, 375, 407, 408. Wyk. pob.).

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 822.

⁴⁾ Oprócz wyżej wymienionych J. w źródłach figurują Jakób (1543) i Wawrzyniec (1544-7) J. z J. i Mateusz J. (1545-67) z Siecini, szlachta zagrodowa (Gr. bohr. I, 153, 354, 467, 711, 932, 1216, 1217; II, 6, 7). Jakiegokolwiek związku pokrewieństwa ich z innemi J. dopatrzyć się trudno.

K.

64. KABIEŃSCY v. KAWSCY z Kabna v. Kawna (*par. ruska pow. lipnoski*). Za Jagiełły na K. siedzieli Kabieńscy herbu Szeliga, zapewne jedni z Wolskimi z pobliskiej parafjalnej wsi Woli pod Kikołem. Jan z Kabna z rodu Szeligów wziął udział 25 stycznia 1434 r. w obiorze Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską na tron polski¹⁾. Być może, że do K. Szeligów należał również Mateusz Kabieński z Kabna, który w 1521 r. miał sprawę z Piotrem Moszczeńskim, kasztelanem słońskim, u starosty dobrzyńskiego²⁾.

W 1531-44 r. na Kabnie dziedziczą Skarzyńscy, szlachta zagrodowa, herbu Bończa, z Skarzyna-Przeczków, Skarzyna-Ciborów i Skarzyna-Parkoszków w ziemi ciechanowskiej³⁾. Niektórzy z tych Skarzyńskich od Kabna pisali się Kabieńskimi⁴⁾.

W XVII w. Kawscy niewiadomego herbu (Szeligowie?) kwitnęli na Ukrainie⁵⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. W przypiskach do tego aktu elekcji wydawcy kodeksu dyplomatycznego Kabno (Cabno) mylnie nazwali Chalinem.

²⁾ Metr. Kor. XXXVII, 138. ³⁾ Rpis Wittyga.

⁴⁾ Jan Skarzyński (1531-4...), Andrzej Skarzyński (1544) i brat rodzony Andrzeja Wojciech Skarzyński v. Kabieński (1538-44) posiadali zagrody w Kabnie. Dwaj ostatni sprzedali w 1544 r. dwie włóki w Kabnie Janowi Klonowskiemu (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 384, 385). Innych Kabieńskich, prócz wyżej wymienionych, nie znamy.

⁵⁾ Źródła dziejowe t. XXI str. 177.

65. Z KAMIENICY (*par. skąpska pow. lipnoski*) ród herbu Grzymała. Janusz i Wyszota z K. z rodu Grzymałów brali udział w 1434 r. w obiorze na tron Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. Ten sam Janusz z K. pisał się również z Łąkiego (*par. karnkowska pow. lipnoski*), wsi położonej w pobliżu Kamienicy, która widocznie też była jego dziedzictwem²⁾. Agnieszka z K. z rodu Grzymałów była za Adamem Zielińskim herbu Swinka³⁾. O Grzymałach z K. milczą źródła XVI w. Za Zygmunta Starego kwitnęli

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

²⁾ Pieczęć na akcie elekcji Jagiellończyka z d. 25 stycznia 1434 r. z herbem Grzymała i napisem »Janusii de Lunce« należeli do Janusza z Kamienicy (l.c.).

³⁾ Boniecki.

w ziemi dobrzyńskiej Łąccy⁴⁾, ubodzy ziemianie. Jakiego herbu byli ci Łąccy powiedzieć nie umiem.

⁴⁾ Łąkie w 1537 r. było wsią królewską (Metr. Kor. LV, 45). Por. Łąccy.

66. Z KAMIENICY (*par. i pow. dobrzyński*) ród herbu Jastrzębiec-Łazęki patrz Gembartowie.

67. Z KAMIENICY v. Kamiona v. Kamieni, zwanych w XVI w. również Kamieniami v. Kamieniem Blochów, v. Kamieniami Kmiecami (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*) ród herbu Ogończyk patrz Blochowcie.

Z tej samej Kamienicy pisali się na schyłku panowania Zygmunta Starego niektórzy Kłobukowscy Patrze v. Patrzykowie v. Patrzowicze herbu Paprzyca z pobliskiego Kłobukowa (*par. bądkowska pow. dobrzyński*), prawdopodobnie zastawnicy lub dzierżawcy części w Kamieni¹⁾.

¹⁾ Marcin Patrz z Kłobukowa v. Kamienicy (1531 † 1545), ubogi ziemianin na częściach w Kłobukowie i K., spłodził córkę Jadwigę, żonę Pawła Kisielczyka z Turzy Wielkiej (1544) i czterech synów: Jana, Andrzeja, Mikołaja i Mateusza Patrzów v. Patrzyków v. Patrzowiczów v. Janiszów (?). Z nich Jan posiadał w 1546 r. część w Kłobukowie, a Andrzej, Mikołaj i Mateusz — część w Kamienicy, od której nazywano ich również Patrzami z Kamienicy (Wyk. pob. 1531-4... r. Gr. bobr. I, 25, 212, 272, 281, 295, 296, 364, 365, 554-556, 966, 968-970, 1210). W wykazach poborowych 1564-5 r. wszyscy synowie Marcina Patrza figurują, jako Kłobukowscy, szlachta zagrodowa w Kłobukowie Patrzem.

68. KAMIENSCY v. KAMIŃSCY z Kamienia v. Kamieni (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*), zwanych dla odróżnienia od Kamienia v. Kamieni Blocha v. Kamieni Kmiecyh Kamieniem Kotowym v. Kamieniami Kotowemi, jedna z najwięcej rozrodzonych rodzin szlacheckich. Źródła z 1497-1568 r. wymieniają przeszło pięćdziesięciu K., przeważnie szlachty zagrodowej.

Większość tych K. należała prawdopodobnie do K. herbu Cholewa, od których zapewne idą Malonowscy tego samego herbu z sąsiedniego Malonowa (*par. tłuchowska*)²⁾, i do K. herbu

¹⁾ Paprocki Her. ryc. pol. str. 352.

²⁾ Jakób (1538-4...), Mikołaj (1546) i Paweł (1543-7) K., Adam K. v. Malonowski (1545-7) i Wojciech K. v. Malonowski Kamieńczyk v. Malonowski dziedziczą na częściach w Malonowie Wielkim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 229, 495, 814, 841, 847, 886, 887, 902, 996, 1037, 1038, 1074, 1084, 1136, 1152, 1170, 1219, 1220, 1350, 1351).

Dołęga³⁾, którzy byli jednej dzielnicą z Jasieńskimi Dołęgami z sąsiednich Jasieni (par. tłuchowska)⁴⁾. Z nich K. Dołęgowie nie mieli, jak się zdaje, nic wspólnego ze znanymi Bonieckimi K. Dołęgami z Kamienicy w pow. zakroczymskim, i w jednej swojej gałęzi, osiadłej w Prusach Zachodnich, brali przydomek *Flotweld*⁵⁾.

Prócz powyższych rodzin K.⁶⁾, na częściach w K. Kotowych w 1531-68 r. dziedziczą:

1) Koziroscy Wróblowie z sąsiedniego Koziroga Rzecznego v. Wielkiego v. Starego (par. tłuchowska)⁷⁾, gałęź Ligowskich Wróblów (Jastrzębców? Lubów?) z pobliskiej wsi parafjalnej Ligowa w powiecie lipnoskim;

2) Trzcińscy Kopciowicze herbu niewiadomego z Trzcianki Wielkiej (par. bądkowska pow. dobrzyński⁸⁾;

³⁾ Paprocki Her. ryc. pol. str. 402. Gr. bobr. I, 942 i 943. Dorota, córka Piotra Dołęgi z Kamieni (Gr. bobr. I. c.), w 1530 r. już wdowa po pierwszym mężu Andrzeju Gizińskim Mnichu z Gizina, przed 1535 r. wyszła powtórnie za Bartłomieja Babeckiego z Babeza. Dominik K., kanonik włocławski był w 1546 r. podstarościm klucza ciechockiego biskupów włocławskich (Gr. bobr. I, 805, 806, Paprocki Her. ryc. pol. str. 402).

⁴⁾ Wojciech Kобрzyński, dworzanin królewski, otrzymał w 1497 i 1498 r. liczne nadania dóbr w ziemi dobrzyńskiej, skonfiskowanych szlachcie za niewstawnictwo na wyprawę wojenną, a między innymi części Jana w Jasieniach, Mikołaja K. i jego żony w Chudzewie, Mokowie i Chalinie, części Tomasza z K. w Wyczółkowie i jego synowców Andrzeja Bąbla i Piotra, części Stanisława Sobienia w Kamieniach i Jasieniach, Katarzyny i córek Stefana Gębołcza w Kamieniach, część zastawną Mikołaja w Jasieniach etc. (Metr. Kor. XVI, 143 i 198). Mikołaj K. (1535-46) i syn jego z żony Anny N. Jan K. Sobień (1544-68) dziedziczyli na częściach w K. Kotowych, a inny Jan K. (1564-5) w Jasieniach (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 90, 310, 331-333, 356, 357, 360, 390, 391, 475, 476, 595, 596, 833, 834, 866, 867; II, 128-130, 391).

⁵⁾ Siebmacher Allg. Wappenb.

⁶⁾ Kamińskich herbu Ślepowron (według Niesieckiego krzyż znajduje się wpośród podkowy) z Kaminka v. Kamionka v. Kamionki Lackiej v. Kamionek Lackich w pow. drobieckim (Boniecki, Piekosiński Roczn. her. t. II), którzy kwitnęli w połowie XVI w. na Podlasiu i Litwie, Kojałowicz i Kosiński mylnie wywodzą z ziemi dobrzyńskiej. Do rodu Bażynów-Ślepowronów należą w ziemi dobrzyńskiej w połowie XVI w. tylko nieliczne rodziny przybyszów.

⁷⁾ Jakób Koziroski Wróbel (1531-65) w latach 1531-47 posiadał część w Kozirogu Leśnym (Gr. bobr. I, 280, 1235. Wyk. pob.), a w 1564-8 części w Kozirogu Rzecznym i Kamieniach od których nazywano go też Kamińskim (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 398, 399). Rodzonym kratem jego był Jan Koziroski Wróbel, dziedzic części w Kozirogu Rzecznym (1546-68) i półwłóczka w Jasieniach kupionego w 1546 r. od Jakóba Jasieńskiego Maternicza (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 832, 833, 1118, 1119; II, 246, 398, 399).

⁸⁾ Na Trzciance w 1531-68 r. siedzi szlachta rozmaitych herbów. Niemie-

3) Kochańscy również herbu niewiadomego z Kochania (par. mokowska pow. dobrzyński⁹⁾);

4) Głowczyńscy Wiskowie i Wiskowicze być może Dołęgowie z Głowczyna (par. i pow. dobrzyński¹⁰⁾);

5) Skibiccy herbu Rola z Skibic w pow. brzesko-kujawskim¹¹⁾.

Wszystkie te rodziny od Kamieni pisały się też Kamińskimi.

Vice versa K. na cząstkach w Kozirogu Rzecznym (zapewne Dołęgowie) i Chalinie w par. mokowskiej (Dołęgowie? Cholewowie?) pisali się Koziroskimi¹²⁾ i Chalińskimi¹³⁾.

K. Reszkowie v. Reszkowicze, jak należy przypuszczać, byli jedni z Trzecińskimi Reszkami v. Reszkowiczami z Trzcianki Wielkiej.

Jana Bolika, który w wykazie poborowym 1540 r. figuruje jako szlachcic zagrodowy z Kamieni, inne źródła z lat 1539-46¹⁴⁾ wymieniają jako Turskiego Bolika z Turzy Wielkiej i Wilczej, ojca Mateusza Turskiego z Turzy Wilezej.

rza Trzeciński Kopciowicz (1543-67) na części w K. Kotowych pisał się również Kamińskim (Gr. bobr. I, 124, 125, 359, 1239, 1240; II, 157. Wyk. pob. 1564-5 r.).

⁹⁾ Na Kochaniu w XVI w. dziedziczyła szlachta wieloherbowa. Z pomiędzy licznych Nowaków i Klimuntowiczów Kochańskich Jan Nowak (1531-4...) i N. Klimuntowicz, szlachta zagrodowa, figurują w wykazie poborowym 154... r., jako Kamińscy, ubodzy ziemianie z Kamieni (Wyk. pob.).

¹⁰⁾ Mateusz Głowczyński Wisk (1531 † 1547) nabył w 1544 r. od Mikołaja Kamińskiego Sobienia, Antoniego Jasieńskiego Maternicza i jego żony Elżbiety części w K. Kotowych. Z pomiędzy kilku synów Mateusza Wiskowiczów, dziedziców części w Głowczynie i K., Jakób pisał się Kamińskim (Gr. bobr. 1547 r. t. I str. 1239), inni zaś Głowczyńskimi. Por. Głowczyńscy.

¹¹⁾ K. herbu Rola, gałęź Skibickich, nie mieli prawdopodobnie nic wspólnego z K. tego herbu z Kamińca w pow. orłowskim. Andrzej Skibicki (1531-44) z K. Kotowych z żony Małgorzaty N. spłodził syna Wojciecha Skibickiego v. Kamińskiego (1543) z K. Kotowych (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 42, 43, 75, 83, 89-91, 127, 135, 138, 184, 195, 280, 358, 359, 390, 391, 713, 1254; II, 87, 88, 120-130, 348).

¹²⁾ Piotr (1531-4...) i Andrzej (1538-41) Kamińscy posiadali zagrody w Kozirogu Wielkim v. Starym. Jan (1538-65) i Paweł (1541-65) Kamińscy z Koziroga Starego w wykazie poborowym 1564 r. figurują jako Kozirosy (Wyk. pob.).

¹³⁾ Kamińscy dziedziczyli na Chalinie już w końcu XV w. Części Mikołaja K. i jego żony w Chudzewie, Mokowie i Chalinie zostały skonfiskowane w 1497 r. (Metr. Kor. XVI, 143). Marcin Chaliński v. Kamiński posiadał w 1564-5 r. zagrodę w Chalinie (Wyk. pob.).

¹⁴⁾ Wyk. pob. 1539, 1541 i 154... r. Gr. bobr. I, 789, 790.

Jakiemi herbami pieczętowali się ci Reszkowie i Bolik i czy należeli istotnie do K. czy też do Trzczańskich i Turskich, niewiadomo.

Właściwi K. używali przydomków *Bąbel*, *Gąsiorek*¹⁵⁾, *Sobień* i *Wielbor v. Wolbor*.

¹⁵⁾ Przydomku Gęś v. Gąsię używają Malonowscy z Malonowa i Ossowscy z Ossówki pod Sierpcem.

69. KAMIENSCY herbu Grzymała — patrz z Kamienicy (*par. skąpska pow. lipnoski*).

70. KAMIENSCY herbu Paprzyca — patrz z Kamienicy (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*).

71. KARNKOWSCY v. KARKOWSCY herbu Junosza z parafjalnej wsi Karnkowa w *pow. lipnoskim*, zwanego w XIV, XV i XVI w. również Karkowem i Karnikowem¹⁾, jedna z najwybitniejszych rodzin dobrzyńskich. Piastowali godności senatorskie od końca XV w. Na początku XVI w. mieli dobra i na Rusi. Niektórzy z nich używali przydomków *Grad*²⁾ i *Polak*. Od synów Mikołaja K. (1518 + przed 1535), tenutarjusza królewskiej wsi Jankowa (*par. sumińska pow. lipnoski*) i Katarzyny Głowińskiej (1518) — Marcina, Jana i Stanisława K., którzy w połowie XVI w. od Jankowa zaczęli się pisać Jankowskimi, idą Jankowscy herbu Junosza³⁾.

¹⁾ Lud w ziemi dobrzyńskiej do dzisiejszego dnia Karnkowo nazywa Karnikowem.

²⁾ Piotr Grad K. posiadał w 1521 r. część Lubowidza w ziemi zawskrzyńskiej (Metr. Kor. XLV, 843).

³⁾ Jankowo z folwarkiem Trzebiegoszcz i lasem Grabowa już w 1472 r. było w tencie Kielbasów z Markowa (Metr. Kor. XII, 106), od których przeszło w posiadanie K. (Stanisława) dopiero w 1509 r. (ibid. XXIII, 168). Mikołaj K. na na Jankowie i częściach Lubina i Maliszewa (ibid. XXXI, 70; XXXIII, 537; XXVIII, 613; XLII, 20; LI, 82. Gr. bohr. I, 164-166, 1018, 1019), brat rodzony Jana (Metr. Kor. 1519 r. XXXIII, 527), ojca Jadwigi mającej brata przyrodniego z jednej matki — Jana, którego nazwiska nie wiemy (Gr. bohr. 1544 r. I, 401, 402), bliski krewny (brat stryjeczny) Dadźboga v. Tadeusza K. i Jana, późniejszego biskupa kujawskiego, według Bonieckiego był synem Jana K. (1479-94) na Gnojnie i Strzemysławie w pow. inowrocławskim, skarbnika inowrocławskiego (1485), chorążego brzeskiego (1490), a następnie bydgoskiego (1494) i żony jego Małgorzaty z Ludbrańca (Metr. Kor. XIII, 18; XIV, 130 i 394; XVII, 94). Ci bracia Mikołaj i Jan podzielili się w 1519 r. Jankowem (ibid. XXXIII, 527), a w 1526 r. otrzymali dożywotnią tenutę Jankowa (ibid. XLVII, 20). Mikołaj z żony Katarzyny Głowińskiej (ibid. XXXI, 70)

Prócz K. Junoszków, za Zygmunta Starego dziedziczyli na K. inni K., szlachta zagrodowa, o ile się zdaje, nie mająca nic wspólnego z K. Junoszami⁴). Niektórzy z tych K., ubogich ziemian, nosili przydomek *Dzwonek*. Zaznaczając, że ułożenie genealogji Junoszków K. na zasadzie naszych źródeł, prócz dwóch linii—Mikołaja z Jankowa i Grzegorza (1521 † 1531 lub 1532), wójta w Przepuszcie, przedstawia wielkie trudności, szczegóły historyczne o tej rodzinie podajemy w dopisku⁵).

spłodził czworo dzieci: córkę Annę Stanisławową Ugoską (Metr. Kor. 1535 r. LI, 75. Gr. hobr. 1546 r. 1018, 1019) oraz trzech synów: Marcina (1535-67), żonatego z Anną Lubowską (Metr. Kor. 1543 r. LXV, 140), Jana i Stanisława, którzy wskutek starań Jana K., biskupa kujawskiego, otrzymali w 1535 r. dożywotnią tenutę Jankowa (Metr. Kor. I, 39. Por. XLVII, 20 i LI, 82). Na skutek działów, dokonanych między braćmi w 1543 r., Marcin najstarszy i Stanisław otrzymali Jankowo, a Jan—części w Lubinie i Maliszewie (Gr. hobr. I, 164-166). Wskutek jednak zrzeczenia się przez braci sum, zapisanych na Jankowie, wieś tę otrzymał w całości w 1546 r. jure feodali Marcin (Metr. Kor. LXXI, 53), figurujący w aktach grodzkich bobrownickich z 1543-7 r. jako K. v. Jankowski (Gr. hobr. I, 62, 64, 82, 164-166, 294, 295, 401, 402, 525-527, 549, 550, 557, 558, 739, 740, 1042). Był w 1564 r. poborcą ziemi dobrzyńskiej. Drugi syn Mikołaja K. Jan K. v. Jankowski (1534-68), niezamożny ziemianin, dziedzic części w Maliszewie i Komorowie (1564), w drugiej połowie XVI w. również stale, jak i brat Marcin, pisał się Jankowskim (Wyk. pob. Gr. hobr. II, 12, 335, 345). Dzięki protekcji krewnego Stanisława K., biskupa kujawskiego, był urzędnikiem (1567) w kluczu ciechockim, należącym do biskupów kujawskich (Metr. Kor. XLIX, 186; I, 39; LI, 82; LXXI, 53. Wyk. pob. Gr. hobr. I, 164-166, 403, 525-527, 1042, 1247; II, 12, 335, 345). Trzeci syn Mikołaja K. Stanisław (1534-68) K. v. Jankowski (Metr. Kor. XLIX, 186; I, 39; LI, 82. Gr. hobr. I, 164-166, 1042; II, 136, 137, 345, 430, 431. Wyk. pob.) stał w latach 1543-7 w grodzie bobrownickim jako K. z Jankowa, a w 1567-8 r. jako Jankowski z K. Rzecz szczególna, że innego Stanisława K., w 1564-6 r. dziedzica części w K. (Wyk. pob.) późniejszego prymasa według genealogji K. (Boniecki) syn Dadźboga v. Tadeusza (1509-45) pisarz jego krewnego—poborcy Marcina Jankowskiego na odwrotnej stronie kwitów poborowych, wydanych przez tego Stanisława w 1566 r. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 273 i 300) nazywa również Jankowskim.

⁴) Jakób Dzwonek (1531-4...), Jan Dzwonek (1540) i Stanisław (1531-4...) K. z K. należeli do szlachty zagrodowej (Wyk. pob.).

⁵) Wawrzyniec K. został zwolniony w 1509 r. od uczestnictwa w wyprawie wojennej (Metr. Kor. XXIII, 655). Piotr Grad K. w 1521 r. dziedziczył na części Lubowidza w ziemi zawskrzyńskiej (ibid. XLV, 843). Jan Polak K. v. Dadźbóg Jan Polak (1478—nie żyje 1503), dzielny wojownik, dziedzic i tennutarjusz różnych dóbr na Szlązku i w Wielkopolsce, a między innymi i w ziemi dobrzyńskiej, skonfiskowanych w 1497 r. niektórym ziemianom za ich niestawiennictwo na wyprawę wojenną i nadanych mu wraz z braćmi Stanisławem i Janem, sędzią ziemi dobrzyńskiej, wielkorządca księstwa głogowskie-

go (1497-8), kasztelan łędzki (od 1501), został wreszcie (1502) kasztelanem gnieźnieńskim (Metr. Kor. XIII, 1; XIV, 18; XVI, 98, 138, 154; XVI, 153, 154, XVII, 296; XVII, 358; XIX, 30, 33; XIX, 91; XX, 1, 49, 72; XX, 214; XXII, 146; XXIV, 363 cz. II, 1499, cz. IV, 9740). Z braci Jana Polaka Stanisław K. (1497-1507) wraz z rodzonymi synowcami Janem (późniejszym biskupem kujawskim) i Stanisławem, braćmi rodzonymi, oraz ich bratem stryjecznym Dadźbogiem, sukcesor Jana Polaka, dziedzic dóbr w ziemi dobrzyńskiej, tenutarjusz Dobrzyńia (1512) i innych królewskich w Wielkopolsce, otrzymał w 1509 r. wraz z braćmi zezwolenie królewskie na wykupienie Jankowa od Agnieszki Kielbasiny i jej synów Wojciecha i Jana (Metr. Kor. XVII, 98; XX, 118; XXII, 146; XXIII, 618; XXIV, 103, 124; XXV, 296). Trzeci z braci Jan K., sędzia ziemi dobrzyńskiej (1497-1503), posiadał dobra w tej ziemi i tenuty w województwie poznańskim (ibid. XVI, 98; XX, 118. Gr. bohr. I, 816, 817). Nie wiem, czyimi synami byli Stanisław K. (1509), tenutarjusz dóbr w Wielkopolsce (Metr. Kor. XXIV, 103 i 124) i Jan K. (1497-1535), dwaj bracia rodzeni. Ten ostatni, wuj rodzony Anny z Łuki, żony Nikodema Spiczyńskiego, dziedzic dóbr w ziemi dobrzyńskiej, skonfiskowanych w 1497 r. niektórym ziemianom za odmowę uczestniczenia w wyprawie wojennej, i innych w pow. lwowskim, tenutarjusz dóbr w województwie poznańskim, pisarz królewski (1497), kanonik krakowski (1501), sekretarz królewski (1509), scholastyk sandomierski (1513), proboszcz sandecki (1509), skalbmierski (1515), piotrkowski (1515), krakowski u ś. Idziego (1523), biskup przemyski (1528-30), był w 1535 r. biskupem kujawskim (Metr. Kor. XVI, 98; XVII, 358; XIX 1, 33, 186; XIX, 91; XX, 214; XXII, 146; XXIII, 178; XXIV, 102, 103, 124, 363, 445; XXIV, 363 cz. II, 1499; cz. IV, 9740; XXV, 250; XXXVIII, 169; XXVIII, 82; XXX, 10; XXXIII, 534; XXXVII, 458; XXVII, 384; XXXVIII, 613; XLII, 20; XLIII, 300 i 337; XLIV, 202; L, 39). Stryjeczny brat Jana biskupa kujawskiego i Stanisława Dadźbog v. Tadeusz K. (1509-45), tenutarjusz dóbr w województwie poznańskim, dziedziczył na K. (Metr. Kor. XXIV, 104, 124; XXXVIII, 613. Gr. bohr. I, 614, 615). Za Zygmunta Augusta K. należy do Stanisława K. (1559-1568) późniejszego prymasa (1568), w 1559 r. jeszcze kanonika gnieźnieńskiego, referendarza i sekretarza J. K. Mości (akta grodzkie sanockie t. 7 str. 156), i Jana K. (1564-7), skarbnika ziemi dobrzyńskiej (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 69, 70, 149, 251, 284, 289. Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 279 i 300). Piotr K. z Sikorza był w 1585 r. podkomorzym ziemi płockiej (Płoc. grodz. wiecz. XXI, 33). Grzegorza K. (1521 ÷ 1531 lub 1532), wójta m. Przepusta w pow. brzeskim, żonatego z Katarzyną (1521-48), córką Jakóba Piotrasza Łowickiego, wymienia Metryka koronna. Wójtostwo to trzyma po jego śmierci wdowa Katarzyna z dziećmi Wojciechem (najstarszym), Bartłojem, Janem i Anną, z których Jan wraz z matką uzyskał w 1532 r. dożywotnią tenutę tego wójtostwa. W 1546 r. wójtem w Przepuście był Bartłoj K. (Metr. Kor. XXXVII, 56; XLII, 104; XLIV, 269; XLVI, 50; XLVII, 348; LXXIVa, 328. Gr. bohr. I. 794, 795).

72. KAWIECCY v. KAWIECCY herbu niewiadomego z Kawieczyna v. Kawieczyna v. Kawęczyna (*par. łążyńska pow. lipnoski*), na początku XVI w. należącego do Sokołowskich Gryzimów odmiennych, potomków Piotra i Ha-

nusza braci rodzonych z Sztembarka w pow. sztumskim, którzy nabyli tę wieś w 1386 r.¹⁾, drobna szlachta częstkowa²⁾.

Jeden z nich używa przydomku *Mucha*.

Niektórzy Zrzelscy herbu Ogończyk przydomku *Piplisz* z Źródeł (par. ligowska pow. lipnoski) dziedziczący w drugiej połowie XVI w. na części K., jak się zdaje, pisali się też Kawieckiemi³⁾.

Czy Świeżawscy Kawkowie z Świeżaw (par. rogowska pow. rypiński) byli gałęzią K. orzec niepodobna.

¹⁾ Patrz Sokołowski herbu Gryzima odmienna.

²⁾ Jan K. Mucha (1543-6), ojciec N. Jakóbowej Obrębskiej z pow. przasnyskiego, w 1543 r. już owdowiałej, był rodzonym bratem Katarzyny Zielonczyny (1546) wdowy po Stefanie Łążyńskim Zielonce z Łążyna, która odziedziczyła część w Łążynie po rodzonym wuju Mateuszu Lisku. W 1564-8 r. Dobrogost v. Bonawentura, Kacper Mateusz i Walenty K. posiadają części w K. (Gr. bohr. I, 163, 200, 218, 242, 259, 489, 565, 755, 756, 901, 1000; II, 117, 118, 170, 171, 194, 195, 225, 229, 300, 301, 319, 387, 388. Wyk. pob.) Innych K. prócz wyżej wymienionych źródła nie cytują.

³⁾ Walenty K. (1564-8), dziedzic części w K. (p. w.) był zapewne jedną i tą samą osobą z Mateuszem Zrzelskim Pipliszem herbu Ogończyk, który w 1567 r. został wwiązany w część Kacpra K. w Kawieczynie (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 117, 118, 191, 194, 195, 300, 301, 319).

73. KAWSCY z Kawna herbu Szeliga i Bończa (par. ruska pow. lipnoski) parz Kabieńscy z Kabna.

74. KIELPIŃSCY herbu Rogala¹⁾ z Kiełpin w par. osieckiej pow. rypiński, być może jeden dom z K. tego samego herbu z Kiełpina pod Warszawą²⁾.

K. byli dość zamożną szlachtą, piastującą urzędy ziemskie³⁾.

¹⁾ Boniecki. ²⁾ Ibid.

³⁾ Jakób K. (1490) trzymał w zastawie wieś królewską Strachoń tenutę Mikołaja Działyńskiego, wojewody inowrocławskiego (Metr. Kor. XIV, 370). Inny Jakób K. z K., zabity około 1543 r. przez Jana Płońskiego, splodził troje dzieci: Katarzynę (1543-4), Helenę (1543-4) i Wojciecha (1543-67), który za Zygmunta Starego (1543-7) dziedziczył na częściach w K., Głodowie, Mazowszu i Steklinie, a za Zygmunta Augusta (1564-7) na części K. (Gr. bohr. I, 93, 104, 105, 382-384, 395, 1006, 1007, 1067, 1068, 1114; II, 268. Wyk. pob.). Jan K. podstarość brodnicki (Metr. Kor. 1520 r. XXIV, 336) był zapewne identyczną osobistością z Janem K. (1543—nie żyje 1547) na części K., Płonczyna i czastce Brzózego, podsędkiem ziemskim dobrzyńskim. Ten ostatni z żony Jadwigi z Brzózego (Brzóskej?) miał czworo dzieci: Zofję (1546) za Stanisławem na Gawłowie w pow. zakroczymskim i Bogucinie w pow. szreńskim, Helenę (1547), Jakóba (1547) i Bartłomieja (1547-67), dziedzica Płon-

czyna Wielkiego, części K. i części Brzózego (Gr. bobr. I, 128, 205, 299, 300, 554, 650-654, 669, 691, 737, 738, 810, 827-831, 849, 850, 900, 901, 1154, 1155, 1280, 1370, 1375; II, 68, 198, 199, 200, 210, 2211. Wyk. pob.). Niewiadomo, czy do K. czy do też do Wapielskich herbu niewiadomego z Wapielska (par. radzikowska pow. rypiński) należeli: Małgorzata, której skonfiskowano w 1497 r. połowę dóbr w Wapielsku i K. za niedostarczenie ludzi na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 121) i Jakób Chrzczon z Wapielska i K. († przed 1567 r.), ojciec Agnieszki Rycharskiej, Katarzyny Sebastjanowej Pręczkowskiej, Reginy Danielowej Pręczkowskiej i Zofji Leszczyńskiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 197, 237-240, 380, 381, 389, 452, 458, 913, 914, 972, 982, 1210).

75. KIJASZKOWSCY herbu Doliwa¹⁾ z Kijaszkowa (par. mazowiecka pow. lipnoski) jednej dzielnicy z Mazowieckimi z sąsiedniego Mazowsza i Piotrkowskimi z Piotrkowa (par. Mazowiecka), wybitny ród szlachecki.

Piotr z K. z rodu Doliwów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski²⁾. Jedynym K., cytowanym w źródłach z końca XV i początku XVI w.³⁾, jest Andrzej K. (1498-1516), kasztelan słoński i podstarości ziemi dobrzyńskiej, poberca tej ziemi (1509), tenutarjusz królewszczyn w Dobrzyńskim i na Kujawach. Widocznie ród ten wkrótce wygasł.

W połowie XVI w. K. należy do Działyńskich.

¹⁾ Boniecki. Uruski.

²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Metr. Kor. XVI, 198; XX, 118; XXIII, 2; XXIII, 204, 637; XXIII, 736; XXIX, 137; XXX, 279. Bobr. ziem. oblig. f. 19.

76. KIKOLSCY prawdopodobnie herbu Ogończyk¹⁾ z parafjalnej wsi Kikoła w pow. lipnoskim, wybitny ród szlachecki.

Hanusz z K. sprzedał w 1395 r. K. Konradowi v. Jungingen, wielkiemu mistrzowi Zakonu Krzyżackiego²⁾, i osiadł w Prusach. Następnie również za Jagielly K. uległ konfiskacie i został wsią królewską. Jedni potomkowie Hanusza od wsi Gardyny w Prusach Wschodnich nazwali się Kikołami Gardyńskimi v. Gardyńskimi³⁾, drudzy zaś wkrótce wrócili do posiadania części K. Mianowicie król Władysław II darował 15 kwietnia 1433 r. Janowi, Piotrowi i Jurkowi niegdyś z K. część K. od strony Lubina, wynoszącą 20 włók obszaru z obowiązkiem służby wojennej⁴⁾. Źródła, będące podstawą niniejszej pracy wymieniają tylko dwóch K. Jana (1509 + 1521), skarbnika ziemi dobrzyńskiej i Andrzeja

¹⁾ Boniecki. ²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 649.

³⁾ Boniecki. Kętrzyński, O ludności polskiej w Prusach niegdyś Krzyżackich.

⁴⁾ Metr. Kor. LXI, 28 Nr. 20098.

(† 1521) na Maliszewie⁵⁾, podsędka (do 1511), a następnie sędziego ziemi dobrzyńskiej (1511-21) i podstarościego bobrownickiego (1520-21). Na Andrzeju, który spłodził jedynie trzy córki, dziedziczki Maliszewa: Barbarę Świątosławską, żonę Mikołaja z Świątosławia i Paskowa, Annę Chudzewską i Urszulę Wielicką żonę Jana Wielickiego Sójki herbu Cholewa⁶⁾, prawdopodobnie wygaśł ród dawnych dziedziców K. Kikoł musiał wcześniej wyjść z rąk K., gdyż w kilka lat po śmierci sędziego Andrzeja na K. (szlacheckim) dziedziczą już Orłowscy⁷⁾. K., którzy kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej za Batorego⁸⁾, należeli zapewne do zupełnie innej rodziny.

⁵⁾ Metr. Kor. XXIII, 505; XXVI, 44; XXIX, 137; XXX, 279; XXXIII, 345, 761; XXXIV, 180, 291, 336; XXXVII, 97, 250. Gr. bobr. I, 214-216, 311-316.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 83, 84, 107, 108, 138, 155-156, 167, 172, 173, 176, 196, 207, 214-216, 259, 260, 311-316, 349-353, 603, 608, 609, 637-640, 686, 687. Por. Wielicy herbu Cholewa z Wielkiego w par. działynskiej.

⁷⁾ K. królewski był wówczas w tenucie Moszczeńskich.

⁸⁾ Boniecki.

77. KISIELEWSCY z Kisielewa v. Kisielewa Wielkiego (*par. i pow. dobrzyński*), drobna szlachta przeważnie zagrodowa.

Jakiego herbu byli K., cytowani w źródłach już w pierwszej połowie XIV w.¹⁾ i czy ta sama rodzina istniała jeszcze w XVI w. niewiadomo.

Kilkunastu K., dziedziczących w 1531-68 r. na K. z przydomkami *Plewka*, *Spinek* v. *Zgłobiony* i bez przydomków²⁾, należało prawdopodobnie do kilku różnych rodzin.

¹⁾ Lites t. I.

²⁾ Szymon K. Zgłobiony posiadał w 1543-65 r. część w K. Piotr K. Zgłobiony v. Spinek († przed 1545) dziedzic części w K., spłodził córkę Annę (1545-67) niezamężną. Jan K. Zgłobiony z żoną Elżbietą N. dziedziczył w 1538-44 na K. Wielkim. Andrzej K. Zgłobiony (1538-1566), na częściach w K., Rokiciu (*par. ligowska*) i Powsinie, miał syna Mateusza (1567). Mateusz i Józef, synowie Mateusza K. Zgłobionego, mający braci rodzonych, stają w 1567-8 r. w grodzie bobrownickim. Jan K. Plewka (1541-7† przed 1568 z żony Elżbiety N. spłodził córkę Katarzynę 1 v. za Adamem Kotarskim z K. v. Kisielewskim (p. n.) 2 v. (1546) za Rosławem Machczyńskim (1546-67) z którym mieszkała w K. na trzymanej w zastawie części swego syna Pawła Kotarskiego v. Kisielewskiego. Ambroży (1531-4...) i Jakób (1531) K. siedzieli na częściach w K. Syn tego ostatniego Paweł (1531-68) podarował w 1568 r., swoją część w K. Wielkim Mateuszowi Strupczewskiemu, komornikowi ziemskiemu dobrzyńskiemu (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 62, 160, 161, 169, 171, 324, 325, 718, 719, 834, 835, 954, 1120, 1254, 1281, 1350, 1351, 1381; II, 168, 191, 282, 295, 349, 350, 438).

Z nich K. Spinkowie v. Zgłobieni musieli być w jakimś związku pokrewieństwa ze Spinkami Brzeskimi z Brzeszczki (par. rogowska pow. rypiński).

Turscy Kisielowie i Kisieleyki z Turzy Wilczej (par. tłuchowska) i Bęklewscy Kisielowie z Bęklewa (par. mokowska) w pow. dobrzyńskim byli właściwie Kisielewskimi.

Herby tych Spinków Brzeskich, Turskich i Bęklewskich Kisielów również nie są wiadome.

Niektórzy Kotarscy z Kotarczyna w pow. sierpskim, zapewne Cholewowie, dziedzice części w K., pisali się w połowie XVI w. Kisielewskimi³⁾. Czy Kotarscy-Kisielewscy byli jedną rodziną z Kotarskimi-Chlebowskimi z Chlebowia (par. karnkowska pow. lipnoski), powiedzieć nie jesteśmy w stanie, ponieważ Kotarscy należeli do szlachty wieloherbowej⁴⁾.

³⁾ Rpis Wityga. Adam Kotarski v. Kisielewski (1545), zabity przez Wojciecha Bęklewskiego Łazękę i Mateusza i Wojciecha Bęklewskich Andryszów, i Mateusz Kotarski dziedziczyli w 1531-45 r. na częściach w Kisielewie v. K. Wielkim. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 150, 169, 171, 666, 667). Zdaje się, że ten sam, a nie inny Mateusz Kotarski w 1564-5 r. posiadał części w Kotarczynie i Tłuchowie i pieczętował się Cholewą (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 112). Adam z żony Katarzyny, córki Jana K. Plewki 2-o v. Rosłanowej Machczyńskiej spłodził synów: Stanisława, Pawła i Jana (1545-67) Kotarskich v. Kisielewskich (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 150, 666, 667, 886, 887, 915, 935, 954, 1120, 1254, 1281; II, 74, 75, 143, 157, 168, 295, 438).

⁴⁾ Por. Chlebowscy.

78. KLONOWSCY herbu Leszczyc¹⁾ z Klonowa (par. mazowiecka pow. lipnoski)²⁾ dość zamożna szlachta, piastująca urzędy ziemskie. Mieli przydomki *Byk*³⁾, *Byczek* i *Piesek*. W połowie XVI w. kwitnęli również w ziemi łęczyckiej⁴⁾.

Źródła z lat 1509-68 wymieniają 7 K.⁵⁾.

¹⁾ Paprocki. Compendium Kojalowicza.

²⁾ Na początku XV w. Leszczycy posiadali w ziemi dobrzyńskiej prócz innych włości Złotopole (par. i pow. lipnoski). Mikołaj ze Złotopola herbu Leszczyc był w 1408 r. podsędkiem dobrzyńskim (Rzyszc. i Mueczk. Kod. dypl. t. I str. 158).

³⁾ Przydomek Byk, Byczek, Bykowicz spotykamy też u innych rodzin dobrzyńskich np. u Malonowskich i Makowieckich oraz u Łukowskich z Łukoszyna i Woźnickich z Woźnik w ziemi plockiej.

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 53 Nr. 970 i t. 57 Nr. 235.

⁵⁾ Piotr K. (1509-21) z K. i Sikorza burgrabia bobrownicki (1520), a następnie (od 1521) podłowczy ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XXVI, 49; XXXIV, 345; XXXVII, 250, Gr. bobr. I, 390) spłodził synów Jakóba (1544) na części w Kabnie (Gr. bobr. I, 269-271, 384, 385) i Jana K. Byka (1544-7) na części

w K., Sikorzu i Stanimierzu v. Stalmierzu (Gr. bobr. I, 379, 380, 385, 386, 390, 433, 434, 464-466, 1050, 1051). Synem tego ostatniego był Wojciech K. Byczek (1567-8), żonaty z Barbarą Zembowską, dziedziczką części w Zembo-
wie (Gr. bobr. II, 16, 17, 339, 380, 381, 427). Nie wiem, czy ten czy też inny Wojciech i Stanisław K. (1547-65), właściciele Zbójenka (1564-5) stają w 1547 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 1052, 1096, 1104, 1177-1179, 1374, 1375. Wyk. pob.). Jan K. Piesek (1564-8), żonaty z Katarzyną, córką Jakóba Ma-
zowieckiego Podkonicza i Anny Gizińskiej, dziedziczył na Sikorzu (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 13, 31, 32, 58, 369).

79. KŁOBUKOWSCY z Kłobukowa (v. Kłobuków) Wiel-
kiego, Kłobukowa Małego v. Patrzego, Kł.-Molen-
dów, Kł.-Karasiów i Kł.-Łyszców (*par. bądkowska pow. dobrzyński*), założonych przez Kłobukowskich Patrza, Molendę, Ka-
rasia i Łyszcza, drobna szlachta przeważnie zagrodowa, bardzo
licznie rozrodzona, prawdopodobnie wieloherbowa. Używają
przydomków *Chwiszcz, Długi, Karaś, Łyszc, Łyszcowicz, Mo-
lenda, Patrz i Patrzyk v. Patrzowicz*.

Większość Kł. cytowanych w źródłach z 1531-68 r. niezaprze-
czenie należy do rodu Paprzców v. Kuczabów, dawnych
przybyszów z Mazowsza, którzy posiadali K. już za Jagielly¹⁾. Ci
Kł. byli zapewne jednej dzielnicy z innymi Paprzcami w ziemi
dobrzyńskiej Lubowskiemi z Lubowca (*par. krostkowska pow. lipnoski*), Jarzyczewskimi v. Jarczewskimi z Jarzy-
czewa v. Jarczewa (*par. karnkowska pow. lipnoski*) i Zlewodzkie-
mi ze Zlewód (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*).

Niektórzy Kł. dziedziczyli w połowie XVI w. na częściach w po-
bliskiej Kanienicy v. Kamieniach Kmiecych w *par. tłuchowskiej*
(Kł. Patrze i Patrzykowie v. Patrzowicze) i Turzy
Wielkiej w *par. bądkowskiej* (Kł. Łyszcze), od których pisali
Kamieńskimi²⁾ i Turskimi³⁾.

Innych herbów Kł. z powodu braku ich pieczęci wskazać nie
możemy.

Źródła wymieniają przeszło 40 Kł.

¹⁾ Jan z Kł. z rodu Kuczabów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiel-
łończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską (Rzyszcz. i Muczk. Kod.
dypl. t. II Nr. 578). Część Pawła Kł. w Rętfinach została skonfiskowana w 1497 r.
za niestawiennictwo jego na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 121).

²⁾ Marcin Patrz z Kł. v. z Kamienicy (1531 † 1545), ubogi ziemianin na
częściach w Kł. i Kamienicy, spłodził córkę Jadwigę, żonę Pawła Kisielczyka
z Turzy Wielkiej (1544) i czterech synów: Jana, Andrzeja, Mikołaja i Mateu-
sza Patrów v. Patrzyków v. Patrzowiczów v. Janiszów (?). Z nich Jan posia-
dał w 1546 r. część w Kł., a Andrzej, Mikołaj i Mateusz—części w Kamienicy,

od której nazywano ich również Patrzami z Kamienicy (Wyk. pob. 1531-4... r. Gr. bobr. I, 25, 212, 272, 281, 295, 296, 364, 365, 554-556, 966, 968-970, 1210). W wykazach poborowych 1564-5 r. wszyscy synowie Marcina Patrza figurują jako Kłobukowscy, szlachta zagrodowa w Kl. Patrziem.

³⁾ Jednego z synów Mikołaja Kl. Łyszczu (1441) Jana Kl. (1546-65), dziedzica części w Kl. Molendach i Turzy Wielkiej (Gr. bobr. I, 25, 286-289. Wyk. pob.) pewna zapiska sądowa z 1546 r. (Gr. bobr. I, 968-970) nazywa Łyszczem z Turzy Wielkiej.

80. KŁOKOCCY z Kłokocka (*par. i pow. lipnoski*), szlachta częstkowa.

Prócz Kl. herbu Nałęcz¹⁾, z Kl. musieli wyjść znani heraldykom²⁾ Kl. herbu Lubicz.

Mniemane istnienie Kl. herbu Rogala³⁾ oparte jest na nieporozumieniu, albowiem w akcie obioru Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską z d. 25 stycznia 1434 r.⁴⁾ uczestniczył nie Czambor z Kłokocka (de Clocoszczk)⁵⁾ z rodu Rogalów, a Czambor z Czamska (de Coboszczk)⁶⁾.

Gałęzią Kl. Nałęczów byli Bęklewscy v. Bęklewscy tego samego herbu z Bęklewa (*par. mokowska pow. dobrzyński*).

Źródła z 1543-67 r. wymieniają pięciu Kl., z których Mateusz Kl.⁷⁾ v. Bęklewski⁸⁾ pieczętuje się w 1565 r. Nałęczem z własnymi literami M. K.⁹⁾.

¹⁾ Paprocki. Boniecki. Uruski. ²⁾ Boniecki. ³⁾ Boniecki. Uruski.

⁴⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II. Nr. 578.

⁵⁾ Tak odczytali nazwę tej wsi wydawcy Kodeksu dyplomatycznego Rzyszczewski i Muczkowski. ⁶⁾ Roczn. her. t. II.

⁷⁾ Gr. bobr. I, 271, 272, 621, 658, 659, 911, 957, 958, 1190, 1191; II, 42, 272, 273. Wyk. pob. ⁸⁾ Gr. bobr. I, 1272, 1273.

⁹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 829. Mateusz Kl. (1534-67) na częściach Kl. i Bęklewa oraz na wójtostwie lipnoskim (1564-7) był synem Barbary, która otrzymała w 1534 r. zezwolenie królewskie na odstąpienie tego wójtostwa swym synom Mateuszowi i Wojciechowi (Metr. Kor. XLIX, 105). Ten ostatni posiadał w 1544 r. część K. (Gr. bobr. I, 271, 272). Andrzej (1547) i Marcin (1567) Kłokoccy z Kl. (Gr. bobr. I, 1184; II, 42) być może należeli do Lubów.

81. KŁOSIŃSCY v. KLUSIŃSCY z Kłosna v. Kłusna (*par. sadłowska pow. rypiński*), drobna szlachta. Niektórzy z nich używają przydomku *Śloniona*.

Wśród kilkunastu Kl., dziedziczących w 1531-68 r. na Kl. byli zapewne, prócz znanych heraldykom Kl. herbu Lubicz¹⁾ Kl. innych herbów.

¹⁾ Paprocki.

Od Kl. (Lubów ?) idą Zdanowscy Kłosowie z pobliskiego Zdanowa w par. świedziebińskiej i Pręczkowscy Kłosowie i Żyłowie z Pręczkowa w par. rypińskiej²⁾.

Jakób Kotowski herbu niewiadomego z Kotowów (par. sadłowska), dziedzic części w Kl. (1565), również nazywał się Kłosińskim³⁾.

²⁾ Por. Pręczkowscy i Zdanowscy. ³⁾ Wyk. pob. 1565 r.

82. KOBRYŃSCY v. KOBRYŃSCY v. KOLBRZYŃSCY¹⁾ z Kobrzyńca v. Kobryńca v. Kolbrzyńca Starego v. Wielkiego i Nowego v. Małego v. Podborneo (*par. rogowska pow. rypiński*), przeważnie drobna szlachta częstkowa i zagrodowa. Niektórzy z nich używają przydomku *Jarek*.

Według heraldyków naszych²⁾ byli herbu Rogala. Dziedziczyli w drugiej połowie XV w. również w Nowej Wsi i Opolu³⁾.

Od Wojciecha K., dworzanina królewskiego, dziedzica części w K. i Dzierźnie⁴⁾, a z nadań królewskich w 1497 i 1498 r.⁵⁾ i innych licznych włości w ziemi dobrzyńskiej i plockiej, który od danego mu Chudzewa⁶⁾ (*par. mokowska pow. dobrzyński*) zaczął się pisać Chudzewskim (1504 r.), idą Chudzewscy zapewne też Rogalowie. Ci Chudzewscy nie należeli do drobnej szlachty i w połowie XVI w. razem z Kobrzyńskimi Jarkami posiadali jeszcze części K. Starego⁷⁾.

Prócz K. Rogalów w K. na schyłku pierwszej połowy XVI w. dziedziczą K. herbu Trzaska, ubodzy ziemianie, oczywiście późniejsi przybysze z Mazowsza⁸⁾.

Być może, że wśród kilkunastu K. z K., których wymieniają źródła z 1531-68 r., byli K. innych herbów.

¹⁾ W Metryce koronnej również Chobrzeńscy v. Chobrzeńscy z Kobrzyńca v. Chobrzeńcy. ²⁾ Paprocki.

³⁾ Części Piotra K. z Nowejwsi i Anny K. z Opoła zostały skonfiskowane w latach 1497-8 za uchylenie się ich od wzięcia udziału w wyprawie wojennej (Metr. Kor. XVI, 121 i 198).

⁴⁾ Wojtaszek z Chobrzeńcy, dworzanin królewski, sprzedaje w 1497 r. 4 włóki w Dzierźnie Stefanowi z Jaczwiązina (Metr. Kor. XVI, 84).

⁵⁾ Metr. Kor. XVI, 122, 143 i 198.

⁶⁾ Metr. Kor. XVI, 143; XX, 273 i XXI, 72.

⁷⁾ Stanisław Chudzewski na Chudzewie, części Chalina i K. Starego pozyska w latach 1543-4 r. braci Jana i Wawrzyńca K. Jarków, synów Wojciecha o podział dóbr dziedzicznych w K. Starym (Gr. bohr. I, 207, 208, 217, 218, 390).

⁸⁾ Jakób (1531-41) i Mikołaj (1540-4...) K. Trzaskowie posiadali zagrody w K. (Wyk. pob.).

83. KOCHAŃSCY z Kochania v. Kochani (*par. mokowska pow. dobrzyński*), założonych oczywiście przez jakiegoś Kochana, bardzo licznie rozrodzona drobna szlachta wieloherbowa, przeważnie zagrodowa. Źródła z 1531-68 r. wymieniają około 30 K. z przydomkami *Chodor*, *Miarka*, *Nowak*, *Nowakowicz* i bez przydomków.

Heraldycy nasi¹⁾ znają tylko K. herbu Prawdzic, Rola i Lubicz, z których Prawdzice i Rolowie siedzieli na K. już za Jagielly²⁾.

K. przydomku *Chodor* byli gałęzią Bęklewskich *Chodorów* z pobliskiego Bęklewa (*par. mokowska*)³⁾. Ci zaś ostatni zapewne pochodzą od jakiejś drobnoszlacheckiej rodziny *Chodoraskich* herbu niewiadomego, która w XVI w. nie posiadała już Chodoraska (*par. karnkowska pow. lipnoski*).

Prócz powyższych rodzin K. na K. za Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta dziedziczą dwie rodziny przybyszów w ziemi plockiej:

1) Peplowscy Gozdawowie czy też Szeligowie z Peplowa w pow. plockim, którzy od K., sąsiedniego Zakrzewa (*par. mokowska*) i Białowieżyna (*par. lipnoska*) pisali się Kochańskimi, Zakrzewskimi i Białowieskimi⁴⁾.

2) Czachorowscy herbu Rogala z Czachorowa w pow. bielskim, którzy od K., pobliskiego Ruskowa (*par. sobowska pow. dobrzyński*) i Kretek Małych (*par. osiecka pow. rypiński*) pisali się Kochańskimi, Ruskowskimi i Kretkowskimi⁵⁾.

¹⁾ Boniecki. Uruski.

²⁾ Jan K. z rodu Prawdów oraz Mikołaj i Jan z K. rodu Rolów uczestniczyli w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską (Rzyszez. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578).

³⁾ Leonard Chodor z K. (1531 † 1547), żonaty z Anną wdową po Mikołaju Krzczku z Turzy Wilczej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 612, 928 930, 1004, 1059, 1066, 1067, 1084, 1086, 1185, 1213, 1223, 1224) był właściwie Bęklewskim. Źródła z lat 1531-68 wymieniają aż trzech Bęklewskich, używających przydomku Chodor v. Chodorek v. Chodorowicz. Por. Bęklewscy.

⁴⁾ W tym samym szasie na różnych Peplowach w pow. plockim siedzą Gozdawowie, a na Peplowie Nagórnym—Szeligowie. Z innych Peplów w pow. mławskim wyszli: z Peplowa Wielkiego—Boleścice i Jasińczyki, a z Peplowa Małego—Prusowie drudzy (Rpis Wittyga). Jakób Peplowski v. Zakrzewski v. Kochański (nie żyje 1547), szlachcic zagrodowy z Zakrzewa (1535-8) i Kochania 1535-4...) z żony N. Białowieskiej spłodził syna Bartłomieja Peplowskiego v. Zakrzewskiego Peplowczyka v. Kochańskiego v. Białowieskiego (1544-68) na części w K. i w Białowieżynie, który część w Białowieżynie odziedziczoną po matce sprzedał w 1544 r. Mikołajowi K. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 345, 346, 1258, 1259; II, 2, 3, 283, 422-425, 449) Por. Zakrzewscy i Białowiescy.

Odwrotnie właściwych K. (herbów?) na cząstkach w Bęklewie, Białowieżynku (par. lipnoska) i Kamieniach Kotowych (par. tluchowska pow. dobrzyński) nazywano Bęklewskimi, Kamieńskimi i Białowieskimi⁶⁾.

Andrzej K. był w 1567-8 r. podstarościm dobrzyńskim, a Mikołaj K. w 1567 r. podpisarzem grodzkim bobrownickim⁷⁾

⁵⁾ Piotr K. z K. (1531-47) miał syna Mateusza Czachorowskiego (1545-7) z Kochania (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 758, 791, 912, 1004, 1258, 1259). Wincenty Czachorowski i inni Czachorowscy których imion źródła nie wymieniają, posiadali w 1564-8 r. część w K. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 422-425). Por. Ruskowscy i Kretkowscy.

⁶⁾ Jan Klimuntowicz (1531-47), Wojciech Klimut (1531-46), Marcin Klimuntowicz (1531-68) oraz inne Klimuntowięta, nieznane nam z imion, posiadali zagrody w K. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 667, 668, 674-676, 791, 1171; II, 449). Ci Klimuntowicze v. Klementowicze v. Klimuntowie v. Klimuntowięta (synowie lub potomkowie Klemensa) z K. musieli trzymać w dzierżawie lub zastawie część w Kamieniach Kotowych i Bęklewie, skoro źródła cytują Klimuntowicza z Kamieni (Wyk. pob. 154...) i Klimuntowicza z Bęklewa (Gr. bobr. 1543 t. I, 3, 4). Andrzej Nowak (1531-47) z synem Mateuszem (1541), Zygmunt (1546-7) i Wojciech (1541-67) K. Nowakowie posiadali zagrody w K. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 213, 674, 676, 791, 810, 1070, 1111; II, 2, 3, 246). Jan K. Nowak (1531-4...) szlachcic zagrodowy, prócz części w K., posiadał część w Kamieniach Kotowych, od której nazywano go również Kamieńskim (Wyk. pob. 154... r.). Mikołaj K., brat Mateusza (1547), wikariusza w Mokowie, i Baltazara K. (1545-67) z K. i Białowieżyna, dziedzic części w K. i Białowieżynie Wielkim i Małym, odziedziczonych drogą sukcesji i nabytych w latach 1544-6 od Jana Kościeleckiego wojewody inowrocławskiego, Bartłomieja Białowieskiego v. Zakrzewskiego v. Kochańskiego recte Peplowskiego i Mikołaja Białowieskiego syna Andrzeja, pisze się w latach 1543-6 Kochańskim z Białowieżyna lub Białowieskim z Kochania. Zapewne ten sam, a nie inny Mikołaj figuruje wraz z braćmi w wykazach poborowych (1564-5 r.) i w aktach grodzkich bobrownickich 1567-8 r. jako Kochański, dziedzic części w K. (Gr. bobr. I, 46, 63, 91, 160, 213, 285, 286, 294, 861, 900, 912; II, 181, 287, 341, 412, 427. Wyk. pob.). Pewna zapiska sądowa z 1567 r. tytułuje tego K. podpisarzem grodzkim bobrownickim (Gr. bobr. II, 287). Baltazar (p. w.) spłodził sześcioro dzieci: Jana (1567-8), Andrzeja (1567-8) i Sebastjana (1568) K. v. Białowieskich, Tomasza K. (1568), Agnieszkę żonę Mateusza Płoneczyńskiego Gliwicza i Zofję (Gr. bobr. I, 667, 1205, 1206, 1221, 1234, 1269, 1270; II, 14, 15, 43, 44, 51, 52, 82, 83, 282, 283, 422, 426). Na mocy działów, dokonanych w 1568 r. Jan i Tomasz otrzymali część w K., a Andrzej i Sebastjan część w Białowieżynie Małym (Gr. bobr. II, 422-425).

⁷⁾ Gr. bobr. II, 24, 25, 28, 33, 40, 61, 68, 71, 75, 77, 83, 85, 94, 115, 119, 134, 144, 149, 157, 168, 177, 182, 188, 213-215, 244-247, 274, 275, 281, 286, 287, 291, 293, 294, 297, 322, 326, 331, 334, 335, 341, 344, 348, 350, 355, 387, 388, 397, 407, 430, 437, 445, 449.

84. KOKOSZCZYŃSCY v. KOKOSZYŃSCY herbu Lubiech i Ślepowron z Kokoszczyzna (*par. sudraska pow. lipnowski*), drobna szlachta zagrodowa.

Z nich K. Lubowie dziedziczyli na K. już za Jagielly. Mikołaj, Świętosław i Piotr z K. herbu Lubiech byli obecni 13 lipca 1425 r. na rokach ziemskich w Rypinie, jako świadkowie oczyszczenia szlacheństwa braci Mikołaja, Michała, Szymona i Jana herbu Lubiech z Sterdyni w pow. drobiekim, Stanisława z Książopola, Wojciecha i Pawła z Kozieradów i Stefana ¹⁾).

Od K. herbu Lubiech pochodzą niezawodnie Lubowie Chocieńscy Ligowscy i Śniechowscy v. Śmiechowscy recte Ligowscy z sąsiednich lub pobliskich wsi Ligowa, Ligówka, Chocienia (*par. ligowska pow. lipnowski*) i Śniechów v. Śmiechów (*par. sudraska pow. lipnowski*) ²⁾).

K. herbu Ślepowron ³⁾), późniejsi przybysze, idą zapewne od Miłobędzkich tego samego herbu z sąsiedniego Miłobędzina w pow. sierpskim.

Być może, że prócz K. Lubów i Ślepowronów, w XVI w. istniały rodziny K. innych herbów.

Niektórzy K. (Lubowie?, Ślepowrony?) używali przydomku *Wyrwas*, *Wyrwasowicz*.

Zdaje się, że gałęzią K. (herbu?) byli Rakowscy Kokoszkowie z Rakowa (pow. rypiński), cytowani w źródłach z końca XVI w. ⁴⁾).

Źródła z 1538-89 ⁵⁾ wymieniają 15 K.

¹⁾ Ziem. drobie. t. 10077 str. 89. ²⁾ Por. Chocieńscy, Ligowscy, Śniechowscy.

³⁾ Boniecki. ⁴⁾ Por. Rakowscy.

⁵⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. I, 904; II, 318, 319, 437, 439, 440, 444, 451, 453, Bobr. grodz. wyr. i reg. judic.

85. KOLANKOWSCY z Kolankowa pod Lipnem (*par. karnkowska pow. lipnowski*), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa, dość licznie rozrodzona ¹⁾). Używają przydomku *Cibor*, *Ciborowicz*, *Wiadoma* ²⁾ i *Sarnka*.

Heraldycy nasi ³⁾ znają tylko K. herbu Dołęga.

K. Ciborowie i Ciborowicze, jak się zdaje, należeli do Rogalów i byli jednej dzielnicy z Brodzińskimi Ciborami z Brodzina (*par. będowska pow. dobrzyński*) ⁴⁾).

¹⁾ Źródła z 1538-68 r. wymieniają kilkunastu K.

²⁾ Od wsi Wiadome, dziedzictwo K. ³⁾ Uruski.

⁴⁾ Marcin K. Cibor (1545-7) i Piotr Ciborowicz K. (1543-6) dziedziczyli na K. (Gr. bobr. 50, 529-531, 634, 635, 822, 923, 981, 985, 986, 1101). Adam

Wreszcie K. przydomku *Sarnka* i ich gałąź *Janczewscy Sarnkowie* z sąsiedniego Janczewa v. Janczewka (par. karnkowska)⁵⁾ idą prawdopodobnie od *Sarnowskich herbu niewiadomego* z niezbyt odległego Sarnowa (par. rogowska pow. rypiński).

Z pośród kilku K., herbu niewiadomego, którzy na schyłku panowania Zygmunta Starego siedzą na Kowalikowie (par. i pow. rypiński) Szymon K. (1538-47)⁶⁾ figuruje w wykazach poborowych 1538-9 r. jako *Kowalkowski*.

K. z K. (1564-5) wydaje w 1565 r. dwa kwity poborowe: jeden w imieniu siostry rodzonej Heleny Kozickiej bez pieczęci (Arch. Kom. Sk. t. 57 bez Nr.), i drugi, dotyczący się podatku ze swej części w K., na którym wyciska »pieczęć własną« z herbem Rogala i literami J. H. (ibid. t. 58 Nr. 1234), należąca do Jakóba Chlebowskiego z pobliskiego Chlebowa (ibid. t. 58 Nr. 1237). Ponieważ Brodzińscy Ciborowie byli Rogalami (Por. Brodzińscy), należy przypuszczać, że Adam K., zapewne również Ciborowicz, pożyczyl pieczęci od Chlebowskiego, jako od swego współkolejnotnika, i że K. Ciborowie byli herbu Rogala.

⁵⁾ Marcin K. Sarnka (1544-7) dziedziczył na czastce w K. (Gr. hobr. I, 458, 477, 955, 1238). Na mocy działów pomiędzy braćmi rodzonymi Wojciechem (1544-7), Janem (1545-7) i Stanisławem (1545-7) K. Sarnkami, dokonanych w 1545 (Gr. hobr. I, 654-656), Wojciech otrzymał część w K., a Jan i Stanisław—części w Janczewku. Z nich Jan K. Sarnka v. Janczewski (1545-68) w 1564-8 r. posiadali części w K. i Janczewie v. Janczewku (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 654-656, 824, 1080, 1113, 1114; II, 263, 264, 291, 338, 420, 421). Wojciecha i Stanisława wymieniają akta grodzkie bobrownickie t. I, 529-531, 634, 635, 654-656, 711, 823, 825, 914, 923, 931, 955, 982, 983, 985, 986, 1017, 1018, 1097, 1158-1160, 1171, 1172, 1214, 1215, 1238, 1245, 1246, 1271, 1272, 1274, 1278, 1279, 1285, 1300, 1305, 1306.

⁶⁾ Wyk. pob. Gr. hobr. I, 1257.

86. *KOMOROWSCY* z Komorowa (*par. i pow. lipnoski*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

Heraldycy nasi¹⁾ znają tylko K. herbu *Dołęga odmienna* (według Niesieckiego podkowa przeszyta strzałą w ukos na lewo), którzy przenieśli się już w XVI w. na Litwę. Ci K. Dołęgowie idą, jak się zdaje, od *Piskorskich z Piskorzyna v. Piskorzyna* (par. żalska pow. rypiński) dziedziczących w połowie XVI w. na cząstkach w K.²⁾

¹⁾ Kojalowicz. Niesiecki. Boniecki.

²⁾ Bracia Jakób (1543-65) i Stanisław (1544-67) Piskorsecy, prócz części w Piskorzynie, posiadali jeszcze cząstki w K., a mianowicie Jakób w 1546 r., a Stanisław w 1564 r. (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 197, 389, 390, 404, 405, 407, 408, 786, 787, 871, 972, 1210; II, 90, 196).

Mikołaj K. z K. i Ośmiałowa (1544-68), brat rodzony Jana K. z K. i Ośmiałowa (1544-68), pieczętuje się w 1566 r. herbem, wyobrażającym owalne kółko z małym krzyżykiem w środku kółka i nieco większym krzyżykiem na kółku, czyli Paprzycą odmienną³⁾. Czy to była własna pieczęć Mikołaja, czy też przygodnie pożyczona od krewnego lub sąsiada, pieczętującego się innym herbem, wobec braku inicjałów na pieczęci, powiedzieć trudno.

Być może, że do innej (trzeciej?) rodziny K. należał szlachcic zagrodowy Grzegorz Piwko z K. (1531-44) z żoną Anną (1544)⁴⁾.

Niektórzy K. z tego samego K. (herbu?) dziedziczą części w Sułocinie (par. sierpska pow. rypiński) pisali się Sułockimi⁵⁾.

Komorowscy herbu Nałęcz patrz Poczet przybyszów.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 625.

⁴⁾ Wyk. pob. Gr. hobr. I, 403-405, 407, 408, 460.

⁵⁾ Jan K. († przed 1544) spłodził syna Andrzeja Sułockiego, dziedziczącego części w Sułocinie (1535-67) oraz części młynów: jednego na Skrwie i drugiego, zwanego Gozdzewką, na Goszczewnicy. (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 361, 362; II, 94-96). Innych K., prócz wyżej wyszczególnionych, źródła nie wymieniają.

87. KOTOWSCY herbu niewiadomego z Kotowów (par. sadłowska pow. rypiński).

W wykazie poborowym 1565 r. figuruje Jakób Kłosiński v. Kotowski, szlachcic zagrodowy z Kłosna (par. sadłowska), odległego zaledwie kilka wiorst od Kotowów, które wówczas już należały do Pleckich.

Innych K. źródła nie cytują.

88. KOWALKOWSCY v. KOWALIKOWSCY z Kowalikowa, wzmiankowanego w dyplomatach od połowy XIV w., v. Kowalikowy v. Kowalikowów v. Kowalkowów v. Kowalkowa w par. i pow. rypińskim, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa bardzo licznie rozrodzona. Niektórzy z nich używają przydomków *Szczuka* (już w końcu XV w.)²⁾ *Szczukowicz*, *Długosz*³⁾, *Śliwka* v. *Śliwa*, *Siwek* i *Świerkot* v. *Świerkot*.

Heraldycy nasi znają tylko K. herbu Przeginia⁴⁾, przy-

¹⁾ W wykazie poborowym 1663 r. już Kowalski.

²⁾ Metr. Kor. XVI, 114.

³⁾ Przydomki Długi v. Długosz (od wysokiego wzrostu szlachcica) i Długyz (syn Długiego) spotykamy u wielu rodzin, wcale z sobą nie spokrewnionych np. u Trzińskich, Strupczewskich i Rokickich z Rokicia (par. ligowska).

⁴⁾ Paprocki. Jan K. w imieniu trzech braci rodzonych Kazimierza, pisarza skarbu koronnego i sekretarza J. K. Mości, Aleksandra i Franciszka K.,

byszów z Małopolski. Zdaje się, że gałęzią K. tego herbu była jedna z rodzin Borowskich z pobliskiego Borowa (par. rogowska pow. rypiński⁵⁾).

Wśród 48 K., wymienionych w źródłach z lat 1531-68, prócz Przeginiów, byli K. innych herbów, których wobec braku pieczęci K. kolejno wyliczać nie jesteśmy w stanie.

K. Świerzkotowie v. Świerkotowie prawdopodobnie idą od Świerkockich herbu Pobóg z Świerkocina w pow. sierpskim⁶⁾.

Niektórzy Kolankowscy (herbu ?) z Kolankowa (par. karnkowska pow. lipnoski) i Wojnowscy z Wojnowa (par. ruska pow. rypiński) v. Stalmirscy (herbu ?) z Stalmirza v. Stanimierza (par. mazowiecka pow. lipnoski), dziedziczący w połowie XVI w. na częściach w K., też pisali się Kowalikowskiemi⁷⁾.

Vice versa K., również herbu niewiadomego z Lubowia v. Lubowca (par. krostkowska pow. lipnoski) piszą się Lubowieskiemi⁸⁾.

Mikołaj K. (1515-20) herbu ?, ziemianin dobrzyński, był w 1520 r. ławnikiem ziemskim chełmińskim⁹⁾.

herbu Przeginia, a swych braci stryjecznych, podaje w 1660 r. do aktów ziemskich dobrzyńskich ich genealogję (Bohr. ziem. oblig. f. 394).

⁵⁾ Część Anny, wdowy po Michale, w K. i część zastawna Mateusza Szczuki w Borowie zostały skonfiskowane w 1497 r. (Metr. Kor. XVI, 114) Błażej i Wawrzyniec Borowscy (1540) mieli częśćkę w Kowalikowach, a Małgorzata Borowska (1564-5) w Borowie i Kowalikowach (Wyk. pob.).

⁶⁾ Na Świerkocinie, niegdyś dziedzictwie Radwanów (Przywilej dla Radwanów z d. 6 lipca 1404 r. Semkowicz. Mazowieckie przywileje rodowe z XIV i XV w. Arch. Kom. Hist. XI, 379) w XVI w. siedzą Pobożanie (Rpis Wittyga). W par. sierpskiej pow. rypińskim Świerkoccy w 1538-67 r. posiadali części w Babczu Rzałym.

⁷⁾ Z pośród kilku Kolankowskich z Kowalikowa Szymona Kolankowskiego (Wyk. pob. 1538-47 r. Gr. bohr. I, 1257) wykazy poborowe 1538-9 r. nazywają Kowalkowskim. Andrzej Stalmirski v. Wojnowski z Kowalikowa (1544-7) w niektórych zapiskach sądowych figuruje jako Kowalikowski (Gr. bohr. I, 385, 386, 1257). Zdaje się, że jednym z rodzonych braci tego Andrzeja był Feliks Wojnowski z Kowalików (Wyk. pob. 1538-4... r.).

⁸⁾ Piotr K. szlachcie zagrodowy z Lubowca v. Lubowieski (Wyk. pob. 1531-4...) był ojcem Wawrzyńca K. (1564-8) z Lubowca v. Lubowieskiego (Wyk. pob. 1564-5 r. Gr. bohr. II, 370). W tekście kwitu poborowego, wydane go w 1565 r. przez Wawrzyńca (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 108 — pieczęć zniszczona) pisarz poborowy nazywa go Kowalkowskim, a na odwrotnej stronie kwitu Lubowieskim.

⁹⁾ Metr. Kor. XXIX, 553 i XXXIV, 356.

89. KOZIROSCY, KOZIEROSCY, KOZIROWSCY, KOZIEROWSCY z Koziroga Wielkiego v. Starego v. Rzecznego, często zwanego¹⁾ tylko Kozirogiem²⁾ i Koziroga Leśnego (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa, licznie rozrodzona.

Wśród trzydziestu kilku K., których wymieniają źródła z lat 1531-68 z przydomkami *Kmoch, Laska v. Laszczka, Pasek, Rupieć, Rycerz, Sowa*³⁾, *Wróbel* i bez przydomków, prócz znanych heraldykom⁴⁾ K. herbu Dołęga, byli K. innych herbów.

K. Sowy już w końcu XV w. dziedziczyli na K.⁵⁾

K. Wróblowie idą od Ligowskich Wróblów (*Jastrzębców? Lubów?*) z pobliskiego parafjalnego Ligowa w pow. lipnoskim⁶⁾.

Niektórzy z tych K. Wróblów, dziedzice części w pobliskiej wsi Kamieniach Kotowych (*par. tłuchowska*) w połowie XVI w. pisali się *Kamieńskimi*⁷⁾, a natomiast niektórzy *Kamieńscy* (*Cholewowie? Dołęgowie?*) z Koziroga Starego — *Koziroskimi*⁸⁾. Stanisław K. herbu? był w 1567 r. żupnikiem dobrzyńskim⁹⁾.

Kozirowscy herbu Prawdzic z Koziroga w ziemi michałowskiej patrz Rokitnicy.

¹⁾ Wyk. pob.

²⁾ Kozirog był wsią starożytną, która musiała istnieć już w XIV w. Mikołaj K. w 1417 r. świadczy przy akcie w Rypinie, na mocy którego Henryk z Radomina wianuje swoją żonę Dorotę z Wilczyna (*Bohr. ziem. oblig. f. 18*).

³⁾ Przydomku Sowa używają w XVI w. również Wolęccy z Wolęcina (*par. kikolska pow. lipnoski*).

⁴⁾ Paprocki.

⁵⁾ Część Sowy w K. Leśnym została skonfiskowana w 1497 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną (*Metr. Kor. XVI, 143*). Oprócz Sowy wymienia *Metryka koronna* (1512 r.) Stanisława K. (*l. c. XXV, 190*).

⁶⁾ Por. Ligowscy.

⁷⁾ Jakób Koziroski Wróbel (1531-68) dziedziczył wprawie (1531-47) w K. Leśnym (*Gr. bohr. I, 280, 1235 Wyk. pob.*), następnie zaś (1564-8) w K. Rzecznym i Kamieniach, od których nazywano go *Kamieńskim* (*Gr. bohr. II, 398, 399*). Rodzony brat jego Jan Koziroski Wróbel (1546-68) posiadał części w K. Rzecznym i Jasieniach (*Gr. bohr. I, 832, 833, 1118, 1119; II, 246, 398, 399, Wyk. pob.*).

⁸⁾ Piotr (1531-4...) i Andrzej (1538-41) *Kamieńscy* siedzieli w K. Wielkim v. Starym v. Rzecznym. Jan (1538-65) i Paweł (1541-65) *Kamieńscy* figurują w wykazie poborowym 1565 r. jako *Kamieńscy*, a w wykazie poborowym 1564 r. jako *Kozirowscy* (*Wyk. pob.*).

⁹⁾ *Gr. bohr. II, 65*.

90. KRETKOWSCY herbu Dołęga¹⁾ z Kretkowa v. Kretków w *par. osieckiej pow. rypińskim* na granicy Prus Zachodnich (w drugiej połowie XVI w. już Kretki Wielkie i Małe), jedna z najznakomitszych rodzin senatorskich ziemi dobrzyńskiej.

Z możnym rodem Kr. Dołęgów na Kretkach Wielkich nie mieli nic wspólnego rozmaici Kretkowscy z Kretek Małych, ubodzy ziemianie, którzy dziedziczyli w 1531-67 r., na częściach w Kr. Małych, Nadrożu i Chlebowie, a należeli, jak się zdaje, do kilku rodzin. Z nich K. przydomku *Rosół i Rosolek*, gałęź Czachorowskich herbu Rogala z Czachorowa w pow. bielskim, byli jedni z Czachorowskimi-Ruskowskimi z Ruskowa (*par. sobowska pow. dobrzyński*) Czachorowskimi-Kochańskimi z Kochania (*par. mokowska pow. dobrzyński*)²⁾.

Szczegóły genealogiczne o K. Dołęgach podajemy w dopisku³⁾.

¹⁾ Paprocki Boniecki etc. Jan z Kretkowa z rodu Dołęgów, dziedzic m. Chodeza w pow. przedeckim, według Długosza uczestnik bitwy pod Grunwaldem, był w 1415 r. podczaszym, w 1434 r. podstolim dobrzyńskim, a w 1442 r. podstolim dobrzyńskim i starostą brzeskim (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. Nr. 482 i 578. Metr. Kor. XXV, 286 Nr. 1829).

²⁾ Andrzej Rosół z Kretków v. Czachorowski († przed 1545 r.) z żony Elżbiety N., która powtórnie wyszła za mąż za Sebastjana, mieszczanina z Rypina, spłodził syna Piotra Kretkowskiego Rosółka (1546-65) z Kr. Małych (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 597, 610, 693, 816, 847, 923, 924, 1033). Bliskimi krewnymi Andrzeja i Piotra Kr. byli Mateusz (1541-6) i Jan (1540-67) Czachorowscy v. Kretkowscy, ohydwy z Kretków (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 42, 695, 791, 912, 923, 924, 931; II, 118) oraz Paweł Czachorowski z Kretków (1543-68), woźny ziemski pow. dobrzyńskiego (Gr. bobr. I, 4, 5, 9, 10, 25, 34, 35, 47, 77, 87, 117, 118, 124, 132, 133, 166, 167, 279, 316, 345, 377, 394, 396, 479, 485, 528, 554, 557, 573, 597, 659-662, 666, 667, 715, 756, 769, 791, 806, 846, 849, 861, 864, 875, 886, 887, 912, 962, 986, 988, 1002, 1004, 1071, 1075, 1080, 1084, 1102, 1120, 1153, 1191, 1231, 1234, 1254, 1264-1266, 1285, 1312, 1365; II, 118, 131, 157, 168, 196, 206, 235, 239, 240, 249, 273, 278, 284, 350-352, 375). Inny Piotr Kr. (1535-4) posiadał części w Kr. i Nadrożu, a wdowa po nim Anna (1564-5) część w Nadrożu. Andrzej Kr. (1564-7), zapewne syn Piotra i Anny, dziedziczył na zagrodzie w Kretkach Małych, oraz razem z braćmi niepodzielnie na zagrodzie w Nadrożu. Adam Kr. (1535-47) z Kr. i Chlebowa był prawdopodobnie ojcem Jakóba Kr. (1564-7), szlacheica zagrodowego z Chlebowa. Feliks Kr. staje w 1547 r. w grodzie bobrownickim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 914, 1108, 1109, 1158-1160, 1323, 1328, 1356, 1357; II, 118-120, 151).

³⁾ Jan z Kretkowa (1415-42) na Chodezu (p. w.) był podczaszym, a następnie podstolim ziemi dobrzyńskiej i starostą brzeskim. Janowi Kr., kanonikowi wrocławskiemu, król Jan Olbracht skonfiskował w 1497 r. dobra Izbiec w pow. przedeckim (Metr. Kor. XVI, 143). Katarzyna z Kretkowa (1496)

była za Sędziwojem z Czarnkowa, wojewodą kaliskim (ibid. XVII, 119). Marcin Kr. nie przyjął w 1504 r. zaofiarowanego mu podkomorstwa brzeskiego (ibid. XX, 192). Mikołaj z Kr. piastował w 1512 r. urząd kasztelana gostyńskiego (ibid. XXVI, 172). Szymon Kr. miał w 1547 r. sprawę z Wawrzyńcem Działowskim o 12 włók w Działowie w ziemi chełmińskiej (ibid. LXXIVa 160). Andrzej z Kretkowa v. Kretków (1457—nie żyje 1490), brat rodzony Wojciecha (1474), plebana w Izbicy i współwłaściciela tych dóbr,—na Izbicy, części Dzierzna i Płonnego Małego w ziemi dobrzyńskiej, tenutarjusz Rogoźna w województwie poznańskim i innych dóbr. w pow. przedeckim i brzeskim, kasztelan brzeski (1457-74), następnie wojewoda inowrocławski (1476), z żony Katarzyny Odrowążanki ze Szprowy (1474) spłodził dwóch synów Mikołaja i Hieronima i córkę Barbarę (1509-12), żonę Bernarda z Ludbrańca, kasztelana brzeskiego, w 1509 r. już wdowę (Metr. Kor. XI, 336 i 476; XII, 108, 109, 180; XII, 81, 114, 190; XII, 177; XIV, 20; XIV, 361; XXIII, 487; XXVI, 172; LXXII, 160 Nr. 23277). Z nich Hieronim (1490—nie żyje 1507), tenutarjusz królewskiej na Kujawach, ożenił się z Katarzyną ze Śmigła, córką Wojciecha z Gowarczowa, kasztelana międzyrzeckiego, dziedziczką części dóbr gowarczowskich w pow. opoczyńskim, zamienionych przez nią po śmierci męża na dobra w pow. kościańskim (ibid. XIV, 361; XXII, 105, 225). Drugi syn wojewody Andrzeja—Mikołaj (1490—nie żyje 1520) z Kretkowa v. Kretków, na Izbicy z wsiami, m. Chodczu z wsiami, czterech wsiach w pow. brzeskim i kowalskim, Kretkowie, Rusinowie, Płonnem Wielkim, Płonnem Małym i Dzierznie w pow. rypińskim, kasztelan brzeski (1498), wojewoda inowrocławski (1502), wreszcie wojewoda brzeski (1512) z żony Anny (1502-19) z Pampowa, córki Ambrożego wojewody sieradzkiego, starosty malborskiego, spłodził pięciu synów Sylwestra, Erazma, Grzegorza, Andrzeja i Mikołaja, tenutarjuszów różnych dóbr w województwie poznańskim i na Kujawach, a po śmierci ojca aż do 1530 r. i Rogoźna (ibid. XIV, 361; XVII, 366; XIX, 46 i 167; XX, 118 i 241; XXI, 201; XXIII, 487; XXIII, 702; XXIV, 497; XXV, 282; XXVI, 172 i 221; XXIX, 16; XXXI, 292; XXXIII, 198 Nr. 12058; XXXIV, 193 i 225; XXXV, 35 i 721; XXXVII, 171 i 108; XLV, 213 i 332; LXXII, 160 Nr. 23277). Najstarszy z synów wojewody Mikołaja—Sylwester (1520-50), kasztelan bydgoski (od 1550 r. na części Łowkowie posiadał różne tenuty królewskiej w pow. brzeskim i kowalskim (ibid. XXXV, 35 i 721; XXXVII, 83, 84, 108, 141, 171; XLV, 213 i 332; LVII, 321; LXII, 314; LXIV, 125; LXIV, 76; LXV, 11; LXXI, 4; LXXXVIII, 413). Drugi syn wojewody Mikołaja—Erazm (1520-49) z Kretkowa v. Kretków, na części Łowkowie oraz Rusinowie i Płonnem w ziemi dobrzyńskiej, starosta pyzdrowski, kasztelan brzeski (1540), został w 1545 r. wojewoda brzeskim (ibid. LXIX, 294). We wszystkich jednak późniejszych zapiskach aż do 1550 r. włącznie z wyjątkiem jednej z 1547 r. (ibid. A 632) figuruje jako kasztelan brzeski. W 1552 r. był kasztelanem gnieźnieńskim. Widocznie więc wskutek niewiadomych nam powodów urzędu wojewodzkiego nie objął (ibid. XXXV, 35 i 721; XXXVII, 83, 84, 108, 141, 171; XLV, 213 i 332; LXI, 233; LXII, 262 i 826; LXIV, 13; LXIX, 294; LXX, 389; LXXI, 49; LXXIII, 78, 81, 190; LXXIV, 141; LXXIVa, 28 i 357; A, 632; LXXVI, 48; LXXXVIII, 388; LXXXIII, 21 i 449. Gr. bobr. I, 59, 69-73, 128-130, 139, 140, 158, 159, 294, 528, 895, 896, 950, 351. Bobr. ziem. oblig. f. 22 i 23). Trzeci syn wojewody Mikołaja—Grzegorz (1520-68) na Lubieńcu, części Łowkowie,

Krośniewic, Preszna, Pieleszek, oraz (1564-8) Kretkach Wielkich, Plonnem i częściach Plonka i Rętfina w ziemi dobrzyńskiej był w 1564-8 r. kasztelanem rypińskim (Metr. Kor. XXXV, 35, 721; XXXVII, 83, 84, 108, 141, 171, XLV, 213, 332; LIV, 444; LXXVIII, 64. Gr. bobr. II, 352. Wyk. pob.), Czwarty syn wojewody Mikołaja—Andrzej (1520-65) na części Łowkowic i Krośniewic dziedziczył również (1564-5) na Rusinowie w ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XXXV, 35 i 721; XXXVII, 83, 84, 108, 141, 171; XLV, 213, 332; LIV, 444. Wyk. pob.). O piątym synu wojewody Mikołaja — Mikołaju (1520-30), dziedzicu części Łowkowic, posiadamy w naszych źródłach dość skąpe wiadomości (Metr. Kor. XXXV, 35 i 721; XXXVII, 83, 84, 108, 141, 171; XLV, 213 i 332).

91. KRĘPSCY v. KREMPSCY herbu Nałęcz¹⁾ z Krępy v. KremPy niedaleko Wisły (*par. grochowska pow. dobrzyński*).

Wincenty z K. z rodu Nałęczów uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską²⁾. K. tego herbu podobno kwitnęli jeszcze w ziemi dobrzyńskiej w końcu XVI w., a następnie w ziemi ciechanowskiej³⁾. Źródła archiwalne, przez nas przejrane, wcale K. nie wymieniają.

¹⁾ Boniecki. Uruski. ²⁾ Ryszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Boniecki.

92. KROWICCY herbu Junosza¹⁾ z Krowiczyna Wielkiego v. Starego i Krowiczyna Małego v. Borowego v. Krowiczynka v. Krowiczynka Bornego (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*).

Piastowali ziemskie urzędy już w drugiej połowie XV w.²⁾. Nie należeli do drobnej szlachty. Stanisław K. z K. Wielkiego i Krowiczynka, jeden z synów Piotra K. Francuza, burgrabiego i podstarościę grodzkiego bobrownickiego, wyciska w 1566 r. na kwiecie poborowym pieczęć własną z herbem Junosza bez liter³⁾.

Źródła z 1543-68 r. wymieniają 3 K.⁴⁾.

¹⁾ Boniecki.

²⁾ Dobrogost z K. Wielkiego był w 1480 r. podkomorzym ziemi dobrzyńskiej (Bobr. ziem. oblig. f. 19).

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 564.

⁴⁾ Piotr K. Francuz (1543 + 1544 lub 1545), dziedzic w K. Wielkim i Chalinie, burgrabia i podstarości grodzki bobrownicki, z żony Barbary N. (1544-6) spłodził dwóch synów Stanisława (1544-67) na częściach w K. Wielkim i Krowiczynku i Jana (1544-68), żonatego na częściach w Chalinie i Grochowsku Wielkim (Gr. bobr. I, 10, 32, 34, 39, 42, 90, 93, 95, 128, 133-135, 167, 168, 173, 175, 197, 209, 220, 221, 229, 237, 262, 430, 497, 551-554, 578, 579, 814, 866, 867, 1111; II, 11, 150, 157, 221, 222, 229, 239, 240, 269, 278, 294, 317, 335-337, 340, 335 v, 336 v. Wyk. pob.).

93. KSIĘSCY z parafjalnej wsi Księtego¹⁾ w pow. rypińskim, nabytej w 1356 r. wraz z Janowem, Świedziebną i Rokitnicą od Kazimierza W. przez Piotra z Brudzina²⁾, zapewne przodka K. herbu Pobóg, zamożna szlachta.

Ród najdawniejszych dziedziców K. Pobożan³⁾, z których Piotr, podczaszy dobrzyński, brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾, jak się zdaje wygasł w pierwszej połowie XVI w.⁵⁾. Na Księżem za Jagielly, prócz K. herbu Pobóg, siedzieli K. herbu Ogończyk, prawdopodobnie jedni z Ogonami z sąsiedniej parafjalnej wsi Świedziebny. Piotra z K. herbu Ogończyk wymienia pod 1425 r. księga ziemska brzesko-kujawska⁶⁾.

Na schyłku pierwszej połowy XVI w. na K dziedziczą już Galemscy v. Galimscy herbu Dołęga z Galemina v. Górzystego (par. lubowidzka pow. sierpski), gałęź możnego w Płockiem rodu, i Rokitnicy herbu Prawdzie⁷⁾ z sąsiedniej Rokitnicy (par. świedziebieńska), od których idą Koziroscy z pobliskiego Koziroga w ziemi michałowskiej⁸⁾. Obydwie te rodziny, t. j. Galemscy i Rokitnicy, od K. pisały się również Księskiem⁹⁾.

¹⁾ W łacińskim tekście dokumentów Xienithe, Xzienthe, Ksenythe, Xianythe i t. p.

²⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 507. ³⁾ Boniecki.

⁴⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁵⁾ Źródła z końca XV i początku XVI w. wymieniają Jana K., oraz Józefa, Piotra i Mikołaja K., trzech braci rodzonych. Z nich Jan K., którego część w K. została skonfiskowana w 1497 r. (Metr. Kor. XVI, 116), żonaty z Barbarą wdową po Saku (Szaku) z Sztembarka, nie żył już w roku 1526 (Metr. Kor. XXXIX, 764). O potomstwie jego milczą źródła—widocznie go nie zostawił. Józef K. (1497 † 1515) na części K., Świedziebny, Zajezerza, w par. księskiej (Zajezerze w par. kikolskiej należało do Moszczeńskich), Sankowa (dzisiaj Szynkówko w par. świedziebieńskiej) etc. był bezdzietny (Gr. hobr. I, 1 i 2, Metr. Kor. XVII, 169; XXIII, 119 i 761; Monum. med. aevi t. III cz. I). Brat Józefa Piotr († na początku XVI w.), wojownik, dziedzic części K., zwanej »świedziebieńską«, nabytej od Katarzyny, córki Mikołaja ze Świedziebny, a żony Przybysława z Krzywosądz, miał syna Mikołaja na części Sankowa i Zajezerza, zmarłego bezpotomnie w pierwszej połowie XVI w. (l. c. Gr. hobr. I. 1322-1331). Trzeci brat Mikołaj K. na części K. i Sankowie († na początku XVI w.), spłodził córkę Annę Galemską (1520 † 1544), po ojcu, stryju Józefie i bracie stryjeczno-rodzonym Mikołaju, na których, jak się zdaje wygasł ród K. Pobożan po mieczu, dziedziczkę Sankowa oraz części K., Świedziebny i Zajezerza (l. c. Gr. hobr. I, 1 i 2. Metr. Kor. XXIII, 761).

⁶⁾ Ziem. brz. kujaw. IV, 426. ⁷⁾ Paprocki. ⁸⁾ Por. Rokitnicy.

⁹⁾ Andrzej Galemski z Galemina herbu Dołęga (1520 † 1564 lub 1565) na Galeminie v. Górzystem i części K., dożywotnik na części Rokitnicy, żo-

naty z Anną Księżką (p. w.) i synowie jego: Jerzy (1543-7), Adam (1543-67) i Krzysztof (1543-68), dworzanin Stanisława Kiszki, wojewody witebskiego, Galemsey z K. Świedziebny (Gr. bobr. I, 1, 2, 10-20, 27, 28, 43, 44, 52-57, 85-87, 128-130, 179, 251, 255, 256, 268, 415, 495-498, 605, 689, 690, 831, 832, 844, 845, 849, 850, 1249, 1250, 1322-1331, 1326; II, 120, 211, 212, 379, 388. Wyk. pob. Monum. med. aevi XVIII t. III cz. I). Figuruja w niektórych zapiskach sądowych z 1546-7 r., jako Księżcy z Galemmina (Gr. bobr. I. 255, 256, 831, 832, 849, 850, 1033-1036, 1326). Żona Andrzeja Galemskiego Anna sprzedała część »świedziebieńską« w K. otrzymaną w sukcesji, Szymonowi Łochockiemu, ten ostatni zaś odprzedał tę część około 1526 r. Janowi Rokitnickiemu herbu Prawdzie (Paprocki), dziedzicowi części Rokitnicy, Zajezierza i Świedziebny (Gr. bobr. I, 1322-1331. Monum. med. aevi XVIII t. III cz. I). Ten Jan Rokitnicki (1520 zmarł pomiędzy 1526 i 1543 r.) pisał się z Księtego (Metr. Kor. XXXIX, 739. Gr. bobr. I, 179, 497, 498). Synowie jego Leonard (1543-7), Piotr (1543-7) i Jerzy (1543 ÷ 1566) Rokitnicy po ojcu dziedzicili części Rokitnicy, Księtego, Świedziebny i Zajezierza (Gr. bobr. I, 1, 2, 10-20, 27, 28, 43, 44, 52-57, 85-87, 128-130, 179, 251, 255, 256, 268, 495-498, 689, 690, 831, 832, 844, 845, 849, 850, 1033-1036, 1249, 1250, 1322-1331; II, 107, 108, 244) pisali się również Księżkami (Gr. bobr. I, 1, 2, 56, 689, 690, 849, 850).

94. • KUKOWSCY z K u k o w a (Kokowa, Kokowy) w *par. ligowskiej pow. lipnoskim*, drobna szlachta przeważnie zagrodowa, licznie rozrodzona¹⁾. Niektórzy z nich używają przydomków *Bielas*²⁾, *Drozd*, *Kośmider*, *Pajączek* i *Wiek* czy też *Wielk*.

Znani heraldykom K. herbu Jastrzębiec³⁾ wraz z Wolęckimi tego samego herbu z Wolęcina (par. kikolska pow. lipnoski), pochodzą od Pawła Czarnomińskiego z Czarnomina w pow. bielskim, notorycznego gniazda Jastrzębców⁴⁾, któremu nadane zostały w 1497 r. różne skonfiskowane dobra, a wśród nich w ziemi dobrzyńskiej część K. Andrzeja K., oraz części w Wolęcinie Wita Wolęckiego, Stanisława Wolęckiego i Stanisława Brodzińskiego⁵⁾.

Prócz K. Jastrzębców, na K. w XVI w. dziedziczą inne rodziny, z których dość rozrodzeni byli K., herbu własnego. Członkowie tej rodziny Mikołaj, Wojciech Pajączek, Wojciech Bielas i Maciej Wiek (w kilku zapiskach Wielk) K. z K. używają w 1565 r. pieczęci własnej dość lichy roboty z literami J. B., wyobrażającej

¹⁾ Źródła z lat 1531-68 wymieniają kilkunastu K.

²⁾ Przewisko Bielas (od koloru włosów lub cery twarzy) spotykamy również u Wolęckich i Paprockich z Paprotek (par. sierpska).

³⁾ Paprocki Her. Ryc. Pol. str. 186. Pieczęć z 1565 r. Jana K. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 543), zapewne Jastrzębca, jest zupełnie zniszczona.

⁴⁾ Boniecki. Rpis Wittyga. ⁵⁾ Metr. Kor. XVI, 106.

ostrogę, a w pośrodku niej krzyż⁶⁾. Ponieważ herb ten figuruje aż na czterech kwitach poborowych K. w rozmaitych odmianach, przeto, pomimo cudzych inicjałów za klejnot rodowy K. uznać go należy.

K. Drozdowie i Bęklewscy Drozdowie z Bęklewa (par. mokowska pow. dobrzyński), którzy już w końcu XV w. używali przydomku Drozd⁷⁾, idą zapewne od Drozdowskich herbu P o b ó g z Drozdowa Kościelnego w pow. płoński⁸⁾.

Kukowskiemi pisali się też w pierwszej połowie XVI w. Żórawscy herbu O g o Ń c z y k z Żórawina w pow. sierpskim zastawnicy czy też dzierżawcy części w K., jedni z Żórawskiemir z u c h o w s k i e m i z Rzuchowa (par. wierzbicka pow. lipnoski⁹⁾).

⁶⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 542, 571, 585, 588. Mikołaj (1564-5), Wojciech Pajęczek (1531-65), Wojciech Bielas (1535-65) ojciec Stanisława (1546-7), imposesjonata i gołoty, i Maciej Wiek v. Wielk (1535-65) K. dziedziczyli na częściach K. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 824, 920, 985, 1014, 1053. Najwyraźniejsza jest pieczęć Macieja K. Wieka (Arch. Kom. Sk. t. 57. Nr. 585).

⁷⁾ Metr. Kor. XVI, 198.

⁸⁾ Rpis Wittyga. Wojciech (1545), Jan (1535 † 47), ojciec Urbana (1547), Bartłomiej (1544-5) i Piotr (1545-65) K. Drozdowie posiadali części w K. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 331, 413, 634, 635, 642, 710, 1015, 1037, 1038, 1053, 1061-1063, 1188). Pieczęć z 1565 r. Piotra K. Drozda (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 576) jest zupełnie zniszczona. Por. Bęklewscy.

⁹⁾ Wojciech Żórawski v. Kukowski z synami siedzi w 154... r. na zagrodzie w Ośniawie, a w 1543-7 r., będąc podwoźnym ziemskim pow. lipnoskiego, posiada część K. Ten Wojciech był rodzonym bratem Małgorzaty Żórawskiej († przed 1543), żony Mateusza Cegielki z Chlebowa, i Grzegorza, Wencysława i Mikołaja Żórawskich v. Kukowskich z Żórawina i Kukowa (Gr. bobr. I, 377, 572, 573, 579, 581, 595, 598, 609, 634, 679, 787, 788, 884, 894, 902, 910, 924, 935, 957, 980, 988, 994, 1015, 1017, 1057, 1061, 1071, 1101, 1115, 1116, 1152, 1228, 1300, 1306, Wyk. pob.). Z nich Mikołaj wraz z Szymonem Żórawskim z Żórawina w 1565 r. pieczętuje się Ogończykiem (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 1137 i 164). Stanisław Żórawski v. Rzuchowski z Rzuchowa (1531-4... † przed 1547) spłodził dwóch synów Jana (1547-67) Żórawskiego v. Rzuchowskiego, woźnego ziemskiego pow. lipnoskiego, i Ambrożego (1547) Rzuchowskiego z Rzuchowa oraz córką Annę Białoskórką (1547) z Golubia (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1233, 1272; II, 89-91, 194, 196).

95. KULIŃSCY herbu O g o Ń c z y k¹⁾ z Kulina (par. szpitalska pow. dobrzyński) niedaleko Wisły naprzeciwko Włocławka.

Dobra Florjana w K., skonfiskowane w 1497 r. nadane zostały Andrzejowi z Lubienia, wojewodzie brzeskiemu²⁾. Odtąd głucho

¹⁾ Wittyg. Nieznana szlachta. U Bonieckiego mylnie herbu Odrowąż.

²⁾ Metr. Kor. XVI, 86.

w ziemi dobrzyńskiej o K., którzy za Batorego spadli do szeregów mieszczaństwa³⁾.

K. na schyłku panowania Zygmunta Starego należy już do Sulimów Chodowskich.

³⁾ Boniecki.

L.

96. LASOCCY herbu Dołęga z Lasotek v. Lasotki pod Dobrzyniem (*par. rokicka pow. dobrzyński*), zwanej w połowie XVI w. również i Lasocinem, jedna z najznakomitszych rodzin dobrzyńskich, według tradycji jedni z L. z Lasocina w ziemi wyszogrodzkiej¹⁾.

Jan z L. z rodu Dołęgów, skarbnik ziemi dobrzyńskiej, uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską²⁾. W 1441 r. był wojskim dobrzyńskim, a Jerzy z L. chorążym większym³⁾. Książd Tomasz L. z Glewa (1564-6) wyciska w 1565-6 r. na kwitach poborowych swój herb Dołęgę⁴⁾.

Genealogiczne szczegóły o L. podajemy w dopisku⁵⁾, zaznaczając z góry, że niedostateczność posiadanych źródeł i powtarzające się imiona mogą być źródłem nader wielu poważnych pomyłek.

¹⁾ Boniecki. ²⁾ Rzyszcz i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Roczn. Tow. her. t. II str. 91, 102.

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 412 i t. 59 Nr. 504, 525. W 1565 r. Ks. Tomasz opłaca podatek tylko z dziedzicznego Glewa, tudzież z trzech wsi Bachorzewa, Strachonia i Zbyszewa, prawdopodobnie trzymanyh w zastawie od Wincentego Zelskiego, kasztelana dobrzyńskiego.

⁵⁾ Michał z L. vel z Lasocina (1427-69; nie żyje 1474), brat rodzony Mikołaja (1441 ± 1450), biskupa kujawskiego, kolejno skarbnik (1427) i podkomorzy (1452-55?) ziemi dobrzyńskiej, podkomorzy łęczycki (1455-6), marszałek dworu królewskiego (1451?-1469) starosta łęczycki (1452-69), tenutarjusz Szremu i innych królewskich, żonaty z Dorotą z Brzezin (1496) na Brzezinach w pow. łęczyckim i Głębokiej (Ziem. łącz. t. 8 f. 312, 357. Boniecki. Metr. Kor. X, 97, 112; XI, 66, 67, 387, 414, 425, 426; XII, 175; XVII, 152; XVII, 121; XXIII, 196 Nr. 12058; XLV, 302 Nr. 15800; LXXIV Nr. 23091, Roczn. her. t. II str. 96) był protoplastą linii L. na Brzezinach. Dwóch jego synów Jana (1475-1523) L. z L. na Radzimirach, kanonika łęczyckiego i scholastyka gnieźnieńskiego, następnie człowieka świeckiego tenutarjusza Szremu i Ostrzeszowa i Stanisława (1498 — nie żyje 1534) jednego z największych magnatów ówczesnych, podkomorzego poznańskiego i wojskiego nurskiego, na Brzezinach z przyległościami, Szczawinie Wielkim i Małym w pow. gostyńskim, Melsztynie z przyległościami w pow. wiślickim, pilźnieńskim, i innych dobrach w pow. łęczyckim, gostyńskim, proszowskim i bieckim, tenutarjusza Szremu w województwie poznańskim i innych królewskich w pow.

łęczyckim, żonatego z Zofją Szydłowiecką, córką Jakóba, kasztelana sandomierskiego, podskarbiego koronnego, oraz potomstwo tego Stanisława, wymieniają niezliczone zapiski metryki koronnej. Jako curiosum zaznaczyć muszę, że jeden z synów tego Stanisława niewątpliwie Dołęgi, i Szydłowieckiej jeśli się nie mylę również Stanisław podkomorzy łęczycki, dziedzic olbrzymich dóbr w łęczyckiem, na początku panowania Zygmunta Augusta pieczętuje się na licznych kwitach przez siebie podpisanych Nałęczem z własnymi literami. Nr. Nr. kwitów poborowych i tomów Archiwum b. Komisji Skarbu, w których znalazłem te kwity, zacytować nie mogę, ponieważ wiele notatek heraldycznych wraz z częścią mej biblioteczki skradziono mi w czasie wojny, a kwerenda w archiwum wymagałaby sporo czasu. Piotr z L. (1497-1501), którego dobra L. Glęwo i Chalın uległy konfiskacie w 1497 r. następnie cofniętej, był w 1501 r. podkomorzym ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XVI, 86; XII, 248). N. Lasocki (Piotr podkomorzy?), nieżyjący w 1521 r., na L., Głowie, Głowczynie, Wyłazłowie, Wichowie, Popowie (wieś starożytna, obecnie w par. bądkowskiej) i połowie Chalina w ziemi dobrzyńskiej, Piwoninie i Siedzowie w pow. czer skim, z żony Katarzyny Smólskiej, dziedziczki Smólska i Nowejwsi w pow. brzeskim, spłodził czworo dzieci: Jana, Jerzego, Małgorzatę i Elżbietę (Bobr. ekstr. i tar. t. I f. 1 i 2). Z nich Jerzy młodszy (1521-3) dziedziczył na Wichowie, Popowie, większej części L., połowie Chalina oraz częściach Piwonina i Siedzowa (l. c. Metr. Kor. XXXVII, 446). Jan starszy (1511-54) z L. vel z Lasocina vel z Głewa na części L., Głowie, Głowaczynie, Wyłazłowie, częściach Piwonina i Siedzowa, zastawny posiadacz Płońska (od 1526 r.) tenutarjusz Czarnocie w pow. radziejowskim, żonaty z Anną Bartnicką (1511-18), córką Tomasza, kasztelana plockiego, dziedziczką różnych dóbr w ziemi plockiej, był wojskim nurskim (1535), a następnie od 1545 r. podkomorzym ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XXV, 280; XXVI, 51; XXX, 231; XXXV, 653 i 740; XXXVII, 385; XXXVIII, 697; XXXIX, 132, 654, 733; LIV, 446; LV, 233; LXI, 233; LXIX, 109; LXXXIII, 484. Gr. bobr. I, 25, 93-95, 116, 233, 234, 301, 302, 304, 309, 318, 406, 407, 471, 472, 500-502, 528, 529, 696, 739, 740, 1041, 1042, 1176, 1255). Miał synów Macieja (Gr. bobr. 1547 r. t. str. 1365) i Michała (1547-68), dziedzica na L. i Wichowie (Gr. bobr. I, 1307-1311, 1314-1322; II, 1, 2, 15, 16, 340-342, 371, 375, 376, 399, 400. Wyk. pob.). Ks. Tomasz L. (1549-67) na Głowie, wprzód (do 1550 r.) cześnik dobrzyński (Metr. Kor. LXXVI, 298; LXXVIII, 34. Wyk. pob. Gr. bobr. II, 252-260, 270-272) i Piotr L. po rodzonej bracie Tomaszu (od 1550 r.) do czasu swej rezygnacji (1564) cześnik dobrzyński (Metr. Kor. LXXVIII, 34; XCIX, 99) oraz Jan L. (1564-7) na większej części Głowczyna (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 107, 108, 171, 172, 182, 188 278), zapewne byli również synami podkomorzego Jana.

97. LESCY herbu Radwan (?) z Leska v. Lesków (par. *bobrownicka pow. dobrzyński*).

Boniecki sądzi, że ród L. herbu Dołęga, za czasów Paprockiego osiadły na Mazowszu, wyszedł z Lesków w ziemi dobrzyńskiej. Zdaje się jednak, że tak nie jest. Wszyscy L., którzy w drugiej połowie XVI w. dziedziczyli na L. w ziemi dobrzyńskiej, mianowicie Mateusz, syn Jakóba, oraz Jan i Jakób, synowie Mikołaja uży-

wają w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Radwan i literami J. B. czy też L. B.¹⁾ Jeżeli ta pieczęć była rzeczywiście ich własną lub pożyczoną od współklejnotnika, nasi L. byłiby nie Dołęgami, a Radwanami, t. j. przybyszami świeżej daty. Ta sama rodzina L. już w 1516 r. siedziała na L. Źródła wymieniają 6 L.²⁾

¹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1240. Pierwsza litera inicjałów na pieczęci jest niezbyt wyraźna.

²⁾ Jadwiga, wdowa po Stanisławie z Łakna v. Łakna oddaje w 1516 r. w zastaw część L. Mikołajowi († przed 1543) i Jakóbowi († przed 1543), braciom rodzonym z L., którzy następnie w 1530 r. biorą w dzierżawę inną część L. od Jana Chelmieckiego Sapy, łowczego dobrzyńskiego. Syn i sukcesor łowczego Kacper Chelmiecki Sapa około 1543 r. wypędza Feliksa, Jana i Jakóba L., synów Mikołaja i Mateusza L., syna Jakóba z pewnej części L. Z tego powodu ci czterej L. procesują się z nim w 1543-6 r. w rozmaitych instancjach, twierdząc, że Chelmiecki odebrał im nie tę część L., która do niego należy, a zupełnie inną część, którą Jadwiga z Łakna niegdyś oddała w zastaw ich ojcom. Proces ten ciągnął się jeszcze w 1546 r., choć L. wygrali go w sądzie asesorskim. Ci sami Jan, Jakób i Mateusz L. siedzą w 1564-8 r. na L. W 1564-5 r. opłacają podatek od jednej włóki w L. (Gr. bohr. I, 179-181, 372-376, 457, 601, 602, 891, 892, 907, 908; II, 10, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 194, 363, 364, 374, 397, 401. Wyk. pob.).

98. LIGOWSCY z parafjalnej wsi Ligowa v. Ligowa Wielkiego v. Starego i Ligowa Małego v. Ligówka b o r n e g o (*pow. lipnoski*) drobna szlachta, przeważnie zagrodowa, bardzo licznie rozrodzona¹⁾. Posiadają przydomki *Brzuszek v. Brzuszek, Czech*²⁾, *Giza Grzan* (?) *czy też Krzan, Noskowicz, Perca, Perzyk, Pika*³⁾, *Rżysko, Wróbel i Znojek*.

Prócz znanych heraldykom L. herbu Jastrzębiec⁴⁾ na Ligowie i Ligówku za ostatnich dwóch Jagiellonów siedzą L. herbu Lubicz, którzy dziedzicząc w sąsiednich Śniechach (par. sudraska pow. lipnoski), piszą się również Śniechowskiemi⁵⁾.

¹⁾ Źródła z lat 1510-68, a wśród nich i Metryka Koronna (XXIV, 350) wymieniają około 30 L.

²⁾ Przydomki Czech i Czechowicz, używane przez Ligowskich, Widlińskich v. Grodzieńskich, Chlebowskich i Nagórskich wskazują widocznie na wyznawanie przez niektórych członków tych rodzin herezji braci czeskich lub pochodzenie ich od przodków husytów (Por. Monum. med. aevi XVIII t. III cz. I). Przydomku Czech L. używają już na początku XVI w. (Metr. Kor. XXXIV, 348).

³⁾ Przydomek ten (od noszenia Piki, t. j. od udziału w wyprawach wojennych) brali również Grzębsey.

⁴⁾ Boniecki.

⁵⁾ Ambroży Luba L. (Wyk. pob. 1535 i 1540 r.), dziedzic części w Ligówku (1535-65) wraz z bratem rodzonym Walentym L. z Ligówka i Turzy

Ci L. Lubowie wraz z swymi współklejnotnikami Chocięńskimi z sąsiedniego Chocienia (par. ligowska) niezawodnie pochodzą od Lubów Kokoszczyńskich z sąsiedniego Kokoszczyzna (par. sudraska)⁶⁾.

Od L. Wróblów (herbu Jastrzębiec? Lubicz?), rodziny już w końcu XV w. osiadłej na L.⁷⁾, idą Koziroscy Wróblowie z pobliskiego Koziroga rzeczno i leśnego (par. łuchowska pow. dobrzyński), od tych zaś ostatnich — Kamieńscy Wróblowie z Kamieni Kotowych (par. łuchowska).

L. Gizowie⁸⁾ oraz Bęklewscy Gizowie i Gizicze z Bęklewa (par. mokowska pow. dobrzyński) byli prawdopodobnie dwoma gałazkami Gizińskich herbu niewiadomego z Gizinka (par. ruska pow. rypiński).

Wielkiej (Wyk. Pob. 1564-5) pieczętuje się w 1565 r. Lubiczem (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 559). Szymon Luba L. z Ligówka (Wyk. pob. 1541 r. Gr. bohr. II, 59 i 60), zmarły przed 1564 r., z dwóch żon spłodził synów Jakóba, Adama i Józefa L. (Gr. bohr. II, 59, 60, 437, 439, 440, 451-453). Z nich Adam i Józef (1564-8), dziedzic części w L. Wielkim i Gozdach nabyli w 1567 r. od brata przyrodniego Jakóba L. części w L. i Chocieniu (Gr. bohr. II, 59 i 60). Ci bracia Adam i Józef L., notoryczni Lubowie, pieczętują się w 1565 r. Radwanem bez liter (pieczęcią własną), pożyczonym widocznie od sąsiada lub krewnego (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1254). W pewnej zapisce sądowej z 1568 r. figurują, jako Śniechowscy i Ligowscy (Gr. bohr. II, 439, 440).

⁶⁾ Por. Kokoszczyńscy. ⁷⁾ Metr. Kor. XXXIV, 348.

⁸⁾ Jan L. Giza (1541) posiada zagrodę w L. (Wyk. pob.).

99. LUBOWSCY v. LUBOWIESCY v. LUBOWIECCY herbu Paprzyca¹⁾ z Lubowski v. Lubowca²⁾ w par. *krostkowskiej pow. lipnoskim* dawni przybysze z Mazowsza, drobna szlachta, przeważnie zagrodowa, dość licznie rozrodzona. Niektórzy z nich używają przydomków *Grad i Sasin* (od imienia przodka). Posiadali L. już za Jagielly³⁾. Byli jednej dzielnicy z Jarzyczewskimi v. Jarzyczewskimi z Jarzyczewa v. Jarzewa (par. karnkowska pow. lipnoski) i gałęzią Jarzyczewskich — Zlewodzkiem i z Zle-

¹⁾ Paprocki Her. ryc. pol. str. 633. Boniecki.

²⁾ W źródłach XV i XVI w. Lubowce, Łubowe, Lubów i Lubowidz (!!!). W połowie XVII w. Lubowiec Wielki i Mały (Bohr. ziem. wpis.). Dzisiaj Lubówiec.

³⁾ Andrzej z Lubowski z rodu Kuczabów (Paprzyców) brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578). Część Wielkjana w L. uległa konfiskacie w 1498 r. z powodu niestawiennictwa jego na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198). Anna L. (1543) była za Marcinem Karnkowskim z Jankowa (l.c. LXV, 140).

wód⁴⁾ (par. zadusznicka pow. dobrzyński), a zapewne i z Gizińskimi przydomku *Jartek i Mnich* z Gizina w par. ruskiej pow. rypińskim⁵⁾.

Od Andrzeja Grada L. v. Nieprzeskiego z L. (1489-1530) na Nieprzesnej w pow. szczyrzeckim, podżupnika bocheńskiego (1489-1494), dziedzica innych dóbr oraz tenutarjusza królewszczyn w Krakowskiem i na Rusi, który z powodu ciągłej nieobecności w ziemi dobrzyńskiej został zwolniony w 1506 r. z urzędu pisarza tej ziemi, idą Nieprzescy⁶⁾ oraz L., licznie rozrodzeni w województwie krakowskim⁷⁾.

Niektórzy Kowalkowscy (herbu ?) z Kowalkowa (par. i pow. rypiński)⁸⁾ i Lubsińscy v. Lupszyńscy herbu Ła-

⁴⁾ Mateusz L. (1545-7) pleban w Chalinie, był stryjecznym dziadem (sc. z linii ojczystej) Trojana (1538-47), Mateusza (1540-7), Wojciecha (1545-65) i Łukasza (1545-7) Jarczewskich Strączków, braci rodzonych, zapewne synów Jana Strączka z Jarzyczewa (1539-40), dziedziców części w Gizinie v. Gizinku (1547), odziedziczonych po rodzicach (Gr. bobr. I, 689, 1123-1125). Z nich Trojan Strączek prócz tego posiadał w 1538-47 r. część w Jarzyczewie, Wojciech w 1564-5 r. siedzi na Brzeskach, a Mateusz figuruje również jako szlachcie zagrodowy powiatu dobrzyńskiego w wykazie poborowym 1540 r. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 235, 613, 614, 642-644, 689, 871, 923, 936, 974-977, 1212, 1281). Bratem tych Strączków nie rodzonym był Bartłomiej Jarczewski (1543-65) z Jarzyczewa (Gr. bobr. I, 47, 48, 92, 458, 613, 614, 642-644, 689, 981, 1063-1065). Jarczewscy, a wśród nich i nasz Bartłomiej z Walentym i pochodząca od Jarczewskich gałąź Zlewodzkich pieczętuje się Paprzycą (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 1261 i t. 58 Nr. 957). Por. Jarczewscy i Zlewodzczy.

⁵⁾ Jan Jartek z Gizina (Jarczewski?) był ojcem Andrzeja Gizińskiego Mnicha (1513 † pomiędzy 1526 i 1529), ten zaś ostatni z żony Doroty (1513-36), córki Piotra Dołęgi z Kamieni 2-o v. Bartłomiejowej Babeckiej (1535) spłodził Barbarę (1530-47), Wojciecha (1530-47) i Bartłomieja Mnicha 1530-67) Gizińskich. Córka innego Wojciecha G. (1535-4...) również używającego przydomku Jartek, Anna (1545-67) była żoną Jakóba Mazowieckiego Podkonicza z Mazowsza i Gizinka (Gr. bobr. I, 157, 177, 178, 571-573, 614, 636, 937-946, 1123-1125; II, 40-42, 58, 221, 367, 368. Wyk. pob.).

⁶⁾ W licznych zapiskach Metryki koronnej Nieprzowsy, Nieprzewscy, Nieprowscy (sic!). Andrzej L. v. Nieprzeski był zamożnym szlachcicem jedynie dzięki nadaniom królewskim.

⁷⁾ Metr. Kor. XIII, 76; XVII, 176; XVII, 176, 123; XX, 55; XXI, 337; XXXIV, 433 i 691; XLIX, 7; LIX, 220. Boniecki.

⁸⁾ Piotr Kowalkowski v. Lubowieski, szlachcie zagrodowy z L. (Wyk. pob. 1531-4...), był ojcem Wawrzyńca Kowalkowskiego (1564-8) v. Lubowieckiego (Wyk. pob. 1564-5 r. Gr. bobr. II, 370). W tekście kwitu poborowego, wydane go w 1565 r. przez Wawrzyńca (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 108 — pieczęć zniszczona), pisarz poborey nazywa go Kowalkowskim, a na odwrotnej stronie kwitu Lubowieskim.

będz z Lupsina v. Lupszyna w pow. radziejowskim⁹⁾, dziedzice częstek w L., pisali się w drugiej połowie XVI w. Lubowieckimi.

Być może, że wśród kilkunastu L., których wymieniają źródła z lat 1531-68, byli jeszcze L. i n n y c h h e r b ó w.

⁹⁾ W wykazach poborowych i aktach grodzkich bobrownickich: Lubeżyńscy, Lipeczyńscy, Lupezińscy, Lupeczeńscy, Lupeżyńscy, Lupcińscy, Lupsieńscy, Lubstyńscy (!!!). Jadwiga Lubszyńska (z domu Makowiecka²⁾), dziedziczka części w Makowcu i L. (1546-65), żona Stanisława Lubszyńskiego (1545 † przed 1565 r.), figuruje w wykazie poborowym 1565 r. jako Lupszyńska z Makowca i Lubowiecka z Lubowoi. Synowie Stanisława i Jadwigi Wojciech z Makowca (1567) i Andrzej (1567) imposesjonat i gołota, pisali się tylko Lupszyńskiemi (Gr. bobr. I, 614, 615, 626, 980, 981, 1008, 1057-1059, 1133, 1134, 1156, 1157, 1168, 1271; II, 141, 142, 171, 251, 252. Wyk. pob.).

L.

100. ŁAPINOSCY v. ŁAPINOWSCY herbu Rogala¹⁾ z Łapinosa Małego v. Bornego w *par. osieckiej pow. rypińskim* (dzisiaj Łapinozek)²⁾, szlachta częstkowa, nielicznie rozrodzona.

Andrzej Ł. dworzanin biskupa płockiego, pieczętuje się w 1552 r. Rogalą³⁾.

Sebastjan Ł. (1544-7), żonaty z Zofją Widlińską (1544), dziedziczką części w Widlnie (*par. krostkowska pow. lipnoski*) i Grodzeniu, córka Katarzyny z Grodzieńskich Widlińskiej, pisał się również Widlińskim⁴⁾.

Źródła z XVI w. wymieniają 8 Ł.

¹⁾ Boniecki.

²⁾ Paprocki (Her. ryc. pol. str. 664) wymienia Łapanowskich Rogalów z ziemi przemyskiej, jako gależ Mirosławskich z Mirosławia w ziemi płockiej (!), którzy wcale w księdze poborowej płockiej z 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52) nie figurują. Z Łapinosa Wielkiego v. Starego w *par. osieckiej* wyszli Łapinosey v. Łapinowscy herbu Zagroba (Boniecki). Być może, że do tego rodu należał Piotr z Łapinosa, obecny 13 stycznia 1346 r. w Rypinie, jako świadek przy nadaniu przez Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego Płonno Małego Henrykowi z Kowalewa (Bobr. ziem. oblig. f. 65 i 66). Namięta z Ł. z rodu Zagrobów uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578). Ponieważ Ł. Wielki na początku XVI w. był już dziedzicem Radzikowskich, a w 1540 r. po kądzieli przeszedł do Narzyniekich i był ciągle w ich posiadaniu (Bobr. ziem. oblig. f. 22 i 23. Wyk. pob. Gr. bobr. II, 188, 217, 366, 367, 419), widocznie więc, że Ł. Zagrobowie wygaśli w XV w. lub też wynieśli się w inne strony.

³⁾ Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

⁴⁾ Gr. bobr. I, 342, 343, 347, 348, 363, 928, 929, 1066, 1067, 1086, 1148, 1213, 1219.

101. ŁASZCZOWIE herbu niewiadomego patrz Dyblińscy, Radomińscy i Suradowscy.

102. ŁĄCCY herbu niewiadomego z Łąkiego (*par. karnkowska pow. lipnoski*), na którym za Jagielly siedzieli Grzymałowie z pobliskiej Kamienicy (*par. skąpska pow. lipnoski*)¹⁾.

Łąkie musiało być skonfiskowane właścicielom w drugiej połowie XV w., skoro już na początku XVI w. było wsią królewską tenuty Kuczborskich, od których przeszło (1539 r.) w posiadanie Orłowskich²⁾. Widocznie jednak, że część Ł. w połowie XVI w. była dzierżawiona czy też trzymana w zastawie przez członków jakiejś drobnoszlacheckiej rodziny, którzy od Ł. pisali się Łąckimi, albowiem akta grodzkie bobrownickie z 1543-7 r. wymieniają Feliksa Łąckiego³⁾, podwoźnego, a następnie woźnego ziemskiego, pow. rypińskiego⁴⁾. Herb tego Ł. nie jest nam wiadomy.

Innych Ł. źródła nie wymieniają.

¹⁾ Janusz z Kamienicy v. Łąkiego pieczętuje się w 1434 r. herbem Grzymała z napisem »Janusii de Lunca« (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578). Por. z Kamienicy ród herbu Grzymała.

²⁾ Metr. Kor. LV, 45 i LIX, 24.

³⁾ W łacińskim tekście Łaczki, Leczki, Lecki, Łaczki, Łacki, Lhączki, Lhoncezki, Łanczki, Lanczki, Łaski (!).

⁴⁾ Gr. bobr. I, 389, 906, 1033, 1085, 1092, 1138, 1139, 1157, 1217, 1237, 1247, 1249, 1260.

103. ŁĄŻYŃSCY ZIELONKOWIE herbu Lubicz¹⁾ i Ł. herbu Nałęcz²⁾, dość zamożne rodziny szlacheckie. Jedni i drudzy wyszli z jednej i tej samej wsi parafjalnej Łążyna v. Łążyna Wielkiego (*pow. lipnoski*), nadanego w 1248 r. prawem wieczystem przez Kazimierza księcia kujawskiego i łęczyckiego Markowi kapelanowi i synowi jego Łazarzowi wraz z braćmi³⁾.

Znanym przodkiem Ł. Zielonków był Stefan Zielonka (1512-20) na części Ł. i Osieka Małego v. Osieczka⁴⁾. Z pomiędzy kilku synów Stefana z Katarzyny Kawieckiej (1543 † 1546) Jakób Ł. Zielonka z Ł. v. Zielonkowski (1453-67), żonaty z Katarzyną Zagajewską i Szymon Zielonka v. Łążyński († przed 1543) byli dziedzicami części Ł. i Osieka Małego. Szymon z żony Ossowskiej v. Zboińskiej, córki Mikołaja Zboińskiego v. Ossowskiego, podcza-

¹⁾ Boniecki.

²⁾ Paprocki, Boniecki, Kojalowiec.

³⁾ Dokumenty kujawskie (Archiwum Komisji Historycznej IV str. 184 Nr. 12).

⁴⁾ Metr. Kor. XXVI, 159 i XXXI, 472 Gr. bobr. I, 765, 766.

szego ziemi dobrzyńskiej, miał syna Mateusza Zielonkę v. Łążyńskiego (1543-6) z Ł. i Osieczka⁵⁾.

Ł. Nałęczycze byli gałęzią Nałęczów z Osieka Małego v. Osieczka w par. łążyńskiej, zwanego również Osiekiem v. Osieczkiem Nałęczów.

Protoplastą ich był Paweł Nałęcz (1543-7) na częściach w Osieczku, Łążynie, Zembowie, Kawieczynie, Steklunku, Wapielsku i Dąbrówce. Ten Paweł, piszący się z Łążyna i stąd nazywany również Łążyńskim Nałęczem lub Łążyńskim⁶⁾, z żony Konstancji N., w 1567 r. już wdowy⁷⁾, spłodził córkę Annę Radzińską (1567)⁸⁾ i synów Marcina, Wojciecha i Stanisława, którzy też pisali się z Ł. Z nich Stanisław Nałęcz z Ł. v. Łążyński Nałęcz († przed 1567 r.)⁹⁾ miał syna Mateusza (1567), współdziedzica Osieczka i Ł.¹⁰⁾ Bracia Stanisława Marcin i Wojciech Nałęczycze z Ł. v. Łążyńscy Nałęczycze v. Łążyńscy¹¹⁾ posiadali w 1564-8 r. obydwaj części w Osieczku, Łążynie, Steklunku, Kawieczynie i Zembowie, a prócz tego Wojciech sam jeden części w Dąbrówce pod Kikolem i Wapielsku¹²⁾. Na początku XVII w. Ł. Nałęczycze kwitnęli na Litwie¹³⁾.

Prócz Ł. Lubów i Nałęczów, na Ł. w pierwszej połowie XVI w. siedział niejaki Lisek niewiadomego herbu¹⁴⁾ i pochodzenia, rodzony wuj Katarzyny z Kawieckich Ł. Zielonczyny, która odziedziczyła po nim 4 włóki w Ł.¹⁵⁾

Innych Ł. źródła nie wymieniają.

⁵⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. I, 163, 200, 204, 205, 765, 766, 804, 954, 1000, 1011-1013, 1167, 1168, 1377.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 136, 163, 200-205, 242, 246, 247, 268, 499, 568, 711, 746, 749, 750, 805, 806, 931, 954, 1050, 1181, 1182, 1188, 1200, 1253, 1264, 1266, 1267, 1288-1290, 1294, 1295, 1304, 1305, 1357-1359, 1364, 1372, 1374, 1377, 1381, 1382.

⁷⁾ Gr. bobr. II, 68, 198-201. ⁸⁾ Gr. bobr. II, 198-200, 202-204.

⁹⁾ Gr. bobr. II, 163-165, 199, 200, 279. ¹⁰⁾ Gr. bobr. II, I. c.

¹¹⁾ Gr. bobr. II, 68, 163-165, 170, 171, 199-203, 205, 279, 297, 321-324, 340, 381, 427.

¹²⁾ Gr. bobr. I. c. Wyk. pob. ¹³⁾ Kojalowicz. Compendium.

¹⁴⁾ Przydomek Lis (od herbu) posiadają Sicińscy. Przewiska Lisek (Łążyńskich) i Lisiak (Trzczańskich) mogły powstać od cech charakteru jednostek lub też od nazwiska jednej z rodzin Lisowskich, które kwitnęły wówczas w ziemi dobrzyńskiej np. Lisowskich v. Gluchowskich herbu Rogala z Lisowa i Gluchowa w dow. bielskim. Ci Lisowscy za Zygmunta Staroego posiadali w ziemi dobrzyńskiej zagrody w Maluszynie, Blinie i Źródłach.

¹⁵⁾ Gr. bobr. I, 755.

104. ŁOCHOCCY herbu Junosza z Łochocina (*par. chełmicka pow. dobrzyński*), wybitny ród szlachecki. Dziedziczyli na Ł. już za Jagiełły. Jan z Ł. z rodu Junoszków brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską¹⁾.

Niektórzy Ł. z Głębozca (*par. chojeńska pow. rypiński*) pisali się w pierwszej połowie XVI w. Głębockimi. N. Głębocki z Ł., skarbnik ziemi dobrzyńskiej zmarł w 1508 r.²⁾. Katarzyna, wdowa po Piotrze Łochockim v. Głębockim z Głębozca i Niedźwiedzia, zapewne synu tego skarbnika, i jej synowie Erazm, Wojciech i Piotr Ł. z Głębozca i Niedźwiedzia, w niektórych zapiskach sądowych z 1544 r. figurują, jako Głęboccy³⁾. Z nich Erazm Ł. dwie zapiski sądowe z 1544 r. nazywają też Wojnowskim. Widocznie wówczas do niego należała część Wojnowa (*par. ruska pow. rypiński*), granicząca z jego dziedzictwem w sąsiednim Ciepieniu. Nazwisko Głębockich nie utrzymało się i zostało w kilkadziesiąt lat później przez Ł. zaniechane.

Źródła wymieniają 8 Ł.⁵⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Za Jagiełły Junoszowie siędzielili również na sąsiednim Wichowie (*par. chełmicka*). Jan z Wichowa z rodu Junoszków uczestniczył w 1434 r. w obiorze na tron Jagiellończyka (Rzyszcz. i Muczk. l. c.).

²⁾ Metr. Kor. XXIII, 223. ³⁾ Gr. bobr. I, 268 i 293. ⁴⁾ Gr. bobr. I, 458 i 461.

⁵⁾ Szymon Ł. (1521-47) na Ł., od 1521 r. skarbnik ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XXXVII, 98, Gr. bobr. I, 85-87, 241, 437, 537, 663, 664, 738, 890, 891, 908, 909, 1094, 1095, 1322-1325) spłodził synów Sebastjana (1564-5) i Stanisława (1564-8), dziedziców Ł. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 92-94, 428) oraz Wojciecha (1547-68), który w latach 1564-8 posiadał Obory (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1094; II, 385, 386, 412, 413, 435). Piotr Ł. v. Głębocki († przed 1543 r.), zapewne syn N. Głębockiego († 1508) z Ł. skarbnika ziemi dobrzyńskiej, dziedzic na Głęboczku, Niedźwiedziu i części Steklinka, z żony Katarzyny N. (1544) miał synów Erazma Ł. v. Głębockiego v. Wojnowskiego (1544-67) na Niedźwiedziu i częściach w Steklinku, Kabnie i Ciepieniu, sędziego ziemi dobrzyńskiej (1567), żonatego z Zofją Czerską (1567), rodzoną siostrą Jakóba Czerskiego z Czernikówka, oraz Wojciecha Ł. v. Głębockiego (1544-7 — nie żyje 1567), żonatego z Frozyną Żelską (1567) i Piotra Ł. v. Głębockiego (1544-68) dziedziców Głębozca i Steklinka (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 268, 293, 433, 444, 458, 461, 464, 571, 889, 1002, 1003, 1072, 1084, 1085, 1150-1152, 1170-1174, 1211, 1212, 1263, 1333, 1359, 1360, 1373, 1374; II, 7, 10, 18, 19, 21, 22, 24, 78, 79, 297, 200, 240, 336v, 349).

105. ŁUSZKOWSCY herbu niewiadomego z Łuszkowa niedaleko Wisły (*par. szpitalska pow. dobrzyński*), szlachta cząstkowa, nielicznie rozrodzona.

Źródła wymieniają 5 Ł.¹⁾.

¹⁾ Stanisław Ł. (1543-3) dziedziczył na części w Ł., a Wenczesław Ł. (1531-47) i następnie jego synowie Jan (1545-6) i Tomasz (1545-68) Ł. — na częściach w Ł. i Bęklewie. Wojciech Ł. (1564) z Bęklewa był zapewne również synem Wenczesława (Gr. bobr. I, 1, 47, 48, 92, 100, 277, 322-325, 390, 397, 405, 411, 412, 445-447, 461, 467, 468, 477, 478, 510, 582-584, 792, 796, 797, 806, 1000, 1004, 1005, 1091, 1092, 1095, 1372, 1373; II, 8, 9, 35, 160-162, 343, 412, Wyk. pob.).

M.

106. MAKOWIECCY v. MAKOWECCY z Makowca w par. *karnkowskiej pow. lipnoskim* (dzisiaj Makowiec), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa.

Prócz znanych heraldykom M. herbu Dołęga i Lubicz¹⁾, na M. w połowie XVI w. siedzą M. herbu Rogala, którzy od swych dziedzictw w sąsiednim Chlebowie (par. karnkowska) i Rzuchowie (par. wierzbińska pow. lipnoski) piszą się też Chlebovskimi i Rzuchovskimi²⁾.

Być może, że wśród 15 M., których wymieniają źródła z lat 1531-68 z przydomkami *Byczek*³⁾, *Kępa v. Kępka*, *Kuśnierz*⁴⁾, *Magier v. Magiera v. Magierny* i bez przydomków byli jeszcze M. innych herbów. Przydomków *Byczek*, *Kępka* i *Kuśnierz* używają M. Rogalowie.

¹⁾ Paprocki, Niesiecki. Por. nieścisłe wiadomości Paprockiego o obydwóch rodzinach. Nie wiem do której z nich należał Stanisław, którego część w M. uległa w 1498 r. konfiskacie z powodu niestawiennictwa na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198). Uruski mylnie wyprowadza z M. w ziemi dobrzyńskiej znaną rodzinę kujawską M. herbu Pomian.

²⁾ Jakób M. Byczek (1543-7) spłodził synów: Stanisława M. Kuśnierza (1547-68) z M. i Krostkowa i Jakóba M. Kępę v. Kępę v. Chlebovskiego (1547-68), dziedzica części w M., Chlebowie i Krostkowie (Gr. bobr. I, 24, 25, 57, 58, 60, 61, 95, 240, 241, 268, 289, 290, 371, 377, 382, 384, 398, 399, 405, 714, 715, 748, 749, 824, 980, 981, 1000, 1008, 1057-1059, 1076, 1133, 1134, 1156, 1157, 1241, 1283; II, 89, 137, 138, 194, 260, 370, 405, 416, 419, 438, 444, 445, Wyk. pob.). Bliskim ich krewnym był Bartosz Makowiecki v. Chlebovski (1543-65) z Chlebowia (Gr. bobr. I, 159, 174, 330, 1137, 1145, 1171, 1172, 1180, 1181, 1213, Wyk. pob.), który wraz z Jakóbem Chlebovskim, synem Jakóba M. Byczka, używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Rogala i literami J. H. Jakóba Chlebovskiego (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1237). Marcin M. Kuśnierz (1531 † 1546 lub 1547) dziedziczył na częściach w M. i Rzuchowie. Synem jego z żony Katarzyny N. (1547) był Adrjan M. v. Rzuchowski (1564-7), szlachcic zagrodowy w Rzuchowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 892, 1215, 1217, 1218, 1355, 1356; II, 28, 29).

³⁾ Przydomek Byk (od cech fizycznych jednostek) spotykamy u wielu

rodzin, wcale ze sobą nie spokrewnionych np. u Klonowskich i Malonowskich w ziemi dobrzyńskiej i Łukoskich z Łukoszyna w ziemi plockiej.

⁴⁾ Przydomek Kuśnierz (od rodzaju zajęcia) brali też niektórzy Gorzechowscy.

107. MALISZEWSCY v. MALESZEWSCY herbu Godziemba¹⁾ z Maliszewa v. Maleszewa pod Lipnem (*par. i pow. lipnoski*), dawni przybysze z Kujaw.

Lutko z M. z rodu Godziembów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską²⁾. Stanisław M. (1543-68) na częściach w M., Chodorańsku v. Chodorąsku, Jarzyczewie i Sarnówku, syn Jakóba (+ 1543) ojciec Andrzeja (1568) z Chodorąską, a brat rodzony Mateusza (1543-68) z M. i Walentego (1543-67) z M. i Źródeł, podsędek ziemi dobrzyńskiej i sędzia grodzki bobrownicki (1566-8), żonaty z Zofją Kuczborską v. Chodorąską, pieczętuje się w 1566 r. Godziembą³⁾.

Nie wiem, czy do Godziembów czy do jakiej innej rodziny należeli: Szymon M. (1539-45), szlachcic zagrodowy z Rętfli, i Marcin M. Wilczek v. Wilczoch (1543-67), dziedzic części w M., ojciec Barbary (1567-8), żony Jakóba Szczutowskiego⁴⁾.

Źródła w XVI w. wymieniają 7 M.

¹⁾ Paprocki, Dachnowski. ²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 289. (Gr. bobr. I, 64, 82, 403, 650, 667, 668, 674-676, 748, 749, 794, 1182, 1183, 1381; II, 3, 27, 40, 50, 56, 69, 83, 92, 94, 107, 115, 123, 134, 150, 151, 160, 168, 171, 188, 206, 215, 223, 224, 233, 247, 252, 267, 278, 287, 292, 299, 300, 314, 322, 335, 337, 338, 341, 342, 341v, 344-346, 352-355, 369, 385, 397, 407, 430, 437, 449, Wyk. pob. Metr. Kor. XCIX, 363).

⁴⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. I, 163, 403-405, 528, 695, 824, 995; II, 91, 279, 280.

108. MALONOWSCY herbu Cholewa¹⁾ i herbu Ogończyk²⁾ z Malonowa Wielkiego i M. Malego v. Borowego v. Malonówka pod Sierpcem (*par. ligowska pow. lipnoski*)³⁾ drobna szlachta częstkowa i zagrodowa.

Z nich M. Cholewowie byli zapewne gałęzią Kamieńskich z Kamieni kotowych (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*)⁴⁾, a M. Ogonowie idą od Zrzelskich z sąsiednich Źródeł (*par. ligowska*)⁵⁾. Niektórzy M. Ogonowie posiadali przydomek *Byczek*.

¹⁾ Paprocki, Niesiecki. ²⁾ Uruski, Borkowski, Almanach Błękitny.

³⁾ W XVII, XVIII w. i dzisiaj Malanowo, Malanówko, Malanowscy.

⁴⁾ Jakób (1538-4...), Mikołaj (1546) i Paweł (1543-7) Kamieńscy, Adam Kamieński v. Malonowski (1545-7) i Wojciech Kamieński v. Malonowski Kamieńczyk v. Malonowski (1545-7) posiadali części w M. Wielkim (Gr. bobr. I, 229, 495, 814, 845, 847, 886, 887, 902, 996, 1037, 1038, 1074, 1084, 1136, 1152, 1168, 1170, 1219, 1220, 1350, 1351. Wyk. pob.).

M. przydomku *Gęś* v. *Gąsię* byli prawdopodobnie jednej dzielnicy z Ossowskiemi Gąsiętami z Ossówki (par. goszczkowska pow. rypiński). Jakiego herbu byli ci Gąsięta, powiedzieć nie umiem.

Walenty M. i Mikołaj M. z braćmi z M. Wielkiego używają w 1565 r. pieczęci z herbem własnym Ogończyk i literą M.⁷⁾ Pieczęć z tego samego roku Jana M. z Malonówka⁸⁾ jest zniszczona.

Być może, że wśród kilkunastu M., których wymieniają źródła z lat 1531-68, byli jeszcze M. innych herbów.

⁵⁾ Dwaj synowie Mateusza Zrzelskiego z M. Paweł (1538-45) i Marcin (1540-65) oraz Wiczesław v. Wenczesław Zrzelski (1545-67) z M. Małego pisali się Malonowskiemi (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 495; II, 193). Mikołaj M. Byczek z braćmi (1564-7) i Walenty M. (1564-5), wszyscy herbu Ogończyk (p. w.), dziedziczyli na M. Wielkim. Z nich Mikołaj Byczek miał syna Adama M. (1567) z M. Wielkiego (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 41, 56-58).

⁶⁾ Przydomków Byk i Byczek (od cech fizycznych szlachcica lub jego ojca, dziada) używają też inne rodziny, wcale z sobą nie spokrewnione, jako to Klonowscy i Makowiecy w ziemi dobrzyńskiej i Lukoscy z Lukoszyzna w ziemi płockiej.

⁷⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. Nr. 546 i 568.

⁸⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 562.

109. MALUSCY z Maluszyzna¹⁾ (par. goszczkowska pow. rypiński), różni. M. herbu Ogończyk, zapewne jedni z swymi współklejnotnikami Chocieńskimi z Chocienia w sąsiedniej par. ligowskiej (pow. lipnoski)²⁾, dziedziczyli na M. już za Jagielly. Stanisław z M. z rodu Ogonów był obecny 13 lipca 1425 r. na rokach ziemskich w Rypinie, jako świadek oczyszczenia szlachectwa braci Mikołaja, Michała i Szymona z Sterdyni w pow. drohickim, Stanisława z Księżopola, Wojciecha i Pawła z Kozieradów i Stefana³⁾. Może do tej samej rodziny należeli Marcin, Stanisław, Andrzej, Dominikowicz i N. Maluscy z M. i Andrzej z żoną Małgorzatą z M. i Ossówki pod Sierpcem, których części w M. i Ossówce uległy konfiskacie w 1497-8 r.⁴⁾, oraz dość zamożni M. z Osieka (par. ligowska pow. lipnoski), piastujący w pierwszej połowie XVI w. urzędy ziemskie⁵⁾.

Z M. w ziemi dobrzyńskiej wyszli też M. herbu Jastrzębiec⁶⁾.

¹⁾ W źródłach również Maliszyn, Maliczyn. ²⁾ Por. Chocieńscy.

³⁾ Ziem. drohic. t. 10077 str. 89. ⁴⁾ Metr. Kor. XVI, 98 i 198.

⁵⁾ W Metryce koronnej mylnie Malińscy. Mikołaj M. (1503 + 1545) na Osieku był chorążym ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XIX, 144; XX, 57; XXXIX, 747). Jan M. został w 1515 r. z podłowczego podstolim dobrzyńskim, którym był jeszcze w 1523 r. (Metr. Kor. XXIX, 113, 134; XXXVII, 446).

M., licznie rozrodzeni w 1531-68 r. na M.⁷⁾ przeważnie ubodzy ziemianie, nie mieli, jak się zdaje, nic wspólnego z M. z Osieka i należeli prawdopodobnie do szlachty wieloherbowej, wśród której przeważali Jastrzębce.

Herb i nazwisko tych M. Jastrzębców, według Okolskiego, wzięła jedna gałązka Żółtowskich Ogończyków z Żółtowa w pow. sierpskim.

⁶⁾ Borkowski, Uruski. Niesiecki wyprowadza Maluskich herbu Jastrzębiec z Małużyna w województwie krakowskim, Uruski zaś zna dwie rodziny Maluskich Jastrzębców z Maluszyna w ziemi dobrzyńskiej i z Małużyna w województwie krakowskim. Widocznie heraldycy nasi pomieszali Maluskich z ziemi dobrzyńskiej z małopolską rodziną Maluskich, pieczętującą się tym samym herbem.

⁷⁾ Źródła z tych lat wymieniają kilkunastu M.

110. MAZOWIECCY z parafjalnej wsi Mazowska w pow. lipnowskim.

Za Jagielly na M. siedzieli Doliwowie, jednej dzielnicy z Kijaszkowskimi z sąsiedniego Kijaszkowa i Piotrkowskimi z Piotrkowa (par. mazowiecka). Mieczysław z M. z rodu Doliwów uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. Po Doliwach na M. osiedlili się Dołęgowie. M. herbu Dołęga, w XVI w. licznie rozrodzeni na drobnych działkach w M., posiadają przydomki *Podkonicz*²⁾, *Wilk*³⁾ i *Zakościelny*⁴⁾. Brat rodzony Hieronima M. Podkonicza (1543-5)⁵⁾ Jakób M. Podkonicz v. Wilk na cząstkach w M. i Gizinku (1543-68)⁶⁾, notoryczny Dołęga, używa w 1565 r. pieczęci z herbem Nałęcz i literami M. K.⁷⁾, oczywiście pożyczonej od Mateusza Kłokockiego z Kłokocka herbu Nałęcz⁸⁾.

Od tego Jakóba M. Podkonicza i żony jego Anny Gizińskiej, córki Wojciecha Gizińskiego Jartka, dziedziczki części w Gizinku

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

²⁾ Przydomek M. Podkonicz, według Paprockiego (Her. Ryc. Pol. str. 402) ma pochodzić stąd, że przodek ich był w 1441 r. podkoniuszym Bolesława ks. mazowieckiego. Z tej racji potomstwo jego przezwano podkoniuszycami, podkoniczami.

³⁾ Przydomku Wilk (od cech charakteru) używają trzy rodziny zupełnie z sobą nie spokrewnione: Janczewscy, Zrzelscy i M.

⁴⁾ Paprocki l. c. Wyk. pob.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 208, 209, 221, 274, 308, 309, 497, 578, 579, 625.

⁶⁾ Paprocki l. c. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 208-211, 221, 244, 357, 358, 571-573, 579, 613, 614, 688, 886, 887, 1072, 1084, 1085, 1362; II, 40-42, 58, 367, 368.

⁷⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 791. ⁸⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 829.

(par. ruska pow. rypiński), rodziców Marcina (1568) i Bartosza M., oraz trzech córek Katarzyny Janowej Klonowskiej, Elżbiety Piotrowej Radomińskiej i Jadwigi Jarosławowej Piskorskiej⁹⁾, być może idą Gizińscy herbu Dołęga, znani Pawliszczewowi.

Niektórzy Głodowscy herbu Dąbrowa z Głódowa (par. wierzbicka pow. lipnoski) i Dębscy herbu Junosza z Dębska w pow. bielskim, dziedzice części w M., na schyłku pierwszej połowy XVI w. piszą się Mazowieckimi. Piotr Głodowski z Głódowa i M. (1521 — nie żyje 1545) żonaty z Anną (Mazowiecką?)¹⁰⁾ figuruje w wykazach poborowych 1538-4... r. i w aktach grodzkich bobrownickich z 1543-5 r. najczęściej jako Mazowiecki.

Bartłomiej Barana Dębskiego herbu Junosza (1543 † 1566) z Dębska w pow. bielskim, dziedzica części w Głodowie, M. i Paskowie, żonatego z Jadwigą Sumińską współdziedziczką Sumina, Nowogrodu Sumińskich, Witoważa, Włęcza, Tupadeł i Oleśna, współtenutarjuszka Ciołuchowa, akta grodzkie bobrownickie z 1543-7 r. nazywają również Mazowieckim, Głodowskim, Sumińskim i Ciołuchowskim¹¹⁾.

Zdaje się, że kilku M. bez przydomków, cytowanych w źródłach z 1543-67 r., nie należy do żadnej z wymienionych rodzin M., a do jakiejś innej rodziny herbu niewiadomego.

Ogółem źródła z XVI w. a wśród nich i Metryka koronna¹²⁾, wymieniają kilkunastu M.

⁹⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. I, 571-573; II, 32, 33, 40-42, 58, 336, 337, 367, 368. Nie wiem w jakim stopniu krewnym tych Podkoniczów był Wojciech M. Podkonicz, którego wymieniają akta grodzkie bobrownickie z lat 1545-68 (I, 549, 550, II, 143, 341, 426).

¹⁰⁾ Bobr. ekstr. i tar. t. I, Wyk. pob. Gr. bobr. I, 46, 210, 211, 307-309, 489.

¹¹⁾ Gr. bobr. I, 45, 60, 78-80, 82, 93, 96, 103, 104, 143, 146, 181, 232-234, 241, 243, 245, 252, 253, 260, 292, 356, 357, 391, 452, 488, 545, 625, 695, 711, 739, 815, 824, 896-899, 910, 911, 925, 951, 995, 1013, 1014, 1055, 1059, 1071, 1080, 1081, 1085, 1164-1166, 1183, 1184, 1192-1198, 1201, 1202, 1210, 1211, 1287, 1288, 1292, 1294, 1296-1299; II, 22, 23, 149, Wyk. pob. Metr. Kor. LXVII, 181. W 1564-5 r. Dębski posiada tylko część Sumina i Nowogrodu Sumińskich. Pieczętuje się w 1565 r. Junoszą z własnymi literami B. D. (Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 992).

¹²⁾ XXVI, 159.

111. MIERZYŃSCY v. MIRZYŃSCY z Mierzyna (par. ciechocka pow. lipnoski), drobna szlachta, bardzo mało rozrodzona. Należą do dwóch rodzin¹⁾, których herby nie są nam wiadome²⁾. Dziedziczą na M. w pierwszej połowie XVI w.

Źródła z drugiej połowy XVI w. M. nie wymieniają. Mierzyn wówczas należał już do Tolibowskich.

¹⁾ W 1543-7 r. siedzi na M. wdowa Anna M. z synami Marcinem i Jakóbem Mierzyńskimi v. Mirzyńskimi, braćmi przyrodniemi z jednej matki, a z innych ojców. Z nich Jakób, figurujący w spisach szlachty zagrodowej lipnoskiego powiatu z 1538-41 r., zabił około 1543 r. Andrzeja Wylazłowskiego Duszotę v. Jastrzębskiego, sprawcę z Krobi. W sprawie tego zabójstwa następuje w 1544 r. pojednanie między Anną i jej synami z jednej strony, a braćmi rodzonymi zabitego Stanisławem, Marcinem, Michałem, Łukaszem i Wojciechem Wylazłowskimi Duszotami z drugiej strony. Ci ostatni pokwitowali M. z wszelkich pretensyj. Jakób M. sprzedał w 1545 r. swoją część w M. bratu Marcinowi (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 178, 179, 182, 183, 225-228, 264-266, 275-277, 488, 491, 500, 510, 704, 739, 824, 883-885, 901, 931, 954, 1091, 1092, 1193, 1284). Innych M. nie znamy.

²⁾ Pawliszczew zna M. Junoszków i Jastrzębców. Czy chociaż jedna z tych rodzin wyszła z M. w ziemi dobrzyńskiej, powiedzieć nie umiem.

112. MIESCY herbu Lubicz¹⁾ z Mieszczka²⁾ pod Sierpcem (*par. sierpska pow. rypiński*) mało rozrodzeni. Nie należą do drobnej szlachty³⁾.

¹⁾ Miescki Maciej z ziemi dobrzyńskiej w 1571 r. pieczętuje się Lubiczem. Księga podskarbińska Nr. 8 z 1571-1573 r. (Rocznik Towarzystwa heraldycznego t. II str. 34 poz. 320).

²⁾ W wykazach poborowych Mieszczk, Mijszcz, Misk, Mieszczka, Mieszczik i Mieszcz (!).

³⁾ Łukaszowi M. dworzaninowi swemu, król Jan Olbracht nadał w 1498 r. wójtostwo w Lipnie, odebrane wójcinie Katarzynie Tolibowskiej za niedostarczenie ludzi na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 167). Konfiskata ta następnie została cofnięta (patrz Tolibowscy). W latach 1543-5 stają w grodzie bobrownickim Stanisław M., Hieronim M. i Szymon M., ojczyz Doroty, wdowy po Pawle Borkowskim z Sulocina, wszyscy trzej dziedzice części w M., oraz Jan M., który sprzedaje w 1545 r. swoją część w Praczkowach Andrzejowi Praczkowskiemu. W 1564-5 r. siedzą na M. Stanisław i Mikołaj M. (Gr. bobr. I, 158, 292, 293, 434, 604, 696, Wyk. pob. 1564-5 r.). Innych M. źródła nie wymieniają.

113. MOKOWSCY herbu Pobóg z parafjalnej wsi Mokowa Kościelnego w pow. dobrzyńskim¹⁾, nadanego 15 lipca 1304 r. przez Ziemowita ks. dobrzyńskiego Andrzejowi z Krakowa²⁾, jedni z Chudzewskimi Pobożanami z są-

¹⁾ W końcu XVII w. Mokowo Kościelne nazywano też M. Wielkim (Bobr. ziem. wpis.). Mokowo Małe v. Mnisze v. Mokówko za ostatnich Jagiellonów należy do klasztoru św. Wojciecha reguły św. Benedykta na zamku plockim.

²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. I Nr. 97 i t. II Nr. 183. Metr. Kor. XX, 273; XXI, 72.

siedniego Chudzewa w par. mokowskiej³⁾, którzy w XVI w. nie siedzieli już na Chudzewie⁴⁾.

Mateusz z M. i Bernard z Chudzewa, obydwaj z rodu Pobożan, brali udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁵⁾.

Źródła z lat 1543-68 wymieniają 3 M., którzy nie należeli do drobnej szlachty⁶⁾.

³⁾ Boniecki. ⁴⁾ Por. Chudzewscy.

⁵⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁶⁾ Tadeusz v. Dadźbóg M. (1543 † 1566 lub 1567) w 1543-7 r. dziedziczy na częściach M. Kościelnego i Wielkiego Starego oraz na części w Kochaniu, a w 1564-5 r. na całym M. i części w Kochaniu (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 51, 52, 100, 125, 126, 245, 246, 392, 485, 486, 494, 495, 611, 612, 738, 876-879, 965, 1041, 1042, 1376). Syn jego Jan wraz z braćmi posiada w 1568 r. całe M. i część w Kochaniu (Gr. hobr. II, 420, 423-427). Piotr. M., zwany Dadźbogiem, zapewne również syn Dadźboga v. Tadeusza, staje w 1546 r. w grodzie hobrownickim (Gr. hobr. I, 997, 998).

114. MOSZCZEŃSCY v. MOSZCZYŃSCY herbu Nałęcz¹⁾ z Moszczonogo v. Moszczony²⁾ pod Kikolem (*par. kikołska pow. lipnowski*), wybitny i zamożny ród senatorski.

Od jednej ze swych posiadłości na Kujawach — Kościoła pisali się na początku XVI w. Kościelskimi³⁾.

Jan z M. z rodu Nałęczów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾. Rafał i Wojciech M. z M., synowie Piotra kasztelana słońskiego, i ich synowiec rodzony Jerzy M. na częściach w Rojewie, Rzuchowie i Lisowsie, tenutarjusz Kikoła królewskiego, syn Jana stolnika inowrocławskiego⁵⁾, używają w 1566 r. pieczęci własnej z herbem Nałęcz i literami S. M., należącej do Stanisława M. z M., Rojewa, Rzuchowa i Lissowa, brata rodzonego Jerzego⁶⁾.

Genealogiczne szczegóły o rodzinie M. podajemy w dopisku⁷⁾.

¹⁾ Uruski. ²⁾ Dzisiaj Moszczonne.

³⁾ Jan M. vel Kościelski (Metr. Kor. XXXVII, 70) na Kościele i Bartoniewiczach, tenutarjusz Złotników w pow. radziejowskim w ziemi brzeskiej, zmarł przed 1521 r. Z żony Brunety z Janowego młyna spłodził dwie córki: Agnieszkę M. vel Kościelską na części Kościoła i Bartoniewicz, tenutarjuskę Złotników, w 1521 r. już wdowę po Janie Choczeńskim herbu Ostoja, podkomorzym brzeskim i Elżbietę dziedziczkę części Kościoła, za Janem Słupskim († przed 1521 r.) z Słupi i Cieszkowów w pow. kcyńskim (Metr. Kor. XXXIII, 257; XXXVII, 70, 71). ⁴⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁵⁾ Kikoł królewski, będący w tenucie M. już w 1472 r. (Metr. Kor. XII, 69) został nadany temu Janowi i jego męskiemu potomstwu w 1540 r. iure feodali (ibid. LXI, 26). ⁶⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 418, 428, 437.

⁷⁾ Mikołaj z M. otrzymał w 1479 r. zezwolenie królewskie na wykupienie wsi Czołowego na Kujawach od Jana Stawieckiego (Metr. Kor. XIII, 25). Piotr M. kasztelan dobrzyński (1472) miał sumy na wsiach królewskich Złotnikach i Peceninie w pow. radziejowskim (Metr. Kor. XII, 69). Jan M. vel Kościelski († przed 1521 r.), zapewne syn kasztelana Piotra, dziedzic na Kościele i Bartoniewiczach w pow. radziejowskim, tenutarjusz Złotnik, z żony Brunety z Janowego młyna (1521) spłodził dwie córki: Agnieszkę M. v. Kościelską na części Kościoła i Bartoniewiczach, w 1521 r. już wdowę po Janie Choczeńskim podkomorzym brzeskim, i Elżbietę († przed 1521), dziedziczkę części Kościoła, żonę Jana Słupskiego († przed 1521 r.) na Słupi i Cieszkowach w powiecie keyńskim (Metr. Kor. XXXIII, 257 i XXXVII, 70, 71). Bliskim krewnym, może bratem Jana M. vel Kościelskiego był Piotr M. (1509-1530) na M. i Zaskoczcu w ziemi chełmińskiej, tenutarjusz Kikoła, Pecenina i Złotnik, kasztelan słoński (1521-30), ojciec Jana tenutarjusza Kikoła, Wojciecha, Stanisława, Jakóba i Rafała Moszczeńskich v. Moszczyńskich, po ojcu również tenutarjuszów Pecenina Złotnik (Metr. Kor. XXIV, 144; XXVI, 49; XXXIII, 257; XXXIV, 12; XXXVII, 138 i 146; XLIV, 151; XLVII, 49; Gr. bobr. I, 372-376). Najstarszy z synów Piotra Jan (1532-47, nie żyje 1567), w 1523 r. jeszcze imposesjonat i gołota, dziedzic części Moszczony i Chlebowa, dożywotni tenutarjusz Pecenina, Złotnik i Kikoła, nadanego mu następnie w 1540 r. wraz z męskim potomstwem iure feodali, był w 1543-7 r. stolnikiem inowrocławskim (Metr. Kor. XXXVII, 446; XLIV, 151; XLIX, 491; LXI, 26 i 28; LXVII, 298 i 300. Gr. bobr. I, 44, 50, 58, 60, 74, 167, 172, 176, 205, 206, 294, 295, 463, 464, 492, 493, 503, 538, 539, 568, 580, 698-700, 715, 716, 723, 724, 729, 783, 784, 813-815, 847, 849, 850, 879-881, 902, 903, 906, 907, 932-935, 965, 972-974, 1006-1009, 1023-1026, 1051, 1055-1057, 1060, 1061, 1073, 1074, 1101, 1105, 1106, 1120-1123, 1125-1128, 1136, 1170-1172, 1176-1179, 1294, 1326; II, 149, 251). Z żony Katarzyny N. (1546) dziedziczki części Rojewy (Gr. bobr. I, 1023-1026) spłodził dwóch synów Stanisława (1564-7) na częściach w M., Rojewie, Rzuchowie i Lissowie (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 149, 251, 284, 289) i Jerzego (1543-67) w latach 1564-7 dziedzica na częściach w Rojewie, Rzuchowie i Lissowie i tenutarjusza Kikoła królewskiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 9, 10, 909, 910; II, 149, 251, 284, 289). Metryka koronna z 1565 r. (l. c. XCIX, 251) wymienia jeszcze jako ówczesnego tenutarjusza Kikoła Piotra M. z Moszczony, stolnika inowrocławskiego, o którym zupełnie milczą inne źródła. Jakób (1529-68), drugi syn Piotra, kasztelana słońskiego, na Zajezierzu i części Moszczony v. Moszczonogo, żonaty z Anną (1532-47) córką Hieronima Gębarta z Kamienicy dziedziczką Kożuszkowa i Woli w pow. inowrocławskim, był w 1543-68 r. stolnikiem ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XLIV, 151; XLVII, 49. Gr. bobr. I, 84, 198, 199, 272, 273, 280, 281, 299, 326, 330, 354, 355, 399, 400, 483, 484, 722, 723, 783, 784, 861, 882, 896, 904, 989, 1007, 1008, 1056, 1057, 1116, 1139, 1140, 1154, 1157, 1158, 1166, 1167, 1174-1176, 1180, 1184, 1184, 1185, 1200-1205, 1221-1223, 1259, 1260, 1280, 1281, 1301-1303, 1335-1344, 1359-1362, 1383, 1384; II, 12, 245, 275, 276, 339. Wyk. pob.). Inni synowie Piotra, kasztelana słońskiego, Rafał (1529-68), ojciec Mikołaja M. (1567), Wojciech (1529-68) i Stanisław (1529-67) ojciec innego Wojciecha (1567), dziedziczyli na częściach w M. Z nich Rafała wymieniają Metryka koronna XLIV, 151; XLVII, 49; XC, 371 i akta grodzkie bobrowniekie I, 199, 263, 264, 783, 784, 1171, 1172, 1177-

1179, 1182, 1183; II, 79-81, 155, 341, 426, Mikołaja—akta grodzkie bobrownickie II, 79-81, Wojciecha syna Piotra — Metryka koronna XLIV, 151; XLVII, 49; XC, 371 i akta grodzkie bobrownickie I, 263, 264, 783, 784, 1023-1026, 1120, 1121, 1125-1128, 1182-1185; II, 335-377, Stanisława — Metryka koronna XLIV, 151; XLVII 49 i akta grodzkie bobrownickie I, 199, 263, 264, 783, 784, 1171, 1172; II, 66, a syna jego Wojciecha—akta grodzkie bobrownickie II, 66.

115. MURZYNOWSCY herbu Ogończyk¹⁾ z Murzynowa v. Murzynna pod Dobrzyniem (*par. rokička pow. dobrzyński*), ród zdawna w ziemi dobrzyńskiej osiadły, w XVI w. dość licznie rozrodzony i średnio zamożny.

Pochodzą z prastarego pnia Ogonów, do którego należeli w ziemi dobrzyńskiej Kościeleccy z Skąpego, Radzikowscy, Kuczborscy-Chodorascy, Działyńscy²⁾ i gałązki tego ostatniego rodu Wolscy, Żelscy i Sokołowscy.

Paweł, kasztelan łęczycki, Marcin podkomorzy łęczycki, Jakób i Piotr (późniejszy kasztelan dobrzyński, przodek Unieńskich, Kucińskich, Radzikowskich, Kościeleckich, Działyńskich i Kuczborskich). Ogonowie, czterej bracia, synowie Ogona, zasłużonego Ziemowitowi ks. dobrzyńskiemu, otrzymali w 1329 r. od Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego, prawo chelmińskie dla swych dóbr Lubina (*par. wolska pow. lipnoski*), Woli i Dąbrówki pod Kikołem oraz Murzynowa z przyległościami³⁾.

Od jednego z dwóch Janów M., którzy dziedzicząc w połowie XVI w. na Suszycach (*par. szpitalska pow. dobrzyński*), pisali się Suszyckimi, idą Suszycy⁴⁾.

Od drugiego z tych Janów—Jana M. vel Suszyckiego v. Ruzowskiego, dziedzica części Suszyc i Ruzowska, Rudzowska v. Różowska⁵⁾ (*par. ruska pow. lipnoski*), pochodzą Ruzowscy v. Rudzowscy, którzy nawet w czasach późniejszych (początek XVII w.) na pamiątkę swego pochodzenia pisali z Murzynowa⁶⁾.

Źródła z lat 1511-68 wymieniają 10 M.⁷⁾

¹⁾ Paprocki. ²⁾ O tem, że M. byli jedni z Działyńskimi, wspomina Niesiecki.

³⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 481. Płoc. grodz. wiecz. t. 10 f. 309, 310.

⁴⁾ Jan M. (1544-67) v. Suszycki (Gr. bobr. I, 92, 100, 248, 433, 434, 464, 572, 574, 695, 754, 852, 889, 905, 1036, 1042, 1075, 1090, 1104, 1105, 1371, 1376 Wyk. pob.) posiadał w 1544-7 r. części M. i Suszyc, a w 1564-5 r. całe Suszycę. Pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem z własnymi literami J. M. (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 220). Był zapewne ojcem Andrzeja, Wojciecha i Mateusza Suszyckich z Suszyc, cytowanych w aktach grodzkich bobrownickich z 1567-8 r. (t. II, 180, 371, Wyk. pob.). ⁵⁾ Dzisiaj Rudusk.

⁶⁾ Jan M. (1543-65), za Zygmunta Starego (1543-7) dziedzic części Suszyc

i Rudzowska v. Ruzowska, a za Zygmunta Augusta (1564-5) całego Ruzowska, pisał się Suszyckim z Rudzowska i Rudzowskim v. Ruzowskim (Gr. bohr. I, 1, 47, 48, 134, 193, 292, 354, 376, 390, 397, 398, 411, 412, 445-447, 461, 477-482, 582-584, 661). W wykazie poborowym 1564 r. figuruje jako Murzynowski na Rudzowsku, a w wykazie następnego 1565 r. — jako Ruzowski na Ruzowsku. Na kwicie poborowym z 1565 r., w którym pisarz poborcy nazywa go Rzusowskim z Ruzowska, wyciska pieczęć własną z herbem Ogończyk i literami J. S. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 631). Syn jego Stanisław Suszycki v. Rudzowski (1544-7) pobierał nauki zagranicą (Gr. bohr. I, 477, 482, 582-584, 813).

⁷⁾ Dobiesława M. ziemianina dobrzyńskiego, wymienia Metryka koronna z 1511 r. (XXXI, 47). Mateusz (1545) i Paweł M. (1544-7), żonaty z Jadwigą N., dziedziczyli na M. za Zygmunta Starego, a syn tego ostatniego Walenty, Paweł i Sebastjan, synowie wyżej wymienionego Mateusza, oraz Stanisław i Andrzej — za Zygmunta Augusta (1564-8). Z nich Walenty (1544-68) w 1564-5 r. posiadał również część w Krostkowie (Płoc. grodz. wiecz. t. 10 f. 309, 310. Wyk. pob. Gr. bohr. I, 245, 246, 738, 1041, 1042, 1131, 1375; II, 3, 249, 284, 319, 342). Jan M. (1544-67) vel Suszycki (p. w.) posiadał Suszyce, a inny Jan M. vel Rudzowski (1543-65) — Rudzowsk (p. w.).

116. MYŚLIBORSCY herbu Dołęga¹⁾ z Myśliborzyc pod Dobrzymiem (*par. rokicka pow. dobrzyński*) założonych oczywiście przez jakiegoś Myślibora, zamożny ród senatorski²⁾.

Pieczęć z 1565 r. Stanisława M. na M., Radomicach, części Brodzynia i Radotek, cześnika ziemi dobrzyńskiej (1567) jest zupełnie zniszczona³⁾.

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Andrzej z M. żonaty z Katarzyną, dziedziczką Pakości, córka Szymona Pakoskiego, chorąży ziemi dobrzyńskiej (1475) a w latach 1480-90 kasztelan rypiński (Metr. Kor. XII, 210, Boh. ziem. oblig. f. 18, 19, 22, 23) był zapewne ojcem Piotra M. i Heleny (1501), żony Stanisława Gorazdowskiego v. Ciświckiego, tenutarjusza wsi królewskiej Grabowa w pow. pyzdrowskim (Metr. Kor. XVII, 244)). Piotr M. (1513-47) na części Bądzyna v. Będzina w pow. dobrzyńskim, mianowany przed 1520 r. cześnikiem dobrzyńskim, w 1528 r. poborca ziemi dobrzyńskiej, pomiędzy 1535-44 r. został kasztelanem słońskim, którym był jeszcze w 1547 r. (Metr. Kor. XXV, 304; XXXIV, 291; XXXIX, 733; XLIV, 55; LI, 75; XLIV, 578; LI, 75; LXXIV a, 218. Gr. bohr. 24, 25, 93-95, 139, 140, 148, 159, 206, 213, 214, 244, 294, 343, 406-409, 437, 473, 514, 902, 904, 917, 1171, 1172, 1176, 1191, 1292, 1301, 1303). Stanisław M. (1564-7) na M. Radomicach, części Brodzynia i Radotek był od 1564 r. cześnikiem ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XCIX, 99. Wyk. pob. Gr. bohr. II, 92). Innych M. źródła nie wymieniają. ³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 56 Nr. 9.

117. MYŚŁAKOWSCY v. MYŚŁAKOWSCY z Myślakowa v. Myślakowa pod Sierpcem — Wielkiego lub Starego — i Myślakowa Małego v. Borowego v. Myślakowa-Puszczy v. Myślakówka (*par. ligowska pow. lipno*).

Za Jagielly na M. siedzieli Sokółowie, jedni z Zrzelskimi z sąsiednich Żródeł (par. ligowska). Z tego rodu Świętosław z M. uczestniczy w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. O istnieniu Sokółów w ziemi dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów nie mamy zgola żadnych wiadomości. Widocznie ród ten wówczas już nie dziedziczył na M.

W 1531-68 r. na Myslakowie i Myslakówku siedzi kilkunastu M. drobnej szlachty wieloherbowej z przydomkami *Maślanka*, *Mięsīt*, *Stary*, *Świeszek*, *Żydek* i bez przydomków.

Większość tych M. niezaprzeczenie należała do znanych heraldykom M. herbu Ogończyk²⁾.

Galęzią M. Ogończyków według Paprockiego byli Świescy, których nazwisko pochodzi od przezwiska Świeszek, będącego zdrobniałym imieniem Świętosław. Prawdopodobnie synem tego Świętosława, nieznanego nam przodka Świeńskich, był Wojciech M. Świeszek (1564-8), szlachcic cząstkowy w M.³⁾.

Niewiele wskazówek co do herbów M. dostarczają nam pieczęcie dziedziców Myslakówka z 1565 r. bez liter, a więc niewiadomo czy własne, czy też pożyczone od krewnych lub sąsiadów—współklejnotników albo pieczętujących się innemi herbami. Ów Wojciech M. Świeszek, dziedzic części w M., zwanej Wilkowja, którego idąc za Paprockim należy uważać za Ogończyka, pieczętuje się *Lubiczem*, zapewne pożyczonym od sąsiada⁴⁾. Mikołaj M. Żydek pieczętuje się *Dolęgą*⁵⁾. Uszkodzona pieczęć Jakóba M., syna Stanisława M. z M. Starego, wyobraża raczej *Lubicza*, niż *Dolęgę*⁶⁾. Wreszcie pieczęć Stanisława M. Włodka, t. j. syna Włodzisława, jest zupełnie zniszczona⁷⁾.

¹⁾ Rzyszez. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

²⁾ Paprocki, Niesiecki.

³⁾ Wyk. pob. Gr. bohr. II, 107, 368, 369.

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 575. ⁵⁾ Ibid. Nr. 578.

⁶⁾ Ibid. Nr. 577. ⁷⁾ Ibid. Nr. 587.

N.

118. NADROSCY v. NADROWSCY z Nadroża¹⁾ w par. żalskiej pow. rypińskim, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

Za Jagielly na N. siedzieli Belinowie, z których Marcin

¹⁾ W źródłach Nadroż, Nadroże, Nadrosz.

uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską²⁾.

Ponieważ niektóre rodziny dobrzyńskie za ostatnich Jagiellonów pieczętowały się Beliną (np. Zdanowscy ze Zdanów), należy przypuszczać, że wśród 7 N. dziedziczących w 1537-68 r. na N.³⁾, prócz znanych Niesieckiemu N. herbu Nabram, byli również Belinowie, dawni Nadroża dziedzice.

²⁾ Ryszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Jan N. (1537-54), dziedzic części w N. i Dylewie, żonaty z Barbarą Starorypińską (1537-67), tenutarjuską połowy wójtostwa m. Rypina, miał syna Wojciecha (1564-7), dziedziczącego w N., Starorypinie i Dylewie. Oprócz tych N. źródła z lat 1540-44 wymieniają Piotra, Grzegorza i Mateusza z N., a źródła z lat 1564-7 Mateusza i Andrzeja z N., oraz Łukasza N. (Metr. Kor. LIV, 263; LXXXVI, 180. Gr. bobr. I, 18, 248, 963, 1370; II, 152, 153, 283, 287, 288, 291, Wyk. pob.).

119. NAGÓRZYŃSCY v. NAGÓRSCY herbu niewiadomego z Nagórzyna v. Nagórzynka v. Nagórek pod Lipnem (*par. karnkowska pow. lipnoski*). Używają przydomku Czech¹⁾.

Prócz tych N., dawnych Nagórzyna dziedziców²⁾, piszą się Nagórskimi niektórzy Rzucho w s c y (herbu Lubicz³⁾ z sąsiedniego Rzuchowa (*par. wierzbicka pow. lipnoski*), dziedziczący w połowie XVI w. na N.³⁾. Ci Nagórzyńscy-Rzuchowscy posiadają przydomek Brzdyk v. Bzdyk v. Bzdykowicz.

Obiedwie rodziny N. należą do drobnej szlachty.

¹⁾ Przydomki Czech i Czechowicz: Grodzieńskich, Widlińskich, Chlebowskich i Nagórskich wskazują na wyznawanie przez niektórych członków tych rodzin herezji braci czeskich lub pochodzenie od przodków-husytów. (Monum. med. aevi XVIII t. II cz. I).

²⁾ Jan N. Czech (1564 † 1565) z żony Katarzyny Dobrskiej (1546-7) z Dobrego herbu Świnka spłodził syna Bartłomieja (1565-8), szlachcica zagrodowego w N., żonatego z Małgorzatą (1568), córką Jana Bęklewskiego Droзда, dziedziczącego w Kolankowie (Gr. bobr. I, 967, 989, 996, 1019, 1054, 1055, 1097, 1171, 1172, 1285; II, 291, 364, 382-384, 398, 420, 421. Wyk. pob.).

³⁾ Mateusz Rzuchowski z N. († przed 1544 r.) spłodził synów: Pawła (1544) i Adama (1544) Rzuchowskich i Piotra (1544-67) Nagórzyńskiego v. Nagórskiego Bzdyka v. Brzdyka v. Brzdykowicza, dziedziców części w N. (Gr. bobr. I, 418, 419, 824, 989, 1171, 1172, 1285; II, 49, 50 Wyk. pob.).

120. NAŁĘCZE herbu Nałęcz¹⁾, zamożny ród szlachecki. Wyszli z Osiecka Małego v. Osieczka (*par. łążyńska pow.*

¹⁾ Paprocki.

lipnoski)²⁾, zwanego również Osiekiem Nałęczów³⁾, Osieczkiem Nałęczów⁴⁾, a w XVII w. Osiekiem nad Wisłą⁵⁾.

Od Pawła Nałęcza (1543-7), dziedzica części w Osieczku, Łążynie, Zembowie, Kawieczynie, Wapielsku, Steklunku i Dąbrówce, który pisał się Nałęczem z Łążyna, Łążyńskim Nałęczem i Łążyńskim⁶⁾, idą Łążyńscy herbu Nałęcz⁷⁾.

Źródła z lat 1543-68 wymieniają 7 N.⁸⁾.

²⁾ Jan Nałęcz z Osieka był w 1441 r. burgrabią dobrzyńskim (Rzyszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. II Nr. 391). Czy Jarand na Osieku, w 1329-30 r. podkomorzy ziemi dobrzyńskiej (ibid. Nr. 482 Płoc. grodz. wiecz. 1545 r. t. 10 f. 309, 310) należał do rodu Nałęczów, czy też do rodu Pomianów, w którym imię Jarand było ulubionem, powiedzieć nie umiem.

³⁾ Wyk. pob. 1538, 1539, 1540, 1541 r.

⁴⁾ Wyk. pob. 1573 r. ⁵⁾ Wyk. pob. 1663 r. (Arch. Kom. Sk. t. 150).

⁶⁾ Gr. hobr. I, 136, 163, 200-205, 242, 246, 247, 268, 499, 568, 711, 746, 749, 750, 805, 806, 931, 955, 1050, 1081, 1082, 1188, 1200, 1253, 1264, 1266, 1267, 1288-1290, 1294, 1295, 1304, 1305, 1357-1359, 1364, 1372, 1374, 1377, 1381, 1382.

⁷⁾ Ten Paweł z żony Konstancji N., w 1567 r. już wdowy, spłodził córkę Annę Radzińską (Gr. hobr. II, 198-200, 202-204) i synów Marcina (1564-8), Wojciecha (1564-8) i Stanisława, którzy też pisali się z Łążyna. Z nich Stanisław Nałęcz z Łążyna v. Łążyński Nałęcz, zmarły przed 1567 r. (Gr. hobr. II, 163-165, 199, 200, 279) miał syna Mateusza (1567), współdziedzica Osieczka i Łążyna (Gr. hobr. I. c.). Bracia Stanisława Marcin i Wojciech Nałęcze z Łążyna v. Łążyńscy (Gr. hobr. II, 68, 163-165, 170, 171, 199-203, 205, 279, 297, 321-324, 340, 381, 427) posiadali w 1564-8 r. obydwaj części w Osieczku, Łążynie, Steklunku, Kawieczynie i Zembowie, a prócz tego Wojciech sam jeden — części w Dąbrówce pod Kikolem (Gr. hobr. I. c. Wyk. pob.).

⁸⁾ Oprócz Pawła N. v. Łążyńskiego z trzema synami Stanisławem, Marcinem i Wojciechem i wnukiem Mateuszem (p. w.) w źródłach figurują Jan N. (1543) na części w Łążynie (Gr. hobr. I, 136) i Mikołaj N. (1543-67) na częściach w Osieczku, Łążynie, Osieku Wielkim pod Brodnica i Wapielsku (Gr. hobr. I, 163, 200, 204, 205, 819, 820; II, 119, 279. Wyk. pob.).

121. NASIEGNIIEWSKY v. NASIEGNIIEWSKY herbu Jastrzębiec¹⁾ z Nasiegniewa v. Nasiegniewa (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*)²⁾, założonego przez jakiegoś Nasiegniewa, zamożny ród szlachecki, piastujący urzędy ziemskie.

Źródła z lat 1504-65 wymieniają tylko dwóch N.³⁾.

¹⁾ Niesiecki. Według Uruskiego N. wraz Żołoszyńskimi idą od Chelmickich Jastrzębców z Chelmicy Wielkiej w pow. dobrzyńskim, od których mają też pochodzić Lutomirscy z Lutomierska w pow. szadkowskim.

²⁾ W źródłach również Nasiagniewscy, Nasiagniewscy, Nasigniewscy z Nassiagniewa.

³⁾ Jan N. (1504-23) na N. i części Mokowa był w latach 1519-23 łowczym dobrzyńskim (Metr. Kor. XX, 273; XXXIII, 534; XXXVII, 446. Bobr. ekstr. i tar. t. I). Zapewne synem jego był Maciej N. (1543 + 1565) na N., Rachcinie i częściach Mokowa, Dyblina, Węgierska i Ruskowa w pow. rypińskim, żonaty z Zofją Witoską (1567-8), córką Mateusza i Jadwigi Wielickiej, po ojcu dziedziczą części w Witoszynie, Krowieczynku i Riecznie, a po matce w Wielkiem Starem i Nowem. Jedna córka Macieja N. wyszła za mąż za Filipa Zbożego Zakrzewskiego (1567-8) herbu Ogończyk, pochodzącego z pow. brzeskiego, dziedzica części w Płonczynku i w Kisielewie w ziemi dobrzyńskiej (Gr. hobr. I, 18, 133, 134, 175, 176, 221, 243, 244, 248, 291, 354, 355, 376, 494, 495, 521-524, 527, 573, 758, 1054-1056; II, 36, 67, 73, 74, 235, 317, 414. Wyk. pob. Arch. Kom. Sk. t. I, 59 Nr. 618), a druga Jadwiga (żyje w 1581 r.) za Walentego Orłowskiego syna Mikołaja z Oleszna (Płoc. grodz. wiecz. XX, 172, 172). Ta Jadwiga była dziedziczą części Chalina. O męskim potomstwie Macieja nie wiemy — widocznie go nie miał.

Por. Roskowsy z Roskowa w pow. rypińskim.

122. NOWOWIESCY v. NOWOWIEJSCY z Nowejwsi (*par. chojeńska pow. rypińska*). Za Jagielly na N. siedzieli Lubowie, z których Mieczysław uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. Wśród kilkunastu N. drobnej szlachty cząstkowej i zagrodowej, dziedziczącej w 1531-68 r. na N.²⁾, byli zapewne prócz Lubów, N. i n y c h h e r b ó w.

Stanisław Brzeski v. Nowowiejski (1531-4...), herbu niewiadomego, szlachcic zagrodowy z Brzeszczki (*par. rogowska pow. rypińska*) i Nowejwsi, należy właściwie do rodu Brzeskich³⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Prawdopodobnie do N. Lubów należał i Piotr z Nowejwsi, który otrzymał w 1498 r. nadania części pewnych wsi w ziemi dobrzyńskiej, skonfiskowanych ziemianom za niesta-
wiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198).

²⁾ Piotr N. wraz z bratem Mikołajem w latach 1543-6 dziedzicze części w N., Wapielsku i Pręczkowach, sprzedają w 1543 r. dwie włóki w Wapielsku Marcinowi Żółtowskiemu v. Wapielskiemu i wypłacają Sobiesierskiemu v. Sobiesierniewskiemu z Sobiesierniewa sumę, przypadającą jego żonie Annie Biłińskiej w spadku po zmarłej jej babce macierzystej Katarzynie z N., zabezpieczoną na części, należącej do zmarłej w Wapielsku i Pręczkowach. Tego samego Mikołaja N. pozywa w 1544 r. Barbara Dobrska o wypędzenie jej z części N., stanowiącej jej wiano. W 1543-6 r., prócz Piotra i Mikołaja na N. siedzą: Jakób syn Pawła († przed 1546 r.), wraz z siostrami Anną, Dorotą i Małgorzatą, szlachta zagrodowa. W 1546-7 r. na N. dziedziczą Wawrzyniec, Marcin, Adam, Jan i Stanisław N., szlachta cząstkowa. Z nich Stanisławowi, żonatemu z Anną Pinińską, teść jego Grzegorz Piniński podarował w 1567 r. część w Radzynku (Gr. hobr. I, 237-239, 389, 400, 436, 613, 614, 636, 982; II, 15, 120-123, 194, 291, 292, 306, 307, 315, 327, 335, 338, 342, 367, 369, 370, 416, 417, 419. Wyk. pob.).

³⁾ Por. Brzescy.

O.

123. OKOŃSCY v. OKUŃSCY herbu Nałęcz z Okonina v. Okunina (*par. ruska pow. rypiński*), szlachta częstkowa i zagrodowa, nielicznie rozrodzona. Dziedziczyli na O. już za Jagielly. Wygląd herbu Nałęcz Stanisława z Okunina (1425) szczegółowo opisuje średniowieczna zapiska¹⁾. Jan O. (1543-68) za Zygmunta Starego (1543-7) dziedzic części w O., Wojnowie i Ugoszczu, a za Zygmunta Augusta (1564-8) tylko w O., używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Nałęcz i literami J. K., widocznie pożyczonej od współklejnotnika²⁾.

Stanisław Babeczki Okuń (1539), szlachcic zagrodowy z Babcza Rzałego (*par. sierpska pow. rypiński*), oraz dwaj Zdanowscy ze Zdanów (*par. świdziebieńska pow. rypiński*), mianowicie Stanisław Okuń v. Okuniewicz (1535-46) i Wawrzyniec Okuń (1564-5)³⁾, ubodzy ziemianie, należą zapewne do O. Nałęczów.

Źródła z lat 1543-68 wymieniają 5 O.⁴⁾.

1) Helcel Star. pr. pol. pomn. Nr. 1602. 2) Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 775.

3) Wyk. pob. Gr. bobr. I, 890, 1033.

4) Andrzej, Stanisław, Jan, Franciszek i Wojciech O., synowie Jakóba, siedzą w 1543-7 r. na częściach w O. Trzej ostatni w tym samym czasie posiadają również części w Wojnowie i Ugoszczu (Gr. bobr. I, 23-25, 93-95, 188, 214, 222, 260, 261, 382-384, 390, 433, 434, 464, 537, 688, 695, 713, 722, 723, 786, 787, 925-928, 953, 1169, 1170, 1179, 1210, 1247, 1264, 1355). Ciż sami Andrzej, Jan i Wojciech dziedziczyli w 1564-8 r. na częściach w O. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 63, 82, 87, 182, 338, 435).

124. OLESIŃSCY v. OLESZYŃSCY herbu Lubiech¹⁾ z Oleszna v. Oleśna (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*), gałąź wybitnego pnia Lubów, zdawna osiadłego w pow. dobrzyńskim na Olesznie, Tupadlach (*par. mokowska*), Wielkiem parafjalnem i Orłowie (*par. wielicka*), z których wyszli prócz O., Orłowscy i Wieliccy.

Przodek ich Boruta z Olesna v. z Tupadeł z rodu Lubów świadczył w 1417 r. przy akcji w Dobrzyniu, w którym Henryk z Radomina wianuje swoją żonę Dorotę z Wilczyna²⁾. Brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski³⁾. W 1441 r. był podkoniuszym dobrzyńskim⁴⁾.

Mikołaj Orłowski (1543 ÷ 1566) v. Oleszyński⁵⁾, miecznik zie-

1) U Kuropatnickiego bez herbu. 2) Bobr. ziem. oblig. f. 18.

3) Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. 4) *ibid.* Nr. 391.

5) Gr. bobr. I, 918, 958.

mi dobrzyńskiej, za Zygmunta Starego dziedziczył na częściach w Olesznie, Orłowie, Śpiegowie, Wielkim Starem, Wielkim Nowem i Tupadłach⁶⁾, a za Zygmunta Augusta w O., Orłowie i Tupadłach⁷⁾. Syn miecznika Walenty Orłowski (żyje w 1581 r.) żonaty z Jadwigą Nasiegniewską, córką Macieja dziedziczką części Chalina posiada w 1567-8 r. część O.⁸⁾, a córka miecznika Helena z Oleszna Oleszyńska v. Olesińska, żona Stanisława Dobrskiego z Nagórek w ziemi plockiej, staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim⁹⁾.

⁶⁾ *ibid.* I, 34, 35, 159, 160, 714-716, 958, 959, 1359, 1360. *Metr. Kor.* LXXIVa, 249.

⁷⁾ *Wyk. pob.* 1564-5 r.

⁸⁾ *Gr. bobr.* II, 115, 116, 334, 384. *Płoc. grodz. wiecz.* XX, 171, 172.

⁹⁾ *Gr. bobr.* II, 110 i 111.

125. ORŁOWSCY herbu Lubicz¹⁾ z Orłowa (*par. wielicka pow. dobrzyński*) zamożna i wybitna rodzina szlachecka²⁾. Należą do gałęzi Lubów zdawna osiadłej w pow. dobrzyńskim na Olesznie (*par. zadusznicka*), Tupadłach (*par. mokowska*), Wielkiem parafjalnem i O., z której wyszli, prócz O. Olesińscy i Wieliccy. Przodek ich Boruta z Olesna v. z Tupadeł z rodu Lubów był obecny w 1417 r. jako świadek przy akcie w Dobrzyniu, w którym Henryk z Radomina wianuje swoją żonę Dorotę z Wilczyna³⁾. W 1434 r. uczestniczył w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾. W 1441 r. był podkoniuszym dobrzyńskim⁵⁾.

Mikołaj z Orłowa herbu Lubicz, podsędek ziemi dobrzyńskiej, świadczył 18 maja 1503 r. na rokach grodzkich w Bobrownikach w sprawie oczyszczenia szlactwa Kacpra Hermana herbu Junosza z Rychnowa w ziemi chełmińskiej, jako krewny babki ojczystej Kacpra—Małgorzaty z Rzechowa z rodu Lubów⁶⁾. Piastując urząd sędziego ziemi dobrzyńskiej zmarł około 1511 r.⁷⁾.

Jan O. na Lubinku, pisarz ziemi dobrzyńskiej i Jakób O. na częściach O., Kikoła szlacheckiego i Grodzenia, dwaj bracia ro-

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Paprocki (*Her. ryc. pol. wyd. Turowskiego str.* 179) myli się twierdząc, że w ziemi dobrzyńskiej w XVI w., prócz O. Lubów kwitnęli O. herbu Jastrzębiec. Błąd ten powtarza za Paprockim Niesiecki. Gniazdem O. Jastrzębców było Orłowo w Prusach Zachodnich.

³⁾ *Bobr. ziem. oblig.* f. 18.

⁴⁾ *Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr.* 578. ⁵⁾ *ibid.* Nr. 391.

⁶⁾ *Metr. Kor.* XX, 118. *Gr. bobr.* I, 816. ⁷⁾ *Metr. Kor.* XXVI, 44.

dzeni, synowie Walentego pisarza (?) ziemi dobrzyńskiej, pieczętują się w 1565 r. Lubiczem z własnymi literami J. O.⁹⁾.

Mikołaj Orłowski z Oleszna v. Olesiński¹⁰⁾ (1543 + 1566), miecznik ziemi dobrzyńskiej, za Zygmunta Starego dziedziczył za częściami w O., Olesznie, Śpiegowie, Wielkim Starem, Wielkim Nowem i Tupadłach¹¹⁾, a za Zygmunta Augusta w O., Olesznie i Tupadłach¹²⁾. Syn miecznika Walenty Orłowski (żyje 1581 r.) żonaty z Jadwigą Nasiegniewską, córką Macieja (1581) dziedziczką części Chalina posiada w 1567-8 r. część Oleszna¹³⁾, a córka miecznika Helena z Oleszna Oleszyńska v. Olesińska, żona Stanisława Dobrskiego z Nagórek w ziemi plockiej, staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim¹⁴⁾.

Resztę szczegółów genealogicznych o tej rodzinie podajemy w dopisku¹⁵⁾.

⁸⁾ Zdaje się, że podpiszek grodzki bobrownicki pomylił się, (Gr. bobr. II, 192) co do godności nieżyjącego wówczas (1567 r.) Walentego. Za czasów Zygmunta Starego znamy tylko Walentego O. podsędką, a następnie sędziego ziemi dobrzyńskiej.

⁹⁾ Arch. Kom. Sk t. 58 Nr. Nr. 715 i 851.

¹⁰⁾ Gr. bobr. I, 918 i 958.

¹¹⁾ Gr. bobr. I, 34, 35, 159, 160, 714-716, 958, 959, 1359, 1360. Metr. Kor. LXXIVa, 219.

¹²⁾ Wyk. pob. 1564-5 r.

¹³⁾ Gr. bobr. II, 115, 116, 334, 384. Ploc. grodz. wiecz. XX, 171, 172.

¹⁴⁾ Gr. bobr. II, 110, 111.

¹⁵⁾ Walenty O. (1531-49) na części O., Kikola szlacheckiego, Lubina i Jarzechowa, był podsędkiem (od 1531), a następnie (1543-9) sędzią ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XLV, 755; L, 39; LI, 82; LVII, 185; LXVII, 298 i 300; LXXI, 3. Gr. bobr. I, 95, 128, 173, 194, 198, 199, 205, 364, 436, 437, 483, 580, 604, 680-686, 861, 881-883, 902, 904, 1174-1176, 1203-1205, 1272, 1301-1303, 1335-1344, 1369, 1370, 1377, 1384. Bobr. ziem. oblig. f. 15). Zapewne synami tego Walentego byli Jan O. (1564-8) na Lubinku, pisarz ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. II, 2, 115, 116, 126, 135-149, 175, 188, 189, 192, 229, 236-238, 338, 355, 448, 449. Wyk. pob.) i Jakób O. (1564-9) na częściach O., Kikola i Grodzenia, od 1566 r. tenantariusz Łąkiego (Gr. bobr. II, 115, 116, 135, 149, 448. Wyk. pob. Metr. Kor. XCIX, 406, 470; CVII, 319). Maciej O. (1539 + 1566), stryj rodzony Jana i Jakóba, żonaty z Ewą Kuczborską (1539-52), córką Pawła, tenantariusza Łąkiego i dwóch pustkowi w pow. rypińskim, na części O., Zadzuszników, Wielkiego Starego v. Kościelnego i Wielkiego Nowego, tenantariusz Łąkiego (1539), którego połowę nabył od żony, a drugą połowę od dzieci Aleksego Kuczborskiego, (Metr. Kor. LIX, 24; LXXX, 174, 470. CVII, 319. Wyk. pob. Gr. bobr. II 115, 116, 135, 144-146, 236-238, 448), spłodził dziewięcioro dzieci (1567-8): Mikołaja, Katarzynę zamężną za Stanisławem Swarackim, Dorotę I-o v. za Łukaszem Witkowskim II-o v. za Stanisławem Białyszewskim z Białyszewa w pow. sierpskim, Łucję za Wojciechem Grocho-

walskim, Elżbietę, Barbarę, Agnieszkę, Ewę i Annę (Gr. bohr. I. c.). Tenutę Łąkiego przed śmiercią odstąpił synowcowi Jakóbowi (Metr. Kor. XCIX, 470; CVII, 319). N. dziedziczka części w Oleśnie i Tupadłach, a więc zapewne Orłowska była za Andrzejem Sumińskim († przed 1543 r.) współwłaścicielem Sumina, Nowogrodu Sumińskich, Włocza, Witoważa i młyna Mieni (patrz Sumińscy). W 1598 r. na O. siedzą Walenty, pisarz ziemi dobrzyńskiej, Mikołaj prawdopodobnie syn Mateusza (o. w.) i Paweł O. (Ekstr. i tar. t. I).

126. OSIECCY herbu własnego z parafjalnej wsi Osieka v. Osieka Wielkiego v. Osieka Starego w pow. rypińskim, gałąź śląskiego rodu Leblów, sprowadzona do ziemi dobrzyńskiej przez Władysława Opolczyka, lennego jej pana, w końcu XIV w.¹⁾ Herb ich wyobrażał murzyna do pasa bez rąk, t. j. odmiannę herbu Mora²⁾. Konrak z O., chorąży mniejszy dobrzyński³⁾ i Magnus z O., obydwaj z rodu Leblów, brali udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾. Ród ten prawdopodobnie wygasł na Mikołaju Magnusie z O. Wielkiego, zmarłym bezpotomnie w końcu XV w. czy też na początku XVI w.⁵⁾. Wdowa po tym Mikołaju Barbara z Ostrowitego († przed 1509 r.) herbu Ogończyk, wyszła powtórnie za Mateusza Widlińskiego herbu Junosza z Widlna (par. krostowska pow. lipnoski) i Grodzienia (par. grodzieńska pow. lipnoski) v. Grodzieńskich⁶⁾. Jeden z synów Mateusza i Barbary Widlińskich v. Grodzieńskich Jan Widliński Czech z Grodzienia v. Grodzieńskich (1509 † około 1544) w niektórych zapiskach sądowych figuruje, jako Osiecki⁷⁾.

Zdaje się, że niektórzy Dolscy herbu Gryzima odmienną z parafjalnej wsi Dolska w pow. rypińskim, jedni z Sokołowskimi z Sokołowa (par. dolska), dziedziczac w połowie XVI w. na O., również pisali się Osieckimi⁸⁾.

¹⁾ Semkowicz, Uwagi metodyczno-krytyczne nad pochodzeniem i rozsie-dleniem rycerstwa polskiego wieków średnich. Miesięcznik heraldyczny 1912 r. str. 47.

Według zdania bar. Reyskiego, wyrażonego w łaskawie nadesłanym mi liście, był to ród z Łębna (von Leben) mający coś wspólnego z Wczelami. Boniecki zna Leblów (von Loebell), ród śląski, herbu własnego, osiedlony w Inflantach.

²⁾ Notaty heraldyczno-sfragistyczne Zamoyskiego Nr. 458. ³⁾ I. c.

⁴⁾ Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II. Nr. 578. ⁵⁾ Gr. bohr. I, 367.

⁶⁾ Ibid I, 366-371. ⁷⁾ I. c.

⁸⁾ W 1564-7 r. siedzą na Osieku Wielkim Jakób, Jan i Stanisław Dolscy, Mikołaj Nałęcz i Anna Osiecka t. j. zapewne Dolska z O., żona Jana Staro-rypińskiego (Wyk. pob. Gr. bohr. II 119, 232, 279. Grodz. i ziem. warsz. 82 f. 232, 233. Boh. gr. wyr. i reg. iud. 1589-1784. Boh. ziem. oblig. f. 11 i 12).

127. OSIECCY herbu niewiadomego z Osieka pod Ligowem¹⁾ (*par. ligowska pow. lipnoski*), drobna szlachta prze-
ważnie zagrodowa, mało rozrodzona.

O. przydomku *Pięta v. Piętka*, jak się zdaje, byli jedni z Trzeciń-
skimi Piętami v. Piętkami v. Pięcicami (herbu ?)
z Trzcianki Wielkiej v. Starej i Trzcianki Małej (*par. bądkowska*
pow. dobrzyński)²⁾.

Pieczęć 1565 r. Jana O. Mieczka³⁾ jest zupełnie zniszczona.

Źródła z lat 1531-65 wymieniają 6 O.⁴⁾

Inni Osieccy patrz Poczet przybyszów.

¹⁾ Ossiek circa Ligowo.

²⁾ Mikołaj Pięta v. Piętka z O. (Wyk. pob. 1531-4 r. Gr. bohr. 1543-7 r. I 89, 841, 1053) był prawdopodobnie identyczną osobistością z Mikołajem Piętą v. Piętką z Trzcianki Starej (Wyk. pob. 1531). Jakiego herbu byli ci Trzecińscy Piętowie również nie wiemy, gdyż na obydwu Trzciankach w XVI w. siedzi szlachta wieloherbowa. Przydomku Pięta v. Pięcic, prócz O. i Trzecińskich, używają Babeccy herbu Cholewa z Babczą rzałego i jedni z Babeckimi Paproczy z Paprotek-Kłobuków (*par. sierpska pow. rypiński*). Czy ci Babeccy i Paproczy Piętowie mieli coś wspólnego z O. i Trzecińskimi Piętami, powiedzieć nie jesteśmy w stanie.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 315.

⁴⁾ Grzegorz O. Mieczk (1538-46) z braćmi (może cioteczniemi?) Mikołajem O. Piętą v. Piętką (1531-47), Janem O. Piętką (1541) i Andrzejem O. (1531-4...) dziedziczyli na zagrodach w O. Tomasz O. i Jan O. Mieczk, zapewne syn Grzegorza Mieczka, siedzą w 1564-5 na zagrodach w O. (Wyk. pob. Gr. bohr. I 89, 787, 841, 1053).

128. OŚNIAŁOWSCY v. OŚMIAŁOWSCY herbu Nałęcz i herbu Trąby z Ośniałowa v. Ośmiałowa pod Lipnem (*par. i pow. lipnoski*), nadanego 28 stycznia 1316 r. wraz z Radomicami przez Anastazję ks. łeczycką i dobrzyńską na prawie niemieckiem komesowi Albrechtowi z Klecka¹⁾. Źródła z lat 1535-68 wymieniają 11 O., drobnej szlachty, z których większość należy do O. herbu Trąby, przybyszów dość świeżej daty²⁾.

¹⁾ Metr. Kor. XXI, 318. Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 475. Radomice następnie znów zostały nadane przez Kazimierza ks. szczecińskiego i dobrzyńskiego Jakuszowi Szlachcie, który wkrótce po tem nadaniu około 1378 r., jak o tem świadczy dyplomata Małgorzaty ks. dobrzyńskiej z d. 29. czerwca 1378 r. sprzedał tę wieś Andrzejowi, sędziemu dobrzyńskiemu (Rzyszcz. i Muczk. kod. dypl. t. II Nr. 529. Metr. Kor. XXI, 318). Z biegiem czasu wieś ta musiała być skonfiskowana jej dziedzicom za jakieś przewinienia, skoro na początku XVI w. była już wsią królewską, tenuty Smólskich (do 1503 r.), a następnie Andrzeja Kijaszkowskiego, kasztelana słońskiego (Metr. Kor. 1503 r. XX, 137) i Piotra Lutomińskiego, podkomorzego sieradzkiego (Metr. Kor. 1513 r. XXVIII, 74).

Jakób O. (1565-8)³⁾ używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Nałęcz i literami M. O.⁴⁾, zapewne należącej do Mikołaja O., który w 1541 r. posiadał części w O.⁵⁾.

Bartosz O. (1535-65), ojciec Mateusza, brat rodzony Jana, Stefana, Macieja i Małgorzaty Lutomirskiej z Lipna, a stryj rodzony Stanisława (syna Macieja)⁶⁾, pieczętuje się w 1565 r. pieczęcią własną dość lichą robotą z herbem Trąby i literami M. P. (Manu Propria) oraz trzecią literą O. poniżej tych dwóch liter⁷⁾.

O., dom znaczny w ziemi dobrzyńskiej w drugiej połowie XVII i w XVIII w., byli herbu Trąby⁸⁾.

Szczegóły o tej rodzinie podajemy w dopisku⁹⁾.

²⁾ Ród Trąbów w pierwszej połowie XIV w. nie osiedlił się jeszcze w ziemi dobrzyńskiej (Por. Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578).

³⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. II 341, 342. ⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 540.

⁵⁾ Wyk. pob.

⁶⁾ Wyk. pob. Gr. bobr.; I, 97, 98, 329, 331, 402, 404, 405, 667, 671, 1366, 1367, 1383; II, 338, 410, 411.

⁷⁾ Arch. kom. Sk. t. 57 Nr. 833.

⁸⁾ Seweryn O. (1752), pisarz grodzki bobrownicki (Dissoluta dobrzyńskie bez dat) i Jan O. (1789), starosta bobrownicki ziemi dobrzyńskiej (Bobr. ekstr. i tar. t. 2).

⁹⁾ Bartosz (1535-65), pieczętujący się Nałęczem (p. w.) z żoną Felicją, Jan (1535-43) i Stefan O. (1535-43) trzej bracia rodzeni, z wdową po rodzonym bracie Macieju (1539-40) i synem tegoż Stanisławem (1538-48) posiadali części w O. Rodzona siostra Bartosza, Jana i Stefana Małgorzata, żona Jana Lutomirskiego z Lipna, kwituje ich w 1543 r. z otrzymania spadku po rodzicach. Syn Bartosza Mateusz (1541-68) siedział na części w O.

Mikołaj (1541) i Jakób (1565-7), pieczętujący się Nałęczem, dziedziczyli też na drobnych częściach w O.

Nie wiem do jakich O. należeli Wojciech (1531) i Grzegorz (1531-45) O., szlachta zagrodowa z O. (Wyk. pob. Gr. bobr.; I, 97, 98, 160, 329, 331, 402, 404, 405; 467, 667, 671, 1366, 1367, 1383; II, 338, 341, 342, 410, 411).

129. OSSOWSCY z Ossówki pod Sierpcem (*par. goszczowska pow. rypiński*), drobna szlachta zagrodowa.

Wśród kilkunastu O., cytowanych w źródłach z lat 1498-1568¹⁾,

¹⁾ Część w O., trzymana w zastawie przez Andrzeja i żonę jego Małgorzatę, została skonfiskowana w 1498 r. (Metr. Kor. XVI, 198). Jan zwany Ludwikiem (1538-4...), wraz z zięciem posiadał części w O. i Ligówku. Gotard z O. (1535-4...), szlachcic zagrodowy, spłodził czworo dzieci: Jana (1546-65), Stanisława (1546-65) i Mateusza (1546-65) zwanych Gotardami, oraz córkę Elżbietę, żonę Marcina Laskowicza, wójta z Długiego, która w 1546 r. pozywa braci o podział spadku po rodzicach. Ci trzej bracia O. Gotardowie v. Gotartowie dziedziczyli w 1564-5 r. na zagrodach w O. Jan Gasię (1539), Mikołaj Gasię (1535-4...), Marcin (1541-65), Piotr (1541), Prokop (154...), Waw-

prócz O., herbu Dołęga²⁾, nie mających naturalnie nic wspólnego z znaną rodziną O. Dołęgów z Ossowej Sieni pod Wschową, byli zapewne O. innych herbów.

O. przydomku Gąsię byli prawdopodobnie jednej dzielnicy z Malonowskiemi Gąsiętami z Malonowa (par. ligowska pow. lipnoski). Jakiego herbu byli ci Gąsięta, powiedzieć nie umiem.

rzyniec (1541-65), mający syna Bartłomieja (1564) Walenty (1564-5) i Jan (1564-5) O. z O. byli również szlachtą zagrodową. Inny Jan (1568) dziedziczył w Maluszynie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 959; II, 445).

²⁾ Paprocki Her. ryc. pol. wyd. Turowskiego.

130. OSSOWSCY herbu Ogończyk z Ossówki v. Ossowa pod Kikolem (par. czernikowska pow. lipnoski), zamożna szlachta, jedni ze Zboińskimi z Zbójna Wielkiego v. Starego (par. ruska pow. lipnoski).

Niektórzy O. v. Zboińscy, dziedzice części w graniczących z O. wsiach Steklinie Wielkim i Małym (par. czernikowska) i w sąsiednim ze Zbojnym Ciepieniu (par. ruska pow. lipnoski), pisali się Steklińskimi i Ciepieńskimi, Mikołaj z O. (1480 † 1504) był kolejno podsędkiem, chorążym i wojskim ziemi dobrzyńskiej oraz poborcą czopowego¹⁾. Zapewne synem jego był Mikołaj Zboiński v. Ossowski z Zbójna († przed 1543 r.), podczaszy dobrzyński, ojciec N. (Anny ?), żony Szymona Łążyńskiego Zielonki z Łążyna²⁾, Eufemji (1545-7) Zboińskiej v. Ossowskiej panny³⁾, Jana Ossowskiego v. Zboińskiego. Szymona Zboińskiego v. Ossowskiego i Piotra Zboińskiego v. Ossowskiego v. Steklińskiego v. Ciepieńskiego⁴⁾. Z nich Szymon (1546-68) dziedziczył na części w O., Zbojnie Wielkim i Steklinie⁵⁾. Drugi syn podczaszego Mikołaja Piotr († pomiędzy 1546 i 1564 r.) na częściach w Zbojnie Wielkim, Ossowie, Steklinie (Małym ?) i Ciepieniu, prawdopodobnie z racji urzędu ojca w pewnej zapisce sądowej nazwany podczaszym⁶⁾, z żony Elżbiety Ugoskiej z Ciecierska w pow. raciańskim, splodził syna Jakóba Steklińskiego z Steklina Wielkiego i córki Agnieszkę, Reginę i Febronję Steklińskie, a z drugiej żony Katarzyny N. — syna Wojciecha Steklińskiego v. Zboińskiego z Steklina Wielkiego⁷⁾. Trzeci

¹⁾ Bobr. ziem. oblig. f. 19. Metr. Kor. XVII, 46; XX, 260.

²⁾ Gr. bobr. I, 755, 756. ³⁾ Gr. bobr. I, 755, 756, 1167, 1168.

⁴⁾ Gr. bobr. I, 755, 756. ⁵⁾ Gr. bobr. 755, 736, II, 3, 429, Wyk. pob.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 45.

⁷⁾ Gr. bobr. I, 45, 303, 304, 325, 755, 756, 1167, 1168 II, 10, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 194, 229, 300, 301, 374. Wyk. pob.

syn podczaszego Mikołaja Jan (1544-68) O. v. Zboiński, zwany pod-
czaszycem v. podczaszycowiczem, na częściach w O., Zbójnie Wiel-
kim i Steklinie Małym, był żonaty z Anną Widlińską (1544-7), dzie-
dziczką części w Grodzieńcu⁸⁾. Ten Jan wydaje w 1566 r. kwit po-
borowy, jako Zboiński, i wyciska na nim swój herb Ogończyk⁹⁾.

Do O. Ogończyków, jak się zdaje, nie należał Mikołaj
O., szlachcic zagrodowy z tej samej O.¹⁰⁾.

⁸⁾ Gr. bohr. I, 246, 247, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 430, 431, 524, 755,
756, 928-930, 1050-1053, 1067, 1086, 1093, 1104, 1213, 1223, 1224, 1258, 1374,
II, 48, 49, 407, 408. Wyk. pob.

⁹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 584.

¹⁰⁾ Wyk. pob. 1531 r.

131. OSTROWICCY¹⁾ z Ostrowitego (*par. trąbińska pow.
rypiński*), drobna szlachta wieloherbowa, cząstkowa i za-
grodowa, licznie rozrodzona²⁾. Wobec braku pieczęci O.³⁾ wyliczyć
ich herbów nie jesteśmy w stanie.

O ile nam wiadomo, w XVI w. na O. dziedziczyli:

1) Potomkowie dawnych dziedziców O. herbu ?⁴⁾.

2) O. przydomku *Zebrzyd* herbu ? gałęź Szczutowskich
z Szczutowa (*par. płońska pow. rypiński*), którzy używali przydomku
Zebrzyd już w końcu XV w.⁵⁾, a od graniczącego z O. Dobrego
(*par. trąbińska*) pisali się też Dobrskimi⁶⁾.

3) O. herbu Dołęga⁷⁾, gałęź Szumańskich z Szuma-
ni v. Szumania w pow. sierpskim⁸⁾.

¹⁾ W księgach metrycznych parafii rypińskiej z końca XVII w. Ostro-
widzey.

²⁾ Źródła z 1531-68 r. wymieniają 22 O.

³⁾ Pieczęcie z 1565 r. Wojciecha O., syna Jakóba Szumańskiego oraz
Szczęsnego, Mikołaja, Jana i Bartłomieja braci O., synów Pawła, są zupełnie
zniszczone (Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 11 i 12). Pieczęcie innych O. za-
ginęły.

⁴⁾ Do tej rodziny należał Dersław, którego część w O. została skonfi-
skowana w 1497 r. za nieposłuszeństwo (Metr. Kor. XVI, 114).

⁵⁾ Boh. ziem oblig. f. 18.

⁶⁾ Jakób O. Zebrzyd (1535-67), dziedzic części „zebrzydowskiej” w O.,
figuruje wykazie poborowym 1535 r., jako Zebrzyd z Dobrego, a w wykazie
154...r., jako Zebrzyd z Szczutowa. Rodzonym bratem Jakóba był Kacper O.
(1544-65) z Ostrowitego. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 250, 251, 1260, 1275, II, 326).

⁷⁾ Paprocki.

⁸⁾ Prócz Dołęgów, połowie XVI w. na Szumaniach v. Szumanii siedzieli
Boleścice, dawniejsi od Dołęgów dziedzice Szumania. (Rpis Wittyga), Szu-
mańscy, prawdopodobnie Boleścice, kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej już w dru-
giej połowie XV w. Część Bernarda Szumańskiego w Goszczku uległa konfi-

skacie w 1497 r. (Metr. Kor. XVI, 114). Z Szumańskich Dołęgów Mateusz z Szumania († przed 1544 r.), Jakób z Szumania († przed 1544) i rodzony brat tego ostatniego Andrzej Szumański v. Ostrowicki (1538-47) dziedziczyli na O. Synowie Mateusza — Wojciech Mikołaj i Feliks, oraz synowie Jakóba — Jan, Wojciech i Stanisław Szumańscy odziedziczyli po ojcach części w O. Na mocy działów, dokonanych w 1544 r., Jan, Wojciech i Stanisław Szumańscy zatrzymali część w Szumaniu, stryj zaś ich rodzony Andrzej Szumański v. Ostrowicki — część w O., którą jednak natychmiast odstąpił swym synowcom. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 400, 408-411). Wojciecha, syna Mateusza Szumańskiego i Wojciecha, syna Jakóba Szumańskiego, wykazy poborowe 1564-5 r. wymieniają jako Ostrowickich.

132. OSTROWICCY herbu Ogończyk¹⁾ z parafjalnej wsi Ostrowitego w pow. lipnoskim, zamożny i wybitny ród szlachecki, zdawna w ziemi dobrzyńskiej osiadły. Trojan²⁾ z O. piastował w 1363 r. urząd sędziego ziemi dobrzyńskiej³⁾. Inny Trojan z O. z rodu Ogonów był w 1417-25 r. podsędkiem⁴⁾, a w 1434 r. wojskim ziemi dobrzyńskiej⁵⁾. Syn Piotra O. († przed 1509 r.), dziedzica O. i części Kłokocka, Jan O. (1543-68) na części Kłokocka i Witkowa, archidjakon dobrzyński i kanonik katedralny plocki, pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem⁶⁾.

Źródła z lat 1509-68 wymieniają 5 O.⁷⁾.

1) Wityg, Nieznana szlachta. 2) Imię ulubione w rodzie O.

3) Metr. Kor. XXVI, 182.

4) Bobr. ziem oblig. f. 18. Ziem. drohic. t. 10077 str. 89.

5) Rzyszcz. i Mucz. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

6) Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 630.

7) Barbara z O. († przed 1509) była 1-o v. za Mikołajem Magnusem z Osieka Wielkiego, 2-o v. za Mateuszem Widlińskim z Widlna i Grodzienia Grodzieńskim (Gr. bobr. I, 366-371, 396, 397, 505, 615-619).

Rodzony brat tej Barbary Piotr O. (1509) z O. i Kłokocka (Gr. bobr. I, 366-371) spłodził synów: Jana, Marcina, Feliksa i Andrzeja O. Z nich Andrzej (1544-5) otrzymał w 1545 r. zezwolenie królewskie na wykupienie królewskiej wsi Ciołuchowa od Katarzyny Ciołuchowskiej i innych tenaturju-szów (Metr. Kor. LXVII, 181. Gr. bobr. I, 271, 272, 330, 360, 366-371, 396, 397, 416-418, 505, 615-619). Feliks O. (1544-67) posiadał w 1564-5 r. O. (Gr. bobr. I, 271, 272, 317, 330, 360, 366-371, 396, 397, 416-418, 505, 615-619, II, 84, 85, 192. Wyk. pob. (Marcin O. (1523-47), podstoli ziemi dobrzyńskiej (1544-7), dziedziczył na części Rembielina (Metr. Kor. XXXVII, 446. Gr. bobr. I, 271, 272, 317, 330, 360, 366-371, 396, 397, 416-418, 505, 508, 509, 514, 620, 621, 695, 869, 870, 932, 1076). Wreszcie ostatni z synów Piotra Jan (1543-68) na części Kłokocka i Witkowa (1564-8) był archidjakonem dobrzyńskim (1543) i kanonikiem katedralnym plockim (1544). Wymieniają go wykazy poborowe z 1564-5 i akta grodzkie bobrownickie t. I, str. 128-130, 271, 272, 317, 330, 360, 366-371, 396, 397, 416-418. 505, 615-619, 752-754, 824, 843, t. II, str. 195, 196, 338, 341, 412, 413.

P.

133. PAPROCCY herbu Jastrzębiec¹⁾, Cholewa²⁾ i Ogończyk³⁾, olbrzymio rozrodzona drobna szlachta przeważnie zagrodowa z różnych Paprotek (v. Paprotki v. Paprotny) w *par. sierpskiej pow. rypińskim* jako to: z P. Starych v. Starejwsi v. P. Głogolów v. P. - Gogolów v. Gogolów, P. - Brysków (P. - Brzysków, Brzesków, Breszków, Bresków) v. P. Bryskowych v. Brysków, P. - Białasów v. Bielasów oraz dzisiaj zaginionych P. - Kłobuków v. Kłobuków i P. - Ogonów v. Ogonów⁴⁾.

P. Jastrzębce, zapewne najdawniejsi dziedzice P., o których heraldyk Paprocki pisze⁵⁾, że byli jedni z Grzębskimi z Grzębów (*par. świdziebieńska pow. rypiński*)⁶⁾, wyszli z P. Starych v. P. - Głogolów v. Starejwsi i dziedziczyli następnie na wszystkich P.

Późniejsi przybysze (w końcu XV w. lub na początku XVI w.) P. - Ogonowie założyli P. - Ogony i posiadali części w P. - Ogonach, Kłobukach, Bielasach i Mielechowych Siedliskach v. Mielechach-Siedliskach⁷⁾.

Jeszcze później osiedlili się w P. - Bryskach i P. - Kłobukach⁸⁾, P. Cholewowie⁹⁾, gałąź Babeckich z sąsiedniego Babezrzałego (*par. sierpska pow. rypiński*)¹⁰⁾, którzy byli jedni z Do-

¹⁾ Paprocki. ²⁾ Niesiecki, Żernicki, Pawliszczew.

³⁾ Żernicki. Wyk. pob. Gr. bohr. (p. n.).

⁴⁾ Nazwy P. - Głogolów, P. - Brysków, P. - Bielasów, v. Białasów i P. - Kłobuków powstały na początku XVI w. od szlacheiców mających przezwiska Głogół, Brysk, Bielas v. Białas. Nazwa P. - Ogonów pochodzi od rodu jej założyciela.

⁵⁾ Paprocki Her. ryc. pol. wyd. Turowskiego, str. 173, 186, 912, 931.

⁶⁾ Paweł (1538-4...), Piotr (1546) i Jan (1546-64) P. dziedziczyli na cząstkach w Grzembach. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 924 i 1034).

⁷⁾ Mateusz P. Ogon (1538-65) posiadał cząstkę w P. - Ogonach. Paweł P. Ogon († przed 1545 r.), dziedzic cząstek w Ogonach, Kłobukach, Bielasach i Mielechowych Siedliskach spłodził synów Stanisława, Andrzeja, Jana i Piotra P. Ogonów (1543-7). Z nich Stanisław miał syna Jana (1545), a Andrzej — syna Stanisława (1546) P. Ogon. (Gr. bohr. I, 89, 460, 461, 607-609, 692, 693, 701, 905, 922-925, 955, 994, 1019, 1037, 1090. Wyk. pob.). Mielechowe Siedliska były też zapewne cząstką P.

⁸⁾ Wyk. pob. Gr. bohr. ⁹⁾ Niesiecki, Żernicki, Pawliszczew.

¹⁰⁾ Marcin i Mateusz P. vel Babeccy (1564-7) siedzieli na cząstkach w P. Bryskach (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 60, 119, 278). Z nich Mateusz, używający przydomku Brysk, miał syna również Mateusza P. (Gr. bohr. 1567 r. t. II, 60). Jan P. (1564-5) z przydomkiem Pięta, używanym przez Babeckich herbu Cholewa, dziedziczył na zagrodzie w P. - Kłobukach (Wyk. pob. Gr. bohr.).

brosielskimi z Dobrosielic pod Drobinem w ziemi płockiej, Wielickimi z Wielkiego pod Działyniem w pow. lipnoskim¹¹⁾, a być może i z Babeckimi-Sułockimi z Sułocina (par. sierpska pow. rypiński).

Ponieważ źródła z lat 1535-67 wymieniają aż 52 P., sądzić należy, że wówczas na P., oprócz Jastrzębców, Ogonów i Cholewów, siedzieli również P. innych herbów.

Różni P. posiadali przydomki *Bielas v. Białas*¹²⁾, *Białasowicz*, *Brysek* (Brysk, Brzisek, Brzeszek i t. p.), *Drewno*¹³⁾, *Głógół*, *Muciąg* (!), *Podziad v. Podsiad i Pięta*. Ostatni z tych przydomków brali P. Cholewowie¹⁴⁾.

Andrzej P. († przed 1567 r.), ojciec Bartosza zapewne naszego heraldyka, Rosłana i Wojciecha P., a więc herbu Jastrzębiec, był w 1543-9 r. podpisarzem grodzkim bobrownickim i instygatorem urzędu grodzkiego, a następnie komornikiem ziemskim dobrzyńskim¹⁵⁾.

¹¹⁾ Por. Paprocki Her. Ryc. pol. wyd. Turowskiego, str. 352.

¹²⁾ Przydomek *Bielas v. Białas* (od koloru cery lub raczej barwy włosów), spotykamy u wielu rodzin, nie mających ze sobą nic wspólnego, mianowicie u Wołeckich z Wołęcina, Kukowskich z Kukowa i Paprockich z P.

¹³⁾ Czy P. Drewnowie nie idą od Drewnowskich herbu Junosza z Drewnowa z ziemi nurskiej?

¹⁴⁾ Przydomków *Pięta* i *Pięcie* używali, prócz P., Babeccy Cholewowie z Babcza rzalego, Trzecińscy z Wielkiej i Małej Trzcianki i Osieccy z Osieka pod Ligowem. Związku pokrewieństwa pomiędzy Babeckimi i P. Piętami z jednej strony, a Trzecińskimi i Osieckimi Piętami z drugiej strony dopatrzyć się trudno.

¹⁵⁾ Gr. bobr. I, 853, 854, 1001, 1268, II, 75, 118, 138, 282, bobr. ziem. oblig. f. 15. Wyk. pob. Jedna z tych zapisek (Gr. bobr. II, 118) nazywa Andrzeja komornikiem ziemskim pow. rypińskiego. Bartosz P. zapewne nasz heraldyk stał w 1567 r. trzy razy w grodzie bobrownickim razem z braćmi (Gr. bobr. II, 75, 138, 282).

134. PAPROCCY z Paprotek (par. sobowska pow. dobrzyński) drobna szlachta zagrodowa.

W 1531-67 r. na P. siedzi kilkunastu P., należących do różnych rodzin, mianowicie:

1) Właścivi P., najdawniejsi dziedzice P.¹⁾:

2) P. v. Ruskowscy Pazurkowie, dziedzice części w P. i sąsiednim Ruskowie (par. sobowska)²⁾;

¹⁾ Katarzyna (1531-4...), wdowa po Jakóbie, Klemens (1535) i Jan (1544) syn Pawła († przed 1544) siedzieli na zagrodach w P. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 460, 461).

3) P. recte Gołębkowie z pobliskich Gołębków (par. badkowska pow. dobrzyński³⁾), jedni z innymi Gołębkami: Winnickimi i Turskimi z okolicznych wsi Winnicy i Turzy Małej (par. badkowska);

4) P. Lemieszowie recte Trzcinińscy Lemieszowie z pobliskiej Trzcianki Wielkiej i Małej (par. badkowska)⁴⁾ i

5) P. v. Strupczewscy Tchórzowie v. Trzórzykowie v. Tchórzewicze, dziedzice części w P. i sąsiednim Strupczewie Małym (par. sobowska⁵⁾).

Czy Pazurkowie i Tchórzowie byli właściwie Paprockimi, czy też Ruskowskimi i Strupczewskimi, orzec nie jesteśmy w stanie. Herby wszystkich powyżej wymienionych rodzin nie są nam wiadome.

²⁾ Jan P. Pazurek v. Ruskowski (1531-47) oraz trzej bracia rodzeni Tomasz (1564-5), Andrzej (1564-7) i Bartłomiej (1564 ÷ 1566) z żoną Dorotą (1567). P. Pazurkowie v. Ruskowscy, zapewne synowie tego Jana Pazurka, dziedziczyli na częściach w P. i Ruskowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 325, 326, 567, 568, 669, 670, 718, 787, 788, 1001, 1333; II, 168, 169).

³⁾ Mateusz Gołębek v. Winnicki v. Paprocki (1538-67) posiadał zagrodę w Winnicy i P. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 885; II, 230, 231, 315).

⁴⁾ Od Lemieszów Trzcinińskich idą również Lemieszowie Turscy z Turzy Wielkiej (par. badkowska). Jan (1535-65), syn jego Paweł (1544-7) i Stanisław (1535-65) P. Lemieszowie na częściach w P. należą też do szlachty zagrodowej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 280-282, 359, 360, 377, 669, 670, 1154, 1133).

⁵⁾ Jakób Tchórzyc z P. († przed 1545 r.) spłodził synów Tchórzów v. Tchórzyków v. Tchórzewiczów: Pawła P. v. Strupczewskiego (1541-65), żonatego z Strupczewską Dobkówną, i Walentego P. (1545-7), dziedziców części w P. i Strupczewie Małym (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 77, 541-544, 861, 869, 870, 886, 887, 1076, 1096, 1147, 1149, 1150, 1214, 1282, 1285, 1362, 1363, 1379-1381). Bliskimi krewnymi tych Walentego i Pawła byli: Jan Strupczewski Tchórzyc (1545-85) z P. i Feliks Strupczewski Tchórz (1564) z Strupczewa Małego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1380, 1381). Innych P., prócz wyżej wymienionych, źródła nie cytują.

135. PARZYMSCY z Parzymia nad Skrwą¹⁾ w par. sikorskiej w pow. dobrzyńskim i plockim²⁾, gałęź Gorzechowskich herbu niewiadomego przydomku *Fioł i Fiołowicz* z sąsiedniego Gorzechowa (par. siecińska pow. dobrzyński), którzy dziedzicząc jednocześnie na częściach w P., Strupczewie (par. sobowska pow. dobrzyński) i Rzuchowie (par. wierzbicka pow. lipnoski)

¹⁾ Dzisiaj Parzeń.

²⁾ Część P. na prawym brzegu Skrwy należała do pow. dobrzyńskiego (Gr. bobr.), a część na lewym brzegu Skrwy do pow. plockiego (Rpis Wittyga).

w połowie XVI w. pisali się Parzymyskimi, Strupczewskimi i Rzurowskimi.

Od Gorzechowskich Fiołów idą zapewne również Fiołowie Trzeńscy z Trzeńki Wielkiej (par. sobowska)⁴⁾.

³⁾ Części w Gorzechowie, Rembielinie i Strupczewie, skonfiskowane braciom rodzonym Janowi Fiołowi i Andrzejowi z Gorzechowa wraz z soltystwem Jana Fioła w P., nadane zostały w 1498 r. Janowi Blochowi z Kamienicy (Metr. Kor. XVII, 175, 176). Konfiskata dóbr Jana Fioła z Gorzechowa († przed 1543 r.), zwanego też Fiołem z Parzymia, jak i prawie wszystkie ówczesne konfiskaty dóbr za niestawienie na wyprawy wojenne, — widocznie została cofnięta, albowiem czterej jego synowie Fiołowicze v. Fiołowie Feliks (1535-46) i Jan (1543-6) Gorzechowscy v. Parzymscy, Stanisław (1543-7) Gorzechowski v. Parzymski v. Strupczewski oraz Paweł (1538-46) dziedziczyli na Gorzechowie, P. i Strupczewie. Ten ostatni pisał się Gorzechowskim, Strupczewskim i od posiadanej części Rzurowsa — Rzurowskim. Wyzbył się w 1543 i 1546 r. swych części w Gorzechowie, P. i Strupczewie Małym na rzecz braci rodzonych. Syn Feliksa Fiołowicza stał w 1567 r. w grodzie bobrownickim, jako Gorzechowski. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 195-198, 514, 690, 691, 788-792; II, 162, 163). Innych P. źródła nie wymieniają.

⁴⁾ Por. Gorzechowscy.

136. PINIŃSCY z Pinina (par. *żańska pow. rypiński*), drobna szlachta częstkowa i zagrodowa. Heraldycy nasi¹⁾ znają tylko P. herbu Jastrzębiec. Należy jednak przypuszczać, że wśród kilkunastu P., którzy w 1531-68 r. siedzieli na P., byli też P. innych herbów²⁾. Cibora (Ścibora) P. (1530-45), być może Jastrzębea, żonatego z Anną Gizińską, dziedziczką części w Gizinku (par. *ruska pow. rypiński*)³⁾, niektóre wykazy poborowe z 1531-41 r. nazywają Gizińskim.

¹⁾ Niesiecki.

²⁾ Dla tych samych względów nie jesteśmy pewni, czy bracia Antoni i Jakób P., których części w P. zostały skonfiskowane w 1498 r. (Metr. Kor. XVI, 198), należą do notorycznych Jastrzębów.

³⁾ Gr. bobr. I, 571, 572, 937, 946.

137. PIÓRKOWSCY z Piórkowa po Golubiu (par. *ruska pow. rypiński*). Za Jagielly na P. siedzieli Leliwowie, zapewne jednej dzielnicy z Rętfińskimi z pobliskich Rętfin (par. *płońska pow. rypiński*). Jan z P. z rodu Leliwów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. W XVI w. na P. dziedziczą P. herbu Ogończyk, drobna szlachta, bardzo nielicznie rozrodzona, Andrzej v. Jędrzej (1545-65) i Marcin

¹⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

P. (1564-5) pieczętują się w 1565 r. Ogończykiem z inicjałami M. P. Marcina Piórkowskiego ²⁾).

Być może, że od P. Ogończyków idą Radomińscy tego samego herbu z sąsiedniej wsi parafjalnej Radomina ³⁾).

Źródła z lat 1517-65 wymieniają 7 P. ⁴⁾).

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. Nr. 724 i 784. W 1517-47 r. P. posiadali wójtostwo w królewskiej wsi Liniach v. Leniach Starych albo Wielkich (par. i pow. dobrzyński), nadanych 25 grudnia 1351 r. przez Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego swemu słudze Radziejonowi (Metr. Kor. LIV, 466, 19197). Wbrew przypuszczeniom Bonieckiego ani z tych Leni Starych, ani z Lini v. Leni Małych lub Borowych (par. Sobowska pow. dobrzyński), nadanych 6 grudnia 1304 r. przez Ziemowita ks. dobrzyńskiego Jakóbowi Tholande (!) (Metr. Kor. LXIV, 25, 26, Nr. 6995), ani też z Lini v. Linego (dzisiaj Linne) w par. sadłowskiej pow. rypińskim żadna szlachecka rodzina Lińskich v. Leńskich nie wyszła.

³⁾ Por. Radomińscy.

⁴⁾ Anna Jędrzykowa z Dobrzynia (1517) i Małgorzata P. z Lipna (1517-44) uzyskały w 1517 r. zezwolenie królewskie na sprzedaż trzech włók w Liniach Wielkich v. Królewskich (Metr. Kor. XXIX, 608). Małgorzata P. miała trzech synów, dziedziców trzech włók z wójtostwem w Liniach: Jana Jędrzycką v. Andrzycką z Dobrzynia (1538 † pomiędzy 1539-42 r.), Bartłomieja (1538-47) i Walentego (1538-47) Piórkowskich z Lipna, z których ostatni otrzymał w 1538 r. prezentatę na probostwo w Lipnie po zmarłym Janie Łaszczu Radomińskim (Metr. Kor. XXIX, 608; LIV, 466, Nr. 19197; LIV, 442; L, 170; LI, 1. Gr. bobr. I, 21, 22, 429, 453-455, 459, 460, 547, 575-578, 624, 625, 672-674, 769, 770, 782, 783, 894, 895, 1087 Por. Radomińscy). Jan Jędrzyczek z Dobrzynia z żoną Małgorzatą (1545) powtórnie zamężną za Marcinem hutnikiem z Dobrzynia spłodził syna Jakóba P. z P. v. z Dobrzynia (1543-7), żonatego z Jadwigą Grodzieńską (1544-7), dziedziczką części w Grodzieńcu wraz z rodzoynymi stryjami Bartłomiejem i Walentym, dziedzica części w Liniach, którą stryjowie oddali mu dopiero wskutek procesu, wytoczonego w 1545 r. w grodzie (Gr. bobr. I, 21, 22, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 547, 575, 578, 624, 625, 635, 769, 770, 782, 783, 890, 894, 895, 1051). Trzywłokową swą posiadłość w Liniach wszyscy trzej t. j. Bartłomiej, Walenty i Jakób P., uważali za własność dziedziczną powstałą z nadania (1351 r.), a nawet wystarali się w 1538 r. o zatwierdzenie tego nadania przez króla (Metr. Kor. LIV, 466 Nr. 19197). Mimo to Jan Kościelecki, wojewoda inowrocławski i starosta dobrzyński, uzyskawszy w 1545 r. snąc przez pomyłką kancelarii koronnej zezwolenie królewskie na wykup tych trzech włók P. z wójtostwem w Liniach, (Metr. Kor. L, 170) prowadzi z nimi w 1545-6 r. proces w sądzie grodzkim i asesorskim i uzyskuje w 1546 r. dekret królewski (ibid. LI, 1), widocznie dla siebie nieprzychylny, gdyż ci sami P. siedzą najspokojniej w swem wójtostwie i w następnym 1547 r. (Gr. bobr. I, 1051). Nie wiem w jakim stosunku pokrewieństwa z wyżej wymienionymi P. byli Andrzej v. Jędrzej P. (1545-65), sługa Jana Moszczeńskiego z Kikoła, stolnika inowrocławskiego (1545), i Marcin P. (1564-5), którzy w 1564-5 r. dziedziczyli na częściach w P. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 492, 493, 1376).

138. PIOTRKOWSCY z Piotrkowa (*par. mazowiecka pow. lipnoski*). W XV w. na P. siedzieli Doliwowie¹⁾ jednej dzielnicy z Mazowieckimi i Kijaszkowskimi z pobliskich wsi Mazowska i Kijaszkowa (*par. mazowiecka*).

Czy P., dziedziczący w XVI w. na P., dość zamożna szlachta, mało rozrodzona²⁾ należeli do Dolwów, czy też do innego jakiego rodu, wobec braku ich pieczęci orzec niepodobna.

¹⁾ Ulanowski, Materyały do historii prawa i heraldyki polskiej Nr. 387.

²⁾ Akta grodzkie bobrownickie z 1544 r. wymieniają Bartłomieja P. (l. c. I, 274, 290, 291). Mateusz i Krzysztof P. zapewne synowie tego Bartłomieja, posiadają w 1564-5 r. większą część P. (Wyk. pob.).

139. PISKORSCY herbu Dołęga¹⁾ z Piskorzyna v. Piskoreczyna (*par. żalska pow. rypiński*), drobna szlachta nieznacznie rozrodzona. Zdaje się, że od nich idą Komorowscy tego samego herbu z Komorowa w par. i pow. lipnoskim²⁾.

Źródła z lat 1535-68 wymieniają 7 P.³⁾.

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Bracia Jakób (1543-65) i Stanisław (1544-67) P., prócz części w P., posiadali jeszcze cząstki w Komorowie, a mianowicie: Jakób w 1546 r., a Stanisław w 1564-7 r. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 197, 389, 390, 404, 405, 407, 408, 786, 787, 871, 972, 1210; II, 90, 196).

³⁾ Paweł Abramowicz P. (1535-41) siedzi na zagrodzie w P. (Wyk. pob.). Źródła wymieniają również czterech P., braci rodzonych—Mateusza, Szymona, Jakóba i Stanisława. Z nich Mateusz (1544-6) i Szymon (1544-67), żonaty z Zofją Płońską (1543-65) córką Wacława, dziedziczyli na częściach w P., a Jakób (1543-65) i Stanisław (1544-67) w P. i Komorowie (Gr. bobr. I, 197, 261, 389, 403-405, 407, 408, 528, 634, 688, 694, 712, 786, 787, 871, 972, 1210, 1360; II, 90, 100-102, 134, 196). Nie wiem w jakim stopniu pokrewieństwa z tymi czterema braćmi P. byli Jarosław P. (1544-68) z P. i Czetkówów, żonaty z Jadwigą (1568), córką Jakóba Mazowieckiego Wilka, i Wojciech P. (1564-5), dziedzic części w P. (Gr. bobr. I, 261, 528, 688, 712, 786, 787, 931, 936, 1360; II, 367, 368, 381, 385, 386).

140. PŁONCZYŃSCY z Płonczyna Wielkiego v. Staroego i Płonczynka v. Płonczyna Małego (*par. mokońska pow. dobrzyński*).

Za Jagiellą P. był dziedzictwem Lubów i Odrzów. Jan z P. z rodu Lubów i Jan z P. z rodu Odrzów uczestniczyli w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾.

W 1531-67 r. P. siedzą tylko na P. Małym²⁾. Nie są to jednak

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

²⁾ Płonczyn Wielki należał już wówczas do Kiełpińskich.

Lubowie lub Odrzowie³⁾, lecz Głaubicze⁴⁾ i Sasowie pruscy⁵⁾, dość licznie rozrodzeni ubodzy ziemianie, używający przydomków *Śliwa, Gliwicz, Zaręba i Zarębic*.

Źródła wymieniają 12 P.⁶⁾.

³⁾ Rodziny te widocznie wygasły w końcu XV w. i na początku XVI w.

⁴⁾ Por. Boniecki.

⁵⁾ P. herbu Sas pruski wylegitymowali się w Galicji z Płoneczynka w ziemi dobrzyńskiej.

⁶⁾ Niewiadomo czy do P. Gliwów czy też do Zarembów należeli Marcin P. (1538-43) i Paweł (1545) P., żonaty z siostrą Mateusza Turskiego Truszcza z Wilezej Turzy, obydwa szlachcice zagrodowi z Płoneczynka (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 224, 225, 676-678). Wojciech P. Zaremba (1531-4...), nie żyje (1545) z żony Małgorzaty († przed 1547 r.) spłodził córkę Annę (1547), żonę Jana Sinkiela, mieszczanina z Nieszawy, która swoją część w P., odziedziczona po rodzicach, sprzedała w 1547 r. Andrzejowi Zakrzewskiemu, oraz dwóch synów Mateusza P. Zarębę v. Zarębicza (1535-45) i Jakóba P. Zarębę (1564-7), dziedziców części w Płoneczynku (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 664-666, 1129, 1130; II, 210, 211). Mateusz P. Gliwa (1543-4) posiadał część w P., a Stefan P. Gliwa (1543-7) i wdowa po nim Helena P. Gliwina (1564-7) zapewne matka Jana P. Gliwicza (1567), części w P. i Głowczynie (Gr. bobr. I, 118, 119, 135, 156, 596, 1070; II, 107, 108, 296 Wyk. pob.) Paweł P. Gliwa (1564-7) z P. i Głowczyna, żonaty z Heleną Kotarską (1567), podarował w 1567 r. część w P. jednemu z synów Mateuszowi, a część w Głowczynie — Janowi Lasockiemu (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 51, 52, 81-83, 154, 155, 171, 172, 182, 188). Miał trzech synów P. Gliwiczów: Wojciecha (1567), Andrzeja (1567-8) i Mateusza (1567), żonatego z Agnieszką (1567), córką Baltazara Kochańskiego (Wyk. pob. Gr. bobr. 81-83, 154, 155, 171, 172, 210, 211, 350).

141. **PLONIEŃSCY** herbu Prus I z Płonian (*par. i pow. dobrzyński*), wybitny ród szlachecki¹⁾. Od wsi Lubki w ziemi wyszogrodzkiej, którą posiadali już w połowie XV w., pisali się *Lubeckimi*²⁾. Aleksy z Płonian i Łubek herbu Prus I³⁾, wójt dobrzyński (1425) chorąży (1433), a następnie (1434-43) sędzia ziemi dobrzyńskiej, spłodził syna Jakóba z Płonian i Łubek (1443-55), podkomorzego wyszogrodzkiego, wójta dobrzyńskiego⁴⁾. Aleksy Płonieński v. Lubecki na Płonianach i Łubkach († 1527), był w 1504-10 r. chorążym mniejszym ziemi dobrzyńskiej, a w 1519-27 r. kasztelanem wyszogrodzkim⁵⁾. Wdowa po nim Barbara wraz z cór-

¹⁾ U Niesieckiego Płoncey z Płonnik (!) w ziemi przemyskiej i dobrzyńskiej. Straszny zamęt w wiadomościach o P. panuje u Bohrowicza i Żernickiego. Por. Płoncey z Płonnego Małego.

²⁾ U Bonieckiego i Uruskiego mylnie Lubeccy z Łubek.

³⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴⁾ L. c. t. II Nr. 367, Boniecki.

⁵⁾ Metr. Kor. XXI, 9; XXIX, 222; XXXIV, 28; XXXV, 847; XL, 619, 620, 714.

kami Małgorzatą Kossobudzką, żoną Wojciecha i Zofją Brzeską, żoną Jana Brzeskiego, wojewodzica mazowieckiego, odstąpiła w 1540 r. wójtostwo m. Dobrzynia, które od początku XV w. było w rękach P., wraz z należącą do tego wójtostwa wsią Wierzbica Małą⁶⁾, Marcinowi Chełnickiemu, pisarzowi ziemi dobrzyńskiej⁷⁾.

⁶⁾ Dzisiaj Wierznica.

⁷⁾ Metr. Kor. XII, 86 i 139; XLV, 315, 703; LVII, 185.

142. PŁONIEŃSCY z Płonnego Małego v. Płonka (*par. płońska pow. rypiński*) patrz Płońscy.

143. PŁOŃSCY v. PŁONIEŃSCY z Płonnego (Płonego) Małego v. Płonka (*par. płońska pow. dobrzyński*)¹⁾, nadanego 13 stycznia 1346 r. przez Władysława ks. łeczyckiego i dobrzyńskiego Henrykowi z Kowalewa²⁾, niesłusznie identyfikowani³⁾ z Płonieńskimi herbu Prus I z Plonian (*par. i pow. dobrzyński*) v. Łubekiem z Łubków⁴⁾.

P. drobna szlachta cząstkowa, dość licznie rozrodzona, stanowili jedną rodzinę herbu niewiadomego.

Zróżdła z lat 1472-1567 wymieniają kilkunastu P.⁵⁾

¹⁾ Parafjalna wieś Płonne v. Płonne Wielkie była w XVI w. dziedzictwem Kretkowskich.

²⁾ Bobr ziem. oblig. f. 65 i 66.

³⁾ Niesiecki, Wielądek, Bobrowicz, Żernicki.

⁴⁾ Por. Płonieńscy herbu Prus I.

⁵⁾ Stanisław z P. Małego zamienił w 1472 r. 10 włók w tej wsi z Andrzejem z Kretkowa, kasztelanem brzeskim, na półwłózek w Dzierznie i 50 kop groszy (Metr. Kor. XII, 109). Między Piotrem Płońskim, być może synem tego Stanisława i Mikołajem z Kretkowa, wojewodą inowrocławskim, synem Andrzeja, stanął w 1511 r. zakład u starosty dobrzyńskiego (ibid. XXIV, 427). Mateusz P. († około 1544 r.) z P. Małego, z żoną Anną Śpiegowską, która zmarła wkrótce po śmierci męża, spłodził trzy córki: Annę (1544-7), Petronekę (1544-7), Frozynę (1544-7) i syna Wincentego (1544-7). Rodzony brat Mateusza Jan P. z P. Małego, zabójca Jakóba Kiełpińskiego, zabity w końcu 1564 r. czy też na początku 1547 r. przez Wawrzyńca Ciepieńskiego, miał pięcioro dzieci: Konrada (1564-7), Wojciecha (1546-7), Jakóba (1546-7), Zygmunta (1546-7) i Annę (1546-7) P., a Wencę P. (1544-7, nie żyje 1567) z żony Barbary (1544), córki Michała Gierły i Małgorzaty Grodzieńskich, dziedziczki części w Grodzie — troje dzieci: syna Michała, zabitego w 1567 r., i dwie córki żyjące w 1567 r. — Zofję Szymonową Piskorską i Katarzynę (Gr. bobr. I, 65, 127, 342, 345, 347, 362, 698-700, 814, 815, 922, 972, 1001, 1006, 1008-1011, 1051, 1055, 1056, 1067, 1068, 1114, 1115; II, 100, 102, 134 Wyk. pob.).

144. POLYCHNOWSCY herbu niewiadomego (*par. bobrownicka pow. lipnoski*) drobna szlachta, nielicznie rozrodzona.

Niektórzy P., dziedzice części w Szczutowie (par. płońska pow. rypiński), w połowie XVI w. pisali się Szczutowskiemi¹⁾. Pieczęć z 1565 r. Stanisława P. z P. (1535-68) jest zupełnie zniszczona²⁾.

Źródła z lat 1535-68 wymieniają 3 P.

¹⁾ Dorota P. (1538-4...), Jan (1543-65) i Wojciech (1543-65) P. v. Szczutowscy siedzą na cząstkach w Szczutowie (Wyk. pob. 1538-4... i 1565 r. Gr. bobr. I, 96, 97, 156, 1088, 1089). W grodzie bobrownickim w latach 1543-7 staje kilku Wojciechów Szczutowskich. Jeżeli Wojciech P. v. Szczutowski był jedną i tą samą osobą z Wojciechem Szczutowskim Brodą (Gr. bobr. I, 605), t. j. herbu Brodzie, w takim razie P. byłiby herbu Brodzie, t. j. należeli do niedawnych przybyszów z Mazowsza.

²⁾ Ten Stanisław P. (1535-68) z P. opłaca w 1564-5 r. podatek od półwłocka w P. i dwóch zagrodników (Gr. bobr. I, 305, 306, 395, 396, 510, 634, 750, 751, 759, 799, 891; II, 194, 338, 339, 405, 412 Wyk. pob.).

145. PRĘCZKOWSCY z Pręczkowa v. Pręczkowów (dzisiaj Pręczi) w *par. i pow. rypińskim*, wzmiankowanych w dyplomatach już w pierwszej połowie XIV w.

Za Jagiellą na P. siedzieli Prusowie herbu Wilczekosy, z których Jan brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski²⁾.

W 1541-68 r. na cząstkach P. gnieźdzą się nielicznie rozrozdzeni P. z przydomkami *Kłos*, *Świder*, *Żyła* i bez przydomków należących do dwóch różnych rodzin, mianowicie:

1) P. herbu Prus II-Wilczekosy³⁾, najdawniejsi dziedzice P. i

2) P. przydomku *Kłos* i *Żyła*, gałąź Kłosińskich (Lubów?) z Kłosna w par. sadłowskiej pow. rypiński, jedni z Zdanowskiemi Kłosami v. Kłoskami z Zdanowa (par. świedziebieńska pow. rypiński). W Heroldji Królestwa Polskiego mieli podobno jeszcze wylegitymować się P. herbu Jastrzębiec, którzy jednak w spisach Heroldji nie figurują.

Ogółem w źródłach znaleźliśmy 8 P.⁴⁾

¹⁾ W źródłach również Preczkowscy, Przeczkowscy, Praczkowscy, Pranczkowscy z Preczkowa, Preczkowów, Praczkowów, Pranczkowów, Pręczków.

²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Paprocki.

⁴⁾ Katarzynę z Praczkowów wymienia wykaz poborowy szlachty zagrodowej pow. rypińskiego z 1541 r. Andrzej P. Żyła z P. (1544-7), dwukrotnie żonaty, z pierwszej żony Barbary Chudzewskiej z Chudzewa (nie żyje 1545) spłodził dwóch synów Wojciecha (1545-6) i Walentego P. Kłosa (1545-68), a z drugiej żony N. N.—syna Pawła (1567-8), którzy dziedziczyli w P. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 387, 388, 597, 598, 832, 1273; II, 235, 236, 275, 276, 316, 435).

Inny Andrzej P. przydomku Świder (1545-67) posiadał w 1564-7 r. części w P. i Wapielsku, a Stanisław P. (1564-8) — w Wapielsku (Gr. bohr. I, 604; II, 1, 13, 403, Wyk. pob.). Daniel (1564-7) żonaty z Reginą (1567), córka Jakóba Chrzczona z Wapielska i Kielpin i Sebastjan (1564-8) z siostrą tej Reginy Katarzyną (1567), siedzieli na częściach w P. i Wapielsku (Gr. bohr. II, 130, 139, 152, 153, 316, 403, Wyk. pob.). Nie wiem, którego z dwóch wyżej wymienionych Andrzejów cytuje Metryka koronna z 1554 r. (l. c. LXXXIII, 449).

R.

146. **RADOCCY** herbu Prawdzie z Radotek (*par. rokicka pow. dobrzyński*), gałęź Lutockich z Lutocina w pow. sierpskim¹⁾.

R. byli drobną szlachtą, mało rozrodzoną.

Źródła z 1547-67 r. wymieniają tylko 3 R.²⁾.

¹⁾ Boniecki. Rpis Wittyga.

²⁾ Piotr R. (1547) i wdowa po nim Eufemja (1564) posiadali częśćkę w R. (Gr. bohr. I, 1112, 1113, Wyk. pob.). Michał i Stanisław bracia R. zapewne synowie Piotra i Eufemji, siedzą w 1565-7 r. na częściach w R. bez poddanych (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 50, 51, 139, 140).

147. **RADOMIŃSCY** z parafjalnej wsi Radomina w pow. rypińskim.

W drugiej połowie XIV w. i w pierwszej połowie XV w. na R. dziedziczył wybitny ród Pierzchałów.

Od Iwana v. Żywana z R., dziedzica R., Balina i Sudragów, marszałka dworu Kazimierza ks. szczecińskiego i dobrzyńskiego, który na początku XV w. z synami Pietraszem i Mikołajem wyniósł się do Prus, idą w ziemi chełmińskiej Radomińscy i Schillingsdorf-Białochowscy¹⁾. Inny Żywan v. Iwan i Jan z R., obydwaj z rodu Pierzchałów, brali udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską²⁾. W drugiej połowie XV w. R. Pierzchałowie pono nie posiadali już R.

¹⁾ Radomin wraz z Balinem i Sudragami należał do marszałka Iwana już w 1375 r. (Metr. Kor XXI, 208). Białochowscy pochodzą od syna marszałka Iwana—Mikołaja R. na Białochowie i Białochówku (Kętrzyński, O ludn. pol. w Prusach, str. 125 i 141).

²⁾ Rżyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Do rodu Pierzchałów należeli zapewne również: Tyczman z R. figurujący w kilku dokumentach z połowy XIV w., obecny 13 stycznia 1346 r. w Rypinie przy nadaniu przez Władysława ks. łączyckiego i dobrzyńskiego Henrykowi z Kowalewa Płonnego Małego (Bohr. ziem. oblig. f. 65 i 66), oraz Henryk z R. (1423) żonaty z Dorotą z Wileczyna (ibid. f. 18).

W 1535-68 r. na R. siedzą R., licznie rozrodzona drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa³⁾, mianowicie:

1) herbu Prus II-Wilczekosy⁴⁾, gałęź Zglinickich v. Zglinińskich z Zglinie Wielkich i Małych w pow. sierpskim⁵⁾, jedni z Zglinickimi-Borzymińskimi z Borzymina (par. żalska pow. rypiński⁶⁾;

2) herbu Ogończyk⁷⁾, gałęź Piórkowskich z sąsiedniego Piórkowa (par. ruska pow. rypiński), czy też Krasieńskich z Krasina w pow. sierpskim⁸⁾;

3) herbu Rawicz, gałęź Tadajewskich z Tadajewa (par. osiecka pow. rypiński⁹⁾;

4) herbu Prus I, gałęź Goworowskich z Goworowa w pow. zakroczymskim, jedni z Goworowskimi-Borzymińskimi z Borzymina (par. żalska pow. rypiński) i Suszewskimi z Suszewa (par. i pow. lipnoski¹⁰⁾). Ci Goworowscy, jak się zdaje,

³⁾ Źródła z tych lat wymieniają dwudziestu kilku R.

⁴⁾ Paprocki, Her. ryc. pol. str. 529. Niesiecki, Siebmacher, Żernicki.

⁵⁾ Rpis Wittyga.

⁶⁾ Piotr Zglinicki v. Radomiński (Wyk. pob. 1535-4... r.) posiadał cząstki w R. i Rudzie. Bartłomiej Zglinicki v. Radomiński z R. (1547-† 1564), podpisarz ziemski dobrzyński (1549), a następnie pisarz grodzki bobrownicki (Gr. bobr. I, 1243, 1296. Bobr. ziem. oblig. f. 12 i 15. Wyk. pob.) z żony Zofji (1566-7), córki Jakóba Łaszcza z R., a wdowy po Grzegorz R. v. Charszowskim, dziedziczki części w R. (Gr. bobr. II, 147. Bobr. ziem. oblig. f. 12), spłodził trzy córki Jadwigę (1566), Annę (1566) i Wiktoryę (1566) R., oraz syna Sebastjana (1566-1615) Radomińskiego z Radomina (Bobr. ziem. oblig. f. 3, 4, 12, 20, 21, 25-28). Wojciech Zglinicki v. Radomiński (1544-67), żonaty z Anną Tadajewską v. Radomińską z R. (1544) posiadał cząstkę w R. (Gr. bobr. I, 260, 261, 269-271, 299, 300; II, 142, 143. Wyk. pob.). Mateusz R. (1564-7), szlachcic zagrodowy z R., sprawca biskupa plockiego w Trąbinie czy też w Rużu, pieczętuje się w 1565 r. herbem Wilczekosy z literą nazwiska R. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 507. Wyk. pob. pob. Gr. bobr. II, 97). Początkowa litera imienia na pieczęci Mateusza z biegiem czasu uległa zniszczeniu.

⁷⁾ Bartłomiej R., szlachcic cząstkowy w Dobrem († 1565), z żony Zofji (Dobrskiej?) zostawił potomstwo (Wyk. pob.). Brat jego rodzony Wojciech R. z Brzózego (1564-5) używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Ogończyk i literami J. R. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 105).

⁸⁾ Krasieńscy z Rętfina (par. płońska pow. rypiński), graniczących z Radominem pisali się Rętfińskimi.

⁹⁾ Walerjan Tadajewski v. Radomiński z R. zabity w 1544 r. był bratem rodzonym Anny Tadajewskiej v. Radomińskiej (1544), żony Wojciecha Zglinickiego v. Radomińskiego z R. (Gr. bobr. I, 260, 261, 269-271, 299, 300, 538, 539),

¹⁰⁾ Jeden z synów Jana Prusa Goworowskiego z Borzymina v. Borzymińskiego († przed 1546 r.) i Doroty z Paprotek-Brzeszek. Bartłomiej Goworow-

byli jednej dzielnicy z mazowieckim rodem Świątków (dziedziczącym w połowie XVI w. na Kобрzyńcu pod Rypinem), od których idą Bałdowscy z Bałdowa (par. wierzbicka pow. lipnoski);

5) herbu Rogala¹¹⁾;

6) herbu Cholewa, gałęź Charszowskich z Charszowa (par. rogowska pow. rypiński)¹²⁾;

7) R. Łaszczowie herbu niewiadomego¹³⁾ gałęź Suski v. Borzymiński (1544-6), żonaty z Katarzyną R. z R., pisał się także Radomińskim (Gr. bobr. I, 260, 261, 269-271, 299, 300, 800, 809, 853, 854). Synowie tego Bartłomieja Wojciech i Stanisław Borzymińscy sprzedali w 1590 r. część w R. Wacławowi Jankowskiemu (Bobr. ziem. oblig. f. 24 i 25).

¹¹⁾ Andrzej R. Rogala (1539-44) z Radomina (Gr. bobr. I, 253, 254, 260, 308, 321, 322) spłodził synów Piotra R. Rogalę (1567), żonatego z Frozyną, córką Grzegorza Kобрzyńskiego i Wolciecha R. Rogalę (1567) z Radomina (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 12, 45, 297-299).

¹²⁾ Wawrzyniec Charszowski (1543 ÷ 1547) na części w Charszowie, dwukrotnie żonaty z N. N. i Anną R. Łaszczówną (1544-67), córką Jana R. Łaszcza i Doroty Grodzieńskiej, dziedziczką części w R. (Gr. bobr. I, 188, 214, 299, 300, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 621, 622, 824, 983, 1051, 1242; II, 43, 103, 104, 142, 143, 146, 147, 431-435) i stąd zwany Radomińskim (ibid. I, 983), z pierwszej żony miał syna Grzegorza Radomińskiego (1546—nie żyje 1566) z Radomina (Gr. bobr. I, 983, 1115, 1188-1190, 1230, 1242. Bobr. ziem. oblig. f. 12), a z drugiej R. Łaszczówny—Łukasza (nie żyje 1567), Annę (1568), Piotra (1568), Daniela (1567-8) i Wyszka (1567-8) Charszowskich (Gr. bobr. II, 146, 147, 431-435, 438). Z synów Wawrzyńca Grzegorz R. z żony Zofji R. Łaszczówny (1566), córki Jakóba R. Łaszcza, która po zejściu z tego świata Grzegorza zaślubiła Bartłomieja R. v. Zglinickiego herbu Prus II-Wilczekosy pisarza grodzkiego bobrownickiego (Bobr. ziem. oblig. f. 12), spłodził synów Wojciecha (1566-8) i Mikołaja (1566-8) R. z R. i córkę Helenę Dobrską (1566-8) z Dobrska (Bobr. ziem. oblig. f. 12. Gr. bobr. II, 336-338). Synowie Daniela Charszowskiego na początku XVII w. stale się piszą tak samo jak ojciec, tylko Charszowskimi (Bobr. ziem. oblig. f. 2, 3, 5, 6, 10-12).

¹³⁾ Jan Łaszc v. Radomiński (1507 ÷ 1538), proboszcz w Lipnie był jednym z sukcesorów Katarzyny wdowy po Janie Tolubowskim wójciny m. Lipna (Metr. Kor. XXIII, 168; LIV, 442). Dobiesław Łaszc z R. v. Radomiński (÷ przed 1544 r.) miał córkę Annę R. Łaszczównę (1547), dziedziczkę części w R., zamężną, za Malchrem (Melchiorem) Świeżawskim, synem Andrzeja Świeżawskiego Kawki (Gr. bobr. I, 1115, 1188-1190, 1242). Po innym Janie R. Łaszczu 1544—nie żyje 1567) część jego w R. odziedziczyły dwie córki: Anna (1544 ÷ 1567), żona Wawrzyńca Charszowskiego v. Radomińskiego (p. w.) i Jadwiga (1544-67) 1-o voto za Stanisławem Śpiegowskim 2-o voto za Franciszkiem Karwowskim (Gr. bobr. I, 299, 300, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 983, 1051; II, 43, 103, 104, 142, 143, 146, 147, 431-435, 438). Córka Jakóba Łaszcza z R. (nie żyje 1566), Zofja (1566-7), dziedziczka części w R., w 1566 r. była już wdową po dwóch mężach—Grzegorzu R. v. Charszowskim z R. i Bartłomieju R. v. Zglinickim, pisarzu grodzkim bobrownickim (Bobr. ziem. oblig. f. 12 Gr. bobr. II, 147).

radowskich Łaszców z Suradowa (par. wierzbicka pow. lipnoski), jednej dzielnicy z Dyblińskimi Łaszczami z Dyblina¹⁴⁾ (par. i pow. dobrzyński) i

8) R. innych niewiadomych herbów, nie należący do do żadnej z wymienionych rodzin¹⁵⁾.

¹⁴⁾ Por. Dyblińscy i Suradowscy.

¹⁵⁾ Np. Wojciech R. (1567) przydomku Kwiat (flos) i Piotr (1567), brat jego rodzony (Gr. bohr. II, 329).

148. RADZIKOWSCY herbu Ogończyk¹⁾ z starożytnej wsi parafjalnej Radzikowa v. Radzikowa Wielkiego i Radzikowa Małego²⁾ w pow. rypińskim, jedna z najstarszych i najbogatszych rodzin senatorskich ziemi dobrzyńskiej z możnego pnia Ogonów, z którego wyszli prócz R., Unieńscy, Kucińscy, Kościeleccy z Skąpego, Działyńscy, Wolscy, Żelscy, Sokołowscy, Kuczborscy, Chodorascy, Murzynowscy, Rudzowscy i Suszycy.

Protoplastami R. byli:

1) Ogon, żyjący w końcu XIII w., mąż zasłużony Ziemowitowi ks. dobrzyńskiemu;

2) syn jego Piotr Ogon, za Łokietka (1329) wraz z braćmi rodzonymi Pawłem kasztelanem łęczyckim, Marcinem podkomorzym łęczyckim i Jakóbem Ogonami, dziedzic Lubina, Woli (pod Kikółem), Dąbrówki i Murzynowa w ziemi dobrzyńskiej³⁾, a za Kazimierza W. (1350-64) kasztelan dobrzyński⁴⁾;

3) syn Piotra Ogona Andrzej najpierw z Unienia, a potem z Radzikowa i Kuczborka, kasztelan dobrzyński († 1395) i

4) syn Andrzeja Mikołaj z Kutna (1388, 1395). Od jednego z synów tego Mikołaja z Kutna — Jakusza, chorążego dobrzyńskiego, który na mocy działów familijnych, dokonanych w 1413 r. w Lipnie, otrzymał Radzikowo Wielkie i Małe⁵⁾, idą Radzikowscy. Od

¹⁾ Boniecki.

²⁾ W wykazach poborowych XVI w. Radzikowy lub Radziki Stare v. Wielkie v. Zamkowe i R. Małe v. Borowe. Dzisiaj Radziki Wielkie i Małe.

³⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 481. Płoc. grodz. wiecz. t. 10 f. 309, 310.

⁴⁾ Piotr Ogon (Cauda) świadczy 13 stycznia 1346 r. w Rypinie przy nadaniu przez Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego Henrykowi z Kowalewa Płonnego Małego (Bohr. ziem. oblig. f. 65 i 66).

⁵⁾ Jakusz, chorąży dobrzyński, był obecny 13 lipca 1425 r. na rokach ziemskich w Rypinie przy oczyszczeniu szlachectwa braci Mikołaja, Michała,

innych synów Mikołaja z Kutna pochodzą Kościeleccy, Działyńscy i ich trzy gałęzi Wolscy, Żelscy i Sokołowscy, Kuczborscy i ich gałąź Chodorascy⁶⁾. Zdaje się, że ród R. wygasł w pierwszej połowie XVI w., gdyż poczynając od 1527 r. głucho o nim w źródłach⁷⁾.

Szymona i Jana herbu Lubicz z Sterdyni w pow. drohickim, Stanisława z Księżopola, Wojciecha i Pawła z Kozieradów i Stefana (Ziem. drohic. t. 10077 str. 89). Brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską (Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578).

⁶⁾ Boniecki, Herbarz XI, 245 i 246. Gr. bohr.).

⁷⁾ Mikołaj R. z Radzikowów (1497 ÷ 1518) na Radzikowach Wielkich i Małych, Łapinosie Wielkim, Chojnie, Znańcu, Ostrowie, częściach Rętfiń, Piórkowa, Wapielska, Złotopola etc. kasztelan słoński (1497), następnie rypiński (1503), wreszcie dobrzyński (1515), nie zostawił męskiego potomstwa. Z pięciu córek jego z żony Franciszki N. Małgorzata była za Piotrem z Pleckiej Dąbrowy, Katarzyna za Jakóbem z Narzyna kasztelanem plockim, Zofja za Sędziwojem Żelskim z Woli, chorążym ziemi dobrzyńskiej, Helena za Stanisławem z Ław chorążym mazowieckim (żonatym 1-o voto z Anną córką Andrzeja Mińskiego, kasztelana zakroczymskiego dziedziczką części Mińska, późniejszym kasztelanem wiskim, a następnie wojewodą i vicesgerentem mazowieckim, i Barbara za Andrzejem Łosiem z Wronowy, ziemianinem pow. ciechanowskiego, później podstolim wyszogrodzkim, wreszcie stolnikiem ciechanowskim Metr. Kor. XVI, 124; XX, 57; XXVIII, 31; XXIX, 137; XXIX, 528; XXXI, 344; XXXVII, 113, 294; XLIV, 5 i 743; LXX, 285, 287. Boh. ziem. oblig. f. 22 i 23). Zapewne bratem kasztelana Mikołaja był Jan R. (1522 ÷ 1526), kasztelan rypiński (Metr. Kor. XXXVII, 446; XXXIX, 695). O potomstwie Jana mileżą źródła. Prawdopodobnie do rodu Ogónów R. nie należał Mikołaj Czeczna który trzymał w zastawie część R., skonfiskowaną mu w 1497 r. za uchylenie się od udziału w wyprawie wojennej i nadane wraz z innymi licznymi dobrami ziemian dobrzyńskich kasztelanowi Mikołajowi R. (Metr. Kor. XVI, 121). Córki tego ostatniego na mocy działów familijnych, dokonanych w 1540 r. w Rypinie, podzieliły się sukcesją po ojcu w sposób następujący: 1) Małgorzata Plecka otrzymała Radzikowy Wielkie z zamkiem i prawem patronatu w miejscowym kościele oraz wspólne z siostrzeńcami Łosiami lasy w Radzikowach Wielkich, Znańcu — folwarku i Wapielsku; 2) Stanisław, Jan, Paweł, Jakób, Kacper i Hieronim Łosiowie, synowie nieżyjącej wówczas Barbary z R. Łosiowej — Znaniec Półwieski, Znaniec — Folwark, 3 włóki w Znańcu Podbornym, 5 włók w Rętfinach oraz wspólne z ciotką wyżej wymienione lasy; 3) Zofja Żelska—Radzikowy Małe i 5 włók w Złotopolu; 4) Katarzyna Narzymska—Łapinos Wielki z Ostrowem i 15 włók w Rętfinach i 5) wreszcie Helena Ławska—Chojno z Nietrzebą i prawem patronatu w kościele chojeńskim, 4 włóki z czwartą częścią karczmy i należącego do niej ogrodu w Piórkowie, 15 włók w Złotopolu i 2 włóki w Konotopie (Bohr. ziem. oblig. f. 22 i 23). Wkrótce Stanisław, Jan, Paweł, Jakób i Hieronim Łosiowie (Kacper widocznie już nie żył) dokonali ostatecznego układu z Małgorzatą Pleką co do R. Wielkich, które wraz z przyległościami ostatecznie w całości przeszły do Pleckich (Gr. bohr. I, 150-152; II, 371, 372).

149. RADZIŃSCY v. RADZYŃSCY z Radzinka v. Radzynka (*par. chojeńska pow. rypiński*), drobna szlachta częstkowa i zagrodowa.

W 1535-68 r. na R. dziedziczy kilkunastu R., prawdopodobnie należących do kilku rodzin¹⁾.

Zadnych wiadomości o herbach R. nie posiadamy.

¹⁾ W 1535-44 r. siedzą na R.: Mateusz, Andrzej, Wawrzyńiec, Jan z synem Józefem, Wincenty z żoną Anną Gizińską, N. wdowa po Macieju, Stanisław i Wojciech R.—wszyscy oprócz Wawrzyńca, szlachta zagrodowa. W 1564-8 r. Józef (p. w.) syn nieżyjącego wówczas Jana, oraz bracia rodzeni Szymon, Jan i Wojciech, synowie zmarłego Andrzeja, posiadają części w R., a Tomasz R., synowiec Józefa z żoną Anną, córką Piotra i Konstancji Nałęczów v. Łążyńskich z Łążyń—zagrodę w R. i część w Dąbrówce pod Kikolem. Córką Jana, a siostrą rodzoną Józefa R. z R. (p. w.) była Katarzyna (1567) 1-o v. za Janem Kosińskim z Czetków v. Czetkowskim 2-o v. za opatrzonym Mateuszem Wójcikiem z Rypina (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 407, 408, 613, 614, 636, 688, 1260, 1360; II, 68, 198-204, 343, 364, 401).

150. RAKOWSCY v. REKOWSCY z Rakowa v. Rekowa (*par. i pow. rypiński*), drobna szlachta częstkowa i zagrodowa. Posiadali przydomki *Kaszka*, *Kokoszka* i *Stary*.

Oprócz licznie rozrodzonych R. niewiadomych herbów za ostatnich Jagiellonów na R. dziedziczyli Borowscy herbu Jastrzębiec z Borowa (*par. rogowska pow. rypiński*), którzy od R. pisali się Rakowskimi¹⁾. Zdaje się, że R. Kokoszkowie, wymieniani w źródłach z końca XVI w., byli gałęzią Kokoszczyńskich (herbu?) z Kokoszczyzna (*par. sudraska pow. lipnowski*)²⁾. W latach 1505-68 na R. siedzi 21 R.³⁾.

¹⁾ Prócz części w R., należących do różnych R., których imion nie znam, zostały skónfiskowane w 1497 r. części w R. i Borowie, trzymane w zastawie przez Bartłomieja z Borowa i żonę jego Annę z R. (Metr. Kor. XVI, 114 i 143). Mateusz R., zwany Borowczykiem, posiadał w 1564 r. część w R. (Gr. bobr. II, 305, 306).

²⁾ Jan R. Kokoszka sprzedaje w 1592 r. część w R. synowi swemu Jakóbowi (Bobr. ziem. oblig. f. 157).

³⁾ Jan z R. (1505) był żonaty z Katarzyną, córką Wojciecha Godziszewskiego, która w 1514 r., będąc już wdową, sprzedała swoją część w Godziszewach Wojciechowi Mianowskiemu. N. Rakowska (1535), Andrzej (1540-4...), Feliks (1545), Wojciech Stary (1543-5), Mikołaj (1543-5), Grzegorz (1535-9), syn jego Jakób (1564-8), Kacper (1564-8) i Sebastian z żoną Jadwigą (1564-8), siedzieli na częściach w R. Synowie Wojciecha Starego Jan R. Koszka (zabity w 1567 r. przez Piotra Czetkowskiego Szyszke) z żoną Zofją (1567), córka Szymona R. (p. n.) i Mateusz R. Koszka (1567) posiadali części w R. i Czetkowach, a żona innego Szymona R. (1540-4...), Magdalena (1544), córka Mi-

chała i Małgorzaty Grodzieńskich Gierłów, część w Grodzień. Inny Mateusz (nie żyje 1567) spłodził syna Mateusza (1567) i córkę Małgorzatę (1567), która była za Jakóbem Korytowskim, ziemianinem pow. wyszogrodzkiego. Szymon R. (1564 † 1567) z żoną Małgorzatą (1565-6), córką Stanisława Sumińskiego i Jadwigi z Roskowa, dziedziczką części w Roskowie i Kabnie, spłodził córkę Zofję (1567-8), żonę Jana R. Koszki (p. w.).

151. REMBIELIŃSCY v. RĘBIELIŃSCY z Rembielina¹⁾ pod Dobrzyńniem (*par. rokicka pow. dobrzyński*).

W drugiej połowie XV w. na R. siedzą R. herbu niewiadomego, zamożna szlachta, piastująca urzędy ziemskie²⁾.

Potomkami tych R. po kądzieli byli Sumińscy herbu Leszczyc i inna jakaś rodzina, która od swego dziedzictwa w połowie XVI w. wzięła nazwisko R.³⁾.

Znani heraldykom R. herbu Lubicz⁴⁾ zapewne są galezią Borzewskich tego samego herbu z Borzewa w pow. plockim⁵⁾, którzy w pierwszej połowie XVI w. już posiadali część w R.⁶⁾.

Źródła z 1547-68 r. wymieniają 2 R.

¹⁾ W źródłach Rambelińscy, Rambelińscy, Rembelińscy, Rębielińscy z Rembielina, Rąbielina, Rabieliń.

²⁾ Andrzej z R., żonaty z Smichną, dziedziczką części Gulbin był w 1452 r. wojskim dobrzyńskim (Metr. Kor. X, 93; XXIII, 497; XXIII, 241 cz. I Nr. 158 cz. IV Nr. 488). Piotr z R. (1480 † przed 1490) na R., Cebrzyszewie, Warzanosowie (Wrzosowie?) i części Rętfiń, również wojski dobrzyński, z żony Anny, córki Ścibora Baysen (Bażeńskiego), gubernatora ziem pruskich, spłodził dwie córki Annę i Katarzynę, które w 1490 r. wraz z Mikołajem Opierszałem, swym krewnym z linii ojczystej i Stanisławem Sierakowskim dzielą się częścią Gulbin (Bohr. ziem. oblig. f. 18 i 19). Z nich Katarzyna († przed 1544 r.), dziedziczką części R., miała dwóch mężów: N. Sumińskiego i N. N. (Tłuchowskiego?), który według ówczesnego zwyczaju od majątku swej żony pisał się Rembielińskim i przekazał to nazwisko swym dzieciom—Wojciechowi i Eufemji R., żonie Jana Mazowieckiego Wilka (p. n.).

³⁾ Katarzyna z R., była matką Franciszka Sumińskiego (1543 † 1566), dziedziczą części R., Włocza, Nowogrodu, Witowasa, Steklina Wielkiego i Mieni (Gr. bohr. I, 39, 84, 107, 108, 138, 155, 156, 248, 249, 257-260, 292, 294, 301, 302, 311-316, 489, 490, 503-508, 557, 558, 565, 597, 598, 608, 609, 620, 625, 537-640, 647-649, 686, 687, 749, 750, 763, 765, 766, 867, 911, 949, 950, 952, 953, 957, 958, 962, 963, 1181, 1182, 1188, 1190, 1191, 1200, 1231, 1255, 1263, 1264, 1266, 1267, 1274, 1288, 1292, 1295, 1304, 1357-1359; II, 16, 17, Wyk. pob.), Eufemji R. (1547) z R. i Tłuchówką, żony Jana Mazowieckiego Wilka, i Wojciecha v. Alberta R. (1544-68) z R. i Tłuchówką, żonatego (Gr. bohr. I, 257, 258, 1111, 1231, 1232, 1235, 1263, 1264, 1292, 1293, 1313; II, 419, Wyk. pob. Ploc. ziem. wiecz. X, 45), żonatego z Jadwigą (1544), córką Stanisława Rochny z Bądkowa (Ploc. ziem. wiecz. I. c.).

⁴⁾ Paprocki. ⁵⁾ Rpis. Wityga.

⁶⁾ Jakób Borzewski (1546-7) i Zofja Borzewska (1564-5) siedzą na częś-

ciach w R. (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 1001, 1292, 1293). Borzewscy Lubowie piastowali za Rzeczypospolitej różne urzędy w ziemi dobrzyńskiej i kwitną w niej dotychczas.

152. RĘTFIŃSCY v. RENTFIŃSCY z Rętfiń v. Rentfin¹⁾,
(*par. płońska pow. rypiński*).

Na R. za Jagielly dziedziczyli Leliwowie, zapewne jedni z Piórkowskiemi z pobliskiego Piórkowa (*par. ruska pow. rypiński*). Mikołaj z R. herbu Leliwa, obecny 13 lipca 1425 r. na rokach ziemskich w Rypinie²⁾, brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾. Niewiadomo, czy do tej samej rodziny, czy też do innych rodzin należeli Mikołaj Opierszał (1490), dziedzic części w R. i Gulbinach⁴⁾ oraz Grzegorz, Wojciech, Marcin i Jan, którzy trzymali w zastawie części R. skonfiskowane im następnie w 1497 r. i nadane Mikołajowi Radzikowskiemu, wówczas kasztelanowi słońskiemu⁵⁾.

W 1531-68 na R. siedzą R., drobna szlachta, dość licznie rozrodzona, należąca do trzech rodzin, mianowicie:

1) Feliks R. (1538-4...) ⁶⁾, szlachcie zagrodowy niewiadomego herbu i pochodzenia, być może herbu Leliwa;

2) R. herbu Ogończyk recte Krasieńscy z Krasina w pow. sierpskim⁷⁾;

3) R. herbu Abdank, właściwie Kęsicecy v. Kasiccy z Kęsie v. Kasic w pow. sierpskim⁸⁾, jedni Kęsickimi-Godziszewskimi z Godziszew (*par. i pow. rypiński*).

Źródła z lat 1535-67 wymieniają 11 R.

1) W źródłach Rantfińscy, Retwińscy, z Ratfin, Ratwin, Ratfian, Ratfian, Ratfin, Rantwin i t. p. 2) Ziem. drohic. t. 10077 str. 89.

3) Rzyszez i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

4) Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19. 5) Metr. Kor. XVI, 121. 6) Wyk. pob.

7) Mateusz Krasieński v. Rętfiński, syn Andrzeja z R., za Zygmunta Staroego dziedziczył w R., a za Zygmunta Augusta (1567) w Źródłach (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 261; II, 165, 182, 196, 223, 224, 300). Wawrzyniec Krasieński z R. (1544 + około 1549) był żonaty z Elżbietą, córką Stanisława Kęsickiego z R. vel Rętfińskiego (Gr. hobr. I, 130, 260, 261, 270, 337, 338, Bobr. ziem. oblig. f. 15). Rodzony brat Wawrzyńca Jakób Krasieński v. Rętfiński (1535 + 1566 lub 1567) z R. i Radomina z żony Barbary Szczutowskiej (1541-4) spłodził Sebastjana (1565-8), Bartłomieja (1568) i Zofję (1568) Krasieńskich (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 130, 223, 224, 261, 337, 338, 482, 580, 711, 852; II, 354, 355, 366, 367). Tylko co wymieniony Sebastjan Krasieński z Wolęcina pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem (Arch. Kom. Sk. t. 56 Nr. 796). Pieczęć ojca jego Jakóba na kwicie poborowym z 1565 r., w którym pisarz poborowy nazywa go naprzemian Rętfińskim i Krasieńskim (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 99) jest zupełnie zniszczona.

⁸⁾ Rpis Wittyga. Wojciech R. (1535-47) wraz z bratem rodzonym Stanisławem Kęsickim v. Rętfińskim (1538-44) posiadał części w R. i połowę Grązaw w ziemi michałowskiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 130, 250, 251, 1216. Bobr. ziem. oblig. f. 1 i 2). Ten Wojciech z żony Doroty N. miał synów Grzegorza R. z R. (1564-7) i Krzysztofa R. z R. (1564-7...) żonatego z Anną (1567), wdową po Szczutowskim, a Stanisław—córkę Elżbietę (1544) za Wawrzyńcem Krasieńskim z R. i synów Pawła R. (nie żyje w 1596 r.) i Piotra R. vel Kęsickiego (1564 † przed 1595 r.) dziedzica części w R. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 130, 260, 261, 1216; II, 205, 206. Bobr. ziem. oblig. f. 1, 2, 15, 16, 56-99). Z nich Grzegorz wyciska w 1566 r. na kwicie poborowym pieczęć »własną« z herbem Lubicz i inicjałami B. V., oczywiście przygodnie pożyczoną od krewnego lub sąsiada (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 583, 581). Potomkowie tych Kęsickich w końcu XVI w. i na początku XVII w. stale piszą się tylko Rętfińskimi (Bobr. ziem. oblig. f. 1-7, 10-12, 14-17, 19-22, 25-28, 54). Synowie Piotra wzrosli w zamożność i znaczenie. Jeden z nich Stanisław (1595-6) na Rzecznem i Brzostowie w pow. lipnoskim był podwojewódzim ziemi dobrzyńskiej, drugi zaś — Wojciech (1590-1612), dziedzic większej części R.—podstarościm i sędzią grodzkim bobrownickim, a następnie podstolim ziemi dobrzyńskiej (Bobr. ziem. oblig. l. c.).

153. ROGOWSCY z parafjalnej wsi Rogowa v. Rogowa Starego v. Wielkiego v. Kościelnego i Rogowa Małego v. Borowego v. Rogówka v. Rogówka Borowego (*pow. rypiński*), szlachta zagrodowa, licznie rozrodzona, a więc wieloherbowa. Posiadali przydomki *Pakosz*, *Podawca* i *Rożek*. Herby R. nie są nam wiadome.

Przydomek R. *Pakosz*¹⁾ mógł pochodzić od imienia Pakosław lub też nazwiska Pakojskich Pakoszów, rodziny niewiadomego herbu i nieznanego heraldykom pochodzenia²⁾, których gałęź za Zygmunta Augusta siedzi na Chlebowie w pow. lipnoskim³⁾.

Źródła z lat 1535-68 wymieniają dwudziestu kilku R.⁴⁾

¹⁾ Jan R. Pakosz (1535 † 1541), wdowa po nim Pakoszowa (1541), i syn jego Szymon R. Pakosz (1546-65) posiadali zagrody w Rogówku (Gr. bobr. I, 869, 870 Wyk. pob.). ²⁾ Żernicki.

³⁾ Wojciech Pakojski Pakosz (1568) z żoną Anną siedzi na częstec w Chlebowie (Gr. bobr. II, 416, 438, 444).

⁴⁾ Za Zygmunta Starego siedzą na Rogowie: Mikołaj (1535), Jan (1540-1) Piotr (1544), Jakób Podawca (1538-43), syn tego ostatniego Wojciech (1543-6) i zameżna córka (1543), której imienia i nazwiska nie wiemy, a na Rogówku—Jan Rożek (1535-47), Jakób (1538-4...), Jan Pakosz (1535 † 1541), wdowa po nim Pakoszowa (1541) i syn jego Szymon Pakosz (1546). W tym samym czasie Jan R. (1531-4...) siedział na części w Źródłach, a Grzegorz R. (1531-4...) w Grzembach. Za Zygmunta Augusta (1564-7) posiadają części w Rogówku: Jan, Mateusz Jakubuszek v. Jakubuszowicz, brat Krystyny, a zapewne pasierb bezpotomnie zmarłej Doroty, Szymon Pakosz (p. w.) i Wojciech wraz z rodzeństwem: Janem, Antonim i Anną, w Rogowie Jakób († około 1567) wraz

z wnukami Pawłem, Walentym i Janem Podawcami, synami wówczas zmarłego Wojciecha, a braćmi rodzonymi również nieżyjącego innego Wojciecha, a w Źródłach — Matern, zwany Rogowczykiem (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 163, 164, 457, 841, 869, 870, 1032, 1257; II, 147, 184-186, 196, 261, 262, 292, 293).

154. ROJEWSCY¹⁾ z Rojew a (*par. rogowska pow. rypiński*). W 1537-67 r. na R. siedzi kilkunastu R., mianowicie:

1) R. herbu niewiadomego, najdawniejsi dziedzice R. i

2) znani naszym heraldykom R. herbu Cholewa²⁾ gałęź Umińskich z Umienina-Nagielek w pow. bielskim, jedni z Umińskimi-Rokickimi z Rokicia (*par. ligowska pow. lipnoski*)³⁾ i

3) R. recte Psarscy niewiadomego herbu i pochodzenia⁴⁾.

¹⁾ W aktach metrycznych *par. rypińskiej* z końca XVII i z początku XVIII w. Rojewscy. ²⁾ Niesiecki.

³⁾ W księdze poborowej płockiej z 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52) figurują pieczęcie Umińskich z Umienina-Nagielek z herbem Cholewa odmienna. Feliks Umiński v. Rojewski (1535-47) posiadał część w R. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 421, 422, 1090, 1091). Jan Umiński v. Rokicki (1544-7), syn Mikołaja Umińskiego z R., dziedziczył na częściach w R., Rokiciu i Wojnowie (Gr. bobr. I, 422, 423, 459, 476, 477, 572, 626, 627, 694, 1032, 1033).

⁴⁾ Heraldycy nasi znają kilka rodzin Psarskich. Ani w księdze poborowej płockiej z 1531-52 r., ani w wykazach poborowych płockich z 1531-78 r. Psarscy nie figurują. Marcin Psarski z R. (1535 ÷ 1543 lub 1544), żonaty z Katarzyną córką Jana Brzeskiego Pękali, dziedziczką części w Brzeszczkach, pisał się również Rojewskim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 696, 816, 817, 921, 922, 967, 968). Prócz Marcina na R. za Zygmunta Starego dziedziczy jeszcze kilku innych Psarskich.

155. ROKICCY herbu Rogala¹⁾ z Rokicia parafjalnego w *pow. dobrzyńskim*, drobna szlachta nielicznie rozrodzona. Siedzieli na R. już za Jagielly. Dersław z R. z rodu Rogalów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską²⁾. Niektórzy R. już w końcu XV w. używali przydomków *Gradek i Gradkowicz*. Czy to byli Rogalowie — nie wiemy.

Oprócz Gradków i Gradkowiczów³⁾, źródła z lat 1497-1568

¹⁾ Paprocki. ²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Jan Gradek (1497-1520), którego część w R. została skonfiskowana w 1497 r. za uchylenie się jego od udziału w wyprawie wojennej, był w 1520 r. egzekutorem testamentu swego krewnego Józefa Księskiego (Metr. Kor. XVI, 132; XXIII, 761. Monum. med. aevi XVIII t. I cz. I Nr. 386). Zdaje się, że synami jego byli Wojciech (1547-65) i Andrzej (1547-65) R. Gradkowie, dziedzice części w R. (Gr. bobr. I, 1153, 1154, 1177, 1254). Jakób R. (1513) i jego synowie Jan (1545-7) Marcin (1545-6) R. Gradkowie v. Gradkowicze v. Jakubowicze, Piotr R. Gradek (1531-4...) i wdowa Katarzyna R. Gradkowa (1535-4...) posiadali części w R. (Metr. Kor. XXV, 304. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 567, 769, 782, 1153, 1154, 1177).

wymieniają kilku R. z tego samego R., których węzłami pokrewieństwa z R. Gradkami w żaden sposób związać nie możemy. Ci R. być może należeli do innej rodziny R.⁴⁾.

Pieczęcie R. Rogalów znajdują się w księdze Recognitionum Nr. 8 w Archiwum b. Komisji Skarbu w Warszawie.

Ogółem w źródłach figuruje 12 R.

⁴⁾ Mikołaj (1513) Michał (1545-7), Mateusz (1547-65) i Stanisław (1564-5) R. na częściach w R. (Metr. Kor. XXV, 304. Gr. bobr. I, 722, 723, 1228, 1285-1287, 1306. Wyk. pob.).

156. ROKICCY z Rokicia (*par. ligowska pow. lipnoski*), drobna szlachta wieloherbowa cząstkowa i zagrodowa. Niektórzy z nich posiadają przydomki: *Długi*¹⁾, *Kierda* i *Niemsta*.

W 1531-68 r. na R. dziedziczą:

1) R. herbu *Lubiec*²⁾;

2) R. herbu *Grzymała*³⁾, zapewne jednej dzielnicy z innymi Grzymałami: Goscekiem z Goszczka (*par. goszczkowska pow. rypiński*), Domaratami Czambuskimi z Czambaska (*par. goszczkowska*) i Domaratami Jasieńskimi z Jasieni (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*);

3) R. herbu *Cholewa*, gałęź Umińskich z Umienina-Nagiełek w pow. bielskim, jedni z Rojewskimi z Rojewa (*par. rogowska pow. rypiński*)⁴⁾;

4) R. przydomku *Kierdo*, prawdopodobnie gałęź Łukoskich herbu *Szeliga* przydomku *Kierdo* z Łukoszyna Wielkiego w pow. plockim⁵⁾;

¹⁾ Przydomków Długi i Długosz (od dużego wzrostu szlachcica) i Dłużycz (syn Długiego) używają różne rodziny, wcale z sobą nie spokrewnione, jako to: R., Strupczewscy, Trzeńscy i Kowalkowscy. ²⁾ Paprocki.

³⁾ Marcin (1535-4...), Jan (1535-41) i Paweł (1564-5) R. Grzymałowie z R. byli szlachtą zagrodową (Wyk. pob.).

⁴⁾ W księdze poborowej plockiej z 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52) znajdują się pieczęcie Umińskich z Umienina-Nagiełek z herbem Cholewa odmienna. Ci Umińscy, jak się zdaje, byli w bliskim pokrewieństwie (może jedni?) z Pężyńskimi Cholewami z Chalina v. Chalińskimi (Gr. bobr. I, 423, 424). Mikołaj Umiński (1531-47) z Rokicia (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 422, 423, 457, 469-471, 476, 477, 626, 627, 694, 695, 959, 1090, 1091) spłodził syna Jana Umińskiego v. Rokickiego, dziedzica części w R., Rojewie i Wojnowie (Gr. bobr. I, 422, 423, 459, 476, 477, 572, 626, 627, 694, 1032, 1033, 1090, 1091). Feliks Umiński v. Rojewski (1535-47) posiadał cząstkę w Rojewie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 421, 422, 1090, 1091).

⁵⁾ Rpis Wityga. Łukoscy w połowie XVI w. dziedziczą w ziemi dobrzyńskiej na cząstkach w Ligowie, graniczącym z Rokiciem, Turzy Wielkiej, Tłu-

5) R. recte Chalińcy Niemstowie herbu niewiadomego z Chalina (par. mokowska pow. dobrzyński)⁶⁾, oraz być może 6) R. innych herbów.

Źródła wymieniają 21 R.

chowie, Tłuchówku i Rudnie. Mikołaj R. Kierdo (1545-7) oraz bracia rodzeni Mateusz (1564-8) i Łukasz (1531-68) R. Kierdowie siedzą na częściach w R. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 514, 560, 625, 997, 998; II, 27, 107, 392, 408, 420, 421, 449).

⁶⁾ Mikołaj R. Niemsta, ubogi ziemianin z R. (Wyk. pob. 154... r.) był właściwie Chalińskim. Por. Chalińscy.

157. ROKITNICCY herbu Prawdzic¹⁾ z Rokitnicy pod Górzniem (*par. świedziebińska pow. rypiński*), zamożna i wybitna rodzina szlachecka. Piastowali godności ziemskie już w pierwszej połowie XV w.²⁾ Idąc za Paprockim, który podaje genealogiczne szczegóły, dotyczące się tej rodziny, wszystkich R., cytowanych w źródłach z doby ostatnich Jagiellonów, należy uważać za Prawdziców.

Niektórzy R. Prawdzice, dziedzicząc w pierwszej połowie XVI w. na części parafjalnej wsi Księtego (pow. rypiński) i na Kozirogu w ziemi michałowskiej³⁾ pisali się Księskimi⁴⁾ i Koziroskimi⁵⁾. Znani Niesieckiemu R. herbu Nałęcz osiedlili się w R. zapewne dopiero w końcu XVI lub na początku XVII w.

Źródła z lat 1497-1598 wymieniają 12 R.⁶⁾

¹⁾ Paprocki. ²⁾ Monum. med. aevi XVIII t. I cz. I Nr. Nr. 5, 9 i inne.

³⁾ Koziróg graniczy z Osiekim Wielkim i Kretkami Wielkimi (par. osiecka pow. rypiński).

⁴⁾ Jan R. nabył przed 1526 r. od Szymona Łochockiego część »świedziebińską« w Księtem i stąd pisał się z Księtego (Metr. Kor. XXXIX, 739; Gr. bobr. I, 1322-1331). Synowie jego Leonard, Piotr i Jerzy, którzy na schyłku panowania Zygmunta Starego posiadali część Księtego, pisali się wówczas również Księskimi (Gr. bobr. I, 1, 2, 56, 689, 690, 849, 850).

⁵⁾ Jan Koziroski z Koziroga († przed 1526 r.) brat stryjeczno-rodzony Jana, Jerzego i Walerjana R., z żony Krabicówny spłodził dwie córki Agnieszkę i Annę, dziedziczki części Koziroga i Cinkowa w ziemi chełmińskiej (dzisiaj Cienkusz w pow. rypińskim) oraz Rokitnicy w ziemi dobrzyńskiej. Obydwie w 1526 r. były jeszcze małoletnie (Metr. Kor. XXXIX, 739; Monum. med. aevi t. III cz. I Nr. 386). Ci Koziroscy nie mieli oczywiście nic wspólnego z Koziroskimi z Koziroga w pow. dobrzyńskim, drobną szlachtą częstkową i zagrodową.

⁶⁾ Dobra Piotra R. w pow. rypińskim zostały skonfiskowane w 1497 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 134). W licznych zapiskach z pierwszej połowy XVI w. figurują Jerzy (1531-47), Walerjan (1531-47) i Jan R. (1526 † pomiędzy 1526 i 1543 r.) trzech bracia rodzeni, bliscy krewni, być może bracia rodzeni Adama R. (1515) z Rokitnicy (Monum.

med. aevi XVIII t. I cz. I Nr. 386). Z nich Jerzy (1531-47), dzielny wojownik (Metr. Kor. XLVI, 16. Gr. bobr. I, 255, 256, 689, 690, 831, 832, 1032) i Walerjan (1531-50), również dzielny wojownik, dowódca chorągwi nadwornej, od 1545 r. chorąży ziemi dobrzyńskiej (Metr. Kor. XLVI, 16; LXIX, 144; LXXXVII, 388. Gr. bobr. I, 255, 256, 689, 690, 831, 832, 844, 845, 1249, 1250, 1322-1331; II, 244), w 1543-7 r. dziedziczyli na R. razem z Stanisławem R. (1543-7), swym krewnym niewiadomo w jakim stopniu (Gr. bobr. I, 137, 711, 931, 981, 982, 1092, 1094, 1230). Syn chorążego Walerjana z żony Katarzyny N. (1546) Marcin posiadał w 1564-7 r. części w R. i Świedziebny (Gr. bobr. I, 846, 847; II, 244. Wyk. pob.). Trzeci brat Jerzego i Walerjana Jan (1526 † pomiędzy 1526 i 1543) na części Zajeziera i Świedziebny (Metr. Kor. XXXIX, 764; Gr. bobr. I, 10-20, 179, 497, 498, 1322-1331) nabył przed 1526 r. od Szymona Łochockiego część »świedziebieńską« w Księżym i stąd pisał się z Księżego (Metr. Kor. XXXIX, 764). Spłodził synów Leonarda (1543-7), Piotra (1543-7) i wojownika Jerzego (1543, † 1566), którzy dziedzicząc w 1543-7 r. na części Zajeziera i Księżego (Gr. bobr. I, 1, 2, 10-20, 27, 28, 43, 44, 52-57, 85-87, 128-130, 179, 251, 255, 256, 268, 495-498, 689, 690, 831, 832, 844, 845, 849, 850, 1033-1036, 1249, 1250, 1322-1331; II, 107, 108) pisali się również Księżskimi (ibid I, 1, 2, 56, 689, 690, 849, 850). Z tymi synami Jana R. oraz ich stryjami Jerzym i Walerjanem wciąż procesuje się w 1543-7 r. ich sąsiadka Anna Księżka, żona Andrzeja Galemskiego na Górzystem v. Galeminie w pow. sierpskim, dożywotnika na części R., dziedziczka Sankowa, części Księżego, Zajeziera i Świedziebny, wypędzona przez R. z Księżego, Sankowa i Zajeziera, a po jej śmierci (1544) mąż jej wraz z synami Jerzym, Krzysztofem i Adamem, którzy odwzajemniając się Rokitnickim, zagarnęli ich część »świedziebieńską« w Księżym. Strony wzajemnie najeżdżają się. Nie obywa się bez zadania ran domownikom i służbie strony zwyciężonej (co należało do zwykłych w owych czasach zdarzeń). Tak np. w 1546 r. Walerjan R. poranił domowników Andrzeja Galemskiego, Jakóba Korytowskiego i Wawrzyńca Żmijewskiego (Gr. bobr. I, 844, 845). Mimo zgody, zawartej potem w tym samym 1546 r. w Lipnie, R. poróżnili się znów następnego roku z Galemskimi przy ustawianiu kopców i pomiarze granic w Świedziebnie. Epilogiem kłótni był najazd w 1547 r. przez R. dworu Andrzeja Galemskiego w Zajezierzu, podczas którego zabity został przez R. Piotr Koboski z Kobosina i ranny domownik Krzysztofa Galemskiego, Stanisław Czarnowski. (Gr. bobr. I, 1322-1331). Jerzy R. przeżył swych braci i jeszcze w 1564-5 r. posiadał część R. i Świedziebny (Wyk. pob.). Zdaje się, że synem jego był Jakób (1567) dziedzic R., żonaty z Elżbietą (1567), córką Jana Charszowskiego (Gr. bobr. II, 107, 108). Nie wiem kto był ojcem Stanisława R., żyjącego w końcu XVI w. (Bobr. ziem. oblig. f. 20).

158. ROSKOWSCY v. RUSKOWSCY herbu niewiadomego z Roskowa v. Ruskowa (*par. trąbińska pow. rypiński*).

Akta grodzkie bobrownickie wymieniają Jadwigę z R. († przed 1566 r.), żonę Stanisława Sumińskiego (1544 † 1566)¹⁾, który za Zygmunta Starego (1545) posiadał części Steklina, Włęcza, Nowogrodu Sumińskich i Witoważa, a za Zygmunta Augusta (1564-5)

¹⁾ Gr. bobr. II, 53-56.

część Ostrowitego w pow. rypińskim. Innych R. źródła nie wymieniają. Ponieważ w 1564-7 r. na R. dziedziczą Nasięgniewscy herbu Jastrzębiec z Nasięgniewa (par. zadusznicka pow. dobrzyński), Łosiowie herbu Dąbrowa z Grodkowa w ziemi wyszogrodzkiej i Starorypińscy herbu Nałęcz z Starorypina (par. i pow. rypiński), być może przeto, że Jadwiga R. należała do jednej z tych trzech rodzin.

159. RUSKOWSCY z Ruskowa Wielkiego i Małego w *par. sobowskiej pow. dobrzyńskim* (dzisiaj Ruszkowo), drobna szlachta wieloherbowa, przeważnie zagrodowa.

Posiadają przydomki *Bąk*¹⁾, *Bodzanta*, *Cieciorka*²⁾, *Jach* (syn Jana), *Kupka*, *Lisiak*³⁾, *Nitka*, *Pazurek*, *Rugiel v. Rugla*⁴⁾, i *Stary*.

Źródła z lat 1531-68 wymieniają aż trzydziestu kilku R., należących do wielu różnych rodzin. Wśród tych R. są:

1) R. herbu niewiadomego przydomku *Rugla*, najdawniejsi znani nam dziedzice R.⁵⁾;

2) R. Duszotowie herbu Dołęga odmienna⁶⁾, jednej dzielnicy z innymi Duszotami: Jastrzębskimi z Jastrzębi (par. i pow. lipnoski), Szczepankowskimi z Szczepanków (par. ostrowicka pow. lipnoski) i Wylazłowskiemi z Wylazłowa (par. i pow. dobrzyński)⁷⁾;

3) R. recte Chalińcy Bodzantowie herbu Szeliga z sąsiedniego Chalina (par. mokowska pow. dobrzyński)⁸⁾;

1) Przydomek ten biorą również Turscy z Turzy Wielkiej.

2) Czy R. Cieciorowie nie idą od Ciecierskich Ślepownów lub Dołęgów z Ciecierska w pow. raciańskim?

3) Przydomek Lis (od herbu) biorą Siecińscy, a przydomek Lisek — Łążyńscy i Trzecińscy. Przewiska Lisiak i Lisek mogły powstać od cech charakteru jednostek lub od nazwiska różnych rodzin Lisowskich, które na schyłku epoki jagiellońskiej kwitnęły w ziemi dobrzyńskiej np. Lisowskich Rogalów v. Głuchowskich z Głuchowa w ziemi płockiej, dziedziców części w Maluszynie, Blinie i Źródłach Małych.

4) Przydomku tego używają w połowie XVI w. i Głuchowscy herbu Rogala z Głuchowa w pow. płockim, jedni z Bendorskimi z Bendorzyna i Lisowskimi z Lisowa Wielkiego i Małego w pow. bielskim (Gr. bohr. I, 413, 514, 515. Rpis Wittyga).

5) Część Katarzyny Rukieleczyny w R. została skonfiskowana w 1497 r. za niedostarczenie przez się ludzi na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198). Widocznie konfiskata ta została cofnięta następnie, skoro w 1531-4... r. na R. siedzi Marcin R. Rugla, szlachcic zagrodowy, zapewne syn Katarzyny (Wyk. pob.).

6) N. Ruskowski Duszota posiada w 1535 r. zagrodę w R. (Wyk. pob.).

7) Por. Jastrzębscy, Szczepankowscy i Wylazłowscy.

4) R. recte Strupczewscy (herbu ?) z sąsiedniego Strupczewa (par. sobowska)⁹⁾;

5) R. recte Czachorowscy herbu Rogala przydomku *Nitka* z Czachorowa w pow. bielskim¹⁰⁾, jedni z Czachorowskiemi-Kochańskimi z Kochania (par. mokowska) i Czachorowskiemi-Kretkowskiemi z Kretków Małych (par. osiecka pow. rypiński);

6) R. v. Paproccy Pazurkowie (herbu ?) dziedzice części w R. i sąsiednich Paprotkach (par. sobowska)¹¹⁾. Czy ci Pazurkowie byli właściwie Ruskowskimi, czy też Paprockimi orzec nie jesteśmy w stanie;

7) Dwudziestu kilku R., nie należących do żadnej z powyższych sześciu rodzin¹²⁾.

⁸⁾ Mateusz R. Bodzanta staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 719). Por. Chaliński.

⁹⁾ Mateusz Dobek v. Dobkowicz R. v. Strupczewski (1545-68), prawdopodobnie syn Dobiesława Strupczewskiego z Strupczewa (1531-45), a brat rodzony Pawła (1564-5), Jana (1546-65) i Mikołaja (1564-5) Strupczewskich Dobków z Strupczewa Wielkiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 359, 377, 539-544, 796), dziedziczył najpierw (1545-7) na części w Strupczewie Małym, a następnie (1564-8) w Ruskowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 543, 1147; II, 389, 390).

¹⁰⁾ W pierwszej połowie XVI w. na R. między innemi dziedziczą dwaj bracia rodzeni Wojciech R. Nitka v. Czachorowski (1531-47) i Stefan R. Nitka v. Czachorowski († przed 1538 r.) oraz Jakób Czachorowski (1544). Z nich Wojciech R. Nitka, krewny z linii ojczyściej Jana R. (1544), syna Stanisława (nie żyje 1544), żonaty z Anną R., dziedziczką części w R. Wielkim, córka Piotra R., a stryjeczno-rodzoną siostrą Marcina Stanisławowicza z R. Cieciorki, nabył w 1544 r. część w R. od Jakóba Czachorowskiego, zamieszkałego w ziemi płockiej i małżonki jego Barbary (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 282, 325, 326, 434, 435, 551-554, 594, 595, 756, 757, 761, 797, 798, 807, 808, 920, 1239). Brat Wojciecha (p. w.) Stefan v. Szczepan R. Nitka z R. Małego v. Czachorowski z żony Elżbiety (Pławińskiej ?) z R. Małego (1535-46), poprzednio żony Materna R., z którym miała syna Marcina R. Maternicza (1539-43), spłodził córkę Apolonję (1546) za Janem Grotkowskim z Lipna oraz synów Jana Szczepanowicza v. Szczepankowicza R. (1539 + 1545) v. Czachorowskiego i Marcina Szczepanowicza R. Cieciorkę z R. (1539-47). Ten ostatni czy też pochodzący z innej rodziny R. Marcin, woźny ziemski pow. dobrzyńskiego (1567) opłaca w 1564-5 r. podatek z części w R. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 8, 9, 36-39, 146, 268, 269, 325, 326, 511, 512, 514-521, 584, 797, 798, 1070, 1111; II, 328, 329). Jan Szczepankowicz R. vel Czachorowski z żoną Zofją (1545-6), córką Jana Turskiego Szczepanowicza, spłodził córki Annę (1545) i Dorotę (1545) Ruskowskie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 518-521, 584, 920, 997, 998).

¹¹⁾ Jan Paprocki Pazurek v. Ruskowski (1531-47) posiadał części w Paprotkach i R. Był pono ojcem Tomasza (1564-5), Andrzeja (1564-7) i Bartłomieja (1564 + 1566), żonatego z Dorotą N. (1567). Paprockich vel Ruskowskich Pazurków z Paprotek i R., braci rodzonych (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 325, 326, 567, 568, 669, 670, 718, 787, 788, 1001, 1333; II, 168, 169).

¹²⁾ N. Stary (1535), dwaj bracia Mateusz (1531) i Marcin (1531-4...) Jachowie, t. j. synowie Jana, trzech bracia rodzeni Matern Bąk (1544-5), Jan (1544) i Andrzej Jankowicz (1543-4), synowie innego Jana, Małgorzata (1545) wdowa po Andrzeju Jankowiczu, Jan Kupka (1564-5), Piotr (1564-5) i Mikołaj (1564-5) R. posiadali cząstki w R. Piotr R. z R. Wielkiego († przed 1546 r.) spłodził córkę Annę, żonę Wojciecha R. Nitki v. Czachorowskiego. Rodzony brat Piotra Stanisław († przed 1544 r.) był ojcem Jana (1544), Marcina Stanisławowicza Cięciorki (1540-6), a może i Mateusza R. Cięciorki (1543). Ten Marcin R. Stanisławowicz nabywa w 1545-6 r. części w R. od Jana Szczepanowicza R. vel Czachorowskiego i od stryjeczno-rodzonej siostry Anny R., żony Wojciecha R. Nitki. Wdowa po nim Dorota opłaca w 1564-5 r. podatek z części w R. Zdaje się, że synami Materna R. Bąka (p. w.) byli Jan (1543) i Andrzej (1545) R. Maternicze, przyrodni bracia z jednej matki Jana R. Szczepanowicza vel Czachorowskiego. Andrzej R. Lisiak trzyma w 1545 r. w zastawie część w R. (Gr. bohr. I, 9, 10, 35-39, 146, 268, 282, 325, 326, 396, 407, 434, 435, 511, 512, 515-518, 525, 551-554, 584, 594, 595, 719, 720, 756, 757, 761, 797, 798, 807-810, 865, 866, 920, 997, 998, 1070, 1111, 1239; II, 328, 329, 389, 390. Wyk. pob.).

160. RUSŁAWSCY herbu niewiadomego z nieistniejącej dzisiaj wsi Rusławów i Rusławów-Brysków (*par. bądkowska pow. dobrzyński*).

Część Adama R. w R.-Bryskach została skonfiskowana w 1497 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną¹⁾. Jan R., szlachcic zagrodowy, posiadał w 1541 r. razem z Jakóbem Kłobukowskim Molendą młyn w Kłobukowie²⁾.

Więcej R. źródła nie wymieniają.

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 121. ²⁾ Wyk. pob.

161. RUZOWSCY v. RÓŻOWSCY v. RUDZOWSCY z starożytnej wsi Ruzowska v. Różowska (później Rudzowsk, dzisiaj Rudusk) w *par. ruskiej*¹⁾ *pow. rypiński*.

Dziedzicami Ruzowska w końcu XV i na początku XVI w. byli dość zamożni Ruzowscy, piastujący urzędy ziemskie²⁾, zapewne Cholewowie (p. n.).

Za Zygmunta Augusta na R. dziedziczą jedynie R. herbu Ogończyk, gałąź wybitnego domu Murzynowskich z Murzynowa (*par. rokiecka pow. dobrzyński*), jedni z Suszyckimi z Suszyc w *par. szpitalskiej pow. dobrzyński*³⁾. Ród ten istniał w ziemi dobrzyńskiej niemal do upadku Rzeczypospolitej⁴⁾.

¹⁾ Wieś Ruż była odwieczną własnością biskupów płockich.

²⁾ Dobiesław Ruzowski, chorąży mniejszy ziemi dobrzyńskiej, zmarł w 1504 r. (Metr. Kor. XXI, 9). ³⁾ Por. Murzynowscy i Suszyccy.

⁴⁾ Protoplastą R. Ogończyków był Jan Murzynowski, początkowo (1543-7) dziedzic części Suszyc i Rudzowska, a następnie (1564-5) całego Rudzowska,

Inni R., drobna szlachta, figurujący w źródłach z 1545-1612 r. prawdopodobnie Cholewowie, już wówczas nie posiadali żadnej części w R.⁵⁾

Pieczęć z 1648 r. Różowskiego herbu Cholewa, ziemianina dobrzyńskiego, posiada znany heraldyk P. Stanisław Dziadulewicz, który pisał się Suszyckim, a najczęściej Rudzowskim v. Ruzowskim (Gr. bobr. I, 1, 47, 48, 134, 193, 292, 354, 376, 390, 397, 398, 411, 412, 445-447, 461, 477-482, 582-584, 661). Ten Jan, figurujący w wykazie poborowym 1564 r. jako Murzynowski z Rudzowska, a w wykazie 1565 r. i kwiecie poborowym z tego samego roku (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 631) jako Rudzowski v. Rzusowski (!) z Rudzowska v. Rzusowska (!) używa pieczęci własnej — Ogończyka z swymi inicjałami J. S. (l. c.). Syn jego Stanisław Suszycki v. Rudzowski (1544-7) pobierał nauki zagranicą (Gr. bobr. I, 477, 482, 582-584). Łukasz Rudzowski v. Ruzowski, wwiązany w 1568 r. w część w Murzynowie, należąca do jego dłużnika Walentego Murzynowskiego (Gr. bobr. II, 335, 338), pisał się z Murzynowa. Zapewne ten sam Łukasz z żoną Anna Galemką ufundował klasztor Karmelitów w Oborach, nabytych w końcu XVI w. od Marcina Łochockiego. Akta metryczne parafii rypińskiej wymieniają Przecławą Rudzowskiego z Przczków (1695) i Marjanę Rudzowską († 1732), pochowaną w Oborach.

⁵⁾ Inny Łukasz Rudzowski staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 688). Mateusz Ruzowski posiadał w 1564-7 r. część w Dobrem (ibid. II, 12. Wyk. pob.), Aleksander Ruzowski v. Rudzowski v. Różowski (Gr. bobr. II, 335, 338) wziął w 1567 r. w zastaw od Mateusza Zembowskiego część w Wojnowie. W końcu XVI w. siedział na cząstce w Radominie. Zmarł przed 1602 r. (Bobr. ziem. oblig. f. 3 i 4). Synowie jego Jan, żonaty z Karwosiecką, Jerzy, Mateusz i Jakób Ruzowscy v. Różowscy sprzedają w 1612 r. jedną włókę w Radominie Wojciechowi Rętfińskiemu, podwojewodzie ziemi dobrzyńskiej (ibid. f. 2, 3, 10, 11). Innych R. prócz wymienionych, źródła nie cytują.

162. RZUCHOWSCY z R z u c h o w a pod Lipnem (*par. wierzbička pow. lipnoski*), drobna szlachta zagrodowa dość licznie rozrodzona.

W drugiej połowie XV w. na Rz. siedzieli L u b o w i e ¹⁾.

W 1531-68 r. na Rz. dziedziczą:

1) Pięciu Rz. nieznanego pochodzenia²⁾, wśród których mogli być i najdawniejsi dziedzice Rz. Lubowie.

¹⁾ Małgorzata z Rz. herbu Lubicz była matką Jana Hermana z Rz. herbu Junosza, a babką rodzoną Kaepra Hermana z Rychnowa w ziemi chełmińskiej, który 8 maja 1503 r. oczyścił się z zarzutu nieszlachectwa na rokach grodzkich w Bobrownikach (Metr. Kor. XX, 118). Zapewne do tej samej rodziny Rz. Lubów należał Michał Rz., którego część w Rz. została skonfiskowana w 1498 r. za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198).

²⁾ Marcin (1531-4...), Mikołaj (1540), Grzegorz (1541), Jan (1541) i Stanisław (1535-47) Rz., szlachta zagrodowa z Rz. Z nich Stanisław, wyzbywszy się swej schedy, mieszkał w Lipnie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 654-656, 1050, 1113).

2) Gorzechowscy (herbu ?) z Gorzechowa (par. siecińska pow. dobrzyński), którzy od Rz. i innych swych posiadłości w pow. dobrzyńskim w Parzymiu (par. sikorska), Strupczewie (par. sobowska) pisali się Rzuchowskiemi, Parzyskimi, Strupczewskimi³⁾, a zapewne i od Trzecianki (par. będowska pow. dobrzyński) Trzecińskimi;

3) Rz. recte Makowieccy herbu Rogala z Makowca (par. karnkowska pow. lipnoski)⁴⁾, jedni z Makowieckimi-Chlebowskimi z Chlebowa (par. karnkowska);

4) Rz. recte Żórawscy herbu Ogończyk z Żórawina w pow. sierpskim⁵⁾, jedni z Żórawskimi-Kukowskimi z Kukowa.

Niektórzy Rz. (Lubowie ?), dziedzicząc w połowie XVI w. na sąsiednim Nagórzynku (par. karnkowska), pisali się Nagórskimi i brali przydomek *Brzdyk* v. *Bzdyk* v. *Bzdykowicz*⁶⁾.

Źródła z XVI w. wymieniają 14 Rz.

³⁾ Paweł Rz. v. Gorzechowski v. Parzyski (1538-46), syn Jana Fioła z Gorzechowa v. Parzymia (1498 † przed 1543 r.), a synowiec rodzony Andrzeja z Gorzechowa (1498) sprzedał w 1543-6 r. swoje części w Gorzechowie, Parzymiu i Strupczewie, odziedziczone po ojcu, swym braciom rodzonym Feliksowi (1535-46), Janowi (1543-6) Gorzechowskiemu Fiołowiczom v. Parzyskim i Stanisławowi (1543-7) Fiołowiczowi Gorzechowskiemu v. Parzyskiemu v. Strupczewskiemu (Wyk. pob. Metr. Kor. XVII, 176, 175. Gr. bobr. I, 195-198, 514, 690, 691, 788-792; II, 162, 163). Por. Trzecińscy.

⁴⁾ Marcin Makowiecki Kuśnierz (1531 † 1546 lub 1547) z Makowca i Rz. z żony Katarzyny N. spłodził syna Adrijana Makowieckiego vel Rzuchowskiego (1564-7), szlachcica zagrodowego w Rz. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 892, 1215, 1217, 1218, 1355, 1356; II, 28, 29). Makowieccy Kuśnierze byli herbu Rogala (Por. Makowieccy).

⁵⁾ Stefan Żórawski v. Rzuchowski z Rz. (1531-4... † przed 1547 r.) miał dwóch synów Jana (1547-67) Żórawskiego v. Rzuchowskiego z Rz., woźnego ziemskiego pow. lipnoskiego, i Ambrożego (1547) Rz. z Rz. oraz córkę Annę (1547) Białoskórką z Golubia (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1233, 1272; II, 89-91, 194, 196). Pieczęcie z 1565 r. naszego Jana Żórawskiego z Rz. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. Nr. 218, 942 i 1565) są zupełnie niewyraźne. Szymon Żórawski z Żórawina i Mikołaj Żórawski vel Kukowski z Żórawina i Kukowa w tym samym roku pieczętują się Ogończykiem (ibid. Nr. Nr. 164 i 1137). Ten ostatni był rodzonym bratem Wojciecha Żórawskiego z Kukowa, Wencesława i Grzegorza Żórawskich z Żórawina i Małgorzaty, żony Mateusza Cegiełki z Chlebowa (Por. Kukowscy). Wittyg zna tylko Żórawskich herbu Godziemba (ks. pob. płoc. 1538 r.).

⁶⁾ Mateusz Rz. z Nagórzyna († przed 1544 r.) spłodził trzech synów: Pawła (1544) i Adama (1544) Rz. oraz Piotra (1544-67) Rz. vel Nagórzyńskiego v. Nagórskiego Brzdyka v. Bzdyka v. Brzdykowicza, dziedziców części w Nagórzynie (Gr. bobr. I, 418, 419, 824, 989, 1171, 1172, 1285; II, 49, 50. Wyk. pob.).

S.

163. SADŁOWSCY z parafjalnej wsi Sadłowa w pow. rypińskim. Za Jagielly na S. siedział możny ród Doliwów, z których Tomko, kasztelan słoński, brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski¹⁾.

W połowie XVI na na S. oraz kilku wsiach okolicznych dziedzą Swaroccy herbu Rogala z Swarocina w ziemi gostyńskiej. Jeden z tych Swarockich Benedykt v. Bieniasz (1544-65). współdziedzic Sadłowa, Stempowa, Linnego i Zasad Małych figuruje w jednej zapisce sądowej z 1544 r., jako Bieniasz z Sadłowa, t. j. Sadłowski²⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. Por. Czyżewscy.

²⁾ Gr. bobr. I, 277. Por. Gr. bobr. II, 28.

164. SANKOWSCY herbu niewiadomego z Sankowa (par. księska pow. rypiński) patrz Szynkowscy z Szynkowa.

165. SARNOWSCY z Sarnowa v. Sarnówka pod Skąpem (par. rogowska pow. rypiński), drobna szlachta nielicznie rozrodzona.

Jakiego herbu byli pierwotni dziedzice S., którzy na schyłku panowania Zygmunta Starego już nie siedzieli na S., powiedzieć nie jesteśmy w stanie. Od tych S. idą prawdopodobnie Kolankowscy Sarnkowie z niezbyt oddalonego Kolankowa i ich gałęz Janczewscy Sarnkowie z Janczewa (par. karnowska pow. lipnoski), graniczącego z Kolankowem¹⁾.

Cytowani w źródłach z 1531-67 r. S. z S. byli gałęzią Wilewskich herbu Trzaska z Wilewa w pow. szreńskim²⁾, niegdyś gniazda Gozdawów³⁾.

¹⁾ Por. Janczewscy i Kolankowscy.

²⁾ Rpis Wittyga. Mateusz Wilewski z S. vel Sarnowski z 1531-4... r. posiada zagrodę w Sarnowie. W 1564-5 r. jako S. opłaca podatek od jednej włóki w Sarnowie v. Sarnówku (Wyk. pob.). Syn jego Stanisław S. z Sarnówka, żonaty z Katarzyną Siecińską, córką Jakóba Siecińskiego v. Białkowskiego z Białkowa i Anny Grodzeńskiej, bierze w 1567 r. w dzierżawę od Stanisława Maliszewskiego, sędziego grodzkiego bobrownickiego i podsądka ziemi dobrzyńskiej, część w Sarnówku (Gr. bobr. II, 206), kupioną przez Maliszewskiego od Jana S. (herbu Trzaska?). Katarzyna Sarnowska kwituje w tym samym roku Tomasza Białkowskiego, swego brata rodzonego, z sukcesji po rodzicach (ibid. II, 145, 146). Innych S. źródła nie wymieniają.

³⁾ Przywilej dla Gozdawów z d. 26 kwietnia 1473 r. (Semkowicz, Mazowieckie przywileje rodowe z XIV i XV w. Arch. Kom. Hist. XI, 389).

166. SIECIŃSCY z parafjalnej wsi Siecina v. Siecinia Wielkiego i S. Małego v. Borowego¹⁾ w pow. dobrzyńskim na granicy ziemi plockiej, drobna szlachta częstkowa i zagrodowa.

W 1525-68 r. na S. dziedziczy około 20 S., mianowicie:

1) S. herbu Rogala²⁾, bezwątpienia jedni z Żernickimi z sąsiednich Żerników (par. sikorska pow. dobrzyński);

2) S. herbu Lis³⁾, a prawdopodobnie;

3) S. innych herbów.

S. przydomku *Trąbka* należą do Rogalów i do innej jakiejś rodziny⁴⁾.

Od Jakóba S., tenutarjusza Krasic w pow. przemyskim, żonatego z Barbarą Orzechowską, który po odstąpieniu mu tej tenuty przez teścia Jana Orzechowskiego⁵⁾ zaczął się pisać Krasickim, idą Krasiccycy herbu Rogala.

Inny Jakób S. († przed 1567 r.) z Białkowa (par. płońska pow. rypiński) v. Białkowski⁶⁾ był przodkiem Białkowskich jak się zdaje, też Rogalów⁷⁾.

¹⁾ W źródłach również Siecieńscy z Siecinia, Sicienia. ²⁾ Paprocki.

³⁾ Wawrzyniec i Jan S. Lisowie stają w 1567 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. II, 6, 7, 249). W połowie XVI w. Lisowie posiadają 11 gniazd w ziemi plockiej a wśród nich Rachocin i Kosinice w pow. sierpskim (Rpis Wityga).

⁴⁾ Przydomku *Trąbka* używały wówczas w ziemi plockiej jedynie rodziny herbu Rogala np. Łukosey z niezbyt odległego od S. Łukoszyna-Borków i Łukoszyna-Byków w pow. plockim (l. c. Gr. bobr.) Wojciech S. Trąbka z S. dokupił w 1527 r. od Pawła Goworowskiego z Plocka część »goworowską« w S. (Gr. bobr. I, 472-475), na której w 1545-6 r. siedzą jego synowie Andrzej i Stefan oraz brat ich przyrodni z jednej matki, a z innego ojca (ibid. I, 575, 611, 697, 698) Wawrzyniec S., którego również nazywano Wojtaszkowiczem Trąbką. Ten ostatni (1544-68) prócz części w S. posiadał (1544-5) część w Strupczewie Małym (Gr. bobr. I, 377, 392, 396, 419, 472-475, 554, 567, 575, 611, 671, 697, 698, 702, 757, 997, 1235, 1311, 1379, 1380; II, 8, 363, 364, 401. Wyk. pob.) Pawła S. Trąbkę wymieniają akta grodzkie bobrownickie z 1567 r. (Gr. bobr. II, 249).

⁵⁾ Metr. Kor. XXXVIII, 289; XLIV, 400; XLVI, 108. Syn tego Jakóba Stanisław, dożywotni tenutarjusz Krasic, figuruje w Metryce Koronnej 1552 r. jako Sieciński (ibid. LXXX, 221).

⁶⁾ Gr. bobr. I, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 1051. ⁷⁾ Por. Białkowscy.

167. SKASZEWSCY herbu niewiadomego z królewskiej wsi Skaszewa v. Skaszowa (par. i pow. dobrzyński).

Franciszek S. siedzi w 1535 r.¹⁾ na zagrodzie w S.

Innych S. źródła nie wymieniają.

¹⁾ Wyk. pob.

168. Z SKĄPEGO (*par. skąpska pow. lipnoski*) i KOŚCIELCA w *pow. inowrocławskim*, ród herbu Ogończyk v. Kościeleccy, najsłynniejsza rodzina magnacka kujawsko-dobrzyńska, pochodząca z potężnego pnia Ogonów, z którego wyszli w ziemi dobrzyńskiej Radzikowscy, Chodorascy, Działyńscy, Wolscy, Żelscy, Sokolowscy, Murzynowscy, Suszyccy i Rudzowscy, w Łęczyckiem — Unieńscy i Kucińscy, a w ziemi zawkrzeńskiej — Kuczborscy.

Przodkami Kościeleckich byli: Ogon, żyjący w końcu XIII w., mąż zasłużony Ziemowitowi ks. dobrzyńskiemu, syn jego — Piotr Ogon, kasztelan dobrzyński (1350-64), już za Łokietka (1329) wraz z braćmi Pawłem, kasztelanem łęczyckim, Marcinem, podkomorzym łęczyckim i Jakóbem Ogonami, dziedzic Lubina, Dąbrówki, Woli i Murzynowa w ziemi dobrzyńskiej²⁾, syn Piotra — Andrzej z Unieni, Radzikowa i Kuczborka, również kasztelan dobrzyński (+ 1395) i syn Andrzeja — Mikołaj z Kutna (1388, 1395). Od jednego z synów tego ostatniego — Janusza, wojewody gniewkowskiego v. inowrocławskiego i starosty dobrzyńskiego (1420), wskutek działów familijnych (1413), dziedzica Skąpego i Kościeleca, idą Kościeleccy, których gałąź osiadła na S. pisała się w XVI w. z Skąpego lub z Kościeleca na Skapem³⁾.

Z przodków K. na Skapem wnuk Janusza, wojewody gniewkowskiego Wincenty (1472—nie żyje 1495), podkomorzy (1472-9) i starosta dobrzyński (1485), nie pisał się z Kościeleca, lecz z Skąpego lub z Bobrowników w pow. lipnoskim⁴⁾. Brat rodzony Wincentego Jan z Kościeleca, wojewoda inowrocławski, współdziedzic Skąpego, w pewnej zapisce Metryki koronnej z 1494 r. figuruje jako Jan z Skąpego⁵⁾.

¹⁾ Boniecki t. XI str. 246. ²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 481. Płoc. grodz. wiecz. 1545 r. t. X f. 309, 310.

³⁾ Metr. Kor. XIV, 165 i 365; XVI, 191; XXIV, 222, 265; XXV, 149; XXVIII, 20; XXIX, 350 i 368; XXX, 57, 156, 168, 279; XXXI, 472; XXXIII, 635, 240; XXXIV, 10, 210, 213, 214, 215, 221, 247; XXXIV, 216 Nr. 3181; XXXIV, 215 Nr. 3181; XXXVII, 103, 131, 135, 165, 167, 534; XXXVII, 9, 138, 348; XXXVIII, 33 i 679; XXXVIII, 228 i 710; XCIX, 342. Gr. bobr. I, 13, 26, 83, 94, 148, 257, 297, 364, 402, 1080. Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19. Boniecki l. c.

⁴⁾ Metr. Kor. XII, 71; XIII, 18 i 19; XIV, 137; XV, 124. Jeden z synów tego ostatniego Stanisław, kasztelan dobrzyński, odziedziczywszy na mocy ostatecznych działów familijnych po stryju Mikołaju biskupie chełmskim, dokonanych w 1507 r., miasto Nową Wysoką w pow. nakielskim, pisał się z Wysokiej (Metr. Kor. XXV, 192; XXVI, 225 i 265; XXX, 29; XXXIII, 635; XXXIV, 10; XXXVII, 202).

⁵⁾ Metr. Kor. XI, 191.

W połowie XVI w. Skape wraz z Czermnem przez małżeństwo Zofji Kościeleckiej (1537-68), córki Mikołaja wojewody kaliskiego, z Sebastjanem Mieleckim (1522-72), kasztelanem wiślickim, starostą brzeskim (od 1568 r. kasztelanem krakowskim) przeszło w dom Mieleckich⁶).

Genealogję tej rozrodzonej rodziny⁷), która wzięła swe nazwisko od wsi, położonej poza ziemią dobrzyńską, podamy w części drugiej naszego dzieła.

Por. Kościeleczy i Mieleccy Poczet Przybyszów.

⁶) Wyk. pob. Metr. Kor. LIV, 7. Gr. bobr. II 58, 59, 97, 98, 267, 353, 354.

Oprócz Zofji Kościeleckiej, nasze źródła archiwalne wymieniają jej ojca Mikołaja Kościeleckiego z Skapego (1490-1530), kasztelana i starostę dobrzyńskiego (1490), następnie (1530) wojewodę kaliskiego, starostę brzeskiego, dobrzyńskiego i kowalskiego (Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19 Gr. bobr. I, 372-376), brata rodzinnego Zofji — Jana Kościeleckiego na Skapem (1531-47), podkomorzego krakowskiego, starostę brzeskiego, dobrzyńskiego, kowalskiego (1531), a następnie (1543-7) wojewodę inowrocławskiego, starostę brzeskiego, bobrownickiego, dobrzyńskiego, kowalskiego i świeckiego (Gr. bobr. I, 13, 26, 83, 84, 94, 140, 148, 168, 182, 183, 257, 274, 297-299, 331, 344, 345, 364-366, 402, 568, 589, 628-632, 672-674, 723, 724, 766, 767, 798, 804, 846, 851, 870, 886, 949, 950, 989, 1080, 1226, 1227, 1247, 1273, 1276, 1277, 1285-1287) i innego Jana K. (1543-4), wojewodę łęczyckiego, starostę bydgoskiego, tucholskiego, człuchowskiego i nakielskiego (Gr. bobr. I, 49-51, 322).

⁷) Pomimo olbrzymiego materiału genealogja K. w naszych herbarzach nowoczesnych jest bardzo pobieżna i niekompletna.

169. ŚNIECHOWSCY v. ŚMIECHOWSCY z Śniechów v. Śmiechów (*par. sudraska pow. lipnoski*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa. Niektórzy z nich używają przydomków *Kozik, Rudolt, Skopek i Strupek*.

Na schyłku epoki Jagiellońskiej na Ś. siedzą:

1) Ś. herbu Bełty¹), rodzina pochodząca ze Śląska²);
2) Ś. Strupkowie czyli właściwie Strupczewscy (herbu ?) z Strupczewa (*par. sobowska pow. dobrzyński*)³);

3) Ś. Kozikowie recte Koziccy herbu Ogończyk z Kozic w pow. sierpskim,⁴) jedna rodzina z Kozickimi z Kolan-

¹) Żernicki.

²) Piekosiński Her. pol. Nr 194. Dorst, Schlesisches Wappenbuch. Paprocki pono, mylnie wywodzi naszych Ś. z Śniechów na Podgorzu, Ś. herbu Bełty dotychczas dziedziczą na Ś.

³) Dorotę Śniechowską Strupkową z Śniechów t. j. Strupczewską, z synem wymieniają wykazy poborowe szlachty zagrodowej z 1538-41 r.

⁴) Rpis Wittyga. Marcin Ś. Kozik (1531-45), t. j. Kozicki, z żoną Elżbietą (1545) posiadał zagrodę w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 679).

kowa i Kozickiem i v. Turskiem i Kozicz kami z Wilezej Turzy (par. tlu chowska pow. dobrzyński);

4) Ś. herbu Lubicz gałęź Ligowskich z sąsiedniego Ligowa i Ligówka (par. ligowska pow. lipnoski)⁵⁾, którzy wraz z Chocieńskiem i z sąsiedniego Chocienia (par. ligowska) idą od Kokoszczyńskich z pobliskiego Kokoszczyzna (par. sudraska).

Źródła z 1531-68 r. wymieniają kilkunastu Ś., których większość posiada prócz części w Ś., działki w gniazdach Lubów-Kokoszczy nie, Ligowie, Ligówku, Chocieniu i w pobliskich Gozdach (par. ligowska)⁶⁾.

⁵⁾ Adam i Józef Ligowscy (1546-8) z Ligowa i Gozdów, synowie Szymona Ligowskiego Luby (1541 — nie żyje 1564) z Ligowa i Chocienia w pewnej zapisce sądowej z 1568 r. (Gr. bobr. II, 439, 440) figurują naprzemian jako Ś. i Ligowscy (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 59, 60, 437, 439, 440, 451-453).

⁶⁾ Jan (1531-4...), Mikołaj (1531-4...), Dorota Ś. Strupkowa z synem (1538-41), Marcin Ś. Kozik (1535-45) z żoną Elżbietą (1545) i Adam Ś. Skopek (1545) posiadali części w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 679). Zygmunt Ś. (1545-6) spłodził pięciu synów Łukasza (1545), który zmarł w młodym wieku, Jana (1564-8) z Ś. Ligowa, Ligówka i Gozdów, Wojciecha (1565-8) z Ś., Chocienia i Gozdów, Antoniego (1568) i Stanisława (1567-8) z Ś. i Gozdów. Gr. bobr. I, 572, 585-588, 607-609, 625, 679, 692-695, 812, 932; II, 105, 221, 222, 318, 319, 389, 403, 437, 439, 440, 447, 451-453). Czterej ostatni dziedziczyli na częściach w Gozdach razem z Kokoszczyńskiem i, Ligowskimi i Chocieńskiem i niepodzielnie (Gr. bobr. II, 439, 440, 451-453). Gall Ś. z braćmi (1564-5) siedział na częściach w Ś. i Kokoszczyźnie, a Adam (1564-8) i Jan Rudolf Ś. na częściach w Ś. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 437, 439, 440, 451-453).

170. SOKOŁOWSCY z Sokołowa (par. dulska pow. rypiński). Za Jagielly na S. siedzieli na S., jedni z Dolskimi z sąsiedniego Dolska, potomkowie braci Hanusza i Piotra z Stangenberga v. Sztembarka w pow. sztumskim, dziedziców Dolska, Kawieczyna i Modrzyna, nabytych w 1386 r. od Władysława ks. opolskiego i dobrzyńskiego¹⁾.

W notatach heraldyczno-sfragistycznych kanclerza Zamoyskiego figuruje pieczęć herbowa przodka S. Janusza S., stolnika dobrzyńskiego²⁾, w której wydawca tych notat Piekosiński mylnie upatrywał lamparta, t. j. herb Lewart³⁾, a która istotnie wyobraża raczej

¹⁾ Lites t. II, przypiski.

²⁾ Nr. 456, przerysowana z aktu z d. 25 stycznia 1434 r., zawierającego obietnicę obioru Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. Oryginalna pieczęć Janusza na tym akcie z biegiem czasu uległa zniszczeniu (Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578).

³⁾ L. c. Piekosiński Roczn. her. t. II.

lisa lub rysia t. j. herb własny Sokołowskich i Dulskich⁴⁾, czyli Gryzimę odmienną.

Ród potomków Janusza, należący do zamożnej szlachty, wydał Łukasza S. († 1506 r.), pisarza ziemi dobrzyńskiej⁵⁾ i Piotra S. (1504 † przed 1528 r.) na Żałem, Sokołowie z młynem Tartym, Kawieczynie i Modrznynie w ziemi dobrzyńskiej, tenutarjusza różnych królewskich w tej ziemi i na Kujawach, podkomorzego brzeskiego (od 1504 r.), kasztelana konarskiego (1505), wreszcie rypińskiego (1519)⁶⁾. Z pierwszej żony Barbary Grudzińskiej (1505-19), dziedziczki Pilchowic i Bożejowic na Kujawach, córki Mateusza Grudzińskiego, kasztelana bydgoskiego, kasztelan Piotr S. nie zostawił potomstwa, z drugiej zaś żony Zofji Lisowskiej herbu Przeginia odmienna, z Lisowa w ziemi chełmińskiej, córki Mikołaja, 2-o v. małżonki Wincentego z Działynia Żelskiego (1520-68) herbu Ogóńczyk, kasztelana słońskiego, a następnie dobrzyńskiego, spłodził syna Wojciecha S., ostatniego z rodu S., bezpotomnie zmarłego przed 1538 r.⁷⁾.

Ten ostatni zapisał matce i jej synom z drugiego małżeństwa Feliksowi i Piotrowi Żelskim cały swój majątek wraz z należącą do niego częścią S.⁸⁾, od którego kasztelan Wincenty Żelski zaczął pisać się na Sokołowie⁹⁾, a następnie syn jego Feliks Żelski (1546-68) z Żałego¹⁰⁾ na część Sokołowa, żonaty z Barbarą Dolską na Dolsku, — Sokołowskim¹¹⁾.

Czy od Feliksa Żelskiego v. Sokołowskiego idą S. herbu Ogóńczyk, dziedziczący w końcu XVI w. na Grabowie w Inowrocławskim¹²⁾, powiedzieć nie umiem.

⁴⁾ Por. Dulscy u Niesieckiego i Bonieckiego.

⁵⁾ Metr. Kor. XXI, 377. Łukasz S. otrzymał ekspektatywę na pisarstwo w 1503 r. (ibid. XX, 55).

⁶⁾ Metr. Kor. XX, 192; XXI, 289; XXIII, 204; XXIV, 265; XXV, 296; XXVI, 225; XXVI, 268; XXIX, 137 i 336; XXXIII, 543, 583, 586, 761, XXXV, 464 i 466; XXXVII, 294 i 457; XXXIX, 154 i 156.

⁷⁾ Metr. Kor. XXI, 289; XXXIII, 583, 586; XXXIX, 154, 156; XLIV, 5.

⁸⁾ Metr. Kor. LV, 39, 54. Gr. bokr. I, 223, 224, 482, 493.

⁹⁾ Gr. bokr. I, 223, 224.

¹⁰⁾ Żelscy z parafjalnej wsi Żałego w pow. rypińskim, gałązka Działynskich z parafjalnej wsi Działynia w pow. lipnoskim, byli jedni z Wolskimi, Kucieńskimi, Unieńskimi, Kościeleckimi, Radzikowskimi, Kuczborskimi, Chodoraskimi, Murzynowskimi, Suszyckimi i Rudzowskimi. Por. Działynscy i Żelscy.

¹¹⁾ Gr. bokr. I, 842 II, 12, 130, 194, 226, 227, 229, 230, 231, 340, 355. Wyk. pob. ¹²⁾ Borkowski, Spis rodzin szlachty polskiej.

Trzecia rodzina S. była gałęzią Gorczyńskich herbu niewiadomego z Gorzenicy (Małej ?)¹³⁾ pod Brodnicą w ziemi michałowskiej. Ród ten osiedlił się w ziemi dobrzyńskiej w drugiej połowie XV w. i już na początku XVI w. posiadał część S. Protoplasta tej rodziny Horacy Gorczyński otrzymał w 1497 r. nadanie dóbr w pow. rypińskim, skonfiskowanych Piotrowi Rokitnickiemu za niestawiennictwo na wyprawę wojenną¹⁴⁾. Jan Horacy Sokołowski, prawdopodobnie syn Horacego Gorczyńskiego, zapisał przed 1543 r.¹⁵⁾ swoją część S. synowi Jakóbowi Horacemu (1543-67). Ten Jakób Horacy pisał się Gorczyńskim na Sokołowie lub Sokołowskim na Gorzenicy¹⁶⁾, i splodził z żony Elżbiety N. syna Piotra Gorczyńskiego z Sokolowa¹⁷⁾.

Z tego samego S. mieli również wyjść S. herbu Rola, którzy kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej za czasów Paprockiego¹⁸⁾.

¹³⁾ Gorzenica Wielka była w pierwszej połowie XVI w. wsią królewską, należąca do starostwa brodnickiego (Metr. Kor. L, 51, 169).

¹⁴⁾ Metr. Kor. XVI, 134. ¹⁵⁾ Gr. bobr. I, 223, 224.

¹⁶⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. II, 179. ¹⁷⁾ Gr. bobr. II, 51.

¹⁸⁾ Paprocki, Her. ryc. pol. str. 336.

Sokołowscy herbu Jastrzębiec patrz Gembartowie. Sokołowscy herbu Dołęga v. Szreńscy i Sokołowscy herbu Pomian patrz Poczet przybyszów.

171. SOSNOWSCY z Sosnowa (*par. rogowska pow. rypiński*).

W końcu XV w. na S. dziedziczyła N. Sosnowska, której skonfiskowano dobra za niedostarczenie przez nią ludzi na wyprawę wojenną¹⁾. Zdaje się, że w XVI w. S. już nie siedzieli na S. Za Zygmunta Starego Andrzej S. (1535-41) posiadał zagrodę w Borzyminie, a Mikołaj S. (1547) trzymał w zastawie dwie włóki w Dolsku²⁾.

S. należało już wówczas do Brzesckich, szlachty częstkowej z sąsiednich Brzeszczków.

O herbach S. żadnych wiadomości nie posiadamy³⁾.

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 98. ²⁾ Gr. bobr. I, 1369, 1370 Wyk. pob.

³⁾ Kojalowicz i Niesiecki, a za nimi inni heraldycy (Siebmacher, Krasicki) zapewne mylnie wywodzą z ziemi dobrzyńskiej S. herbu Godziemba.

172. ŚPIEGOWSCY z Śpiegowa pod Dobrzyniem (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*). Za Jagielly siedzieli na Ś. Wczeliche, przybysze z Wielkopolski, zapewne jedni z Wielickimi

z niezbyt odległego Wielkiego parafjalnego w pow. dobrzyńskim. Dobrogost ze Ś. i Trojan z Wielkiego, obydwaj z rodu Wczeliczów, brali udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. Prawdopodobnie do tego samego rodu należał Mikołaj ze Ś., figurujący w pewnej zapisce sądowej brzesko-kujawskiej z 1421 r.²⁾

W 1543-67 czterech Ś. dziedziczy na cząstkach w Ś., sąsiednim Kisielewie, Kisielewku, Radominie, Płonnem Małym w ziemi dobrzyńskiej i Stawcu na Kujawach³⁾. Na początku XVII w. Ś. posiadają części w Radominie i Białkowie⁴⁾. Herby tych Ś. nie są nam wiadome.

Ś. przydomku *Falk*⁵⁾ byli jedni z Szczutowskiemi Falkami v. Falkowiczami, jak się zdaje Lubami, z Szczutowa w par. płońskiej pow. rypińskim⁶⁾.

Ogółem źródła z czasów dwóch ostatnich Jagiellonów wymieniają 5 Ś.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

²⁾ Kochanowski, Ks. sąd. brz. kuj. Nr. 2300.

³⁾ Stanisław Ś. (1543-7) na części w Ś., Kisielewku Małym, Radominie i Stawcu był żonaty z Jadwigą (1544-68), córką Jana Radomińskiego Łaszcza i Doroty Grodzieńskiej, dziedziczką części w Radominie i Grodzieńcu. Ta Jadwiga po śmierci pierwszego męża wyszła powtórnie za mąż za Franciszka Karwowskiego (1567-8). Rodzona siostra Stanisława Ś. Anna Mateuszowa Płowska z Płonnego Małego zmarła w 1544 r. Jakób Ś. (1564-5) posiada część w Ś., Grzegorz (1567) — w Płonnem Małym, a Mateusz Ś. (1564-7) — części w Ś. i Płonnem Małym (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 64-67, 84, 127, 128, 224, 225, 245, 296, 353-356, 388, 389, 422, 528, 698-700, 759, 760, 814, 815, 866, 867, 922, 972-974, 988, 1008-1011, 1055, 1056. II, 43, 103, 104, 142, 430, 431, 432-435, 438).

⁴⁾ Bobr. ziem. oblig. f. 2 i 3.

⁵⁾ Walenty Ś. Falk, szlachcic cząstkowy w Ś. i Kisielewie, staje w latach 1543-6 w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 223-225, 245, 296, 355, 356, 388, 389, 422, 528, 866, 867, 989, 1001).

⁶⁾ Jakób Szczutowski Falkowicz (1538-67), syn Andrzeja Falka, a brat Mateusza, początkowo dziedziczący część w Dzierźnie, a następnie w Szczutowie i Maliszewie, i Anna wdowa po Pawle Szczutowskim z Szczutowa wyciskają w 1566 r. na kwitach poborowych pieczęcie »własne« z herbem Lubicz, mianowicie: Jakób z inicjałami S. V. (Arch. kom. Sk. t. 59 Nr. 621), a Anna z literami B. V. (ibid. Nr. 569). Ponieważ obydwójce pieczętują się jednym i tym samym herbem i litery na pieczęci Jakóba odpowiadają inicjałom jego nazwiska i przydomku oraz inicjałom imienia, nazwiska i przydomku Walentego Śpiegowskiego Falka, który wówczas już nie żył i mógł zostawić w spadku swoją pieczęć Jakóbowi Szczutowskiemu, pomimo rozbieżności pierwszych liter na tych dwóch pieczęciach (S. i B.) i niezrozumiałych inicjałów na drugiej, należy przypuszczać, że Szczutowscy Falkowie i Śpiegowscy Falkowie byli herbu Lubicz.

173. STALMIERSCY v. STALMIRSCY v. STALIMIERSCY, drobna szlachta z Stalmierza v. Stalmirza, a raczej Stanimierza (*par. mazowiecka pow. lipnoski*), założonego przez jakiegoś Stanimira.

Za ostatnich Jagiellonów na S. dziedziczą:

1) S. vel Wojnowscy z Wojnowa (*par. ruska pow. rypiński*) jedni z S. vel Wojnowskimi z Kowalikowa (*par. i pow. rypiński*) vel Kowalikowskiemi¹⁾, a zapewne i z Gizińskimi z pobliskiego Gizina (*par. ruska pow. rypiński*) przydomku *Nosala*, którego używali też niektórzy S. vel Wojnowscy. Jakiego herbu byli ci S. vel Wojnowscy niewiadomo, ponieważ na pieczęci własnej z 1565 r. Wojciecha S. vel Wojnowskiego, pieczętującego się *Lubiczem*, brak inicjałów jej właściciela.

2) S. recte Bęscy herbu Boleścic z Bęch w pow. bielskim³⁾, jedni z Bęskimi v. Blińskimi z Blina (*par. goszczkowska pow. rypiński*)⁴⁾.

Źródła z lat 1531-65 wymieniają 5 S.

¹⁾ Czy Wojnowscy idą od Stalmierskich, czy też Stalmierscy od Wojnowskich, orzec niepodobna. Paweł S. vel Wojnowski († przed 1544 r.), dziedzic części w S., Wojnowie i Sikorzu spłodził kilka córek i synów: Prokopa Wojnowskiego († przed 1544 r.) z Wojnowa i Sikorza, żonatego z Barbarą Radomińską (1544-7), Wojciecha S. vel Wojnowskiego *Nosala* (1535-65), pieczętującego się *Lubiczem* (p. w.), Stanisława S. vel Wojnowskiego (1544-7), Andrzeja S. vel Wojnowskiego vel Kowalikowskiego z Kowalików (1538-4...), a jak się zdaje i Feliksa Wojnowskiego z Kowalików (1538-4...). Z nich Stanisław i Wojciech wraz z opiekunami nieletnich córek Prokopa — Anny i Jadwigi zamieniają w 1544 r. z Janem Klonowskim część w Sikorzu na część tego ostatniego w Stalmierzu, w następnym zaś 1545 r. sporządzają działy, na mocy których Stanisław zatrzymuje część S. zwaną *Rochal* z karczmą i czwartą częścią młyna *Kielbrok* (w źródłach również *Kielbzok*, *Kielposz*, *Kielpas*), a Wojciech wraz z synowicą *Jadwigą* (Anna już nie żyła) — część w Wojnowie (Gr. bobr. I, 363, 364, 379, 380, 385, 386, 390, 433, 434, 464-466, 490, 491, 560, 562, 565, 659-662, 953, 1189, 1229, 1230, 1257, 1259, 1368. Wyk. bob.).

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 731. ³⁾ Rpis Wittyga.

⁴⁾ W 1531-45 r. na Stanimierzu siedzą Dobiesław i Jan Bęscy (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 659-662). Z nich Jan Bęski figuruje w niektórych wykazach poborowych (1531, 1540 i 154...), jako Jan ze Stanimierza, t. j. Stalmirski.

174. STARKOWIECCY herbu niewiadomego z Starkowca (*par. bobrownicka pow. lipnoski*) niedalego Wisły naprzeciwko Nowej (t. j. teraźniejszej *Nieszawy*), drobna szlachta mało rozrodzona¹⁾. Pieczęć z 1565 r. Anny S. z S.²⁾ jest niestety zupełnie zniszczona.

¹⁾ Mateusz S. († przed 1543 r.) spłodził dwoje dzieci — Kacpra S. i Annę, zamężną za szlachcicem Janem z Opoczna, która sprzedała w 1543 r. swe dziedzictwo w S. po ojcu bratu Kacprowi (Gr. hobr. I, 43). Ten sam Kacper w 1564 r., a w 1565 r. Anna, zapewne żona Kacpra czy też wdowa po nim, opłacają podatek z czterech włók na S. (Wyk. pob.). Innych S. źródła nie wymieniają.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 390.

175. STARORYPIŃSCY herbu Nałęcz¹⁾ z Starorypina szlacheckiego w *par. i pow. rypińskim*²⁾.

Z jakiego rodu pochodził Mikołaj z S. (1351-8)³⁾, powiedzieć nie umiemy. Bar. Artur Reyski w swym cennym liście, pisanym do mnie wyprowadza S. Nałęczów od Niemierzy ze S. (1463), męża Jadwigi z Lubina, krewnej Kościeleckich, współdziedziczki Rohatyna z dwudziestoma wsiami w pow. lwowskim i halickim⁴⁾.

W XVI w. S. Nałęcze byli dość zamożną szlachtą, nielicznie rozrodzoną. Już w 1534 r. posiadali wójtostwo m. Rypina⁵⁾. Stanisław S. (1535-54), posiada przydomek *Niemierza* od imienia przodka.

Stanisław S. Rączka (1545)⁶⁾ właściwie należał do rodu Blińskich herbu nie wiadomego z Blina (*par. goszczkowska pow. rypiński*), którzy już w końcu XV w. używali przydomku *Rączka*⁷⁾.

Źródła z lat — 1534-72 wymieniają 5 S.⁸⁾

¹⁾ Borkowski.

²⁾ Żernicki (*Der polnische Adel*) z tego samego S. wywodzi S. herbu Brochwicz (!), mylnie powołując się na obydwie wydania Niesieckiego, w których S. Brochwicze wcale nie figurują.

³⁾ Nakielski, Miechovia.

⁴⁾ Prochaska. *Materyały archiwalne* NrNr. 162, 163, 164.

⁵⁾ Metr. Kor. XLIX, 140. ⁶⁾ Gr. hobr. I, 604.

⁷⁾ Metr. Kor. 1497 r. XVI, 98.

⁸⁾ Andrzej S. był w 1534 r. tenutarjuszem wójtostwa w m. Rypinie (Metr. Kor. XLIX, 140). Prawdopodobnie synem jego był znany protoplasta dzisiejszych S. Stanisław Niemierza S. (1535-54) w r. 1535 wraz z siostrą rodzoną Barbarą, żoną Jana Pinińskiego, i Gotardem Dolskim, a następnie po skupie ich praw jedyny tenutarjusz połowy wójtostwa m. Rypina, któremu król Zygmunt August nadał w 1549 r. dożywotnie posiadanie tej połowy wraz z zatwierdzeniem nadanego mu w 1537 r. prawa do skupu drugiej połowy tegoż wójtostwa od swej stryjecznej siostry Barbary, żony Jana Nadroskiego (Metr. Kor. L, 336; LIV, 263; LXXVI, 362; LXXXVI, 180 Gr. hobr. I, 886). Synowie Stanisława Niemierzy Tomasz (1554-68), Jan (1554-72) i Andrzej (1554-72) jeszcze za życia ojca w 1554 r. otrzymali dożywocie na połowie wójtostwa m. Rypina, będącej w dożywotnej tencucie ich ojca i zezwolenie na skup drugiej połowy tegoż wójtostwa od Barbary Nadroskiej z prawem dożywotniego posiadania tej połowy (Metr. Kor. LXXVI, 180). Z nich Tomasz posiadał części S., Dylewa i Godziszew. (Metr. Kor. LXXXVI, 180. Wyk. pob. Gr. hobr. II, 10, 11, 15, 380), Andrzej — części S., Dylewa, Godziszew i Skłodziew (Metr.

Kor. LXXXVI, 180. Grodz. i ziem. warsz. t. 82 f. 231-233. Gr. bobr. II, 53-55. Wyk. pob.), a Jan, żonaty z Anną Osiecką, (t.j. zapewne Dolską z Osieka), dziedziczką części Osieka Wielkiego, — części S., Godziszew, Dylewa, Osieka Wielkiego i Roskowa w pow. rypińskim (Metr. kor. LXXXVI, 180 Grodz. i ziem. warsz. t. 82 f. 231-233. Gr. bobr. II, 1, 13, 51, 53-56, 119. 279. Wyk. pob.). Stanisław S. z Osieka (1598 — nie żyje 1619) żonaty z Anną, córką Stanisława Żelskiego podczaszego dobrzyńskiego, był kasztelanem rypińskim (Don. castri Varsov. t. 35 f. 947 Conv. castri Varsov. t. 21 f. 882, Bobr. ziem. oblig. f. 20). Por. Roskowsy z Roskowa w pow. rypińskim.

176. STEKLIŃSCY z Steklina Wielkiego i Steklina Małego v. Borowego (dzisiaj Steklin i Steklinek) w *par. czernikowskiej pow. lipnoskiej*.

S., cytowani w źródłach należą do dwóch rodzin.

1) S. herbu niewiadomego przydomku *Zawisza* (od imienia przodka), zapewne najdawniejsi dziedzice S., za Zygmunta Starego posiadają jedynie zagrody w Steklinie Małym. W drugiej połowie XVI w. nie siedzą już na Steklinach.

2) Inni S. zamożna szlachta, dziedzicząca w 1543-68 r. na obydwu Steklinach, byli gałęzią *Zbojeńskich* (*Zboińskich*) *Ogończyków* z *Zbójna* Wielkiego v. Starego (par. ruska pow. lipnoski) vel *Ossowskich* z graniczącej z Steklinem *Ossówki* v. *Ossowa* (par. czernikowska), którzy od *Czepienia* v. *Ciepienia* (par. ruska pow. lipnoski), położonego w sąsiedztwie *Zbójna*, pisali się również *Czepieńskimi* v. *Ciepieńskimi*²⁾. Ogółem źródła z lat 1531-68 wymieniają 10 S.

¹⁾ Jan *Zawisza* z S. Wielkiego figuruje w wykazie poborowym ubogich ziemian lipnoskiego powiatu z 1531 r. Andrzej *Zawisza* z S. Borowego (1538 † pomiędzy 1542 i 1544 r.) z żony *Małgorzaty* (1545) miał syna *Tomasza* (1545) i córkę *Katarzynę* (1545-7) za *Wawrzyńcem Brzezińskim Skierką* (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 599-601, 854, 1288-1290).

²⁾ Piotr († pomiędzy 1546 i 1564 r.) *Zboiński* v. *Ossowski* v. *Ciepieński* v. *Stekliński* (Gr. bobr. I, 45, 303, 304. 625, 755, 756; II, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 300, 301) na częściach w *Zbójnie* Wielkim, *Ossowie*, *Steklinie* (Małym ?) i *Ciepieniu*, jeden z trzech synów *Mikołaja Zboińskiego* v. *Ossowskiego* z *Zbójna* († przed 1543 r.), podczaszego dobrzyńskiego, zapewne wuuk również *Mikołaja Ossowskiego* (1480 † 1504), kolejno podsędką, chorążego i wojskiego ziemi dobrzyńskiej, prawdopodobnie z racji urzędu ojca w pewnej zapisce sądowej (Gr. bobr. I, 45) nazwany podczaszym, z pierwszej żony *Elżbiety Ugoskiej* z *Ciecierska* w pow. raciańskim spłodził syna *Jakóba* S. z *Steklina Wielkiego* (1544-67) i córki *Agnieszkę*, *Reginę* i *Febronię* S., a z drugiej żony *Katarzyny* N. — syna *Wojciecha* (1564-8) S. vel *Zboińskiego* z *Steklina Wielkiego* (Metr. Kor. XVII, 46 i XX, 260. Bobr. ziem. oblig. f. 19 Gr. bobr. I, 303, 304; II, 10, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 194, 229, 300, 301, 374. Wyk. pob.). Pieczęć z 1565 r. tych *Jakóba* i *Wojciecha* S. (Arch. Kom. Sk.

t. 57 Nr. 92) jest niestety zupełnie zniszczona. Inny syn podcześnie Mikołaja ze Zbójna Jan (1544-68) Ossowski v. Zboński (Gr. hobr. I, 246, 247, 430, 431, 524, 755, 756, 928-930, 1050-1053, 1067, 1086, 1093, 1104, 1213, 1223, 1224, 1258, 1374; II, 48, 49, 407, 408, Wyk. pob.), zwany podcześnie v. podcześnie zycowiczem, wydaje w 1565 r. kwit poborowy jako Zboński i wyciska na nim swój herb Ogończyk (Arch. Kom. Sk. t. 59, Nr. 584).

177. STKRWIŃSCY herbu Junosza¹⁾ z parafjalnej wsi Stkrwina v. Skrwina w pow. rypińskim²⁾, gałęź znanego domu Rościszewskich z Rościszewa w pow. sierpskim, którzy w XVI w. dziedziczyli na Stkrwinie i sąsiedniej Woli Szczawnej. Ponieważ o S. milczą źródła archiwalne, będące podstawą niniejszej pracy, widocznie więc Rościszewscy zaczęli się pisać Stkrwińskimi nieco później, S. byli jednej dzielnicy z wieloma rodzinami szlacheckimi z sąsiedniej wsi w pow. sierpskim³⁾ mianowicie z Chrapuńskimi z Chrapuni, Borkowskimi z Borkowa i ich gałęzią Sułockimi z Sułocina w par. sierpskiej pow. rypińskiej⁴⁾, Kisielewskimi z Kisielewa, Borowskimi z Boro-wa, Zamoskimi z Zamościa, Stopińskimi z Stopina, Odnodzkiemi z Odnogi.

Por. Rościszewscy, Poczet przybyszów.

¹⁾ Paprocki, Her. ryc. pol. str. 324. ²⁾ Dzisiaj Skrwilno.

³⁾ Paprocki l. c. ⁴⁾ Patrz Sułocy.

178. STRÓŻEWSCY v. STRÓŻOWSCY herbu Prawdzie z Stróżewa v. Stróżowa¹⁾ pod Dobrzyńniem (*par. i pow. dobrzyński*²⁾). Dziedziczyli na S. już za Jagielly.

Tomasz S. z rodu Prawdów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾.

Wśród kilkunastu S., ubogich ziemian, którzy w 1531-67 r. siedzieli na S.⁴⁾, byli zapewne, prócz Prawdzców, S. innych herbów.

¹⁾ W źródłach również Stroszewscy, Stroszowscy z Stroszewa v. Stroszowa.

²⁾ Paprocki mylnie wywodzi S. Prawdzców z ziemi wyszogrodzkiej.

³⁾ Rzyszc. i Mueczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

⁴⁾ Źródła z czasów Zygmunta Starego wymieniają Franciszka i Pawła, braci rodzonych (1531-47), Marcina (1531-4...), Tomasza (1531 ÷ 1544 lub 1545), wdowę po nim Dorotę (1546-7) — dziedziców S., oraz Jana ze Szczepanków (1535-44), Jakóba (1540) i Stanisława S. Za Zygmunta Augusta (1564-7) siedzą na S.: Tomasz, żonaty z Agnieszką Zasadzką, wdową po Tomaszu Paprockim z Paprotek — Głogolów v. Starejwsi, Walenty, Wojciech i Wacław S. Ten ostatni ma również część w Szczepankach. Jan S. był w 1567 r. służebnikiem Stanisława Spławskiego, kasztelana krzywińskiego, i Jakóba Rokossowskiego, podsędka

poznańskiego, poborców cel w Wielkopolsce (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 78, 133, 134, 167, 168, 306, 322-324, 532, 874, 875, 965, 999, 1000, 1128; II, 43, 51, 52, 181, 206, 242, 243, 282, 374, 375).

179. STRUPCZEWSCY z Strupczewa Wielkiego i Strupczewa Małego (*par. sobowska pow. dobrzyński*), drobna szlachta zagrodowa. Posiadają przydomki *Dobek v. Dobkowicz, Długi v. Długosz, Pelka, Piernik, Rafał, Tchórz v. Tchórzek v. Tchórzowicz i Frycz v. Fryczka*¹⁾.

Źródła z 1531-68 r. wymieniają przeszło 40 S., szlachty wieloherbowej. Wśród nich są:

1) S. herbu Jastrzębiec²⁾;

2) S. vel Paproccy Tchórzekowie (herbu?) z S. Małego i sąsiednich Paprotek (*par. sobowska*)³⁾;

3) Gorzechowscy Fiołowie i Fiołowicze herbu niewiadomego z Gorzechowa (*par. siecińska pow. dobrzyński*), którzy od Parzymia (*par. sikorska pow. dobrzyński*), Rzuchowa (*par. wierzbicka pow. lipnoski*) i Strupczewa pisali się Parzymiskimi, Rzechowskimi i Strupczewskimi⁴⁾.

¹⁾ Przydomki Dobek, Rafał i Frycz (od imion), Długi v. Długosz (od wzrostu szlacheć) i Dłużyc (syn Długiego) były naturalnie jednocześnie używane przez różne rodziny, wcale z sobą nie spokrewnione np. przydomek Pelka przez S. i Zrzelskich, przydomek Długi v. Długosz przez S., Kowalkowskich, Trzciskich i Rokickich z Rokicia w *par. ligowskiej*.

²⁾ Pawliszczew, Żernicki. Nie wiem, czy do S. Jastrzębów należeli Jan z S. i Marcin S. z Paprotek, których dobra zostały skonfiskowane w 1498 r. za ich niestawiennictwo na wyprawę wojenną (*Metr. Kor. XVII, 175/6*).

³⁾ Czy ci Tchórzekowie byli właściwie Strupczewskimi, czy też Paprockimi, powiedzieć nie jesteśmy w stanie. Jakób Tchórzek z Paprotek († przed 1545 r.) miał synów Tchórzów v. Tchórzeków v. Tchórzewiczów: Walentego Paprockiego (1545-7) i Pawła Paprockiego v. Strupczewskiego (1544-65), dziedziców części w Paprotkach i Strupczewie Małym (*Wyk. pob. Gr. bohr. I, 77, 541-544, 861, 869, 870, 886, 887, 1076, 1096, 1147, 1149, 1150, 1214, 1282, 1283, 1362, 1363, 1379-1381*). Bliskimi krewnymi Walentego i Pawła byli Jan S. Tchórzek z Paprotek (1545-65) i Feliks S. Tchórz (1564) z S. Małego (*Wyk. pob. Gr. bohr. I, 1380, 1381*).

⁴⁾ Jan Fioł z Gorzechowa vel z Parzymia (1498 † przed 1543 r.) brat rodony Andrzeja z Gorzechowa (1498), dziedzic części w Gorzechowie, Parzymiu, Strupczewie i Rembielinie, które uległy konfiskacie w 1498 r. za niestawiennictwo obydwóch braci na wyprawę wojenną, następnie cofniętej spłodził czterech synów Fiołowiczów v. Fiołów: Feliksa (1535-46) i Jana (1543-6) Gorzechowskich v. Parzymiskich z Gorzechowa, Parzymia i Strupczewa, Stanisława (1543-7) Gorzechowskiego v. Parzymiskiego v. Strupczewskiego z Gorzechowa, Parzymia i Strupczewa i Pawła Gorzechowskiego v. Parzymiskiego v. Rzechowskiego (1538-46) z Gorzechowa, Parzymia, Strupczewa i Rzuchowa (*Wyk. pob. Metr.*

Od Gorzechowskich Fiołów idą zapewne również Trzcінscy Fiołowie z Trzcianki (par. bądkowska pow. dobrzyński).

4) S., należący do innych nieznanym nam rodzin.

Niektórzy S. herbu niewiadomego, ubodzy ziemianie z Ruskowa (par. sobowska pow. dobrzyński) i Śniechów (par. sudraska pow. lipnoski), pisali się Ruskowskimi⁵⁾ i Śniechowskimi⁶⁾.

Kor. XVII, 176, 175. Gr. bobr. I, 195-198, 514, 690, 691, 788-792). Z nich Paweł wyzbywa się w 1543-6 r. swych części w Gorzechowie, Strupczewie Małym i Parzymiu na rzecz swych braci rodzonych (Gr. bobr. I, 195, 196, 788, 789). Syn Feliksa Tomasz staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim, jako Gorzechowski (Gr. bobr. II, 162, 163).

⁵⁾ Mateusz Dobek v. Dobkowiec Ruskowski v. Strupczewki (1545-68), prawdopodobnie syn Dobiesława Strupczewskiego z S. (1531-45), a brat rodzony Pawła (1564-65), Jana (1546-65) i Mikołaja (1564-5) S. Dobków z Strupczewa Wielkiego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 359, 377, 539-541, 796) posiada w 1545-7 r. część w S. Małym, a w 1564-8 r. — w Ruskowie (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 543, 1147, II, 389, 390).

⁶⁾ Dorotę Śniechowską Strupkową z Śniechów, t.j. Strupczewską, wymieniają wykazy poborowe szlachty zagrodowej z 1531-41 r.

180. Ze STRZYG (*par. strzyska pow. rypiński*) herbu Świnka, można w drugiej połowie XIV w. i w pierwszej połowie XV w. (zwłaszcza za Jagielly) ród senatorski, od którego idą Zielińscy z Zielonej w ziemi zawkrzeńskiej¹⁾.

Już za Kazimierza Wielkiego posiadał w ziemi dobrzyńskiej w okolicach Rypina, Strzygi, Sienino v. Sinino (*par. strzyska* — dzisiaj Sumin), Długie, Przywitowo, Wrzosowo (dzisiaj Wrzeszewo), Sadłowo²⁾ i Stępowo oraz w ziemi zawkrzeńskiej Niechłonin, Sarnowo, Chojnowo i Zielonę³⁾.

Jakób Świnka ze S., kasztelan rypiński, uczestniczył w 1434 r. w obiorze na tron Jagiellończyka przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾.

Ród Świnków ze Strzyg kwitnął jeszcze w ziemi dobrzyńskiej w połowie XV w.⁵⁾

W końcu XV i na początku XVI w. wszystkie wymienione dobra Świnków pod Rypinem należały już do innych rodzin — prze-

¹⁾ G. Zieliński, Monografia rodu Zielińskich.

²⁾ W 1434 r. już dziedzictwo Doliwów (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 478).

³⁾ Metr. Kor. XXVI, 180 Nr. 10334; 182 Nr. 10349 i 183 Nr. 10349; Bobr. ziem. oblig. f. 18. ⁴⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁵⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁶⁾ Metr. Kor. X, 93; XXIII, 479, 241 cz. I Nr. 158; cz. IV Nr. 488; 479 Nr. 488.

ważnie do Skórów z Gaju vel Obornickich z Oborników, od których przez Elżbietę z Gaju (1504-39), córkę Wojciecha Skóry z Gaju, podkomorzego dobrzyńskiego, wreszcie wojewody plockiego, a żonę Prokopa Sierpskiego z Gulezewa (1498 + 1515), chorążego i starosty plockiego, przeszły w dom Sierpskich v. Gulezewskich, wreszcie zaś przez dwie córki Prokopa Urszulę, żonę Marcina Ostroroga Lwowskiego, kasztelana kowalskiego i Elżbietę, żonę Mikołaja Jaranda Brudzewskiego, wojewody łeczyckiego — w domy Ostrorogów Lwowskich i Brudzewskich⁶⁾.

Czy Zielińscy, którzy mieli dobra w ziemi dobrzyńskiej na schyłku XV i w połowie XVI w. należeli do Świnków, czy też do innych Zielińskich w ziemi plockiej⁷⁾, powiedzieć nie umiem. Por. Zielińscy — Poczci przybyszów.

⁶⁾ Metr. Kor. XVI, 122; XX, 267, 269, 144, 125 i 216; XXI, 162 i 363; XXIII, 479, 733, 775, 888; XXIV, 295; XXVI, 180, 182, 199, 200; XXXV, 22 i 96; XLIII, 289, 615, 666; XLVII, 133; XLVIII, 1094; LXIX, 22; LXXII, 180 i 182; LXXX, 186 i 220; CIX, 117. Gr. bobr. I, 175, 197, 209, 463, 464, 495, 723-729, 814, 839, 841, 847, 879-881, 932-935, 1146, 1170, 1219, 1220, 1228; II, 3-5, 69, 70, 118, 119, 151, 158, 217, 286, 346, 347, 355-362, 419. Wyk. pob. Bobr. ziem. oblig. f. 15. Sierpscy v. Gulezewscy byli za Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta najzamożniejszą rodziną w ziemi dobrzyńskiej co do ilości dóbr dziedzicznych. Posiadali wówczas w tej ziemi, prócz dawnych swych dziedzictw Bliznego, (nadanego Gulezewskim w pierwszej połowie XV w. przez Władysława I ks. plockiego) i parafjalnego Szczutowa pod Sierpcem, Strzygi, Sinino, Długie, Przywitowo, Wrzosowo, (po Skórach z Gaju), Warpalice, część Tadaiewa i Kielpin, Wolę Starą i Orszulewo (założone przez Urszulę z Sierpskich Lwowską kasztelanową kowalską), oraz liczne dobra (prócz królewskich) w ziemi plockiej, a wśród nich również większą część dawnego swego dziedzictwa Płociczna (wówczas par. lubowidzka pow. sierpski, dzisiaj rypiński), Okalewa i Okalewka (dzisiaj pow. rypiński). Elżbieta z Sierpskich Brudzevska otrzymała w 1552 r. zezwolenie królewskie na założenie w Strzygach miasta (Metr. Kor. LXXX, 220), lecz z niego nie skorzystała.

⁷⁾ Z Zielonki w pow. plockim wyszli Zielińscy Dołęgowie, a z Zielonej w pow. szreńskim Ciołkowie i licznie rozrodzeni Grzymalicy (Rpis Wittyga). Patrz Poczci przybyszów—Sierpscy z Sierpea i Skórowie z Gaju.

181. SUDRASCY (później SUDRAWSCY) herbu Gozdawa¹⁾ z parafjalnej wsi Sudragów w pow. lipnoskim, gałęź Gozdowskich tego samego herbu²⁾ z Gozdowa w pow. bielskim, prastarego gniazda Gozdawów, szlachta cząstkowa nielicznie rozrodzona.

¹⁾ Borkowski, Żernicki. Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52). Paweł Gozdawa S. był w 1703 r. marszałkiem Koła rycerskiego ziemi dobrzyńskiej (Kluczycki, Lauda).

Zapewne jednego pochodzenia z S. byli Sułoccy herbu Gozdawa z sąsiedniego Sułocina w par. sierpskiej pow. rypińskim. Źródła z 1543-68 r. wymieniają 8 S.³⁾ Por. Sułoccy.

²⁾ Niesiecki. Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

³⁾ Antoni S. posiadał w 1545 r. część w S. (Gr. bohr. I, 609, 624), a Jan S. w Gozdowie (ibid. I, 726). Piotr S. z S. pozywa w 1543 r. brata swego rodzzonego Jakóba S. z Gozdowa o podział dóbr po rodzicach w S. i Gozdowie (ibid. I, 91). Tego samego Jakóba S. z Gozdowa wymieniają również akta grodzkie bobrownickie z 1545-7 r. (I, 722, 726, 826, 946-949, 1368-1370). Po Piotrze († 1567), bracie Jakóba, dziedzicu części w S. i Gozdowie (Gr. bohr. II, 130), brali sukcesję jego synowie Andrzej, Wojciech, Stanisław i Mikołaj S. (ibid. II, 15, 221, 222, 447), Barbara S. prawdopodobnie wdowa po Jakóbie, opłaca w 1564 r. podatek z części Dolska (Wyk. pob.).

182. SUŁOCCY z Sułocina (*par. sierpska pow. rypiński*), drobna szlachta zagrodowa dość licznie rozrodzona.

Na S. w 1535-68 r. dziedziczą:

1) S. herbu Gozdawa¹⁾, zapewne jedni z Sudrawskiem i tego samego herbu z sąsiednich Sudragów (*par. sudraska pow. lipnoski*), którzy idą od Gozdowskich z Gozdowa w pow. bielskim²⁾;

2) S. recte Babeccy (herbu Cholewa?) z Babeza Rzałego w par. sierpskiej pow. rypińskim³⁾;

3) S. recte Komorowscy (herbu?) z Komorowa w par. i pow. lipnoskim⁴⁾;

4) S. recte Borkowcy herbu Junosza z Borkowa w pow. sierpskim⁵⁾;

¹⁾ Pawliszczew. Sądzę, że do S. herbu Gozdawa należeli (1544), żona Franciszka S., której posag był zabezpieczony na Polychnowie, Grzegorz (1564-5) oraz Stanisław (1564-7), Jakób (1564-7) i Marcin († 1567 r. w Krakowie) S. trzej bracia rodzeni (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 158, 469; II, 158), wszyscy dziedzice części w S. ²⁾ Por. Sudrascy.

³⁾ Por. Babeccy. Trojan Babecki v. Sułocki z żoną Anną oraz Mikołaj i Andrzej Babeccy v. Sułoccy siedzą w 1564-8 r. na cząstkach w S. (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 94-96, 158, 421).

⁴⁾ Jan Komorowski († przed 1544 r.) spłodził syna Andrzeja Sułockiego (1535-67), który posiadał grunt w S. i części dwóch młynów — jednego nad Skrwą, a drugiego zwanego Gozdzewką nad Goszczewnicą (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 361, 362; II, 94, 96). Ten Andrzej S. (1535-67) miał pasierba Jakóba Niemczewskiego v. Sułockiego, żonatego z Dorotą S., wdową po Piotrze Borkowskim (p. n.).

⁵⁾ Paweł Borkowski Niedowrzał (1535-43) vel Sułocki z żoną Katarzyną (1545) dziedziczy na zagrodzie w S. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 92, 93, 156, 157, 194, 211, 223, 235, 236, 711). Piotr Borkowski z S. (1535 + 1543) z żony Doroty (1543-4) pasierbicy Szymona Mieskiego z Mieszczka 2-o voto Jakóbowej Niemczewskiej v. Sułockiej (p. n.) spłodził dzieci: Mateusza (1543-68), Jana

5) S. recte Niemczewski herbu Radwan z Niemczewa w pow. raciańskim⁶⁾.

Jeżeli pieczęć z 1565 r. braci Michała i Erazma z S., dziedziców części w Włoczewie w ziemi plockiej, wyobrażająca herb Boleścice bez liter⁷⁾, była ich pieczęcią własną, musieli również istnieć S. Boleścice.

Sułowcy-Borkowscy używają przydomku *Niedowrzał*.

Źródła wymieniania 14 S.

(1543-7), Jadwigę (1543-7) i Barbarę (1543-7). Z nich Mateusz Borkowski vel Sułocki z żoną Anną bierze w 1567 r. w zastaw od Jana Komorowskiego część w Osmiałowie (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 92, 93, 156-158, 160, 194, 211, 223, 235, 236, 292, 293, 434, 695, 1293; II, 95, 96, 274, 275, 338, 421).

⁶⁾ W źródłach Miemczewscy z Miemczewa. Pasierb Andrzeja S. z S., syna Jana Komorowskiego, Jakób Niemczewski v. Sułocki (1543-4) był żonaty z Dorotą Sułocką (1543-4), wdową po Piotrze Borkowskim z S., dziedziczką części młyna w S., zwanego Gozdzewką (Gr. bohr. I, 92, 93, 156-158, 160, 211, 223, 235, 236, 292, 293, 434, 1293). ⁷⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 60.

183. SUMIŃSCY herbu Leszczyc¹⁾ z parafjalnej wsi Sumina w pow. lipnoskim²⁾, wzmiankowanej już w dyplomie z 1325 r., bardzo zamożny ród szlachecki.

Tomko z S. z rodu Leszczyców brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾.

W XVI w. S. posiadali liczne dobra—przeważnie w par. czerwikowskiej pow. lipnoskim (Włęcz, Witowąż v. Witowas Sumińskich, Nowogród v. Nowogród Sumińskich⁴⁾ i młyn Mień). Walenty (1546-68) i Zygmunt (1546-68) S., bracia rodzeni, synowie Franciszka (1543 † 1566), dziedzice części w S., Witowasie, Nowogrodzie, Włęczu, Mieni i Steklinie Wielkim, pieczętują się w 1565 r. Leszczycem⁵⁾. Piotr S. (1545-67) na Ciołuchowie oraz częściach S., Włęcza, Nowogrodu i Witowąza, syn Jakóba († przed 1543 r.) z Agnieszki Słupskiej (1543-68), a brat rodzony Jakóba (1543-6), Katarzyny (1545-6) i Jana (1543-68), od swej posiadłości Ciołuchowa pisał się też Ciołuchowskim⁶⁾.

Odwrotnie Dębscy herbu Junosza, przybysze z Dębska w pow. bielskim, i Sierakowscy herbu Ogończyk z Sie-

¹⁾ Paprocki. ²⁾ W źródłach Sumieńscy, Somińscy, Szumińscy, Szumieńscy z Szumina, Somina i t. p.

³⁾ Rzyszcz. i Muezk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

⁴⁾ Parafjalna wieś Nowogród biskupi w pow. lipnoskim wraz z okolicznymi wsiami oddawna należała do biskupów plockich.

⁵⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 938. ⁶⁾ Gr. bohr. II, 149.

rakowa Starego w pow. pyzdrowskim⁷⁾, którzy przyszli do posiadania części Sumina drogą małżeństwa, pisali się Sumińskimi.

Bartłomieja Dębskiego Barana (1543 + 1566), dziedzica części w Głodowie, Mazowszu i Paskowie w pow. lipnoskim, żonatego z Jadwigą Sumińską (1543-68), córką Andrzeja (nie żyje 1543), współdziedziczką Sumina, Mieni, Nowogrodu, Włęczu, Tupadel i Oleszna, z którą splodził córkę Jadwigę Maciejową Żelską (1567-8) z Głodowa i Bogucina, akta grodzkie bobrownickie z 1543-7 r. nazywają również Głodowskim, Mazowieckim i Sumińskim⁹⁾.

Mikołaj Sierakowski (1547-68), syn Jakóba Sierakowskiego (1543 + 1566 lub 1567) z Gulbin i Katarzyny Sumińskiej (1543 — nie żyje 1547), rodzonej siostry Jadwigi Dębskiej, Doroty Zygmuntovej Smarzewskiej i Anny Stanisławowej Zawidzkiej, a brat rodzony Anny Sierakowskiej (1547), wskutek sukcesji po matce współdziedzic Sumina i innych dóbr¹⁰⁾, figuruje w pewnej zapisce sądowej z 1567 r. jako Sumiński¹¹⁾.

Nazwisko Ciołuchowskich od części Ciołuchowa, będącej królewsczyzną, biorą w 1545 r.:

1) Andrzej S. współwłaściciel S., Nowogrodu, Włęczu, Witoważy, młyna Mieni naprzeciwko Nieszawy z Zamniewem;

2) córka jego Katarzyna na części S., Nowogrodu, Włęczu i Mieni, żona Jakóba Sierakowskiego z Gulbin;

⁷⁾ Z Sierakowa Mostkowskiego w pow. raciańskim wyszła zapewne inna rodzina Sierakowskich, również Ogończyków (Rpis Wittyga).

⁸⁾ Bartłomiej Baran Dębski pieczętuje się w 1565 r. Junoszą z własnymi literami B. D. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 992).

⁹⁾ Gr. bobr. I, 45, 60, 78-80, 82, 93, 96, 103, 104, 143, 146, 181, 232-234, 241, 243, 245, 252, 253, 260, 292, 356, 357, 391, 452, 488, 545, 624, 625, 695, 739, 815, 824, 896-899, 910, 911, 925, 951, 995, 1013, 1014, 1055, 1059, 1071, 1080, 1081, 1085, 1164-1166, 1183, 1184, 1192-1198, 1201, 1202, 1210, 1211, 1215, 1216, 1219, 1225, 1226, 1237, 1255; II, 22, 23, 149, 177, 178, 338, 341. Wyk. pob. W 1564-5 r. Bartłomiej posiada jedynie części Sumina i Nowogrodu i pisze się tylko Dębskim (Wyk. pob.).

¹⁰⁾ Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143, 146, 330, 391, 452, 458, 489, 550, 724, 725, 982, 1193, 1200-1202, 1210, 1211, 1215, 1225, 1226, 1231, 1232, 1236, 1237, 1252, 1253, 1287, 1288; II, 80, 97, 149, 177, 178. Jakób Sierakowski na części Gulbin, Sumina, Nowogrodu i Włęczu, używa w 1565 r. pieczęci swego syna Mikołaja z herbem Ogończyk i literami M. S. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 925). Stanisław Sierakowski z Młyńca, podkomorzy ziemi dobrzyńskiej, w tym samym roku pieczętuje się Ogończykiem (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 8 Wyk. pob. Gr. bobr. II, 339-341).

¹¹⁾ Gr. bobr. II, 97.

3) druga córka jego Anna na części Tupadeł, żona Stanisława Zawidzkiego herbu Jastrzębiec z Zawidza Wielkiego w pow. sierpskim, dziedzica Zębowa w pow. sierpskim i

4) zięć Andrzeja, a mąż trzeciej córki jego Jadwigi wyżej wymieniony Bartłomiej Baran Dębski v. Głodowski v. Mazowiecki v. Sumiński¹²⁾.

Szczegóły genealogiczne, dotyczące się Sumińskich, podajemy w dopisku¹³⁾.

¹²⁾ Gr. bobr. t. II, 711 Metr. Kor. LXVII, 181.

¹³⁾ Jan z S., krewny Małgorzaty, córki Marcina z Pakości, dziedziczki Izbicy, otrzymał w 1472 r. zezwolenie królewskie na wykupienie królewskich wsi Jankowa i Grabowa w pow. lipnoskim od Kielbasy z Markowa, dworzannina królewskiego (Metr. Kor. XII, 106 i 109). Andrzej S., współwłaściciel S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, młyna Mieni naprzeciwko Nieszawy z Zamniewem, fundator ołtarza w kościele parafjalnym w S., żonaty z dziedziczką części Tupadeł i Oleszna, a więc zapewne z Orłowską, zmarł przed 1543 r. (Metr. Kor. LXXI, 3. Gr. bobr. I, 79-82). Miał pięć córek: 1) Jadwigę (1543-68) na części S. i Nowogrodu (Gr. bobr. I, 79-82, 252, 253, 330, 356, 391, 574, 575, 624, 815, 824, 896-898, 910, 911, 925, 1193-1198, 1210, 1211, 1215, 1225-1227, 1236, 1237; II, 22, 23, 149, 341. Wyk. pob.) za Bartłomiejem Baranem Dębskim (1543 + 1566) herbu Junosza z Dębska w pow. bielskim, na częściach Głodowa, Mazowsza i Paskowa vel Głodowskim vel Mazowieckim vel Sumińskim (Gr. bobr. I, 93, 96, 181, 223, 224, 241, 243-245, 252, 253, 260, 292, 356, 357, 391, 452, 488, 489, 695, 739, 815, 824, 896-899, 910, 911, 951, 995, 1006, 1013, 1014, 1055, 1059, 1071, 1080-1085, 1164-1166, 1176, 1177, 1183, 1184, 1193-1198, 1201, 1202, 1210, 1211, 1216, 1217, 1236, 1237, 1255, 1256, 1283, 1284, 1292, 1294, 1296-1299. Wyk. pob.); 2) Dorotę (1543-68) na części S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, Mieni, Zamniewa i Oleszna (Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143-146, 330, 356, 391, 574, 575, 925, 932, 1210, 1211, 1215, 1225-1227, 1236, 1237; II, 126-128, 384. Wyk. pob.) za Zygmuntem Smarzewskim (1543 + 1566); 3) Annę (1543-7 — nie żyje 1567) na części Tupadeł (Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143-146, 243-245, 330, 356, 391, 452, 574, 575, 695, 739, 925, 932, 982, 1210, 1211, 1215, 1225-1227, 1236, 1237; II, 126-128, 176, 384. Wyk. pob.) za Stanisławem Zawidzkim (1543-67) z Zębowa w pow. sierpskim; 4) Katarzynę (1543 + 1547) na części S., Nowogrodu, Włęcza i Mieni Gr. bobr. I, 80-82, 103, 104, 143-146, 330, 356, 550, 982, 1210, 1211) za Jakóbem Sierakowskim (1543 + 1566 lub 1567) z Gulbin, z którym, prócz córki Anny, spłodziła syna Mikołaja (1547-68) Sierakowskiego v. Sumińskiego (Gr. bobr. I, 103, 104, 452, 488, 489, 538, 539, 550, 695, 824, 867, 868, 906, 1193, 1200-1202, 1215, 1225-1227, 1231, 1236, 1237, 1252, 1253, 1255-1257, 1287, 1288; II, 79-81, 149, 177, 178, 392, 393, 428, 429. Wyk. pob.) i 5) Elżbietę (1544), żonę Marcina Słupskiego (1544), która odziedziczona po ojcu części S., Nowogrodu i Włęcza zamieniła w 1544 r. z Agnieszką Słupską, wdową po Jakóbie Sumińskim, na części Słupi i Cieszkowów w pow. keyńskim (Gr. bobr. I, 300, 301, p. n.). Jakób S. (+ przed 1543 r.) na częściach S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa i Jarczechowa (Gr. bobr. I, 391) z żony Agnieszki Słupskiej (1543-68) na części

Dąbrowy, Słupi i Cieszków pod Keynią i Kościoła w pow. inowrocławskim, 2-o voto Tomaszowej Balińskiej, ciotecznej siostry Katarzyny z Choczeńskich Działyńskiej podkomorzyny dobrzyńskiej, a bliskiej krewnej Jakóba Moszczeńskiego stolnika inowrocławskiego (Metr. Kor. XXIII, 257; L, 410, 442, Gr. bobr. I, 105, 106, 167, 272, 273, 300, 301, 544, 545, 680, 686, 867, 868; II, 149), spłodził czworo dzieci: Jakóba (1543-6), współwłaściciela wszystkich dóbr ojcowskich (Gr. bobr. I, 80-82, 143-146, 330, 391, 982), Jana (1543-68) współwłaściciela Sumina, Włęcza, Nowogrodu, Witoważa oraz dziedzica części Ostrowitego w pow. rypińskim (Gr. bobr. I, 28, 29, 45, 60, 80-82, 143-146, 330, 391, 452, 574, 575, 577, 578, 925, 982, 1201, 1202, 1287, 1288; II, 22, 97, 126, 149, 177, 178, 338. Wyk. pob.), Piotra (1545-67) na Ciołuchowie oraz częściach S., Włęcza, Nowogrodu i Witoważa vel Ciołuchowskiego (Gr. bobr. I, 574, 575, 624, 815, 925; II, 149, 177, 178, Wyk. pob.) i córkę Katarzynę (1545-6) niezamężną (Gr. bobr. I, 574, 575, 624, 815). Franciszek S. (1543 † 1566), urodzony z Katarzyny z Rembielina († przed 1544 r.), dziedzic części S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa, Steklina Wielkiego i Rembielina (Gr. bobr. I, 39, 45, 83, 84, 107, 108, 138, 155, 156, 172, 173, 196, 210, 214, 215, 248, 249, 257-260, 292, 294, 301, 302, 311-316, 343, 349-353, 489, 490, 503-505, 507, 508, 557, 558, 565, 597, 598, 603, 608, 609, 620, 621, 625, 637-640, 645, 647-649, 686, 687, 749, 763, 765, 766, 840, 841, 911, 949, 950, 952, 953, 957, 958, 963, 1181, 1182, 1184, 1188, 1190, 1191, 1200, 1231, 1232, 1235, 1253, 1255, 1256, 1263, 1264, 1266, 1267, 1274, 1288, 1292-1295, 1304, 1357-1359; II, 71, 72. Wyk. pob.) spłodził dwóch synów Zygmunta (1564-68) na części S., Nowogrodu, Witoważa i Włęcza (Gr. bobr. I, 867, 949, 950, 952, 953, 962; II, 16, 17, 71, 72, 149, 177, 178, 376-380, 392, 447, 448. Wyk. pob.) i Walentego (1546-68) na częściach S., Nowogrodu, Włęcza, Witoważa i Steklina Wielkiego, żonatego z Katarzyną (1568), córką Sędziwoja Żelskiego, łowczego ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 867, 949, 950, 952, 953, 962; II, 16, 17, 149, 177, 178, 339, 376-380. Wyk. pob.) Stanisław S. (1545 † 1566) na częściach Włęcza, Nowogrodu, Witoważa, Steklina i Otrowitego w pow. rypińskim (Gr. bobr. I, 491, 492, 499; II, 53-56. Wyk. pob.) z żony Jadwigi z Roskowa († przed 1566 r.), dziedziczki części tej wsi, spłodził dwie córki Małgorzatę (1566) Szymonową Rakowską (Gr. bobr. II, 53-56) i Zofję (1567) Andrzejową Ciepieńską (Gr. bobr. II, 26, 53-56). Wincenty S. (1564-8) posiadał części Nowogrodu, Witoważa i Steklina (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 71, 72, 97, 141, 142, 149, 177, 178, 392, 393, 447, 448). Dokupił w 1567 r. część Steklina od Zygmunta S. (Gr. bobr. II, 149). Wencesław v. Waclaw S. (1567) był również współwłaścicielem S. i innych dóbr S. w par. czernikowskiej (Gr. bobr. II, 97, 177, 178).

184. SURADOWSCY z Suradowa v. Suradowa Wielkiego i Suradowka v. Suradowa Małego (*par. wierzbicka pow. lipnoski*).

Za Jagiellą na Suradowie siedzą Łaszczowie herbu niewiadomego (Prawdźice ?)¹⁾, od których idą inni Łaszczowie w ziemi dobrzyńskiej: Dyblińcy z Dyblina w par. i pow.

¹⁾ N. Łaszcz z Suradowa wymienia księgę ziemską brzesko-kujawska z 1418 r. (Teki Pawińskiego, VII Nr. 190).

dobrzyńskim i Radomińscy z parafjalnej wsi Radomina w pow. rypińskim.

W XVI w. na Suradowie dziedziczą Suradowscy recte Chelmiccy herbu Nałęcz z Chelmicy Malej (par. chelmiczka pow. dobrzyński)³⁾, zamożna szlachta, a na Suradówku nielicznie rozrodzeni S., ubodzy ziemianie, nie mający nic wspólnego z S. Łaszczami⁴⁾.

Zięć jednego z tych S. z Suradówka Jan przydomku *Piersza* (1531-47), żonaty z Febronją S., dziedziczą części w Suradówku, od dóbr swej żony pisał się Suradowskim⁵⁾.

Figurujący w wykazach poborowych 1538-4... r. i w zapisce sądowej z 1543 r. Józef z Suradówka v. Suradowski zwany Baldowskim, jest właściwie Józefem Baldowskim z Baldowa i Suradówka (1538-68), stryjem rodzonym Jakóba Świątki (1567), syna Michała Baldowskiego z Baldowa (nie żyje 1567), a przeto należy do rodu Baldowskich v. Świątków herbu Prus I z Baldowa (par. wierzbicka)⁶⁾.

O herbach S. z Suradówka milczą źródła.

²⁾ Por. Dyblińscy.

³⁾ Marcin Chelmiczki (1531 † 1566) herbu Nałęcz (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr.Nr. 261 i 406), pisarz ziemi dobrzyńskiej, wójt m. Dobrzyń, na częściach Chelmicy Malej i Suradowa, Plonianach, Skurzynie i należącej do wójtostwa dobrzyńskiego Wierzbicy Malej, oraz brat jego rodzony Mikołaj Chelmiczki (1538-47), dziedzic części Chelmicy Malej, Suradowa, Pabjanek i Wierzbicka, rotmistrz J. K. Mości i marszałek dworu biskupa plockiego, w niektórych zapiskach sądowych z 1543-7 r. figurują jako Suradowscy (Gr. bobr. I, 162, 443-445, 493, 494). Potomkowie ich zarzucili nazwisko Suradowskich.

⁴⁾ Dobiesław (1531-47), dziedzic części w Suradówku, miał synów Łukasza, Mateusza i Pawła, zwanego Dobkiem, t. j. synem Dobiesława. Łukasz widocznie zmarł w stosunkowo młodym wieku, gdyż po 1545 r. milczą o nim źródła. Mateusz zaś, któremu Febronja S., żona Jana S. Pierszy, podarowała w 1547 r. swoją część w Suradówku, wraz z bratem rodzonym Pawłem Dobkiem i Wincentym siedzą w 1564-5 r. na Suradówku. Wojciech S. staje w 1567 r. w grodzie bobrownickim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 162, 353, 459, 758, 1377-1379; II, 120, 170, 186, 194, 277). Żaden z tych S. z Suradówka nie używa przydomku Łaszcz.

⁵⁾ Wyk. pob. Gr. I, 353, 581, 582, 923, 1377-1379.

⁶⁾ Gr. bobr. I, 3, 162, 431, 432, 460, 482, 579, 628-632, 642, 705, 706, 815, 932, 936, 983, 999, 1014, 1063, 1078, 1079, 1134, 1156, 1162-1164, 1171, 1291; II, 243, 244, 404, 405, 425, 426.

185. SUSZEWSKY z Suszewa pod Lipnem ((par. i pow. lipnoski), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

W 1531-68 na S. dziedziczą:

1) S. herbu niewiadomego, prawdopodobnie najdawniejsi dziedzice Suszewa¹⁾;

2) S. herbu Ogończyk, gałęź Zagajewskich z Zagajewa w pow. sąchockim, ziemi ciechanowskiej, jedni z Wołęckimi z Wołęcina (par. kikolska pow. lipnoski)²⁾;

3) S. herbu niewiadomego przydomku *Chlebosz*, gałęź Chlebońskich z pobliskiego Chlebowa (par. karnkowska pow. lipnoski)³⁾ i

4) S. herbu Prus I, przydomku *Borzym*, gałęź Goworowskich z Goworowa w pow. zakroczymskim, jedni z Prusami Goworowskimi-Borzymińskimi v. Borzymyskimi z Borzymina (par. żalska pow. rypiński) i Borzymińskimi-Radomińskimi z parafjalnej wsi Radomina w pow. rypińskim⁴⁾, a zapewne i z pochodzącymi z ziemi warszawskiej Świątkami tego samego herbu, drobną szlachtą z Kobrzyńca (par. rogowska pow. rypiński) i ich gałęzią Bałdowskiemi z Baldowa (par. wierzbińska pow. lipnoski).

Por. Bałdowscy, Borzymińscy i Radomińscy.

¹⁾ N. Suszewski (1535) dziedziczył na części w Suradowie, a Jan (1564-7) i Kacper (1564-7) Suszewscy — w Suszewie. N. Suszewski (1543) mieszkał w Krobi (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 18; II 157, 245-247, 317).

²⁾ Stanisław S. (1531-65), zwany Zagajek, t. j. Zagajewski (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 877), początkowo (1531) dziedzic części w S., a następnie (1538-65) w Rzuchowie, ojciec Feliksa (1564-5) i Trojana (1567) Suszewskich z Rzuchowa (Wyk. pob. Gr. hobr. II, 90, 196), wyciska w 1565 r. na kwicie poborowym pieczęć własną z herbem Ogończyk bez liter (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 962). Jest to rzeczywiście »własna« pieczęć Stanisława, albowiem Zagajewo w ziemi ciechanowskiej było notorycznym gniazdem Ogończyków. Zagajewscy v. Wołęcocy z Wołęcina również pieczętują się Ogończykiem (Por. Wołęcocy).

³⁾ Wojciech Chlebosz v. Suszewski (1531-47), bliski krewny z linii ojczystej Barbary, córki Jana Prusa Goworowskiego v. Borzymińskiego z Borzymina († przed 1546 r.) i Doroty z Paprotek-Brzesek (Gr. hobr. I, 808, 853, 854) z żony Barbary N. spłodził dwie córki Annę Mikołajową Mysłakowską (1543) z Mysłakowa i Dorotę Stanisławową Sulikowską (1547) z Sulikowa i Tłuchowa (Wyk. pob. Gr. hobr. I, 51, 59, 61, 62 431, 432, 557, 853, 854, 877, 1232, 1233, 1240, 1241).

⁴⁾ Wojciech Borzym z S. vel Suszewski (1544-65) był stryjecznym bratem Barbary córki Jana Prusa Goworowskiego v. Borzymińskiego i Doroty z Paprotek-Brzesek (Gr. hobr. I, 457, 458, 808, 853, 854. Wyk. pob.).

186. SUSZYCCY herbu Ogończyk z Suszyc (par. szpitalska pow. dobrzyński), gałęź Murzynowskich z Murzynowa (par. rokicka pow. dobrzyński), jedni z Rudzowskiemi v. Ru-

z o w s k i e m i v. R ó ż o w s k i e m i z Rudzowska v. Ruzowska v. Różowska¹⁾ w par. ruskiej pow. lipnoskim.

Idą z możnej linii Ogonów, już na początku XIII w. w ziemi dobrzyńskiej osiadłej, do której, prócz innych rodzin należą Kościeleccy, Radzikowscy, Działyńscy, Wolscy, Żelscy, Sokołowscy, Kuczborscy i Chodorascy.

Jan Murzynowski (1544-67) za Zygmunta Starego (1544-7) dziedzie części Murzynowa i Suszyc, a za Zygmunta Augusta (1564-5) całych Suszyc, od tej ostatniej wsi zaczął się pisać Suszykiem²⁾. Pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem z własnymi literami J. M.³⁾. Był prawdopodobnie ojcem Andrzeja, Wojciecha i Mateusza S. z Suszyc cytowanych w aktach grodzkich bobrownickich z 1567-8 r.⁴⁾ Inny Jan Murzynowski v. Suszycki (1543-65), początkowo (1543-7) na części Suszyc i Rudzowska, a następnie (1564-5) na całym Rudzowsku, od którego najczęściej pisał się Rudzowskim v. Ruzowskim⁵⁾ był przodkiem Ogończyków Rudzowskich⁶⁾. Syn jego Stanisław Suszycki v. Rudzowski (1544-7) kształcił się zagranicą⁷⁾.

¹⁾ Dzisiaj Rudusk.

²⁾ Gr. bohr. I, 92, 100, 248, 433, 444, 464, 572, 574, 695, 754, 852, 889, 905, 1036, 1042, 1075, 1090, 1104, 1105, 1371, 1376. Wyk. pob.).

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 220. ⁴⁾ Gr. bohr. II, 180 i 371.

⁵⁾ Gr. bohr. I, 4, 47, 48, 314, 193, 292, 354, 376, 390, 397, 398, 411, 412, 445, 447, 461, 477-482, 582-584, 661.

⁶⁾ Używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Ogończyk i własnymi inicjałami J. S. (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 631). W wykazie poborowym z 1564 r. figuruje jako Murzynowski z Rudzowska, a w wykazie 1565 r. i na kwiecie poborowym z tego samego roku, jako Rudzowski v. Rzusowski z Ruszowska v. Rudzowska. ⁷⁾ Gr. bohr. I, 447-482, 582-584, 813.

187. Ze ŚWIEDZIEBNY (*par. świedziebieńska pow. rypiński*) ród herbu O g o n c z y k, zapewne jednego pochodzenia z K s i ę s k i e m i tego samego herbu z sąsiedniej wsi parafjalnej Księtego¹⁾.

Już za Jagielly dziedziczył na Ś. Stanisław z Ś. z rodu Ogonów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. Mikołaj ze Ś., żyjący w drugiej połowie XV w. splodził córkę Katarzynę, żonę Przybysława z Krzywosądz, która w końcu XV czy też na początku XVI w. sprzedała część »Świedziebieńską« w Księżem Piotrowi Księżskiemu³⁾. O innych Ogonach ze Ś. milczą źródła. Widocznie ród ten wygasł lub pozbywszy się Ś., przybrał inne nazwisko.

¹⁾ Por. Księscy. ²⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

³⁾ Gr. bohr. I, 1322-1331.

188. ŚWIEŻAWSCY v. ŚNIEŻAWSCY z Świeżaw v. Śnieżaw (*par. rogowska pow. rypiński*)¹⁾, drobna szlachta częstkowa i zagrodowa, nielicznie rozrodzona²⁾.

Być może, że prócz znanych heraldykom Ś. herbu Paprzyca³⁾, w 1535-65 r. na Ś. dziedziczyli również Ś. innych herbów.

Czy Ś. przydomku *Kawka* byli gałęzią Kawieckich (herbu ?) z Kawieczyna (*par. łążyńska pow. lipnoski*), orzec niepodobna.

1) W źródłach Śmieżawscy, Świżawscy, Szwieżawscy, Szwieszawscy, Śmieszawscy, Śmiszawscy, Szwirzawscy, Szwiszewscy z Szwieżawów, Śmieżawów, Szwiszawów i t. p.

2) Stanisław Ś. Kawka (1531-45) dziedziczył na zagrodzie w Ś. Zapewne bratem jego rodzonym był Andrzej Ś. Kawka (1535-65) dziedzic części w Ś., Sosnowie, Brzesce Wielkiej i Blinie. Synem Andrzeja Ś. Kawki był Malcher v. Melchior Ś. (1546-65), podstarości grodzki bobrownicki (1546-8), żonaty z Anną (1547), córką Dobiesława Radomińskiego Łaszcza. Wojciech (1564) i Kacper Ś. (1565) posiadali części w Ś. Bartłomiej (1535-4...) i syn jego Andrzej Bartolin v. Bartek (154...-44) siedzieli na częstkach w Radominie (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 122-124, 222, 262, 609, 692, 899, 934, 950, 951, 960, 963, 967, 968, 985, 1002, 1003, 1019, 1032, 1041, 1051, 1071, 1093, 1096, 1128, 1129, 1135, 1171, 1173, 1185, 1186, 1198-1191, 1201, 1217, 1227, 1247, 1249, 1152, 1257, 1262, 1267, 1280, 1292, 1300, 1301, 1305, 1331, 1364, 1375, 1383).

3) Niesiecki. Paprocki, Her. ryc. pol. Ś. herbu Paprzyca wylegitymowali się w Heroldji Królestwa Polskiego, jako pochodzący z ziemi dobrzyńskiej.

189. ŚWIĘSCY herbu Ogończyk patrz Mysłakowscy.

190. ŚWIĘTOSŁAWSCY herbu Rola¹⁾ z Świętosławia²⁾ (*par. mazowiecka pow. lipnoski*), założonego przez jakiegoś Świętosława, drobna szlachta częstkowa.

Posiadają przydomki *Górny i Sierota*.

Źródła z lat 1543-68 wymieniają 12 Ś.³⁾.

1) Paprocki.

2) We wszystkich źródłach z lat 1531-68 Światosławscy z Światosławia.

3) Mikołaj Ś. († przed 1543 r.) na częściach Ś. i Paskowa w pow. lipnoskim, żonaty z Barbarą (1543-5), córką Andrzeja Kikolskiego z Maliszewa, sędziego ziemi dobrzyńskiej, dziedziczką części w Maliszewie, spłodził synów Sebastjana Ś. (1541-65) na części w Ś. i Piotra (1544-68), dziedzicą części w Maliszewie, żonatego z Anną, wdową po Pawle Widlińskim, dziedziczką części w Grodzeniu. Bratem Mikołaja—być może rodzonym—był Jan Ś. Sierota (1544-67), dziedziczący w 1544-7 r. na częściach w Ś., Paskowie, Ramieszce i Kijaszkwowie, a w 1564-5 r. w Ś. i Mazowszu. Wojciech Ś. († przed 1564 r.) spłodził córki Eufemję, Jadwigę, Gertrudę i Zofję. Jan Ś. Górny (1544-67) i Andrzej Ś. (1544-67), bracia rodzeni i Baltazar Ś. (1564-5) posiadali części w Ś. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 108, 138, 155, 156, 172, 173, 196, 207, 210, 214-216, 244, 258, 259, 266, 267, 274, 290-292, 311-316, 349-853, 394,

499, 545-547, 603, 608, 609, 637-640, 686, 687, 742-745, 840, 1097, 1098, 1011-1013, 1168, 1284; II, 68, 134, 136, 137, 174, 175, 186-189, 195, 196, 198-200, 277, 324, 407, 408, 427. Wyk. pob.).

191. SZCZEPANKOWSCY (później Szczepańscy) z Szczepanków pod Lipnem (*par. ostrowicka pow. lipnoski*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

Na S. na schyłku epoki Jagiellońskiej siedzą:

1) S. herbu niewiadomego najdawniejści dziedzice S.¹⁾

2) S. Duszotowie herbu Dołęga odmienna (podkowa bez krzyża, przeszyta strzałą z góry na dół), znani Siebmacherowi²⁾, jako Dołęgowie bez odmiany, jedni z innymi Duszotami: Wylazłowskiemi z Wylazłowa (*par. i pow. dobrzyński*), Jastrzębskiemi z Jastrzębi (*par. i pow. lipnoski*)³⁾ i Ruskowskiemi z Ruskowa (*par. sobowska pow. dobrzyński*)⁴⁾ i

3) S. recte Widlińscy herbu niewiadomego z Widlna (*par. krostkowska pow. lipnoski*)⁵⁾.

¹⁾ Dersław S. (1531-4...) posiadał zagrodę w S., a Wawrzyniec S. († około 1544 r.) oraz inny Wawrzyniec S. (1544-68)—części w S. i Bałdowie (Gr. bобр. I, 119, 154, 275, 323, 324, 329, 330, 431, 432, 460, 482, 579, 705, 706, 866, 867, 874, 875, 1051, 1052, 1078, 1079, 1162-1164) 1176, 1364; II, 404, 405. Wyk. pob.).

²⁾ Allg. Wappenb.

³⁾ Ta Dołęga odmienna z inicjałami J. J. pieczętuje się w 1565 r. Bartosz Jastrzębski z Jastrzębi (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 882). Pieczęć ta należała do Jana Jastrzębskiego († 1565), brata rodzonego Bartosza.

⁴⁾ Marcin Wylazłowski Duszota z Wylazłowa (1538-68) nabył w 1546 r. od Anny Widlińskiej, żony Wawrzyńca Czepieńskiego, części w Suszewie, Podlaskach i Szczepankach (Gr. bобр. I, 1026-1030, 1051, 1052). Od S. zaczął się pisać Szczepankowskim (Wyk. pob. Gr. bобр. II, 137, 138, 296, 297, 317, 400-405). Ten Marcin Wylazłowski v. Szczepankowski Duszota, przodek S. Duszotów herbu Dołęga odmienna, którzy widocznie z czasem zamienili swój herb pierwotny na Dołęgę bez odmiany, był rodzonym bratem Stanisława, Michała, Łukasza Wojciecha i Jana Wylazłowskich Duszotów z Wylazłowa oraz Andrzeja Wylazłowskiego Duszoty v. Jastrzębskiego, sprawcy z Krobi, zabitego około 1543 r. przez Jakóba Mierzyńskiego (Gr. bобр. I, 178, 179, 182, 183, 225-229, 264, 265, 488, 739, 863, 864, 1026-1030, 1044, 1045, 1048, 1049, 1051, 1052; II, 137, 138, 296, 297, 317, 400-405. Wyk. pob.).

⁵⁾ Piotr Widliński (1531), Feliks Widliński (1540-41) i Barbara Widlińska v. Szczepankowska (1535-41) posiadali zagrody w S. (Wyk. pob.).

192. SZCZERBIŃSCY herbu własnego z nieistniejącej dzisiaj wsi Szczerbina (*par. bobrownicka pow. lipnoski*), drobna szlachta, mało rozrodzona¹⁾, prawdopodobnie przybysze z Prus,

¹⁾ Jan (1547) i Franciszek (1564-8) S. dziedziczą na S. Zygmunt S. (1544-6) był imposesjonatem i gołotą (Wyk. pob. Gr. bобр. I, 395, 396, 796, 812, 1261, 1262; II, 194, 363, 364, 401, 405).

jedni z Brzezińskimi z Brzeźna v. Brzezina v. Brzezín (par. kikolska pow. lipnoski).

Herb S., nazwany przez Niesieckiego *Szczerbce*m, ma według tego heraldyka wyobrażać miecz, który przebija podkowę. Informacje Niesieckiego o wyglądzie tego herbu nie są zgodne z rzeczywistością, albowiem na pieczęci z 1565 r. Andrzeja Brzezińskiego z Brzezín²⁾, arcydzieło lichej roboty, z obydwu stron miecza dopatrzyć się można raczej dwóch półksiężyców, zwróconych ku sobie rogami, dochodzącymi do miecza, niż podkowę.

Prócz tej rodziny, na cząstkach w S. i Brzezinach w połowie XVI w. dziedziczą Szolajscy zapewne herbu Topór (Pałukowie) z Szolajd w ziemi łeczyckiej³⁾, również drobna szlachta, którzy od Szczerbina i Brzezín też pisali się Szczerbińskimi i Brzezińskimi⁴⁾.

Por. Brzezińscy.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 56 Nr. 791. Pieczęć z 1565 r. Franciszka Szczerbińskiego z Szczerbin (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 1050) jest zupełnie zniszczona.

³⁾ Paprocki.

⁴⁾ Matensz Szolajski z Szczerbina v. Szczerbiński († około 1546 r.), dwukrotnie żonaty z N. N. i z Elżbietą (1543-7), córką Jakóba Czerskiego v. Zarzeczewskiego, sędziego ziemi dobrzyńskiej, wdową po Zygmuncie Zielińskim, dziedziczką części w Dyblinie i Węgiersku, spłodził syna Mikołaja Szolajskiego, który w 1547 r. pozywa macochę o działy po ojcu (Gr. bobr. I, 98, 99, 176, 598, 599, 1057, 1074, 1244, 1245, 1261, 1262, 1367, 1368).

193. SZCZUTOWSCY z *Szczutowa* (par. płońska pow. rypiński)¹⁾, drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa, licznie rozrodzona. Posiadają przydomki *Zebrzyd* i *Kątny* (już w końcu XV w.)²⁾ oraz przydomek *Falk* v. *Falkowicz*.

Wśród 27 S., wymienianych w źródłach z 1531-67 r. są:

1) S. herbu Prus II-Wilczekosy³⁾;

2) S. herbu Dołęga⁴⁾;

¹⁾ Z dwóch innych Szczutowów w pow. rypińskim (Szczutowa parafjalnego pod Górzniem, odwiecznej posiadłości biskupów plockich, i Szczutowa parafjalnego pod Sierpcem, starożytnego dziedzictwa Sierpskich v. Gulczewskich, żadna rodzina Szczutowskich nie wyszła.

²⁾ Jan Kątny i Stanisław, zwany Zebrzydem, posiadali w 1490 r. części w S. (Bobr. ziem oblig. f. 18, 19). Stefan, któremu skonfiskowano w 1497 r. część w S., trzymaną przez niego w zastawie, za jego niestawiennictwo na wyprawę wojenną, być może wcale nie należał do rodu S. (Metr. Kor. XVI, 121).

³⁾ Siebmacher, Allg. Wappenb. t. III tab. 450. S. tego herbu wylegitymowali się w Heroldji berlińskiej, jako pochodzący z ziemi dobrzyńskiej.

⁴⁾ Według Borkowskiego (Spis szlachty polskiej) kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej w końcu XVII w.

3) S. herbu Brodzie⁵⁾;

4) S. Falkowie v. Falkowicze zapewne herbu Lubicz, jedni z Śpiegowskiemi Falkami z Śpiegowa (par. zadusznicka pow. dobrzyński⁶⁾).

5) S. recte Polychnowscy herbu niewiadomego z Polychnowa (par. bobrownicka pow. lipnoski⁷⁾. S. (herbu ?) z Gizinka (par. ruska pow. rypiński) i S. Zebrzydowie (herbu ?) z Dobrego i Ostrowitego (par. trąbińska pow. rypiński) pisali się Gizińskimi⁸⁾, Dobrskimi i Ostrowickimi⁹⁾.

⁵⁾ Wojciecha S. Brodę, t. j. herbu Brodzie, wymieniają akta grodzkie bobrownickie z 1544 r. (I, 605). Być może, że ten Wojciech S. Broda był indyferentną osobistością z Wojciechem S. z Gizinka vel Gizińskim (1535-47), synem Marka S. Błażkowicza (nie żyje 1547), a bratem rodzonym Jana Błażkowicza (1543-7), Stanisława (1543-7) i Dobiesława (1543) Szczutowskich z Szczutowa (Gr. bobr. I, 156, 161, 162, 193, 613, 614, 711, 931, 952, 953, 1088, 1089, 1212) lub z Wojciechem Polychnowskim (1543-67) vel Szczutowskim (p. n.).

⁶⁾ Andrzej Szczutowski Falk (1535 ± 1543) spłodził dwóch synów Jakóba S. Falkowicza (1538-68) z Dzierzna (1538), po śmierci ojca wraz z bratem dziedziczą części w Szczutowie, żonatego z Barbarą, córką Marcina Maliszewskiego Wilczocha, dziedziczką części w Maliszewie, — i Mateusza Szczutowskiego (1544-67) z Szczutowa (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 261, 378, 482, 581, 605, 1275; II, 165, 194, 279, 280, 341, 372, 373). Ten Jakób Szczutowski Falkowicz i Anna, wdowa po Pawle Szczutowskim z Szczutowa, wyciskają w 1566 r. na kwitach poborowych pieczęcie »własne« z herbem Lubicz, mianowicie: Jakób z inicjałami S. V. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 621), a Anna z literami B. V. (ibid Nr. 569). Ponieważ obydwójce pieczętują się jednym i tym samym herbem i litery na pieczęci Jakóba odpowiadają inicjałom jego nazwiska i przydomku oraz inicjałom imienia nazwiska i przydomku Walentego Śpiegowskiego Falka (1543-6), który wówczas już nie żył (Gr. bobr. I, 223-225, 245, 296, 355, 356, 383, 389, 422, 528 866, 867, 989, 1001) i mógł zostawić w spadku swoją pieczęć Jakóbowi, — pomimo rozbieżności pierwszych liter na tych pieczęciach (S. i B.) i niezrozumiałych inicjałów na drugiej, należy przypuszczać, że Szczutowscy i Śpiegowscy Falkowie byli herbu Lubicz.

⁷⁾ Dorota Polychnowska (1538-4...), Wojciech Polychnowski (1543-65) v. Szczutowski (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 156) oraz Jan Polychnowski v. Szczutowski (1543-65) siedzą na częstkach w S. Z nich Jan (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 96, 97, 1088, 1089) dokupił w 1547 r. części w S. od Wojciecha S., syna Marka S. Błażkowicza. Jeżeli Wojciech Polychnowski v. Szczutowski i Wojciech Broda byli jedną i tą samą osobą, w takim razie Polychnowscy byłiby również Brodzicami.

⁸⁾ Marcin S. Błażk (1539-4...) i Marek S. Błażk v. Błażkowicz (1535 ± przed 1547 r.) dziedziczą w S. Wojciech S. Błażk v. Błażkowicz (1535-47), syn Marka S. Błażkowicza, a brat (rodzony ?) Jana S. Błażkowicza (1545-6), dziedzic części w S. i Gizinku (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 613, 614, 711, 952, 953, 1088, 1089), staje w 1545 r. w grodzie bobrownickim, jako Giziński (Gr. bobr. I, 613, 614).

⁹⁾ Stanisław Zebrzyd dziedziczył w 1490 r. na części w S. (Bobr. ziem. oblig. f. 18 i 19). Jakób Ostrowicki Zebrzyd (1535-67), dziedzic części «zebrzydowskiej» w Ostrowitem, figuruje w wykazie poborowym 1535 r. jako Zebrzyd z Dobrego, a w wykazie 154... r., jako Zebrzyd z Szczutowa. Rodzonym bratem jego był Kacper Ostrowicki z Ostrowitego (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 250, 251, 1260, 1275; II, 326). Wojciech S. spłodził dwóch synów Stanisława S. Zebrzydę (1564-7) i Pawła S. (1544 — nie żyje 1567). Ostatni z żony Anny (1564-7) 2-o voto Krzysztofowej Rętfińskiej miał pięciu synów (1567) — Zebrzydę, Andrzeja, Łukasza, Marcina i Bartosza S. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 84, 277; II, 205, 206).

194. SZYNKOWSCY z herbu niewiadomego z Szynkowa (*par. księska pow. rypiński*), a raczej Sankowscy z Sankowa¹⁾.

Rodzina tego nazwiska istniała już niewątpliwie w ziemi dobrzyńskiej w końcu XVI w., albowiem w 1655 r. na częściach Sankowa, Księżego i Zajeziera dziedziczą:

1) Córki Krzysztofa Szynkowskiego i Jadwigi Galemskiej - Dorota, żona Pawła Mazowieckiego, i Jadwiga, żona Grzegorza Kawczyńskiego i

2) Franciszek Pawłowski, syn Rafała i Marjanny Szynkowskiej i

3) Katarzyna z Szarzewskich, wdowa po Stanisławie Szynkowskim²⁾.

¹⁾ W księgach grodzkich bobrownickich z 1543-7 r. Sankowo. W wykazie poborowym niewiadomego roku, pochodzącym z pierwszej połowy XVII w. (Bobr. ziem. wpis. bez dat) — Sankowo et Wierzchownia. W wykazie poborowym z 1663 r. (Arch. Kom. Sk. t. 150) Sankowo seu Wierzchównia, seu Guzów (od nazwiska Guzowskich herbu Junosza z sąsiedniego Dzierzna v. Dzierżyńskich). Dzisiaj Szynkówko i Wierzchownia (gm. Dzierżno). Sankowo, niegdyś dziedzictwo Pobożan Księżkich, przeszło w pierwszej połowie XVI w. drogą sukcesji w dom Galemskich herbu Dołęga (patrz Księscy).

²⁾ Bobrownicka księga różnych czynności bez dat.

T.

195. TADAJEWSKY¹⁾ herbu Rawicz²⁾ z Tadajewa (*par. osiecka pow. rypiński*), drobna szlachta cząstkowa i zagrodowa.

T. z parafjalnej wsi Radomina (pow. rypiński) w połowie XVI w. pisali się Radomińskimi³⁾.

W źródłach z lat 1526-67 figuruje 11 T.⁴⁾

¹⁾ W wykazach poborowych XVI w. Thadajewscy z Thadajewa, w aktach metrycznych parafji rypińskiej z końca XVII i początku XVIII w. Tadajowscy.

²⁾ Niesiecki.

³⁾ Walerjan T. z Radomina v. Radomiński, zabity w 1544 r. przez sąsia-

da, był bratem rodzonym Anny T. vel Radomińskiej, żony Wojciecha Zglinickiego z Radomina v. Radomińskiego (Gr. bohr. I, 260, 261, 269-271, 300, 538. 539).

⁴⁾ Piotra T. z żoną Zofją wymienia Metryka koronna z 1526 r. (Metr. kor. XL, 137), Stanisław (1535-4...), Jan (1535-4...), N. Tadajewski (1540), Dorota (154...), Małgorzata (1564-5). Piotr (1564-7) i Andrzej (1567) T. posiadali części w T. (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 158, 201, 202, 223), a Walerjan T. vel Radomiński († 1544) i siostra jego Anna T. vel Radomińska (1544-5), żona Wojciecha Zglinickiego z Radomina v. Radomińskiego (p. w.) w Radominie.

196. TŁUCHOWSCY z parafjalnej wsi Tłuchowa¹⁾ i Tłuchówka w pow. dobrzyńskim.

W XV w. na T: dziedziczył starodawny i za Jagielly znaczny dom T. herbu Cholewa²⁾, w XVI w. już zubożały.

Na tym samym T. mieli również osiąść w XV w. T. Wczeliche³⁾.

W 1544-68 r. na Tłuchowie i Tłuchówku siedzą T., drobna szlachta wieloherbowa⁴⁾, mianowicie:

1) Najliczniejsi T. Cholewowie z przydomkami *Jeż*, *Krupa*, *Skarbek*, i bez przydomków⁵⁾;

2) T. herbu Szeliga⁶⁾;

¹⁾ Tłuchowo zostało nadane 10 marca 1252 r. przez Kazimierza ks. łęczyckiego, kujawskiego i hohrzyńskiego Piotrkowi, synowi Świętosława, zamiast Zalego z siedmiu jeziorami i Nowego (Metr. kor. XLII, 282 Nr. 5275). Dnia 17 lutego 1364 r. król Kazimierz Wielki rozstrzyga spór o własność T. między Wisławem i Pawłem, synami Bolesty z Nieksina w Płońskim, a Adamem z T. łowczym i Wojciechem z T. podczaszym dobrzyńskim, braćmi rodzonymi, którzy ostatecznie wygrali sprawę (Metr. kor. XLII, 284 Nr. 5276. Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. I, Nr. 127).

²⁾ Paprocki. Piotr z T. z rodu Cholewów, ziemianin dobrzyński, brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578). Mikołaj z T. (1425) był podkomorzym dobrzyńskim (Ziem. drohic. t. 10077, str. 89), a Grzegorz z T. (1495-† 1515), tenutarjusz połowy wsi królewskiej Starorypina z młynem Gniazdkiem, — w 1515 r. podstolim dobrzyńskim (Metr. kor. XV, 124; XXV, 192; XXVIII, 145; XXIX, 134). Jan Skarbek z T. wraz z innymi współwłaścicielami T. uzyskał w 1527 r. potwierdzenie przywilejów z 1252 i 1364 r. (p. w.), tyczących się T. (Metr. kor. LXII, 282 i 284).

³⁾ Kosiński, Przewodnik heraldyczny t. I, str. 682.

⁴⁾ Źródła z XVI w. wymieniają 19 T. Wszyscy ci T. należą do drobnej szlachty cząstkowej i zagrodowej.

⁵⁾ Andrzej T. z Sudragów, syn Feliksa T. Krupy z Tłuchówka i Anny dziedziczki części w Tłuchowie, pieczętuje się w 1565 r. herbem Cholewa z własnymi literami A. T. (Arch. kom. Sk. t. 58, Nr. 868).

⁶⁾ Ks. pob. płoc. 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

3) T. przydomku *Gil* (herbu ?);

4) T. przydomku *Wierzchowicz*, t. j. zapewne Wierzchowscy herbu Zagroba z Wierchów w pow. raciańskim⁷⁾ i

5) T. recte Turscy Bębenkowie v. Bębenkowicze (herbu ?) z pobliskiej Turzy Wielkiej v. Starej (par. bądkowska pow. dobrzyński)⁸⁾, jedni z Turskimi v. Trzecińskimi Bębenkami z Trzcianki (par. bądkowska).

⁷⁾ Wierzchowscy w tym samym czasie dziedziczyli również na części w Babczu — Wiączankach w pow. rypińskim. (Wyk. pob.).

⁸⁾ Z pomiędzy kilku Turskich Bębenków z Tłuchowa i Tłuchówka Stanisław Turski Bębenek v. Bębenkowicz z Tłuchówka stał w 1546 r. w grodzie bobrownickim jako Turski lub Tłuchowski (Gr. bobr. I, 790, 791, 963, 964).

197. TOLIBOWSCY herbu Nałęcz¹⁾ z Tolibowa²⁾ (par. i pow. dobrzyński), nadanego 23 kwietnia 1371 r. przez Kazimierza ks. szczecińskiego i dobrzyńskiego Stanisławowi z Nowego Miasta Korczyna, kuchmistrzowi królów Kazimierza Wielkiego i Ludwika Węgierskiego³⁾. Potwierdzenie tego nadania uzyskali w 1485 r. Wojciech, Andrzej i Jan T., bracia rodzeni⁴⁾.

Jerzy T. na Ustroniu w pow. brzeskim i Mierzynie w ziemi dobrzyńskiej, poborca i stolnik ziemi brzeskiej, oraz Wacław T. z T. używają w 1565-6 r. pieczęci własnej z herbem Nałęcz⁵⁾.

T. byli wybitną i zamożną rodziną szlachecką. Posiadali majątności na Kujawach.

Szczegóły genealogiczne o tej rodzinie podajemy w dopisku⁶⁾.

¹⁾ Niesiecki. ²⁾ W źródłach Tholibowscy, Tulibowscy, Tulubowscy z Tholibowa, Tholubowa, Thulibowa. ³⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 574.

⁴⁾ Metr. kor. XIV, 142. ⁵⁾ Arch. kom. Sk. t. 58, Nr. 122 i t. 59. Nr. 487.

⁶⁾ Z trzech braci, którzy uzyskali w 1485 r. potwierdzenie nadania z dnia 23 kwietnia 1371 r., Wojciech T. (1473-85), żonaty z Dorotą (1473-85), córką Łazarza z Ludbrańca Wielkiego, dziedziczył na części T. oraz na Lesznie i Brzozie w pow. nakielskim (Metr. kor. XII, 126; XIV, 137 i 142). Drugi brat Andrzej (1485-1511) na części T. i Grabianowie na Kujawach, nabytym około 1485 r. od swego krewnego Jana z Toporzyszczewa, miecznik (1503), a następnie (1510) stolnik ziemi dobrzyńskiej (Metr. kor. XIV, 136 i 142; XXIV, 400. Bobr. ziem. oblig. f. 19. Gr. bobr. I, 816, 817), miał syna Wencesława (1511 — nie żyje 1543), żonatego z Małgorzatą (1511 † około 1543), córką Bernarda z Ludbrańca, kasztelana brzeskiego (Metr. Kor. XXIV, 400. LVII, 185. Gr. bobr. I, 108-116). Wencesław T., po ojcu dziedzic części T., oraz Ściborzyc v. Ściborza Wielkiego i Małego, Włoszyce i Grabianowa na Kujawach, stolnik ziemi dobrzyńskiej (1540) spłodził czterech synów i dwie córki: Jana (1543-7) na części T. i Stróżewa, Adrijana (1543-67) na Włoszyce i części T., Bartłomieja (1543-7) i Mateusza (1543-7), dziedziców Ściborza Wielkiego i Małego na Kujawach i innych dóbr w ziemi dobrzyńskiej, Urszulę (1543)

za Stanisławem Chodowskim (1543-68) na Kulinie, Szpitalu i młynie Uniechowie, i Katarzynę (1546) za Janem Płomykowskim na Płomykowie, Płomykówku, Topolicach i Ibramowie w pow. inowrocławskim. (Gr. bobr. I, 108-116, 130-132, 134, 135, 139, 140, 193, 196, 206, 213, 214, 245, 246, 360, 377, 432, 433, 461, 482, 485, 488, 658, 659, 740-742, 761, 771-780, 848, 849, 852, 903, 1041, 1042, 1061, 1192, 1301, 1302, 1367-1311, 1314-1322, 1334, 1345, 1359, 1360, 1365, 1372; II, 13, 14, 180, 371. Metr. Kor. LCCVIII, 417. (Wyk. pob.). Dziećmi Jana, a wnukami Wencesława, byli: Wencesław v. Waclaw (1547-68) na części T., żonaty z Dorotą Czerską (1547-68), rodzoną siostrą Mikołaja Czerskiego z Czernikowa i Mazowsza, Jan (1567) na części T. i Anna (1567-8), żona Wojciecha Wilkostowskiego z Kujaw (Gr. bobr. I, 1070; II, 294, 301, 302, 314, 320-325, 333, 334, 347, 348, 391, 393-395, 414, 419, 420, 430, 432. (Wyk. pob.). Trzeci z braci T., którzy otrzymali w 1485 r. zatwierdzenie nadania T., Jan (1485 — nie żyje 1507), żonaty z Katarzyną N. (1498 † przed 1507 r.), tenutarjuszka wójtostwa m. Lipna, skonfiskowanego w 1498 r. za niedostarczenie ludzi na wyprawę wojenną (konfiskata ta została następnie cofnięta), uzyskał w 1504 r. wznowienie przywileju erekcyjnego miasta Lipego (późniejszego Lipna), nadanego 15 kwietnia 1349 r. przez Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego Mikołajowi Rudnikowi. Wójtostwo m. Lipna po śmierci Katarzyny odziedziczyli jej sukcesorowie zapewne syn i wnuk wójciny. (Metr. Kor. XIV, 142, XVI, 167; XX, 237; XXIII, 168; XLIV, 442). Marcin T. (1509-18; nie żyje 1538), domownik Jana Lubrańskiego, biskupa poznańskiego (1509), tenutarjusz Dolska w pow. inowrocławskim, cześnik (od r. 1518), wreszcie podstoli brzeski, spłodził pięciu synów: Stanisława (1540-69), Jakóba (1540-68), Jerzego (1540-68), Sebastjana (1540-68) i Wojciecha (1569), Tolibowskich. (Metr. Kor. XXIV, 123; XXXI, 88; LV, 13; LIX, 330; CVII, 67). Z nich Jerzy (1559-67) na Ustroniu w pow. brzeskim i Mierzynie w ziemi dobrzyńskiej był poborcą i stolnikiem ziemi dobrzyńskiej, Jakób podstoli brzeski (1568), dziedziczył na części T., a Stanisław i Wojciech, żonaty z Małgorzatą Stawowską (1569), posiadali tenuty na Kujawach. (Metr. Kor. LIX, 330; LXVII, 272; XCVII, 173; XCVII, 27, 101; XCIX, 6; CVII, 67. Gr. bobr. I, 601, 812, 814, 815, 1140-1145; II, 113, 167, 301, 302, 314, 333, 334, 337, 347, 348, 414, 419, 420, 432. Wyk. pob. Arch. Kom. Sk. t. 56, Nr. 632).

198. Z TRUTOWA (*par. wolska, pow. lipnoski*) ród herbu Ogonczyk.

Mikołaj z T. rodu Ogonów uczestniczył w 1434 r. w akcie obietnicy, danej przez szlachtę ziemi dobrzyńskiej Jagielle co do obioru na tron jednego z jego synów¹⁾.

Ostatnią przedstawicielką tego rodu była Anna (1520-47), córka Mikołaja z T. (nie żyje 1520), a żona Jana Szrobskiego²⁾, w 1544 r. już wdowa, przez którą T. z częścią Ossówki weszło w możny ród kujawski Szrobskich³⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578. ²⁾ Metr. Kor. XXXIV, 232.

³⁾ Wyk. pob. Gr. bobr., I, 242, 430, 431, 569, 571, 955, 1150, 1276, 1277, 1285, 1377. Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 3 i 610, 614. Por. Szrobscy herbu Sulima z Szrobska w pow. inowrocławskim. — Poczet przybyszów.

199. TRZCIŃSCY (w źródłach TRZCIEŃSCY) z Trzcianki Wielkiej i Małej v. Borowej (par. *bądkowska*, pow. *dobrzyński*), drobna szlachta wieloherbowa, olbrzymio rozrodzona, przeważnie zagrodowa.

Źródła z 1531-68 r. wymieniają aż ...osiemdziesięciu kilku T. z przydomkami *Bębenek*, *Busz*, *Czajka*, *Długi*, *Dłużycz* v. *Długoszewicz*¹⁾, *Fiol*, *Kaszk* v. *Kaszek*, *Kopeć*, *Kopciowicz*, *Król*²⁾, *Lemiesz*, *Lemieszowicz*, *Lisek*³⁾, *Łazarz*, *Odojczyk*, *Pięta* v. *Pięta*, *Pięć*, *Reszka*, *Reszkowicz*, *Żaczek*⁴⁾ i bez przydomków.

Sądząc z przydomku, T. Czajkowie należeli do Pobożan⁵⁾ T. Reszkowie v. Reszkowicze byli, jak się zdaje, jednej

¹⁾ Mikołaj Długi (1535), N. Długoszowicz (1535) oraz Jan Długi v. Dłużycz (1564-8) siedzieli na zagrodach w T. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 414). Przydomki Długi v. Długosz (od wysokiego wzrostu szlachcica) i Dłużycz v. Długoszowicz (t. j. syn Długiego v. Długosza) przysługują wielu rodzinom, wcale ze sobą nie spokrewnionym, mianowicie Trzczańskim, Strupczewskim, Kowalkowskim i Rokickim z Rokicia w par. ligowskiej.

²⁾ Stefan T. Król (1531-46) dziedziczył w T., a Wojciech T. Król (1564-5) w T. Starej (Gr. bobr. I, 784-786, 790, 791. Wyk. pob.). Przydomek Król v. Królowicz posiadają również w końcu XV w. Koleczyńscy z Koleczyna w pow. bielskim, gniazda Rogalów (Rpis Wittyga) a w połowie XVI w. niektóre rodziny w Płockiem z rodu Trzasków (l. c.) oraz Zakrzewscy herbu niewiadomego z Zakrzewa i Gorzechowscy (Ogonowie ?) z Gorzechowa w pow. dobrzyńskim.

³⁾ Wojciech T. Lisek (1531-44), ojciec Stanisława (1544) i Andrzej T. Lisek (1567-8), szlachta zagrodowa, dziedziczyli w T. Wielkiej (Gr. bobr. I, 281; 282; II, 336, 337, 430. (Wyk. pob.). Przydomku Lis (od herbu) używają Siecińscy, przydomku Lisiak—Ruskowscy, a przydomku Lisek—T. i Łążyńscy. Dwa ostatnie przydomki mogły powstać od charakteru jednostek lub od nazwiska różnych rodzin Lisowskich, które kwitnęły wówczas w ziemi dobrzyńskiej np. od Lisowskich v. Gluchowskich herbu Rogala z Lisowa i Gluchowa w ziemi płockiej, dziedziców części w Maluszynie, Blinie i Źródłach.

⁴⁾ Paweł (1543-68), Jan (1543-65) i Andrzej (1544) T. Żaczkowie posiadali części w T. Wielkiej i Małej. Ten sam Paweł Żaczek miał synów Derśława (1567-8) i Walentego (1567-89) T. Żaczków. Łukasz T. Żaczek (1540) dziedziczył na T., a inny Łukasz T. Żaczek (1564-5) w T. Wielkiej. Zapewne synami pierwszego z tych Łukaszków Żaczków byli: Jakób T. Łukaszowicz (1539-68) na częściach w T. Wielkiej i Turzy Wilczej, Józef T. Łukaszowicz (1540-67), który trzymał w 1567 r. w zastawie część Michała T. Markowicza w T. Wielkiej, i Andrzej T. Łukaszowicz (1544-65) z T. Małej, żonaty z Dorotą, wdową po Mateuszu Lemieszowiczu z T. Małej. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 8, 9, 51, 245, 246, 291, 309, 511, 512, 597, 790, 791, 965; II, 148, 209-211, 230, 231, 286, 288, 308, 309, 336, 337, 367, 430, 431. Bobr. grodz. wyr. i reg. iudic. 1589-1784). Tego samego przydomku Żaczek są Żółtowscy z Żółtowa w ziemi płockiej i ich gałęzie Czetkowscy i Wapielscy z Czetków i Wapielska w pow. rypińskim.

dzielnicy z Kamieńskimi Reszkami v. Reszkowiczami z Kamieni Kotowych (par. łuchowska pow. dobrzyński), a T. Piętowie v. Pięcice—z Osieckimi Piętami z Osieka pod Ligowem (par. ligowska, pow. lipnoski⁶).

T. przydomku *Fiol*⁷), prawdopodobnie idą do Gorzechowskich Fiołów z Gorzechowa (par. siecińska pow. dobrzyński), którzy od innych swych posiadłości Parzymia (par. sikorska, pow. dobrzyński), Strupczewa (par. sobowska, pow. dobrzyński) i Rzechowa (par. wierzbicka, pow. lipnoski), pisali się Parzymiskimi, Strupczewskimi i Rzechowskimi:

Wreszcie T. Bębenkowie i Kaszkowie należą właściwie do Turskich z Turzy Wielkiej (par. bądkowska⁸).

Ani pieczęci Trzińskich z T. w ziemi dobrzyńskiej, heraldykom nieznanym, ani pieczęci Kamieńskich Reszków,

⁵) Paweł T. Czajka (1531-44) podarował w 1543 r. swoją część w T. Starej Janowi i Katarzynie małżonkom Głowczyńskim, t. j. zięciowi i córce. Grzegorz T. Czajka, zwany Markiem (1531-4...), szlachcic zagrodowy z T. Starej, miał syna Michała T. Markowicza (1544-67), również dziedzica części w T. (Wyk. pob. Gr. bobr. I 230, 232, 262, 309; II, 209). — Tego samego przydomku Czajka używali w pierwszej połowie XV w. (1436) Trzińscy z Trzianki w pow. mławskim. (Metr. Kor. XLV, 832, Nr. 15698), na której w XVI w. siedzieli tylko Pobożanie (Rpis Wittyga). Przydomek Czajka przysługuje w XVI w. w Płockiem jedynie dwom rodzinom herbu Pobóg—Jastrzębskim z pow. mławskiego i Szyjskim z pow. raciańskiego (ibid).

⁶) Sądzić należy, że Mikołaj Piętka z T. Starej (Wyk. pob. 1531 r.) i Mikołaj Pięta v. Piętka z Osieka (1531-47), byli jedną tą samą osobą. (Wyk. pob. 1531-4...). (Gr. bobr. I, 89, 941, 1053). Brat rodzony Mikołaja T. Pięty Piotr T. Pięta (1546-7) posiadał część w T. Malej, a między innymi t. zw. ogród »spinkowski«. Trzeci brat Mikołaja i Piotra — Wojciech T. Pięcie († przed 1541 r.) pozostawił wdowę N., która wraz z synem posiadała w 1541 r. zagrodę w T. Borowej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 837, 838, 1116-1118).

⁷) Mikołaj T. Fiol (1531-4...) posiadał zagrodę w T. Wielkiej, a Paweł T. Fiol (1543-7) część w T. Wielkiej i w Turzy Wilczej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 309, 332, 1153).

⁸) Jan Turski Bębenek (1544-65) za Zygmunta Starego posiadał część w Trzciance Wielkiej (1544) i Turzy Wielkiej (1546-7) oraz prawem zastawnym ogród Piotra Trzińskiego w części »spinkowskiej» w Trzciance Malej (1546). Za Zygmunta Augusta (1564-5) opłaca podatek z części w Turzy Wielkiej, Turzy Malej i Łuchowie. W 1544 r. staje w grodzie bobrownickim, jako Trziński z Trzianki. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 65, 268, 569, 837, 838, 1239, 1277; II, 205). Por. Turscy. Jan Trziński v. Turski Kaszk (1564-8) oraz Michał i Antoni Trzińscy Kaszkowie (1568) z Trzianki Malej, prawdopodobnie synowie Marcina Trzińskiego Kaszka z Trzianki Wielkiej (1531-47), posiadali części w Trzciance Wielkiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 719, 720, 757, 1116-1118; II, 389, 390).

Osieckich Piętów, Gorzechowskich Fiołów, Turskich Bębenków i Kaszków nie posiadamy. Jedyna pieczęć T., która nieuległa zniszczeniu, mianowicie pieczęć «własna» z 1565 r. Mikołaja T. z Wojnowa — Ogończyk z inicjałami J. R.⁹⁾ mogła być przygodnie pożyczona przez Mikołaja od krewnego lub sąsiada, pieczętującego się innym herbem.

Trzecińscy, dziedzice części w sąsiednich lub pobliskich wsiach Kamieniach Kotowych (Kopciowicze), Turzy Wielkiej (Lemieszowie), i Paprotkach (Lemieszowie) pisali się Kamieńskimi¹⁰⁾, Turskimi i Paprockimi¹¹⁾.

W połowie XVIII w. kwitnęły w ziemi dobrzyńskiej dwie znane rodziny T. herbu Leliwa i Rawicz, które nie wyszły z ziemi dobrzyńskiej i nie miały nic wspólnego z Trzecińskimi z Trzcianki w par. bądkowskiej¹²⁾.

T. z przydomkami Busz, Łazarz, Odejczyk, Reszka i bez przydomków wyliczamy osobno w ostatnim dopisku¹³⁾.

⁹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 738.

¹⁰⁾ Jan (1531-46) i Paweł (1544-68), T. Kopciowie v. Kopciowicze dziedziczyli na częściach w T. Wielkiej. Z nich Jan T. Kopeć spłodził synów Feliksa (1547-68) i Jakóba (1564-8) Kopciów v. Kopciowiczów, którzy odziedziczyli po ojcu część w T. Wielkiej. Paweł T. Kopeć (p. w.), dwukrotnie żonaty, z Agnieszką N., i z Anną, wdową po Stanisławie Kłobukowskim Łyszczowiczu nabył w 1546 r. część w Turzy Wielkiej (Gr. bobr. I, 5, 7, 51, 242, 281, 282, 286, 289, 590, 591, 833, 834, 865, 1070; II, 116, 148, 287, 336, 337, 367. Wyk. pob.). Niemierza T. Kopciowicz (1543-67) v. Kamiński. (Gr. bobr. I, 124, 125, 1239, 1240; II, 157. Wyk. pob. 1564-5) dziedziczył na części w Kamieniach Kotowych.

¹¹⁾ Mikołaj (1531-44) i Piotr (1531) T. Lemieszowie posiadali zagrody w T. Wielkiej. Mateusz T. Lemieszowicz († 1543 lub 1544) z Trzcianki Małej z żony Doroty, która następnie wyszła powtórnie za Andrzeja T. Łukaszowicza (1545), spłodził dwie córki: Elżbietę (1544) i Małgorzatę (1544) oraz trzech synów — Tomasza, Andrzeja i Jana Lemieszów. Z nich Jan (1544-68) i Andrzej (1544-65) Lemieszowie z Trzcianki Wielkiej i Turzy Wielkiej pisali się Trzecińskimi lub Turskimi. Krewnym Mateusza Lemieszowicza (p. w.) z linii ojczyściej był T. Lemieszowicz (1538-46) z T. Wielkiej i Turzy Wilczej, zapewne ojciec Adama, Mateusza, Marcina i Mikołaja, którzy w 1567-8 r. dziedziczą na T. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 76, 107, 117, 124, 290, 475, 476, 597, 792, 836, 837; II, 240, 241, 430). Stanisław (1535-65), Jan (1535-65) i syn jego Paweł (1544-7). Paproccy Lemieszowie posiadali zagrody w Paprotkach w par. sobowskiej pow. dobrzyńskim. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 280-282, 359, 360, 377, 669, 670, 1154; 1333).

¹²⁾ W 1752 r. Adam a Camden Trzeciński herbu Leliwa był kasztelanem dobrzyńskim (Ks. dobrz. róż. czynn.), a Franciszek Trzeciński herbu Rawicz komornikiem ziemskim dobrzyńskim (Dissoluta dobrzyńskie bez dat). Czy jednak przodkowie Franciszka nie podszyli się pod wybitny ród T. Rawiczów?

¹³⁾ Jan T. Busz (1546) dziedziczył w T. Wielkiej (Gr. bohr. I, 833, 834), a Paweł T. Odojczyk (Wyk. pob. (1531-4...) w T. Jan T. Łazarz (1538-46) z T. Małej, zabity w 1546 r. przez Stanisława Szańczyka z Winnicy v. Turzy Wielkiej, syna Jana z Gołębków, spłodził synów Stanisława Łazarza (1546-65), Bartłomieja (1546-65) i Marcina (1546), w których imieniu Stanisław Turski Bębenkowicz z Tłuchówka, krewny ich z linii ojczyściej, pozywa w 1546 r. Szańczyka o zabójstwo do grodu. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, bohr. I. 790, 791). Bartosz (1531-4...) i Paweł (154...) T. Reszkowie oraz Stanisław T. Reszkowicz (1531-41) dziedziczyli w T. Wielkiej. Zapewne ten sam Stanisław, zwany Reszką, z żoną Elżbietą i synowcami Wacławem Reszką i Wojciechem Reszkowiczem T. siedzi w 1564-7 r. na częstce w T. Wielkiej (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 286, 287). Marcin (1531), Elżbieta (1538-4...), wdowa Szczepanowa (1540), Jan Mikołajek v. Mikołajewicz (1539-44), Jadwiga (1564-5), Marek (1564-5), Stanisław (1564-7), Bartłomiej (1564-5), Paweł (1567) i Wawrzyniec (1567), trzej bracia rodzeni — siedzieli na częstkach w T. Wielkiej, Andrzej (1564-5) i Mateusz (1564-5) — w Tłuchowie, Mikołaj (1564-5), pieczętujący się Ogończykiem (p. w.) — w Wojnowie, a Stanisław (1567) — w Paskowie, wsi w pow. lipńskim, dzisiaj zaginionej. (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 281; II, 18, 107, 205, 340).

200. TURSCY (THURSCY) z Turzy (Thurzy) Wielkiej v. Starej¹⁾ (*par. bądkowska pow. dobrzyński*), szlachta wieloherbowa, bardzo licznie rozrodzona, przeważnie zagrodowa. Źródła z lat 1531-68 wymieniają 40 T. z Turzy Wielkiej z przydomkami: *Bąk, Belza, Bębenek, Bębenkowicz, Bieguel v. Bigiel, Bieglewicz, Bolik, Budnik, Kaszk, Kisiel, Kisieleczyk, Lemiesz, Łyszczek, Łyszcz, Orzeszek, Rzołek, Wołoduch v. Wołoduchowicz, Ziemak* i bez przydomków.

Wśród tych T. są:

1) T. herbu Zagroba, najdawniejsi, bo już za Jagiellów dziedzice T.²⁾, jedni z Bądkowskimi z sąsiedniego Bądkowa;

2) T. Łyszczowie recte Kłobukowscy Łyszczowie herbu Paprzyca z sąsiedniego Kłobukowa (*par. bądkowska*)³⁾;

¹⁾ Turza była wsią bardzo starożytną. Mieczysławowi z T. nadany został w 1300 r. przez Ziemowita, ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego, las Babeze (Ulanowski, Dokum. kuj. i maz. str. 191 Nr. 15).

²⁾ Stanisław z T. z rodu Zagrobów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. (Rzyszcz. i Muczk. Kod. Dypl. t. II Nr. 578). Smarz z T. Wielkiej, której część została skonfiskowana w 1498 r. za niestawiennictwo jego na wyprawę wojenną (Metr. Kor. XVI, 198) nie należał właściwie do rodu T., a do Smarzewskich z Smarzewa w ziemi ciechanowskiej, którzy kwitnęli w ziemi dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów i pieczętowali się Prawdzicem (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 562).

³⁾ Jan Kłobukowski Łyszcz z Kłobukowa-Molendów i T. Wielkiej (1546-65), syn Mikołaja Kłobukowskiego Łyszcz (Gr. bohr. I, 25, 286-289. Wyk. pob.), staje w 1546 r. w grodzie bobrownickim, jako Łyszcz z T. Wielkiej, t. j. Turski (Gr. bohr. I, 968-970).

3) T. Lemieszowie recte Trzecińscy Lemieszowie (herbu ?) z sąsiedniej Trzcianki Wielkiej i Małej (par. bądkowska)⁴⁾, jedni z Trzecińskimi v. Paprockimi Lemieszami z Paprotek (par. sobowska pow. dobrzyński);

4) T. Kisielowie v. Kisielczyki⁵⁾, gałąź Kisielowskich (herbu ?) z Kisieleva (par. i pow. dobrzyński), od których idą również Bęklewscy Kisielowie z Bęklewa (par. mokowska pow. dobrzyński);

5) T. przydomku Ziemał zapewne herbu Junosza⁶⁾;

6) Inne rodziny i osobistości niewiadomych herbów⁷⁾.

Różni Turscy, dziedzice części w Tłuchowie, Tłuchowku (Bę-

⁴⁾ Mikołaj (1531-44) i Piotr (1531) Trzecińscy Lemieszowie posiadali zagrody w Trzciance Wielkiej. Mateusz Trzeciński Lemiesz v. Lemieszowicz z Trzcianki Małej († 1543 lub 1544) z żony Doroty, która po jego śmierci powtórnie wyszła za Andrzeja Trzecińskiego Łukaszowicza (1545) spłodził dwie córki: Elżbietę (1544-5) i Małgorzatę (1544-5) oraz trzech synów: Tomasza (1544-5), Andrzeja i Jana Lemieszów. Z nich Jan (1544-68) i Andrzej (1544-65) Lemieszowie z Trzcianki Wielkiej i Turzy Wielkiej pisali się Trzecińskimi lub Turskimi. Krewnym Mateusza Trzecińskiego Lemieszowicza z linii ojczystej był Paweł Trzeciński Lemiesz v. Lemieszowicz (1538-46) z Trzcianki Wielkiej i Turzy Wilczej, zapewne ojciec Adama, Mateusza, Marcina i Mikołaja Trzecińskich, którzy w 1567-8 r. dziedziczą na Trzciance (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 51, 76, 107, 124, 290, 475, 476, 597, 792, 793, 836, 837; II, 240, 241, 430).

⁵⁾ Stanisław T. Kisiel (1543), który sprzedał w 1543 r. część w T. Wielkiej Mateuszowi, Pawłowi i Wincentemu T., trzem braciom rodzonym, Agnieszka T. Kisielowa (1531-41), Paweł T. Kisielczyk (1544) żonaty z Jadwigą Kłobukowską, dziedziczką części Kłobukowa i Mateusz T. Kisiel (1531-68) posiadali części w T. Wielkiej (Gr. bobr. I, 32, 33, 364, 365, 389, 390. Wyk. pob.).

⁶⁾ Imię Ziemał było ulubionem w rodzie Junoszków, których olbrzymie gniazdo znajduje się w pobliskim powiecie sierpskim. Stanisław Ziemał (1531-46), syn jego Walenty (1546-67) i Andrzej (1564-7) T. Ziemałowie siedzieli na częściach w T. Wielkiej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 966, 1011; II, 206, 230, 231, 312).

⁷⁾ Michał Belza (1531-65), Jan Rzolek (1531-43), Mikołaj (154...), Mateusz Jakubowicz (1544), Jan Jakubik (1564-5) brat rodzony czy też syn poprzedniego, Mateusz Bąk (1565), Wojciech Orzeszek (1565-7), Mateusz Budnik (1565) i Jan Łaszczek (1565-8), zięć Andrzeja Jasińskiego z Jasieni, dziedziczyli na częściach w T. Wielkiej. Antoni T. Wołoduch v. Wołoduchowicz (1567-8) siedział na części w Grochowalsku, a Łazarz T. (1564-5) — w Trzciance Wielkiej. Zofja T. (1546), córka Jana T. Szczepanowicza była za Janem Ruskowskim z Ruskowa (Gr. bobr. I, 75, 76, 136, 251, 359, 396, 997, 998; II, 150, 157, 354, 385, 386. Wyk. pob.). Jan Bolik, który figuruje w wykazie poborowym 1540 r. jako Kamieński, szlachcic zagrodowy z Kamieni, a w innych źródłach z 1539-46 r. jako Turski Bolik z T. Wielkiej i Wilczej, był wujem Mateusza T. z Turzy Wilczej (Wyk. pob. 1539-4... r., Gr. bobr. I, 789, 790). Wśród wyżej wymienionych T. mogli być i T. Zagrobowie.

benkowie), Trzciance Wielkiej i Małej (Bębenkowie i Kaszkowie) i Winnicy (par. bądkowska) pisali się Tłuchowskiemi, Trzecińskiemi i Winnickiemi⁸⁾.

Ani jednej pieczęci Turskich nie posiadamy.

⁸⁾ Jan Turski Bębenek (1544-65), rodzony brat Wojciecha (1539-67) i Marcina (1564-5) Turskich Bębenków z Turzy Wielkiej, za Zygmunta Starego posiadał cząstkę w Trzciance Wielkiej (1544) i Turzy Wielkiej (1546-7) oraz prawem zastawnym ogród Piotra Trzecińskiego w części »spinkowskiej« w Trzciance Małej (1546). Za Zygmunta Augusta (1564-5) opłaca podatek z części w Turzy Wielkiej, Turzy Małej i Tłuchowie. W 1544 r. staje w grodzie hobrownickim jako Trzeciński z Trzcianki (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 65, 286-289, 837, 838, 1239, 1277; II, 205). Jan Turski v. Trzeciński Kaszek (1564-8) oraz Michał i Antoni Trzecińscy Kaszkowie (1568) z Trzcianki Małej prawdopodobnie synowie Marcina Trzecińskiego Kaszka (1531-47) z Trzcianki Wielkiej, posiadali cząstkę w Trzciance Wielkiej i Małej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 719, 720, 757, 1116-1118; II, 389, 390). Stanisław Turski Bębenkowiec z Tłuchówka v. Tłuchowski, krewny z linii ojczystej Stanisława, Bartłomieja i Marcina, synów Jana Trzecińskiego Łazarza z Trzcianki Małej, zabitego przez Stanisława Sączka z Winnicy v. Turzy Małej, pozywa w 1546 r. zabójcę do grodu w imieniu synów zabitego (Gr. bobr. I, 790, 791, 963, 964). Zapewne do tej samej rodziny należała Elżbieta T. († przed 1568 r.), dziedziczka części w Turzy Wielkiej, Tłuchowie, Tłuchówku i Rudnie, żona Łukasza Łukoskiego z Łukoszyna-Byków w ziemi plockiej (Gr. bobr. II, 410, 411). N. Biegieł z Winnicy (1535), szlachcic zagrodowy, pochodził bezwątpienia z rodu Turskich Biegiełów z Turzy Wielkiej. Stanisław T. Biegieł v. Biegiewicz (1531-4...) i Paweł T. Bigieł (1539 † 1567 lub 1568), brat Doroty, mąż Agnieszki, a ojciec Zofji (1568) i Barbary (1568), dziedziczyli na cząstkach w T. Wielkiej (Gr. bobr. II, 416, 417, 436, 449, 486. Wyk. pob.).

201. TURSCY z Turzy Małej (*par. bądkowska pow. dobrzyński*), zdawna należącej do Blochów.

Stanisław Gołębek herbu niewiadomego przydomku *Sączek*, drobny szlachcic z Winnicy (*par. bądkowska*) vel Winnicki, (1543-6), syn Jana Sączka z Gołębków (*par. bądkowska*) i Winnicy vel Winnickiego¹⁾, w pewnej zapisce sądowej z 1546 r. figuruje jako Stanisław Sączek z Turzy Małej, t. j. Turski²⁾. Widocznie wówczas dzierżawił lub trzymał w zastawie część w T. Małej³⁾.

Innych T. z T. Małej źródła nie wymieniają.

¹⁾ Gr. bobr. I, 212, 725-728, 757, 790, 791, 885. ²⁾ Gr. bobr. I, 757.

³⁾ Ci sami Gołębkowie, dziedziczą w Paprotkach (*par. sobowska pow. dobrzyński*), pisali się Paprockiemi (Gr. bobr. I, 885).

202. TURSCY (THURSCY) z Turzy (Thurzy) Wilczej w *par. tłuchowski pow. dobrzyński*.

W 1543-68 r. na T. Wilczej dziedziczą T. drobna szlachta

wieloherbowa ¹⁾ z przydomkami *Koziczek*, *Krzaczek v. Krzeczk v. Kręczk* ²⁾, *Samiec*, *Truszczyk v. Truska* ³⁾, *Wikiel*, *Wilk i Wilczek* oraz bez przydomków ⁴⁾, mianowicie:

1) T. herbu Dołęga ⁵⁾, zapewne gałęź Turowskich Dołęgów przydomku *Wikiel* z Turowa Wielkiego w pow. mławskim ⁶⁾;

2) T. Wilkowie i Wilczkowie recte Janczewscy herbu niewiadomego (*Jastrzębce ? Ogonowie ?*) z Janczewa ⁷⁾ (par. karnkowska pow. lipnoski);

3) T. Koziczekowie recte Koziccy herbu Ogończyk z Kozic w pow. sierpskim ⁸⁾, jedna rodzina z Kozickimi z Kolan-kowa i Kozickimi v. Śniechowskiemi Kozikami z Śniechów (par. sudraska pow. lipnoski) oraz

4) różne inne rodziny T. niewiadomych herbów i nieznanego pochodzenia.

Większość T. należy do szlachty zagrodowej.

¹⁾ Źródła wymieniają kilkunastu T.

²⁾ Mikołaj T. Krzeczk v. Kreczk († 1547), dziedzic części w T. Wilczej, zapisał przed śmiercią pewną część swego dziedzictwa, żonie Annie, która powtórnie wyszła za Leonarda Kochańskiego z Kochania. Synami tego Mikołaja Krzeczka byli Jan Krzaczek (Krzaczek, Krzeczk, Kreczk, Krzaczk) i Wojciech Kreczk (Krenczk, Kreczk, Krzeczk). Z nich Jan Krzaczek (1544-65) dziedzic części w T. Wilczej, wypędził matkę czy też macochę Annę Kochańską z części w T. Wilczej, zapisanej jej przez pierwszego jej męża, wskutek czego Anna procesuje się z Janem Krzaczkim w 1545-7 r. w grodzie. Wojciech Krzeczk (1564-8), drugi syn Mikołaja, siedział również na części w T. Wilczej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 332, 554, 612, 1053, 1054, 1059, 1077, 1078, 1084, 1086, 1171, 1213, 1214, 1258, 1345; II, 240, 241, 400, 415, 436).

³⁾ Mateusz T. Truszczyk v. Truszczek (1545-6) z T. Wilczej, syn Katarzyny (1545), a brat Pawłowej Płonczyńskiej, spłodził synów Stanisława (1564-5) i Jana (1547-67) T. Truszczyków v. Trusków, którzy w 1564-7 r. posiadali część w T. Wilczej (Gr. I, 676-678, 848, 1185; II, 318. Wyk. pob.

⁴⁾ Szymon (1531), Jan (1535-4...), Andrzej Janicz (1538-44), Barbara (1544), Łukasz (1535-41), Andrzej Samiec (1541) i Aleksy (1567) T. dziedziczyli na częściach w T. Wilczej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 245, 246; II, 318).

⁵⁾ Żernicki.

⁶⁾ Z pośród wielu Turowskich, którzy za ostatnich dwóch Jagiellonów dziedziczyli na T. Wilczej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 57, 83, 174, 175, 359, 872-874, 1331, 1332), Paweł Turowski Wikiel (1531-65) w wykazach poborowych 1531-4... r. figuruje jako Wikiel z Turzy Wilczej, t. j. Turski. Mikołaj Turowski Wikiel (nie żyje 1543), dzieci jego Mateusz (1543) i Małgorzata (1543-7), brat rodzony Mikołaja Wikiela Wojciech Turowski (nie żyje 1543), syn tego ostatniego Feliks (1543-6) i inny Wojciech Turowski (1564-5) dziedziczyli w T. Wilczej (l. c.). Paprocki musiał coś słyszeć o pochodzeniu T. Dołęgów od Turowskich, skoro pierwszych wyprowadza z Mławskiego, lecz wiadomość tę powtórzył bardzo niedokładnie albowiem z Turzy Wielkiej i Turzy Małej

w pow. szreńskim wyszli nie Turscy Dołęgowie, a Nałęcz i Jastrzębce (Paprocki, Her. ryc. pol. str. 403. Rpis Wittyga).

⁷⁾ Jan Janczewski (Wyk. pob. 1531-41), dziedzic części w Turzy Wielkiej, a następnie w T. Wilczej, spłodził syna Andrzeja Janczewskiego v. Turskiego Wilka (1535-65). Ten Andrzej dziedziczy w 1535-40 r. na części w Rzuchowie, a w 1543-6 na części w Turzy Wilczej, którą wreszcie sprzedaje Pawłowi Trzecińskiemu Lemieszowiczowi z Trzcianki Wielkiej. W 1543-5 r. jest podwoźnym dobrzyńskim. W 1547 r. staje w grodzie bobrownickim, jako imposesjonat i gołota. W 1564-5 r. opłaca podatek z części w Turzy Wilczej (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 75, 76, 124, 195, 212, 235, 280, 290, 291, 359, 531, 532, 590, 591, 872-874, 1071, 1102, 1254, 1331, 1332). Córka jego Dorota (1567) była za Mateuszem Ligowskim Perzykiem (Gr. bobr. II, 273, 274). Prawdopodobnie do Janczewskich-Turskich należał również Paweł Wilczek. (Wyk. pob. 1541), ubogi ziemianin z Turzy Wilczej.

⁸⁾ Wojciech T. Koziczek podarował w 1567 r. część w T. Wilczej Adrijanowi Chełmickiemu (Gr. bobr. II, 247, 248).

U.

203. UGOSCY herbu Ślepowron¹⁾ z Ugoszcza v. Ugoska (*par. ruska por. rypiński*)²⁾ nielicznie rozrodzeni. Nie należą do drobnej szlachty.

Zdaje się, że swój pierwotny herb w XVI w. zamienili na Ślepowrona Ciecierskich z Ciecierska w pow. raciańskim, z którymi byli spokrewnieni po kądzieli³⁾.

¹⁾ Ks. pob. płoc. 1552 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52).

²⁾ Część Znańca (*par. płońska pow. rypiński*), należąca do U., nazywano Znańcem Ugoskim (Wyk. pob. 1535 i 1541 r.).

³⁾ Prócz rozrodzonych Ślepowronów, na Cieciersku w XVI w. siedzieli nieliczni Dołęgowie (Rpis Wittyga). N. Ugoski—zapewne Baltazar, wymieniany w Metryce Koronnej z 1520 r. (XXXIV, 318 i 348) i w aktach grodzkich bobrownickich z 1545 r. (t. I str. 645), z żony Ciecierskiej, dziedziczki części Ciecierska, spłodził syna Stanisława U. z U. (1544-7), żonatego z Anną (1535-46), córką Mikołaja Karnkowskiego, tenutarjusza Jankowa i córkę Elżbietę († przed 1544 r.), która była za Piotrem Steklińskim z Steklina (Gr. bobr. I, 301-304, 537, 557, 558, 747, 1018, 1019, 1044, 1375. Metr. Kor. LI, 75). Prócz tych U., źródła wymieniają jedynie Wojciecha U. z U. (1564) i Annę U. (1564-5) z U., Znańca i Gizinka (Wyk. pob.).

W.

204. WĄPIELSCY z Wąpielska (*par. radzikowska pow. rypiński*).

Niewiadomo czy do Kiełpińskich herbu Rogala z Kiełpin (*par. osiecka pow. rypiński*), czy też do W. herbu niewia-

domowego należeli: Małgorzata, której skonfiskowano w 1497 r. połowę dóbr w W. i Kielpinach¹⁾ i Jakób Chrzczon (Krystyn) z W. i Kielpin († przed 1567 r.) ojciec Agnieszki Rycharskiej, Katarzyny Sebastianowej Pręczkowskiej, Reginy Danielowej Pręczkowskiej i Zofji Leszczyńskiej²⁾.

Inni W., drobna szlachta, byli gałęzią Żółtowskich herbu Ogóńczyk z Żółtowa w pow. sierpskim³⁾ i stanowili jedną rodzinę z Żółtowskimi-Czetkowskimi z Czetkowów w par. i pow. rypińskim.

¹⁾ Metr. Kor. XVI, 121. ²⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. II, 3-5, 130, 139, 152, 153.

³⁾ Marcin Żółtowski v. Wapielski (Gr. bobr. I, 197, 237-240, 380, 381, 389, 452, 458, 913, 914, 972, 982, 1210) w 1543-7 r. posiadał części w W. i Czetkowach. Por. Czetkowscy.

205. WIDLIŃSCY v. WIDLEŃSCY z Widlna v. Widleńska v. z Wilna¹⁾ pod Kikolem (*par. krostkowska pow. lipnoski*), wymienionego w dyplomie Ziemowita ks. dobrzyńskiego z d. 2 czerwca 1297 r.²⁾

W XVI w. na W. siedzą dość zamożni W. herbu Junosza, którzy używają przydomków *Czech*³⁾ i *Gnidka*⁴⁾, i od innych swych posiadłości Grodzienia (*par. grodzieńska pow. lipnoski*) i Osieka (*par. osiecka pow. rypiński*), piszą się Grodzieńskimi i Osieckimi. Zięć jednego z tych W. Sebastian Łapinoski (1544-7) herbu Rogala z Łapinosa Małego (*par. osiecka pow. rypiński*) od dóbr swej żony Zofji W. (1544), dziedziczki części w W., pisał się Widlińskim⁵⁾.

Z W. Junoszami⁶⁾ nie mieli nic wspólnego. W. herbu niewiadomego, szlachta zagrodowa z Szczepanków (*par. ostrowiecka pow. lipnoski*).

Ci W. od Szczepanków pisali się Szczepankowskimi i jak się zdaje w 1531-41 r. nie dziedziczyli już na Widlnie⁷⁾.

¹⁾ W końcu XVII i w pierwszej połowie XVIII w. Widlińscy pisali się Wileńskimi z Wilna (Wyk. pob. 1663 r. Dissol. dobrz.).

²⁾ Metr. Kor. LXXVIII, 125.

³⁾ Przydomki Czech i Czechowicz Ligowskich, Chlebowskich, Nagórskich i W. vel Grodzieńskich wskazują na wyznawanie przez członków tych rodzin herezji braci czeskich lub pochodzenie ich od przodków-husytów (Monum. med. aevi XVIII t. III cz. I).

⁴⁾ Przydomek Gnidka (od małego wzrostu szlachcica) posiadają różne rodziny wcale z sobą nie spokrewnione np. Dobrscy i W.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 342, 343, 347, 348, 363, 928, 929, 1066, 1067, 1086, 1148, 1213, 1219.

⁶⁾ Stanisław i Mateusz bracia W. z W. herbu Junosza świadczą 8 maja

1503 r. na rokach grodzkich w Bobrownikach w sprawie oczyszczenia szlachectwa Kacpra Hermana z Rychnowa w Prusach Zachodnich (Metr. Kor. XX, 118). Z nich Mateusz na części W. i Grodzienia v. Grodzieński, mający w 1520 r. sprawę z Anną Borowską u starosty plockiego (ibid. XXXIV, 296), zmarł przed 1540 r. Z żony Barbary z Ostrowitego (Gr. bobr. I, 366-371, 396, 397, 505, 615-619), herbu Ogończyk († przed 1509 r.), wdowy po Mikołaju Magnusie z Osieka Wielkiego (l. c.), spłodził synów: Jana W. Czecha v. Grodzieńskiego na części Grodzienia i Ciołuchowa, Pawła W. i trzeciego, nieznanego z imienia. Córka tego ostatniego Anna (1545-7) na częściach w Szczepankach, Susszewie i Podleskach wyszła za mąż za Wawrzyńca Czepieńskiego z Czepienia (Gr. bobr. I, 596, 615-619, 691, 692, 821-823, 1026-1031, 1051, 1052, 1105, 1106, 1181, 1187, 1188, 1211, 1212). Jan W. Czech (p. w.) vel Grodzieński z Grodzienia, którego od nazwiska pierwszego męża matki nazywano również Osieckim, zmarł bezpotomnie około 1544 r. (Gr. bobr. I, 45, 46, 63, 146-148, 158, 160, 185, 186, 219, 220, 225, 232, 233, 284, 285, 290, 317, 330, 366-271, 505, 615-619, 1193). Sukcesję po nieboszczyku biorą wdowa po nim Katarzyna (1544-7), córka Andrzeja Balińskiego, wojskiego i poborcy ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 330, 360, 396, 397, 416-418, 505, 596, 615-619, 691, 692, 821-823, 1026-1030, 1105, 1106, 1180, 1181, 1187, 1188, 1193, 1211, 1212), brat rodzony zmarłego Paweł Widliński i rodzona jego synowica Anna Czepieńska. Drugi syn Mateusza Paweł W. (1543 † 1547), żonaty z Anną N. (1547-68), dziedziczką części w Księżem, a po śmierci męża i w W. i w Grodzieniu (1564-8), miał syna Jakóba W. (1546-68), zwanego Gnidką (Gr. bobr. I, 211, 219, 220, 290, 357, 358, 396, 397, 416-418, 505, 596, 615-619, 691, 692, 745, 748, 749, 821-823, 1026-1030, 1049, 1050, 1180, 1181, 1187, 1188, 1211, 1212, 1278, 1359, 1360; II, 134, 245, 366, 397, 962. Wyk. pob.). N. Widliński, zapewne syn Stanisława W., rodzzonego brata Mateusza, z Katarzyny Grodzieńskiej († przed 1544 r.), córki Michała Grodzieńskiego Gierły z Grodzienia i Ciołuchowa i żony jego Małgorzaty, spłodził trzy córki: Annę Janową Ossowską v. Zboińską, Dorotę Adamową Brzezińską i Zofję (1544) dziedziczkę części w W., żonę Sebastjana Łapinowskiego (1544-7) v. Widlińskiego (Gr. bobr. I, 342, 343, 347, 348, 363, 928, 929, 1049-1051, 1066, 1067, 1086, 1104, 1148, 1213, 1219). Inna Zofja W. z W. (1543-67) była za Andrzejem Siecińskim (Gr. bobr. I, 60, 61, 711; II, 8. Wyk. pob.).

7) Piotr W. (1531), Feliks W. (1540-41) i Barbara W. vel Szczepankowska (1535-41) posiadali zagrody w Szczepankach (Wyk. pob.).

206. WIELICCY herbu Wczele, herbu Belina, herbu Lubicz¹⁾ i herbu Junosza²⁾ z Wielkiego Starego v. parafjalnego v. kościelnego i Wielkiego Nowego v. Nowejwsi w *par. wielickiej pow. dobrzyńskim* (dzisiaj Wielgie).

Czy W. Wzeliće, z których Trojan uczestniczył w 1434 r. w akcie obietnicy szlachty dobrzyńskiej co obioru na tron Jagiellończyka³⁾, siedzieli jeszcze w XVI w. na W., nie wiemy ponieważ

prawie wszystkie pieczęcie W. na kwitach poborowych uległy zniszczeniu.

W. Belinowie siedzieli na W. również już za Jagiełły. Jan z W. z rodu Belinów brał udział w 1434 r. w tym samym akcie, dotyczącym się obioru Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską⁴⁾.

W XVI w. W. Belinowie byli dość zamożną szlachtą. Dobrogost v. Bonawentura W. (1544-68) przydomku *Serwatka* na częściach W. Starego, W. Nowego, Kurowa i Zlewód⁵⁾ w 1565 r. używa pieczęci z herbem Belina i literami T.M.⁶⁾, widocznie pożyczonej od krewnego lub sąsiada — współklejnotnika. Córka jego Katarzyna (1567) wyszła za mąż za Stanisława Zawidzkiego z Tupadeł, dziedzica Zębowa w pow. sierpskim⁷⁾.

W. Lubowie, dość zamożna szlachta, byli jedni z innymi Lubami z pobliskich wsi w pow. dobrzyńskim: Orłowskimi z Orłowa (par. wielicka) i Olesińskimi z Olesna v. Oleszna (par. zadusznicka) których przodkowie w pierwszej połowie XV w. siedzieli na Tupadłach (par. mokowska pow. dobrzyński) i Olesnie. Według heraldyków naszych gałęź W. Lubów już na początku XVI w. osiedliła się w ziemi chełmińskiej, gdzie od Tylic wzięła nazwisko Tylickich.

Andrzej W. z W. Starego i Nowego (1503 + przed 1545 r.) herbu Lubicz świadczył dn. 8 maja 1503 r. na rokach grodzkich w Bobrownikach w sprawie oczyszczenia szlachectwa Kacpra Hermana z Rychnowa w Prusach Zachodnich⁸⁾. Był następnie sędzią ziemi dobrzyńskiej⁹⁾. Z córek jego, spłodzonych z żony Anny N., Dorota była za Walentym W. Kuroszem herbu Junosza, Anna za Stanisławem Konarskim i Jadwiga za Mateuszem Witoskim¹⁰⁾.

W. herbu Junosza, również nielicznie rozrodzeni, od wsi Kurowa (par. zadusznicka) brali przydomek *Kurosz* v. *Kuras*. Według świadectwa Paprockiego z W. Junoszków jeden tylko Wawrzyniec został się za jego czasów w ziemi dobrzyńskiej i tam zostawił potomstwo, inni zaś przenieśli się do Małopolski. Pieczęć z 1566 r. tego Wawrzyńca W. Kurasa z W. Starego, W. Nowego i Krowiczyna, syna Walentego W. Kurosza (1445-6), z W. i Doroty

1) Niesiecki. 2) Paprocki Her. ryc. pol. str. 322. Niesiecki.

3) Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578. 4) Ibid.

5) Wyk. pob. Gr. hobr. I, 245, 509; II, 126, 176, 330, 427.

6) Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 532. 7) Gr. hobr. II, 176.

8) Metr. Kor. XX, 118. 9) Gr. hobr. I, 210, 335-737, 1218.

10) Gr. hobr. I, 735-737.

Wielickiej herbu Lubicz († przed 1545 r.) sędzianki dobrzyńskiej¹¹⁾, jest niestety zupełnie zniszczona¹²⁾. Paprocki¹³⁾, twierdzi, że ci W. Junoszowie byli jedni z Suchodolskimi z ziemi dobrzyńskiej. Informacja ta jest co najmniej nieścisła, albowiem Suchodolscy wyszli z Suchodołu, jakieś wsi dzisiaj zaginionej, wówczas znajdujące się w ziemi plockiej na granicy ziemi dobrzyńskiej i dziedzieli w 1531-67 r. na częściach i zagrodach w Rzuchowie pow. lipnoskim¹⁴⁾.

Niewiadomo do jakiej z wymienionych rodzin W. należeli: Stanisław W. (1565) z W. Starego i Nowego¹⁵⁾ i Andrzej W. (1564-7) z Kurowa i Zlewód¹⁶⁾.

¹¹⁾ Gr. bobr. I, 735-737, 876; II, 143, 147, 148, 180, 181. Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 457 Wyk. pob. Niewątpliwie bliskim krewnym Walentego i Wawrzyńca W. Kuroszów był Bartłomiej W. Kurosz (Gr. bobr. 1543-5 r. I, 34, 35, 626).

¹²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 457. ¹³⁾ Paprocki Her. ryc. pol. str. 322.

¹⁴⁾ Wyk. pob. 1531-65 r. Gr. bobr. I, 89, 151, 152. Por. Suchodolscy. Poczet przybyszów. ¹⁵⁾ Wyk. pob.

¹⁶⁾ Wyk. pob. Gr. bobr. II, 108, 109, 147, 148, 190, 191, 262, 264.

207. WIELICCY z Wielkiego v. Wielkiego Nowego v. Wielkiego pod Działyniem (dzisiaj Wielgie) w *par. działynskiej pow. lipnoskim*.

Z jakiej rodziny pochodził Andrzej z W., który przed 1472 r. oddał w zastaw połowę W. Mikołajowi Działynskiemu, dworzaninowi królewskiemu¹⁾, powiedzieć nie umiem.

Za ostatnich Jagiellonów na W. dziedziczą dwie drobnoszlacheckie rodziny W. mianowicie:

1) W. herbu Cholewa²⁾, przydomku *Sójka* jedni z Babeckimi z Babeza Rzałego (par. sierpska pow. rypiński), Dobrosielskimi z Dobrosielic pod Drobinem w ziemi plockiej, Paprockimi z Paprotek (par. sierpska pow. rypiński), a być może i z Babeckimi-Sułockimi z Sułocina (par. sierpska pow. rypiński) i

2) W. herbu niewiadomego, przydomku *Sterna*³⁾, zapewne gałąź Gizińskich Sternów z pobliskiego Gizinka (par. ruska pow. rypiński).

¹⁾ Metr. Kor. XII, 110. ²⁾ Paprocki, Her. ryc. pol. str. 352. Niesiecki.

³⁾ Wojciech W. Sterna († 1566 lub 1567), dziedzic części w Komorowie, zapewne jeden z pięciu synów Mikołaja (nie żyje 1547) i Jadwigi (1547), a brat Jana (1547), Grzegorza (1547), Piotra (1547) i Mateusza (1547), z żony Agnieszki N. (1564-5) spłodził synów Jana W. Sternę (1564-8) i Pawła W. (1568). Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1093, 1233, 1248, 1257, 1258, 1263; II, 340-343.

Pieczęć z 1565 r. Macieja W. Sójki z W. i Jasieni (1547-67), syna Jana W. Sójki z W. i Urszuli Kikolskiej z Kikoła i Maliszewa⁴⁾, uległa zniszczeniu⁵⁾.

⁴⁾ Jan W. Sójka († pomiędzy 1543 i 1546 r.) z Urszuli Kikolskiej (1543-5) córki Andrzeja sędziego ziemi dobrzyńskiej, dziedziczki części w Kikole i Maliszewie, prócz syna Macieja Sójki, miał jeszcze drugiego syna Erazma W. Sójkę (1564-8) z W.

⁵⁾ Gr. bobr. I, 83, 84, 107, 108, 138, 155, 156, 167, 172, 173, 176, 196, 205-207, 210, 214-216, 259, 260, 311-316, 349-353, 603, 608, 609, 637-640, 676-678, 686, 687, 1093, 1248, 1257, 1258, 1363; II, 66, 192, 198, 429. Wyk. pob.

208. WINNICCY z Winnicy Wielkiej i Winnicy Małej v. Winnicy-Pianek (*par. bądkowska pow. dobrzyński*), drobna szlachta, przeważnie zagrodowa.

Wśród kilkunastu W. z przydomkami *Biegieł, Kobuz, Sącz, Sączek v. Sączye* i bez przydomków, figurujących w źródłach z 1531-68 r., są:

1) W. herbu Nałęcz¹⁾;

2) W. recte Gołębkowie herbu niewiadomego przydomku *Sącz i Sączek v. Sączye* z pobliskich Gołębków (*par. bądkowska*), jedni z innymi Gołębkami-Turскими z Turzy Małej (*par. bądkowska*) i Paprockimi z Paprotek (*par. sobowska pow. dobrzyński*)²⁾,

3) N. Winnicki Biegieł (1535)³⁾ recte Turcki Biegieł z Turzy Wielkiej (*par. bądkowska*) oraz

4) inne rodziny W. nieznanego pochodzenia. W. przy-

¹⁾ Ks. pob. płoc. 1531-52 r. Rpis Wittyga.

²⁾ Jan Gołębek Sącz (1531-47) z Gołębków i Winnicy v. Winnicki (Gr. bobr. I, 212, 567, 568, 725-728, 790, 791, 885, 1002, 1070, 1111. Wyk. pob.) był ojcem Materna Gołębka (1543-67), zwanego Sączkiem v. Winnickiego, dziedzica części w W. i Brodzyńiu (Gr. bobr. I, 166, 167, 170, 279, 316, 436, 810, 811, 1002, 1101-1103, 1265, 1266; II, 182, 183. Wyk. pob.) i Stanisława Gołębka v. Turckiego (1543-6) z W. i Turzy Małej (Gr. bobr. I, 212, 725-728, 757, 790, 791, 885). Syn Materna Gołębka vel Winnickiego Stanisław Maternicz v. Materni Sączek (1547-68) w latach 1564-7 wraz z braćmi niepodzielnie posiada części w Gołębkach, Paprotekach i Brodzyńiu (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1070, 1111; II, 230, 231, 315, 435). Bliskimi krewnymi jego byli: Piotr Gołębek (Gr. bobr. 1543 r. t. I, 212), Szymon Gołębek (1544-65) z Gołębków (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 262, 965, 986, 987) i Mateusz Gołębek (1538-67) v. Paprocki v. Winnicki z Paprotek (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 885; II, 230, 231, 315). Łukasz Gołębek v. Winnicki Sączye siedzi w 1564-8 r. na zagrodzie w W. (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 338).

³⁾ Wyk. pob.

domku *Kobuz* i bez przydomków, wśród których mogli być i Nałęcze, wyliczamy w ostatnim przypisku ⁴⁾).

⁴⁾ Za Zygmunta Starego Paweł (1531-43), Jan (154...-44) i Mateusz (1545) W. Kobuzowie oraz Michał (1535-4...) i Grzegorz (154...) W. dziedziczyli w W., Mikołaj, Jan i Stanisław W. (1541-4...) w W.-Piankach, a N. Winnicki (1535) w Rokiciu w par. ligowskiej. Nie wiem, czy ci sami Jan, Mikołaj i Walenty W. siedzą w 1564-8 r. na częściach w W. i Tłuchowie. Stanisław i Mateusz W. stają w 1567-8 r. w grodzie bobrownickim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 83, 90, 295, 296, 810, 811; II, 230, 231, 435, 436, 449).

209. WITKOWSCY herbu niewiadomego z Witkowa (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*).

Dziedziczą na W. już na początku XVI w.¹⁾. Nie należą do drobnej szlachty ²⁾).

Pieczęcie z 1566 r. Pawła W. z Witkowa i Piotra W. z Krowiczyna są niestety zupełnie zniszczone.

¹⁾ W 1510 r. stanął zakład u starosty dobrzyńskiego między Piotrem Studzińskim, a Mikołajem Witkowskim i Mateuszem Ligowskim. (Metr. Kor. XXIV, 351).

²⁾ W 1543-6 r. siedzą na W. Stanisław i Paweł W. Ten ostatni w 1564-7 r. posiada również większą część W. Łukasz W. z W. († przed 1567 r.) był żonaty z Dorotą, córką Mateusza Orłowskiego z Łąkiego, która po śmierci pierwszego męża powtórnie wyszła za Stanisława Białyszewskiego z Białyszewa w pow. sierpskim. Piotr W. w 1564-7 r. dziedziczy na części w Krowiczynie Wielkim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 18, 248, 252, 292, 354, 355, 376, 469, 711, 824, 849, 877; II, 18, 68, 186-188, 198-200, 235-238, 291, 322, 328, 341. Wyk. pob.). ³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 576 i t. 58 Nr. 157.

210. WITOSCY v. WITOWSCY ¹⁾ herbu Nałęcz z Witoszyna w pobliżu Wisły (*par. szpitalska pow. lipnoski*), zamężna szlachta.

Jan W. (1545-68) na częściach w W., Wielkiem Starem, Wielkiem Nowem i Krowiczynku i Wawrzyniec W. z W. (1563-8), bracia stryjeczni, używają w 1565 r. pieczęci z herbem Nałęcz i literami N. V.²⁾, należącej do brata rodzonego Jana — Mikołaja W. (1545-73) z W. i Wielkiego Starego, który będąc w 1573 r. poręczą ziemi dobrzyńskiej, pieczętuje się tą samą pieczęcią ³⁾.

Od W. idą Grochowalscy Nałęcze z parafjalnej wsi Grochowalska w pow. dobrzyńskim ⁴⁾.

¹⁾ W aktach metrycznych parafji rypińskiej z końca XVII i początku XVIII w. — Witusey.

²⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 N. 272. ³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 30 N. 512.

⁴⁾ Źródła z ostatnich lat panowania Zygmunta Starego wymieniają trzech W. braci rodzonych: Stanisława i Mateusza, dziedziców na W., i Jana na Gro-

chowsku v. Grochowskiego. Z nich synowie Stanisława Wawrzyniec (1564-8), pieczętujący się w 1565 r. Nałęczem (p. w.), Jakób, Marcin i Andrzej w 1568 r. posiadali niepodzielnie części w W. Matensz (1540-†1541 lub 1542), dziedzic części w W., Krowczyнку i Rzecznie, z żony Jadwigi (1543-7), córki Andrzeja Wielickiego herbu Lubicz, sędziego ziemi dobrzyńskiej, dziedziczki części w Wielkiem Starem v. Kościelnem i Wielkiem Nowem v. Nowejwsi, spłodził dziesięcioro dzieci: Andrzeja, Jakóba, Mikołaja, Jana, Wojciecha, Zofję Maciejową Nasiegniewską, w 1567 r. już wdowę, Annę Janową Bocheńską (1568) oraz Dorotę, Katarzynę i Małgorzatę, w 1568 r. jeszcze niezamężne. Z pomiędzy dzieci Matensza Jakób (1545) na części W. wkrótce zmarł bezpotomnie. Wojciech (1545-68) posiadał część W. Andrzej (1545-68) sprzedał w 1567 r. otrzymane na mocy działów familijnych (1567) części w Krowczyнку i Rzecznie swemu bratu stryjecznemu Wojciechowi Grochowskiemu. Mikołaj (1545-73), poborca ziemi dobrzyńskiej (1573) na częściach i w Wielkiem Starem i Wielkiem Nowem dokupił w 1567 r. część w Wielkiem Starem od swego brata ciotecznego Andrzeja Konarskiego i jego córek Katarzyny i Petroneli. Jan (1545-68), pieczętujący się w 1565 r. Nałęczem (p. w.) wskutek działów otrzymał część W. W 1566 r. wydaje w jego imieniu kwit poborowy (Arch. Kom. Sk. t. 59 N. 457) z Wielkiego Starego i Nowego, brat jego cioteczny Wawrzyniec Wielicki Kurosz v. Kuras (Gr. bobr. I, 34, 59, 100, 223, 224, 236, 242, 245, 392, 568-572, 611, 612, 627, 695, 731-737, 740-742, 749, 754, 761, 762, 813, 852, 853, 876, 877, 892, 893, 905, 958, 959, 1036, 1037, 1041-1043, 1070, 1090, 1104, 1105, 1135, 1145, 1182, 1183, 1227, 1243, 1244, 1304, 1353, 1354; II, 9, 10, 24-28, 36-40, 108, 109, 124, 125, 149, 150, 180, 181, 288, 317, 341-343, 348, 354, 374, 375, 393, 395-397, 405, 414, 436, 437, 449, Wyk. pob.). Przodkiem Grochowskich Nałęczów był Jan W. z Grochowska v. Grochowski († przed 1546 r.), rodzony brat Mateusza (Gr. bobr. II 30) i Stanisława W., żonaty z Anną Krowicką z Krowczyńska, z którą spłodził pięcioro dzieci: Kacpra, Bartłomieja i Wojciecha W. vel Grochowskich (Gr. bobr. I, 958, 959), Dorotę Andrzejową Zakrzewską z Markuszowicz w Waganie na Kujawach i N. Pawłową Grodzeńską z Grodzenia 2-o voto za Łukaszem Bałińskim, wojskim ziemi dobrzyńskiej. Z nich Bartłomiej (1543-6) najstarszy dziedziczył na części w Krowczyнку Małym, Kacper (1543-7), zmarły bezpotomnie, na częściach w Grochowsku Wielkim, Grodzeniu i Ciołuchowie, a Wojciech (1543-68) pieczętujący się w 1565 r. Nałęczem z własnymi literami V. G. (Arch. Kom. Sk. t. 58 N. 156) w Grochowsku Wielkim, Krowczyнку i Rzecznem (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 200, 224, 225, 324, 325, 327, 422, 468, 509, 532-534, 548, 758, 889, 892, 893, 915, 958, 959, 1051, 1173, 1207-1210, 1346-1350, 1353; II, 36, 37, 124, 125, 134, 149, 150, 157, 239-241, 269, 278, 288, 289, 317, 334, 340, 348, 354, 405, 413). Syn Wojciecha z Lucji Orłowskiej Stanisław (1596), podstarości i sędzia grodzki bobrownicki, pisał się tylko Grochowskim (Bobr. ziem. oblig. f. 16 i 17). Pomni swego pochodzenia G. Nałęcz w czasach późniejszych t. j. w końcu XVII i na początku XVIII w., pisali się z Witoszyna (Kluczycki, Lauda).

211. WOJNOWSCY z Wojnowa (*par. ruska pow. rypiński*).

Za Jagiellę na W. siedzieli Jelitowie-Koźlerogi, jedni z Zboińskimi z sąsiedniego Zbójna Małego v. Zbójenka (*par. ruska pow. lipnoski*).

Z tego rodu Mikołaj z W. brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾. O Jelitach głucho w źródłach z XVI w. dotyczących się ziemi dobrzyńskiej. Widocznie już w drugiej połowie XV w. wypieśli się na Kujawy i w Łęczyckie²⁾. Za ostatnich dwóch Jagiellonów na W. dziedziczą W., drobna szlachta jedni z Stalmierskimi v. Stalmirskimi z Stalmierza v. Stalmirza, a raczej Stanimierza (par. mazowiecka pow. lipnoski), z Wojnowskimi v. Stalmierskimi z Kowalikowa (par. i pow. rypiński) v. Kowalikowskiemi, a zapewne i z Gizinińskimi z pobliskiego Gizinka (par. ruska pow. rypiński), przydomku *Nosal*, którego używali również niektórzy W. vel Stalmierscy.

Jakiego herbu byli ci W. vel Stalmierscy niewiadomo, ponieważ na pieczęci własnej z 1565 r. Wojciecha W. vel Stalmierskiego, pieczętującego się Lubiczem³⁾, brak inicjałów jej właściciela⁴⁾.

Erazma Łochockiego v. Głębockiego herbu Junosza pewne zapiski sądowe z 1544 r. nazywają też Wojnowskim. Widocznie posiadał wówczas część w W.⁵⁾.

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

²⁾ Por. Zboińscy.

³⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57 N. 731.

⁴⁾ Czy Wojnowscy idą od Stalmierskich, czy też Stalmierscy od Wojnowskich orzec niepodobna. Paweł W. vel Stalmirski († przed 1544 r.), dziedzic części w W., Stalmierzu i Sikorzu, spłodził kilka córek i synów: Prokopa W. († przed 1544 r.) z W. i Sikorza, żonatego z Barbarą Radomińską (1544-7), Wojciecha W. vel Stalmierskiego Nosala (1535-65), pieczętującego się Lubiczem (p. w.), Stanisława W. vel Stalmierskiego (1544-7), Andrzeja W. vel Stalmierskiego vel Kowalikowskiego (1544-7) z Kowalikowa, a jak się zdaje i Feliksa W. z Kowalików (1538-4...). Z nich Stanisław i Wojciech wraz z opiekunami nieletnich córek Prokopa—Anny i Jadwigi zamieniają w 1544 r. z Janem Klonowskim część w Sikorzu na część tego ostatniego w Stalmierzu, w następnym zaś 1545 r. sporządzają działy, na mocy których Stanisław zatrzymuje część Stalmierza, zwaną Rochal, z karczmą i czwartą częścią młyna Kielbrok (w źródłach również Kielbzok, Kielposz, Kielpas), a Wojciech wraz z synowicą Jadwigą (Anna już nie żyła)—część w W. (Gr. bobr. I, 363, 364, 379, 380, 385, 386, 390, 433, 434, 464-466, 490, 491, 560, 562-565, 659-662, 700, 953, 1189, 1229, 1230, 1257, 1259, 1368. Wyk. pob.).

⁵⁾ Gr. bobr. I, 458 i 461. Prócz otrzymanego w działach Niedźwiedzia Erazm Łochocki posiadał w 1547 r. część w Steklunku, a w 1564-5 r. części w Steklunku, Kabnie i Ciepieniu, graniczącym z W. W 1567 r. był sędzią ziemi dobrzyńskiej (Gr. bobr. I, 268, 293, 433, 434, 458, 461, 464, 571, 1003, 1072, 1084, 1085, 1150-1152, 1170-1174, 1210, 1211, 1263, 1323, 1359, 1360, 1373, 1374; II, 18, 19. Wyk. pob.).

212. WOLEŃCCY z Wolęcina¹⁾ pod Kikolem (*par. kikolska pow. lipnoski*).

W 1531-68 r. na W. siedzą różni W., drobna szlachta wieloherbowa bardzo rozrodzona²⁾, przeważnie ubodzy ziemianie z przydomkami *Adamaszek, Adamaszkowicz*³⁾, *Bialas v. Bielas, Białasowicz, Ptaszek, Sowa*⁴⁾, *Sowka* i bez przydomków mianowicie:

1) W. herbu Jastrzębiec⁵⁾, zapewne gałąź Czarnomińskich tego samego herbu z Czarnomina w pow. bielskim⁶⁾, jedni z Kukowskimi z Kukowa w par. ligowskiej pow. lipnoskim⁷⁾;

2) W. recte Brodzcy herbu Ślepowron z Brodów w pow. płońskim⁸⁾;

3) W. recte Zagajewscy herbu Ogończyk z Zagajewa w ziemi ciechanowskiej⁹⁾, jedni z Zagajewskimi-Suszewskimi z Suszewa w par. i pow. lipnoskim;

4) W. recte Rzeszotarscy herbu Junosza z Rzeszotar w pow. sierpskim¹⁰⁾ oraz

1) W źródłach Woliaczki, Woleczki, Wolieczki, Wolaczki, Wolienski, Wolensky, Wolyaczki, Wlanczki (!) z Woleczina, Wolieczina, Wolaczina, Woliacina, Wolanczina, Wolączyna, Wolączina, Wolięczina, Woliaczina i t.p.

2) Źródła z lat 1531-68 wymieniają 38 W. 3) T. j. syn i wnuk Adama.

4) Koziroscy z Koziroga (*par. tuchowska pow. dobrzyński*) używają tego przydomku już w końcu XV w. (*Metr. Kor. XVI, 143*). 5) Paprocki.

6) Boniecki. Żernicki. Rpis Wittyga. Paweł Czarnomiński otrzymał w 1497 r. nadanie części w W. skonfiskowanych Witowi W., Stanisławowi W. i Stanisławowi Brudzińskiemu oraz część Andrzeja Kukowskiego w Kukowie (*Metr. Kor. XVI, 106*). 7) Por. Kukowscy.

8) Rpis Wittyga. Marcin Brodzki v. Wolęcki (1531 ÷ około 1544) posiadał część w W. (*Wyk. pob. Gr. hobr. I, 580*). Syn jego Stanisław Brodzki v. Wolęcki z W. (1541-68), ojciec Barbary, odkupił w 1568 r. część w W. od Jakóba Zagajewskiego (*Wyk. pob. Gr. hobr. I, 229, 232, 580, 1180, 1181, 1294, 1306, 1307; II, 7, 85, 278, 279, 349*). Wawrzyniec Brodzki v. Wolęcki z W. (1531-67) był zapewne bliskim krewnym Marcina i Stanisława (*Wyk. pob. Gr. hobr. I, 45, 46; II, 85*).

9) Mateusz Zagajewski (1535-39), Jan Zagajewski v. Wolęcki (1543-6) i Andrzej Zagajewski (1547) dziedziczyli na częściach w W. Paweł Zagajewski z W. (1531-68) pieczętuje się w 1565 r. Ogończykiem (*Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 533. Wittyg l. c.*). Synem Pawła był Jakób Zagajewski v. Wolęcki z W. (1543-68). Ten Jakób oddaje w 1567 r. w zastaw pół włóki w W. Michałowi z W. vel Zagajewskiemu, a w 1568 r. sprzedaje części w W. Stanisławowi Brodzkiemu v. Wolęckiemu i Andrzejowi Kozirowskiemu Wróblowi (*Gr. hobr. I, 45, 46, 229, 232, 711, 825, 932, 1137, 1145, 1291; II, 29, 30, 349, 390, 391. Wyk. pob.*).

10) Marcin Rzeszotarski (1531) oraz Piotr (1531-4...) i Jakób (1541-7) Rzeszotarscy v. Wolęccy posiadali zagrody w W. (*Wyk. pob. Gr. hobr. I, 74*,

5) różni inni W. niewiadomych herbów i pochodzenia.

Czy wśród W. byli Nałęczowie twierdzić trudno, albowiem na pieczęci »własnej« z 1566 r. Wojciecha W. Białasowicza, pieczętującego się Nałęczem¹¹⁾, brak inicjałów właściciela pieczęci¹²⁾.

431, 1171, 1172, 1236). Mateusz Rzeszotarski v. Wołęcki (Gr. bobr. I, 492, 493, 1080, 1113, 1114, 1171, 1172, 1295, 1303, 1304; II, 297), również szlachcic zagrodowy z W. (1540 — nie żyje 1567) z żony Agnieszki, zabitej w 1547 r., spłodził syna Stanisława W. (Gr. bobr. II, 297) i Wojciecha Rzeszotarskiego v. Wołęckiego (1531-47), imposesjonata i gołotę, żonatego z Agnieszką, córką Stefana W. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 492, 493, 711, 1113, 1114, 1295, 1303, 1304). Liczne pieczęcie Rzeszotarskich herbu Junosza z Rzeszotar-Gortat i Rzeszotar-Pszczeli na kwitach poborowych z 1565 r. znajdują się w 57 t. Archiwum b. Komisji Skarbu w Warszawie (Nr.Nr. 99, 213, 215, 652, 669 etc).

¹¹⁾ Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 442.

¹²⁾ Niewiadomo czy ojcem Wojciecha W. Białasowicza, pieczętującego się Nałęczem (p. w.), Stanisława, Jana i Piotra W. Białasowiczów był Mateusz W. Białas czy Wojciech W. Bielas (Gr. bobr. I, 74, 1086, 1103, 1149, 1278, 1291; II, 89, 279, 390. Wyk. pob.). Przydomek Białas v. Bielas (od koloru włosów lub cery twarzy) biorą prócz W., Kukowscy i Paproccy z Paprotek w par. sierpskiej.

213. WOLSCY herbu Ogończyk z parafjalnej wsi Woli pod Kikołem (*pow. lipnoski*), prastarego dziedzictwa Ogonów¹⁾.

Patrz Dziailyńscy, Sokołowscy herbu Ogończyk i Żelscy.

Na tej samej Woli²⁾ siedzieli za Jagielly również i Szeligowie, zapewne jedni z Kabieńskimi v. Kawskimi z Kabna v. Kawna w par. ruskiej pow. rypińskim. Maciej z W. z rodu Szeligów uczestniczył w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾.

Inni Wolscy herbu Rola—patrz: Poczci przybyszów.

¹⁾ Mikołaj z Woli z rodu Ogonów był w 1402 r. chorążym dobrzyńskim (Rocz. her. t. II str. 48).

²⁾ Z Woli Starej pod Sierpcem (par. szczutowska pow. rypiński), oddawna będącej w posiadaniu Sierpskich, i z nowoosadzonej w 1564 r. Woli Szczawnej v. Szczawna (par. stkrwińska pow. rypiński), dziedzictwa Junoszków Rościszewskich, żadne szlacheckie rodziny W. nie wyszły. Gniazdem rodu W. Junoszków była Wola Żelazna w pow. niedzborskim. Wymieniani w aktach grodzkich bobrownickich 1544-68 r. W. należą do W. herbu Rola z Woli Bachornej w pow. brzeskim. ³⁾ Rzyszez. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 578.

214. WYCZÓŁKOWSCY z Wyczółkowa (*par. tłuchowska pow. dobrzyński*), później Wyczółkowscy z Wyczółkowa¹⁾, drobna szlachta zagrodowa.

¹⁾ Wyk. pob. 1663 r. Kluczycki, Lauda.

Wśród dwudziestu kilku W. wymienionych w źródłach z 1531-65 r. są:

- 1) W. herbu Ślepowron²⁾;
- 2) W. recte Kowalewscy zapewne Junoszowie z Kowalewa w pobliskim pow. bielskim³⁾, a być może i
- 3) W. niewiadomych herbów i nieznanego pochodzenia. Pieczęcie »własne« (?) W. na kwitach poborowych z 1565 r. nie stanowią materiału dla niezbitych wniosków. Na pieczęci Andrzeja W., pieczętującego się Ogónczykiem⁴⁾, brak inicjałów jej właściciela, a pieczęć Macieja W. również bez liter, bardzo uszkodzona, prawdopodobnie wyobrażała herb Rogalę⁵⁾.

W. posiadają przydomki *Kaszuba*⁶⁾ *Szczerbata i Wielk* (syn Wielisława).

²⁾ Borkowski.

³⁾ W XVI w. na Kowalewie w pow. szreńskim dziedziczy możny ród Dołęgów, a na Kowalewie w pow. bielskim—liczni Junoszowie i mało rozrodzeni Szeligowie (Rpis Wittyga). Syn Jana Kowalewskiego z W. Stanisław Kowalewski z W. (1541-65) figuruje w wykazach poborowych 1564-5 r. jako Wyczółkowski lub Kowalewski. Miał syna, którego imienia wykazy nie podają.

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 219. ⁵⁾ Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 214.

⁶⁾ Tego samego przydomku używają Święccy herbu Leszczyc z Świętego w pow. brzeskim, zamożna rodzina szlachecka nie mająca z W. nic wspólnego. Por. Święccy. Poczet przybyszów.

215. WYLAZŁOWSCY z Wylazłowa (*par. i pow. dobrzyński*).

Na schyłku panowania Zygmunta Starego na W. dziedziczą:

- 1) W. herbu niewiadomego, szlachta zagrodowa, zapewne najstarsi dziedzice W.¹⁾.

2) W. Dusztowie herbu Dołęga odmienna, szlachta cząstkowa i zagrodowa, jedni z innymi Dusztami Jastrzębskimi z Jastrzębi w par. i pow. lipnoskim²⁾, Szczepankowskimi z Szczepanków (par. ostrowska pow. lipnoski) i Ruskowskimi z Ruskowa (par. sobowska pow. dobrzyński³⁾.

¹⁾ Abraham (1531), Adam (154...) i Małgorzata (1543-6), wdowa po Janie W. († przed 1543 r.) z synem Marcinem posiadali zagrody w W. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 146, 1002).

²⁾ Por. Jastrzębscy.

³⁾ Mateusza W. Dusztę wymieniają akta grodzkie bobrownickie z 1543-6 r. (I, 29, 745, 746). Jan (1541-7), Michał (1538-47), Marcin (1538-68), Stanisław (1543-7), Łukasz (1543-7) i Wojciech (1543-5) W. Dusztowie, niepodzielni dziedzice części w W. (1543), byli braćmi rodzonymi Andrzeja W. Duszoty v. Jastrzębskiego, sprawcy z Krobi, zabitego około 1543 r. przez Jakóba Mierzynskiego. Michał z żony Małgorzaty N. spłodził córkę Elżbietę i syna Błażka

W drugiej połowie XVI w. na W. siedzą tylko W. Duszotowie. v. Błażeja, (1567-8) służebnika Jana Lasockiego. Marcin W. Duszota (p. w.) prócz części w W., odziedziczonej po ojcu i kupionej od brata Stanisława, nabył w 1546 r. od Anny Widlińskiej, żony Wawrzyńca Czepeńskiego z Czepienia, części w Podlaskach, Suszewie i Szepankach i odtąd zaczął się pisać Szczepankowskim (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 29, 30, 63, 64, 106, 107, 118, 119, 178, 179, 182, 183, 225-229, 264, 265, 488, 739, 863, 864, 875, 1026-1031, 1044, 1045, 1048, 1049, 1051, 1052, 1070; II, 137, 138, 277, 296, 297, 317, 350, 400-405).

Z.

216. ZADUSCY z *parafjalnej wsi Zaduszników w pow. dobrzyńskim*.

Źródła z ostatnich lat panowania Zygmunta Starego wymieniają Z. recte Krajewskich — zapewne herbu Jasieńczyk z Krajewic lub herbu Półkozic z Krajewic — Żochowa w pow. sierpskim, ubogą rodzinę, która siedząc na jednej zagrodzie w Z., spadła do szeregu imposesjonatów, a nawet mieszczaństwa¹⁾.

Ci Z. nie mieli naturalnie nic wspólnego z rodem niewiadomego zawołania, który dziedziczył na Z. za Jagiełły²⁾.

¹⁾ Jan (1531) posiadał zagrodę w Z. Synem jego był Mateusz Krajewski v. Zaduski (1531-47), zwany Janeczkiem v. Janeckowiczem z Z. lub z Lipna. Akta grodzkie bobrownickie z 1543-7 r. tytułują go woźnym lub podwoźnym ziemskim pow. lipnoskiego. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 44-46, 56-58, 60, 73, 92, 96, 132, 133, 139, 166, 174, 218, 222, 227, 259, 262, 290, 291, 317, 329, 376, 399, 407, 408, 495, 499, 557, 565, 580, 589, 614, 650, 704, 712, 722, 723, 766, 839, 841, 854, 871, 879-881, 960-962, 981, 988, 995, 1014, 1063, 1192, 1212-1214, 1271, 1285, 1300, 1364). Być może, że do tej samej rodziny należał Aleksy z Z. (1546-7) sprawca Anny Kryskiej z Drobnina, w której chwilo-
wem posiadaniu było Skape. (Gr. bobr. I, 946-949, 1047, 1048). Prócz Krajewskich Połukozów, którzy byli jednej dzielnicy z Borzuchowskimi i Krzyw-
kowskimi, — i Jasieńczyków, Wittyg (Rpis Wittyga) zna jeszcze Krajewskich
herbu Drzewica odmienna z Krajewa w pow. mławskim. Którzy Krajewscy
w tym samym czasie dziedziczyli na Ligówku, Maluszynie i Źródłach powie-
dzieć nie umiem.

²⁾ Lites t. I. Zaduszniki w 1564-5 r. należały do Orłowskich i Sulimów Chodowskich.

217. ZAKROCCY herbu Cholewa¹⁾ z Zakrocza Wiel-
kiego i Zakrocza Małego v. Borowego²⁾ w *par. i pow.*

¹⁾ Niesiecki.

²⁾ Dzisiaj Zakroczek.

rypińskim, drobna szlachta, przeważnie zagrodowa. Źródła z 1535-67 r. wymieniają 10 Z.³⁾

³⁾ Wawrzyniec (1535-67), Błażej (1535-40), wdowa po Michale (1538-9), Mateusz (154...) i Kacper (1567) Z. dziedziczyli w Z., inny Michał (1535-4...) i Jan (1567 Z. — w Z. Małym v. Borowym, a Mikołaj Z. (1547-65) w Z. i Borowie. Wawrzyniec Z. (1567), dzierżawiący Linne od Wojciecha Swarockiego, miał syna Błażeja (1567), imposesjonata i gołotę. Wyk. pob. Gr. bobr. I, 955, 1168; II, 64, 65, 283, 286-288).

218. ZAKRZEWSKY z Zakrzewa v. Zakrzewów (*par. mokowska pow. dobrzyński*), drobna szlachta.

Wśród 20 Z. z przydomkami *Król*¹⁾, *Maga*, *Przybek*, *Przybko-wicz* (od imienia przodka Przybysława) i bez przydomków, którzy w 1535-68 r. siedzą na Z., są:

1) właściwi Z. herbu niewiadomego, najdawniejsi dziedzice Z.²⁾;

2) Z. bez przydomków *recte* *Peplówscy Gozdawowie* czy też *Szeligowie* z *Peplowa* w pow. plockim³⁾, jedni z *Peplowskiemi* — *Kochańskimi* z sąsiedniego *Kochania* (*par. mokowska*) i *Peplowskiemi* — *Białowieskimi* z *Białowieżyna* (*par. i pow. lipnoski*)⁴⁾ oraz

¹⁾ Tego samego przydomku używają w końcu XVI w. *Koleczyńscy* z *Kolczyna* w pow. bielskim (*Metr. Kor. XVI, 106*), *gniazda Rogalów* (*Rpis Wittyga*), a w połowie XVI w. *Gorzechowscy* (*Ogonowie* ?) z *Gorzechowa* i *Trzcinańscy* z *Trzcianki Wielkiej* i *Małej* w pow. dobrzyńskim, oraz niektóre rodziny w Plockiem z rodu *Trzasków* (l. c.).

²⁾ Do nich należeli *Wisław*, syn jego *Paweł* i *Matysz* Z., których części w Z. skonfiskowane zostały w 1497 r. za ich niestawiennictwo na wyprawę wojenną (*Metr. Kor. XVI, 131*). Z innych *Zakrzewów* *Zakrzewo* w pow. bielskim było gniazdem *Dołęgów*, a *Zakrzewo* w pow. mławskim — *Boleściców*, *Pobożan*, *Szeligów* i *Trzasków* (*Rpis Wittyga*). *Zakrzewscy* *Trzaskowie* nie mieli przydomku *Król* (l. c.).

³⁾ W 1531-52 r. na różnych *Peplowach* w pow. plockim siedzą *Gozdawowie*, na *Peplowie Nagórnym* w tym samym powiecie *Szeligowie*, na *Peplowie Wielkim* w pow. mławskim — *Boleścice* i *Jasieńczyki*, a na *Peplowie Małym* w pow. mławskim — *Prusowie drudzy* (*Rpis Wittyga*).

⁴⁾ *Jakób* *Peplowski* v. *Zakrzewski* v. *Kochański* (nie żyje 1547), szlachcic zagrodowy z Z. (1535-8) i *Kochania* (1535-4...) z żony *N. Białowieskiej*, dziedziczki części w *Białowieżynie*, spłodził syna *Bartłomieja* *Peplowskiego* v. *Zakrzewskiego* *Peplowczyka* v. *Kochańskiego* v. *Białowieskiego* (1564-8) na częściach w *Kochaniu* i *Białowieżynie*. Ten *Bartłomiej* sprzedaje w 1544 r. część w *Białowieżynie*, odziedziczoną po matce, *Mikołajowi* *Kochańskiemu*. Prócz *Jakóba* *Peplowskiego* v. *Zakrzewskiego* za *Zygmunta* *Starego* (1535-47) na Z. siedzą *Wojciech*, *Paweł* i *Piotr* *Peplowscy* v. *Zakrzewscy*, bracia rodze-

3) inne rodziny, których herbów wobec braku pieczęci Z. wymienić nie jesteśmy w stanie.

Różnych Z., z przydomkami *Król*, *Maga* i *Przybek*, nie należących do rodu Peplowskich. wyliczamy w ostatnim dopisku ⁵⁾.

Zakrzewscy herbu Ogończyk przydomku *Zboży* z Zakrzewa w pow. brzeskim — patrz: Poczet przybyszów.

ni, również ubodzy ziemianie. Z nich Paweł przeżył swych braci. W 1564-5 r. opłacał podatek ze swej części w Z. Synowie Piotra Wojciech i Mateusz Z. w 1567-8 r. dziedziczą w Z. Córka Wojciecha Dorota Peplowska v. Zakrzewska (1567-8) była za Janem Kobylarzem, mieszczaninem z Dobrzyń. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 21, 22, 345, 346, 356, 357, 387, 596, 663, 1253, 1254, 1258, 1259; II, 2, 3, 118, 283, 422-425, 427, 449).

⁵⁾ Mateusz Z. Maga (1535-65), Stanisław Z. Król (545-7) i Jan Z. Przybek (1544-7) posiadali części w Z. Synami Jana Przybka byli: Mikołaj Przybek (1544-6), Mateusz Przybek v. Przybkowicz (1545-67), Stanisław Przybek (1564-8), Matern (1564-8) i Andrzej (1564-8), wszyscy dziedzice części w Z. Z nich Stanisław Przybek posiadał również część w Jasieniach. Inny Mateusz Z. Przybek († przed 1547 r.), zapewne brat rodzony Jana Przybka, miał syna Mateusza (1547), imposesjonata i gołotę. (Wyk. pob. Gr. pobr. I, 356, 357, 596, 664, 665, 807, 1003, 1004, 1070, 1071, 1075, 1079, 1080, 1131, 1153, 1182, 1183, 1191, 1192, 1198, 1199, 1218, 1237, 1262, 1263; II, 91, 334, 397, 420, 449).

219. ZARZECZEWSKY z Zarzeczewa¹⁾ (par. *szpitalska pow. dobrzyński*). Czerscy herbu Ogończyk z Czarnego (par. *wierzbicka pow. lipnoski*), dziedzicząc w XVI w. na Z., pisali się Zarzeczewskimi²⁾.

Z wybitną rodziną Z. Ogonów nie miał nic wspólnego Mateusz z Z. (1535)³⁾ herbu niewiadomego, szlachcic zagrodowy.

¹⁾ W wykazach poborowych również Zarzuczewo, Zarzeszewo.

²⁾ Jakób Sochel (²⁾ Czerski (1498-† 1541 lub 1542) na Czarnem, Czernikowie i Z., podłowczy (1515), podsędek (1521), następnie (1540) sędzia ziemi dobrzyńskiej, wdowa po nim Ewa (1544-5) i córka Elżbieta (1543-7) 1. v. Zygmunta Zielińska 2. v. Mateuszowa Szolajska ze Szczerbin v. Szczerbińska (Metr. Kor. XVI, 169; XXIX, 134; XXXVII, 250; XLV, 754; LVII, 185. Gr. bobr. I, 98, 99, 176, 316, 537, 598, 599, 1057, 1074, 1244, 1245, 1261, 1262, 1367 1368).

³⁾ Wyk. pob.

220. ZASADZCY v. ZASACCY herbu Grzymała¹⁾ z Zasad Wielkich v. Starych i Zasad Małych v. Zasadek (par. *sadłowska pow. rypiński*), drobna szlachta zagrodowa, nielicznie rozrodzona.

¹⁾ Paprocki. ²⁾ Gr. bobr. I, 816, 817.

Z nich Marcin Z., który przed 1542 r. trzymał w zastawie część Katarzyny Psarskiej v. Rojewskiej w Brzeskach²⁾ (par. rogowska pow. rypiński), był zapewne identyczną osobistością z Marcinem Brzeskim Sroką, szlachcicem zagrodowym z Makowych Brzesków, figurującym w wykazach poborowych 1540-4... r. Źródła z 1535-68 r. wymieniają 7 Z.³⁾

³⁾ Wojciech (1544-5), Jan (1546) i Grzegorz (1535-46), syn tego ostatniego Mateusz (1546) i córka Agnieszka (1567) 1. v. Tomaszowa Paprocka z Paprotek Głogolów v. Starej wsi 2. v. Tomaszowa Stróżewska — dziedziczyli w Z., a Józef Z. (1535-4...) — w Z. Starych. Marcin Z. przed 1542 r. trzymał w zastawie część w Brzeskach. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 422, 627, 628, 816, 817, 819, 820, 1016, 1017; II, 242, 243, 282)

221. ZBOIŃSCY, właściwie ZBOJEŃSCY herbu Ogończyk¹⁾ z Zbójna Wielkiego v. Starego (par. ruska pow. lipnoski)²⁾, jedni z Ossowskimi z Ossówki v. Ossowa pod Kikołem (par. czernikowska pow. lipnoski), dość zamożna szlachta.

Od Steklina Wielkiego i Malego (par. czernikowska), graniczącego z Ossówką, i Ciepienia (par. ruska pow. lipnoski) pod Zbójnem pisali się Steklińskimi i Ciepieńskimi³⁾.

¹⁾ Borkowski. Żernicki.

²⁾ Z Zbójna Malego v. Borowego (par. ruska pow. lipnoski) wyszli Zboińscy v. Zbojeńscy herbu Jelita, jedni z Wojnowskimi z sąsiedniego Wojnowa (par. ruska). Jakusz ze Zbójna Malego z rodu Jelitów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron polski przez szlachtę dobrzyńską. (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578). W XVI w. nie siedzą już na Zbójniku. Wynieśli się do ziemi łeczyckiej, w której od wsi Łaźnina zaczęli się pisać Łaźnińskimi. Jakób Zbojeński z Łaźnina pieczętuje się w 1552 r. herbem Jelita (Arch. Kom. Sk. t. 53, Nr. 393).

³⁾ Jadwiga Z. z Z. staje w 1543 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 194). Mikołaj Z. vel Ossowski († przed 1543 r.) podczaszy dobrzyński (Gr. bobr. I, 1167, 1168), zapewne syn Mikołaja Ossowskiego z Ossówki (1480-† 1504) kolejno podsędka, chorążego i wojskiego dobrzyńskiego oraz poborey czopowego (Bobr. ziem. oblig. f. 19. Metr. Kor. XVII, 46; XX, 260) spłodził dwie córki N. (Annę ?), żonę Szymona Łażyńskiego Zielonki z Łaźyna (Gr. bobr. 1545 r. t. I, 755, 756) i Eufemję Zboińską (1545-7) vel Ossowską (Gr. bobr. I, 755, 756, 1167, 1168), niezamężną oraz trzech synów — Jana Z. vel Ossowskiego, Szymona Z. vel Ossowskiego (1546-68) na częściach w Z. Wielkim, Ossówce i Steklinie. (Gr. bobr. I, 755, 756, II, 3, 429. Wyk. pob.) i Piotra Z. vel Ossowskiego v. Steklińskiego v. Czepieńskiego. Ten ostatni († około 1546 r.), dziedzic części w Z. Wielkim, Ossowie Steklinie (Małym ?) i Ciepieniu, w pewnej zapisce sądowej (Gr. bobr. I, 45), prawdopodobnie z racji urzędu ojca nazwany podczaszym, z pierwszej żony Elżbiety Ugoskiej z Ciecierska w pow. raciańskim, miał syna Jakóba Steklińskiego

z Steklina Wielkiego i córki Agnieszki, Reginę i Febronję, a z drugiej żony Katarzyny N.—syna Wojciecha Z. vel Steklińskiego z Steklina Wielkiego (Gr. bobr. I, 45, 303, 304, 625, 755, 756, 1167, 1168; II, 10, 47, 48, 102, 103, 169, 170, 191, 194, 229, 300, 301, 374. Wyk. pob.). Trzeci syn podczaszego Mikołaja Jan Z. (1544-68) vel Ossowski (Gr. bobr. I, 246, 247, 342, 343, 345, 347, 348, 363, 430, 431, 524, 755, 756, 928-930, 1050-1053, 1067, 1086, 1093, 1104, 1213, 1223, 1224, 1258, 1374; II, 48, 49, 407, 408. Wyk. pob.) na częściach w Z. Wielkim, Ossówce i Steklinie Małym, zwany podczaszycem lub podczaszycowiczem, był żonaty z Anną Widlińską (1544-7), dziedziczką części w Grodzieńcu. Ten Jan wydaje w 1566 r. kwit poborowy jako Zboński (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 584) i wyciska na nim swoją pieczęć z herbem Ogończyk.

222. ZDANOWSCY v. ZDUNOWSCY z Zdanów¹⁾ w par. *świedziebińskiej w pow. rypińskim*, zwanych w XV w. Zdanowem, od XVIII zaś w. do dzisiejszego dnia Zdunami.

Za Jagielly na Z. siedzieli Cholewowie. Z tego rodu Wojciech i Szymon byli świadkami 13 lipca 1425 r. na rokach ziemskich w Rypinie w sprawie oczyszczenia szlachestwa braci Mikołaja, Michała, Szymona i Jana ze Sterdyni w pow. drohickim, Stanisława z Księżopola, Wojciecha i Pawła z Kozieradów i Stefana²⁾, a Konrad ze Zdanowa brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską³⁾.

W 1535-68 r. na Zdanach dziedziczą różni Z., drobna szlachta, licznie rozrodzona⁴⁾, przeważnie ubodzy ziemianie, z przydomkami *Chrapek*, *Kłos v. Kłosek*, *Kuntor*, *Okuń*, *Okuniewicz* i bez przydomków, mianowicie:

1) Z. herbu Cholewa, najstarsi dziedzice Z.⁵⁾;

2) Z. herbu Belina⁶⁾, których przodka Jana Bylinę v. Bylinę ze Zdanów wymieniają wykazy poborowe szlachty zagrodowej z 1535-4... r.;

3) Z. Kłosowie v. Kłoskowie, gałęź Kłosińskich (herbu ?) z pobliskiego Kłosna (par. sadłowska pow. rypiński⁷⁾),

¹⁾ Wyk. pob. 1531-73 i 1663 r. ²⁾ Ziem. drohic. t. 10077, str. 89.

³⁾ Rzyszc. i Muezk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

⁴⁾ Źródła z tych lat wymieniają 21 Z.

⁵⁾ Jakób Z. (1521-6) burgrabia grodzki bobrownicki, wójt m. Nowej Nieszawy (Bobr. ekstr. i tar. t. I. Metr. Kor. XLII, 104), jedyny Z., który wyrasta w XVI w. ponad poziom drobno-szlachecki, należał prawdopodobnie do Cholewów.

⁶⁾ Pawliszczew.

⁷⁾ N. Kłos (1535), Jan Kłosek (1540-47), Dorota Kłoskowa (1540), syn jej Wawrzyniec Kłosek (1538-47) i Wojciech Z. Kłosek (1535-68) posiadali zagrody w Z. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1249, 1333; II, 76, 77, 379, 380, 386).

jedni z Pręczkowskimi Kłosami i Żyłami z Pręczkowa (par. rypińska);

4) Z. Okunie i Okuniewiczze wraz z Babeckimi Okuniami z Babeza Rzałego (par. sierpska pow. rypiński), należący zapewne do roku Okuńskich herbu Nałęcz z Okunina (par. ruska pow. rypiński)⁸⁾.

5) Z. recte Grzembscy (Jastrzębce ? Rogale ?) z sąsiednich Grzembów (par. świdziebieńska)⁹⁾.

Z nich notorycznych Z. Cholewów i Belinów Z. wymieniamy w dopisku¹⁰⁾.

⁸⁾ Stanisław Z. Okuń v. Okuniewicz (1535-46) i Warzyniec Z. Okuń (1564-5) dziedziczyli na zagrodach w Z. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 890, 1033).

⁹⁾ Jan Grzembski v. Zdanowski z Zdanów (1564-7), rodzony brat Stanisława Grzembskiego i Piotra Grzembskiego, burgrabiego brodnickiego, sprzedaje w 1567 r. część w Z. Wojciechowi Z. Kłoskowi (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 17-20, 76, 77).

¹⁰⁾ Za Zygmunta Starego Jan Bylina v. Bilina (1535-4...), Janowa (1535), Szymon Chrapek (1535-4...), Paweł (1539), Barbara z synem Walentym i innymi synami (1538-41) i Jan Kuntor (1535-4...) posiadali części w Z., a syn Jana Kuntora Andrzej (1546) — w Grzembach. Za Zygmunta Augusta (1564-8) Paweł i Jan bracia rodzeni, Szymon Kuntor, Wojciech, Walenty syn Barbary (p. w.) i Hieronim Z. siedzą w Z., a Andrzej Kuntor (p. w.) — w Grzembach. (Wyk. pob. Gr. bob. I, 935, 1154, 1217-1219, 1328; II, 114, 211, 212, 379, 380, 386).

223. ZĘBOWSCY v. ZEMBOWSCY, zwani przez heraldyków Zembockimi, herbu Rogala¹⁾ i herbu Ślepowron²⁾ z Zembowa v. Ząbowa par. *łżyńskiej pow. lipnoskim*³⁾, dość drobna szlachta, nielicznie rozrodzona.

Z nich Rogalowie osiedlili się na Z. wcześniej od Ślepowronów, późniejszych przybyszów z ziemi płockiej.

Maciej Z. (1564-8) na cześci w Z., Wojnowie i Pabjankach używa w 1565 r. pieczęci własnej z herbem Rogala i literami S. P.⁴⁾. Źródła z lat 1538-68 wymieniają 6 Z.⁵⁾.

¹⁾ Niesiecki. Kojalowicz. ²⁾ Ibid. Rpis Wittyga.

³⁾ W źródłach Zambowscy, Zambowscy, Zembowscy z Zambowa, Zembowa, Zabowa. Tylko w trzech zapiskach z 1567 r. (Gr. bobr.; II, 20, 84, 245) Andrzej Zembowski z Zambowa mylnie figuruje jako Zembowski z Zembowca. Z tego Zembowca (par. czernikowska pow. lipnoski), nieprzerwanie (1443-1568) należącego do Działyńskich, żadna rodzina szlachecka Zębowskich lub Zębockich nie wyszła.

⁴⁾ Arch. Kom. Sk. t. 57, Nr. 730 i t. 58, Nr. 222.

⁵⁾ Andrzej Z. (1543-68) wraz z bratem Jakóbem i innymi braćmi posiadał w 1543 r. części w Z. Niezmiernie ruchliwy pożyczał na prawo i na lewo

pieniądze szlachcie i brał w zastaw liczne dobra. W 1544 r. nabył od Andrzeja Dulskiego część w Wojnowie. W 1564-5 r. opłacał podatek z części w Z. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 18, 60, 66, 67, 96, 181, 233, 234, 242, 244, 248, 252-254, 260, 289-292, 301-304, 319-321, 343, 344, 354-358, 363, 364, 376, 391, 489-492, 499, 560-562, 565, 597, 598, 607, 608, 619, 620, 625, 645-649, 747, 840, 841, 847, 848, 867, 886, 887, 949-953, 962, 996, 1264, 1265, 1278, 1365, 1366; II, 20, 84, 198, 226, 227, 229, 230, 245, 336, 334v., 335v. Jan Z. (1538-45) siedział na zagrodzie w Brzózem (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 641). Konrad Z. stał w 1547 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 1278). Maciej Z. (1564-8) na części w Z., Wojnowie i Pabjankach (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 334v., 335v.) pieczętował się Rogalą (p. w.) Barbara Z. (1568) była żoną Wojciecha Klonowskiego. (Gr. bobr.; II, 380, 381).

224. ZIELONKOWIE v. ZIELONKOWSCY (!) patrz Łążyńscy Zielonkowie herbu Lubicz.

225. ZLEWODZCY v. ZLIWODZCY v. ZŁOWODZCY z Zlewód v. Zliwód v. Złowód (*par. zadusznicka pow. dobrzyński*), drobna szlachta licznie rozrodzona¹).

Na Z. za ostatnich dwóch Jagiellonów dziedziczą:

1) Z. herbu Cholewa²), najstarsi Zlewód dziedzice;

2) Z. herbu Paprzyca, galeź Jarzyczewskich v. Jarczewskich z Jarzyczewa v. Jarczewa (*par. karnkowska pow. lipnoski*), jedni z Lubowieskimi v. Lubowieckimi z Lubowśi v. Lubowca (*par. krostkowska pow. lipnoski*), a zapewne i Gizińskimi Jartkami z Gizina v. Gizinka (*par. ruska pow. rypiński*³) i

¹) Źródła z 1531-68 r. wymieniają około 30 Z.

²) Niesiecki. Andrzej Z. w 1543-5 r. posiadał zagrodę w Z. W 1563 r. nabywa dwór na przedmieściu w Poznaniu (Metr. Kor. XCIX, 19). W 1565 r. jako słuźebnik biskupa poznańskiego w Chodźiszowicach (obecnie Chodźiszewo) pod Międzyrzeczem, wydaje kwit poborowy, na którym wyciska pieczęć swoją z herbem Cholewa i własnymi inicjałami A. S. (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 434).

³) Mieczk. v. Miczk Jarzewski v. Zlewodzki (1531-41) na cząstkach w Z. i Zadusznikach spłodził Wojciecha Z. Mieczka (1564-7), szlachcica zagrodowego w Z. (Wyk. pob. Gr. bobr.; II, 233), a Jakób Jarzewski Sadowy v. Zlewodzki (1531-4...) ubogi ziemianin w Z., — Sebastjana (1543-†1565 lub 1566) i Jana (1543-67) Sadowiczów Zlewodzkich. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 224, 225, 250; II, 335). Synowie Sebastjana Z. Michał i Marcin (1567) również jak ojciec pisali się Zlewodzkiem (Gr. bobr. II, 281). Mikołaj Jarzewski z Z. (1535-67) vel Zlewodzki (Gr. bobr. I, 282; II, 168) miał synów Trojana (1565-8) i Abrama (1567-8) Jarzewskich v. Zlewodzkich (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 61, 66, 107, 162, 168, 262-264, 281, 290, 307, 308, 330, 355, 427). Z nich Trojan, dziedzic części w Jarzewie, Z., Srokach i Lubowcu, oraz Bartłomiej

3) Z. herbu Dołęga, najzamożniejsi, gałęź Konarskich z Konar w pow. plockim⁴⁾.

Z. Cholewowie posiadają przydomek *Gęba*, a Z. herbu Paprzyca *Sadowy* i *Sadowicz*.

(1543-65) i Walenty (1564-5) Jarczewscy z Jarczewa pieczętują się w 1565 r. Paprzycą (Arch. Kom. Sk. t. 58 Nr. 957 i t. 57 Nr. 1261, Wyk. pob. Gr. bohr. I, 47, 48, 92 458, 613, 614, 642-644, 689, 981, 1063-1065). Piotr Jarczewski v. Zlewodzki na części w Z. (1531-4...) spłodził syna Andrzeja Z. Piotrkowicza z Z. (1543-67), krewnego z linii ojczystej Trojana i Abrama braci Jarczewskich (Wyk. pob. Gr. bohr. I, 59, 135, 138, 139, 171-173, 700-702, 835, 836, 861, 862; II, 194, 281, 307, 308).

⁴⁾ Stanisław Konarski z Z. (1531 — nie żyje 1546) z Anny Wielickiej (1545-6) z Wielkiego Starego i Wielkiego Nowego, córki Andrzeja, sędziego ziemi dobrzyńskiej, spłodził sześcioro dzieci, mianowicie dwie córki Katarzynę (1567) i Petronelę (1567) dziedziczki części w Wielkiem Starem i Nowem, oraz czterech synów: Jana Konarskiego z Z. (1546), Walentego Konarskiego v. Zlewodzkiego z Z. (1564-7), żonatego z Anną Zlewodzką (1567), Jakóba Konarskiego v. Zlewodzkiego (1564-8), żonatego z Zofją N. (1567), i Andrzeja Konarskiego (1564-7), dziedzica części w Z., Wielkiem Starem i Witoszynie, żonatego z Anną Karską, córką Marcina (Wyk. pob. Gr. bohr. I 666, 667, 735, 835, 836, 861, 862, 876, 963, 964, 1238; II, 61, 66, 107-110, 168, 190, 262-264, 290, 303, 304, 355). Ci sami Jakób, Walenty i Andrzej wydają w 1565 r. kwit poborowy, w którym pisarz poborcy nazywa ich Konarskimi, z pieczęcią Jakóba Konarskiego — herbem Dołęga i własnymi jego inicjałami J. K. (Arch. Kom. Sk. t. 59 Nr. 583). Piotr Konarski v. Zlewodzki (1564-7) posiadał część w Z. (Wyk. pob. Gr. bohr. II; 335). W ksiedze poborowej plockiej z 1531-52 r. (Arch. Kom. Sk. t. 52) znajdują się tylko pieczęcie Konarskich Bolesćców z Konar i Żukowa Konarskich w pow. plockim.

226. ZNANIECCY herbu Lubicz¹⁾ ze Znańca²⁾ w par. płońskiej pow. rypińskiej.

Nie wiem czy do rodu Lubów należeli: Gedko ze Z., obecny dn. 13 stycznia 1346 r. w Rypinie przy nadaniu przez Władysława ks. łęczyckiego i dobrzyńskiego Henrykowi z Kowalewa Płonnego Małego³⁾, Mikołaj ze Z. (1434-51), miecznik ziemi dobrzyńskiej⁴⁾ i Mateusz z Z. Podbornego, pleban w Płonnem, którego dziedzictwo w 1497 r. uległo konfiskacie⁵⁾.

¹⁾ Siebmacher, Allg. Wappenb. t. III tab. 510.

²⁾ W wykazie poborowym 1663 r. Ztanc (!), dzisiaj Zduniec. Części tej wsi za ostatnich Jagiellonów nazywano Znańcem Półwieskim (Wież Półwieski graniczy z Znańcem), Z. Podbornym i Z. Ugoskim (część Z., należąca do Ugoskich).

³⁾ Boh. ziem. oblig. f. 65, 66.

⁴⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578. Monum. med. aevi XVIII t. III cz. I. Nr. 121. ⁵⁾ Metr. Kor. XVI, 121.

Oprócz Piotra, żonatego z Zofją córką Andrzeja i Anny Brzezińskich z Brzeźna, i Walerjana Z., obydwu dziedziców części w Z. (1564-8)⁶⁾, źródła z XVI w. innych Z. nie wymieniają.

⁶⁾ Wyk. pob. Gr. bohr. II, 161, 162, 340, 343.

227. ZRZELSCY z Zrzelska v. Źródła Wielkich i Małych v. Borowych (*par. ligowska pow. lipnoski*).

Za Jagiełły siedzieli na Źródłach Sokolowie, jedni z Mysłakowskimi z pobliskiego Mysłakowa (*par. ligowska*).

Piotr z Ź. (de Drzodla), z rodu Sokolów brał udział w 1434 r. w obiorze Jagiellończyka na tron przez szlachtę dobrzyńską¹⁾.

Źródła z 1531-68 r. wymieniają około 30 Z. z Ź. Wielkich i Małych, drobnej szlachty wieloherbowej, z przydomkami *Czepiec*, *Dylik*, *Pelka*²⁾, *Piplisz*, *Pipliszewicz*, *Wilk*³⁾ i bez przydomków.

Wśród tych Z. są:

1) Z. herbu Ogończyk⁴⁾ z Ź. Wielkich i Małych, od których idą Malonowscy z sąsiedniego Malonowa i Malonówka w par. ligowskiej⁵⁾, a zapewne i Kawieccy z Kawieczyna (*par. łążyńska pow. lipnoski*)⁶⁾;

2) Z. z Ź. Małych recte Nędzeczewscy herbu ? z Nędzeczewa w ziemi łączyckiej⁷⁾ oraz

¹⁾ Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578.

²⁾ Przydomek Pelka, pochodzący od imienia, biorą różne rodziny np. Strupczewscy, Zrzelscy.

³⁾ Przydomek ten (od charakteru szlachcica) posiadają rodziny, wcale z sobą nie spokrewnione, mianowicie Janczewscy, Mazowieccy i Zrzelscy.

⁴⁾ Borkowski. Źernicki. Wojciech Z. Piplisz v. Pipliszewicz (1531-67) i Maciej Z. Piplisz (1564-7), brat rodzony Walentego (1567), obydwaj dziedzice części w Z. Wielkich i Małych, pieczętują się w 1565 r. Ogończykiem (Arch. Kom. Sk. t. 57 Nr. 663. Wyk. pob. Gr. bohr. I, 317, 318; II, 117, 118, 194-196, 223, 224).

⁵⁾ Dwaj synowie Matusza Zrzelskiego z Malonowa Paweł (1538-45) i Marcin (1540-65) oraz Wiczesław v. Wenczesław Zrzelski z Malonowa Małego (1545-67) pisali się Malonowskimi (Gr. bohr. I, 495; II 193. Wyk. pob.).

⁶⁾ Walenty Kawiecki z Kawieczyna (1564-8) był prawdopodobnie osobistością identyczną z Walentym Zrzelskim (bratem rodzonym Macieja Z. Piplisza, który w 1567 r. został wwiązany w część Kacpra Kawieckiego w Kawieczynie (Wyk. pob. Gr. bohr. II, 117, 118, 191, 194, 195, 300, 319).

⁷⁾ Wojciech Nędzeczewski (Nadzerzewski), z Z. Małych († przed 1544 r.) spłodził syna Jana Nędzeczewskiego v. Zrzelskiego (1544-7), żonatego z Jadwigą Z., dziedziczką części w Z. Małych, którzy jej część posagową odstąpili w 1544 r. Wojciechowi Pipliszewiczowi ze Źródła Wielkich (Gr. bohr. I, 317, 318, 904, 1293).

3) Z. niewiadomych herbów i pochodzenia.

Przydomków *Piplisz* i *Pipliszewicz* używają Z. herbu Ogończyk.

Ż.

228. ŻELSCY, a raczej ŻALSCY herbu Ogończyk¹⁾ z parafjalnej wsi Żałego w pow. rypińskim, wybitna gałąź znakomitego rodu Działyńskich z parafjalnej wsi Działynia w pow. lipnoskim, jednej dzielnicy z Unieńskimi, Kucińskimi, Kościeleckimi z Skapego, Radzikowskimi, Kuczborskimi, Chodorąskimi, Murzynowskimi, Rudzowskimi i Suszyckimi.

Pochodzą od Wincentego na Ż., Bachorzewie, części Radzinka etc. kasztelana dobrzyńskiego, i Sędziwoja na Woli i Złotopolu, łowczego dobrzyńskiego, Działyńskich, braci rodzonych, którzy od swego dziedzictwa Żałego za Zygmunta Starego wzięli nazwisko Żelskich.

Pisali się z Działynia, z Woli (pod Kikolem), prastarego gniazda Ogonów w ziemi dobrzyńskiej,—od której Działyńscy brali nazwisko Wolskich.—a nawet z Kutna—widocznie na pamiątkę swego przodka Mikołaja z Kutna, żyjącego w końcu XIV i na początku XV w.

Jeden z synów kasztelana Wincentego — Feliks Ż., odziedziczywszy za Zygmunta Starego część Sokołowa (par. dulska pow. rypiński) zaczął się pisać Sokołowskim. Od niego idą Sokołowscy herbu Ogończyk²⁾.

¹⁾ Paprocki.

²⁾ Piotr z Woli (1480-93), zwany również Działyńskim z Woli, pan na Woli, Zembowcu, Bogucinie i innych dobrach, z cześnika ziemi dobrzyńskiej kasztelan słoński (Bohr. ziem. oblig. f. 18. Metr. Kor. XIV, 237, 238 i XV, 48) z Anny Czarnkowskiej, córki Sędziwoja, kasztelana gnieźnieńskiego, spłodził syna Jana Działyńskiego z Woli (1504 † przed 1520 r.) vel Wolskiego na Woli i Żałem, tenutarjusza Zbyszewa, Strachonia Starego v. Wielkiego. Strachonia Małego v. Strachonka w ziemi dobrzyńskiej oraz innych królewszczyzn na Kujawach i Pomorzu (Metr. Kor. XX, 274; XXIV, 144 i 268; XXVI, 44; XXVIII, 151; XXIX, 16; XXXIV, 180). Jan, kolejno cześnik dobrzyński (od 1511), stolnik dobrzyński (1515) i kasztelan słoński (1520), żonaty z Dorotą z Markowa, był ojcem Wincentego i Sędziwoja Działyńskich z Woli v. Wolskich v. Żalskich z Żałego (Metr. Kor. XXXIV, 18 i 291). Z nich Sędziwój Żalski v. Żelski (1520-67, nie żyje 1588), łowczy ziemi dobrzyńskiej, prócz dóbr dziedzicznych Woli, Bogucina, a czasowo (w pierwszej połowie XVI w.) i części Ż., posiadał prawem zastawnem królewszczyzny Linie i Skaszewo

(Metr. Kor. XXXIV 29; XXXIX, 744; XL, 153; XLIX, 97; LI, 81; LV, 44; LXIV, 314. Gr. bobr. I, 205, 221, 294, 295, 340, 357, 358, 500-505, 521, 558-560, 605, 606, 839, 890, 1276, 1277, 1285, 1359, 1360; II, 1, 2, 20, 21, 83, 91, 149. Bobr. ziem. oblig. f. 15, 22, 23. Wyk. pob. Płoc. ziem. wiecz. XX, 419). Wydał w 1565 r. kwity poborowe, na których wycisnął pieczęć własną — Ogończyka (Arch. Kom. Sk. t. 56, Nr. 586 i t. 57, Nr. 880). Z Zofji Radzikowskiej, córki Mikołaja, kasztelana rypińskiego, pani na Radzikowach Małych i części Złotopola (Bobr. ziem. oblig. f. 22 i 23), spłodził córkę Katarzynę (1568), żonę Walentego Sumińskiego z Steklina Wielkiego (Gr. bobr. II, 376-380) i dwóch synów: Macieja Żalskiego v. Żelskiego na Bogucinie (1564-7), żonatego z Jadwigą, córką Bartłomieja Dębskiego z Sumina, dziedziczką części Głodowa (Wyk. pob. Gr. bobr. II, 1, 2, 6, 22, 23, 126, 177, 178, 341, 392) i Bartłomieja Żelskiego z Woli (1588), żonatego z Katarzyną z Radzanowa, córką Stanisława Kossobudzkiego (Płoc. ziem. wiecz. XX, 419). Maciej Ż. używa w 1565 r. pieczęci »własnej« z herbem Junosza i literami B. D., uależącej do swego teściu Bartłomieja Dębskiego (Arch. Kom. Sk. t. 58, Nr. 216 i t. 57 Nr. 992). Brat rodzony łowczego Sędziwoja (p. w.) Wincenty (1520-68), kasztelan słoński (od 1536), a później dobrzyński (od 1539), na całym Ż., Bachorzewie z przyległościami, części Radzinka, tenutarjusz Zbyszewa, Strachonka etc. (Metr. Kor. XXXIV, 29; XXXIX, 744; XL, 153; XLVIII, 610 i 791; LI, 172; LVII, 78; LXI, 176), z Zofji Lisowskiej herbu Przegonia odmienna z Lisowa w ziemi chełmińskiej, córki Mikołaja, wdowy po Piotrze Sokołowskim herbu własnego, kasztelanie rypińskim, dziedziczki części S., miał dwóch synów Feliksa i Piotra Żalskich v. Żelskich (Gr. bobr. I, 23, 24, 27, 94, 95, 128, 194, 223, 224, 493, 691, 839, 842, 854, 861, 870, 887, 888, 890, 904, 1004, 1189, 1360, 1361; II, 83, 280, 295, 327, 328, 352, 406. Bobr. ziem. oblig. f. 15 Wyk. pob.), którzy wraz z matką na mocy zapisu kasztelanica Wojciecha Sokołowskiego, syna Zofji z pierwszego małżeństwa, zmarłego przed 1538 r., odziedziczyli po tym ostatnim część S. (Metr. Kor. XXXIX, 154 i 156; XLV, 5; LV, 39 i 54. Gr. bobr. I, 223, 224, 493, 842). Z nich Piotr (1538-67) w 1564-7 r. posiadał Żale, (Gr. bobr. I, 842; II, 119, 120, 251. Wyk. pob.), a Feliks (1546-68) na części Sokołowa, żonaty z Barbarą Dolską panią na części sąsiedniego Dolska (Gr. bobr. II, 130), zaczął się pisać Sokołowskim z Żalego (Gr. bobr. I, 842; II, 12, 130, 194, 226, 227, 229, 230, 231, 340, 355. Wyk. pob.). Frozyna Ż. była za Wojciechem Łochockim z Głęboczka i Steklina, zmarłym przed 1567 r. (Gr. bobr. II, 300).

229. ŻERNICCY v. ŻYRNICCY z Żerników v. Żyrników (*par. sikorska pow. dobrzyński*), szlachta cząstkowa, nielicznie rozrodzona. Używają przydomków *Nazyr* (p. n.), *Piegat* i *Zergas* v. *Zargas* v. *Zyrgas* v. *Zyrgosewicz*—dwóch ostatnich już w końcu XV w.¹⁾ Heraldycy nasi²⁾ wyprowadzają z Ż.—Żernickich her-

¹⁾ Części w Ż. Klary Zyrgasowej, Stanisława Zyrgosewicza i Elżbiety Piegatowej, skonfiskowane w 1497 r., nadane zostały Pawłowi Z. (Metr. Kor. XVI, 132). Konfiskata ta została widocznie wkrótce cofnięta przynajmniej co do Zergasów, albowiem ten sam czy też inny Stanisław Ż. Zergas, ojciec Nazyra Ż., posiada w 1547 r. część w Ż. (Gr. bobr. I, 1231, 1232, 1235, 1263, 1264, 1292, 1293). ²⁾ Kojalowicz. Niesiecki. Żernicki.

bu Rogala³⁾ — ród bezwątpienia będący jednej dzielnicy z Siecińskimi z sąsiedniej wsi parafjalnej Siecina, w jednej swej gałęzi, jak świadczy Kojalowicz, później osiadły w województwie nowogrodzkim.

Z Ż. wyszli również Ż. herbu Ogończyk⁴⁾. Ż. przydomku *Nazyr*, *Zergas* v. *Zyrgas* v. *Zargas* i *Zyrgosewicz* tudzież ich gałęź *Gorzechowscy* przydomku *Nazyr* i *Braguła*⁵⁾ z sąsiedniego Gorzechowa (par. siecińska pow. dobrzyński) zapewne pochodzą od Nazyra Ż., któremu Władysław ks. łeczycki i dobrzyński nadał w 1349 r. sąsiedni las Gorzechowo⁶⁾. Jakiego herbu byli ci potomkowie Nazirona niewiadomo, albowiem pieczęć z 1565 r. bez liter Macieja Ż. Nazira (1545-65) z Rembielina, wyobrażająca obecnie raczej resztki Dolegi lub Lubicza (część podkowy, zwróconej barkiem do góry), niż Ogończyka, jest bardzo zniszczona⁷⁾.

Ogółem źródła z 1545-67 r. wymieniają 9 Ż.⁸⁾.

³⁾ Rpis Wittyga.

⁴⁾ Mikołaj Ż. tego herbu dziedziczył w 1552 r. na części Kruszewa w pow. plockim (Ks. pob. ploc. 1531-52 r.) i w 1564-5 r. na części w Ż. (Wyk. pob.).

⁵⁾ Nazyr Ż. kilkakrotnie staje w 1547 r. w grodzie bobrownickim (Gr. bobr. I, 1231, 1232, 1263, 1264) w imieniu ojca swego Stanisława Ż. Zergasa (p. w.). Bliskim krewnym tego Nazyra musiał być Maciej Ż. Nazyr (1545-65) z Rembielina, żonaty z N. N., dziedziczką części w Dąbrówce pod Kikolem (Gr. bobr. I, 567, 791, 792. Wyk. pob.). Prawdopodobnie inny Nazyr, który w aktach grodzkich bobrownickich figuruje, jako Gorzechowski, spłodził synów Jana, Stanisława i Marcina Gorzechowskich Bragułów i Pawła Gorzechowskiego Bragułę v. Żernickiego. Z nich Stanisław i Marcin posiadali części w Gorzechowie, a Paweł i Jan — w Gorzechowie i Rembielinie (Wyk. pob. 1564-5 r. Gr. bobr.; II, 46, 98, 162, 163, 176, 177).

⁶⁾ Rzyszc. i Muczk. Kod. dypl. t. I Nr. 115.

⁷⁾ Arch. Kom. Sk. t. 56, Nr. 607.

⁸⁾ Czy Jan Ż. (1545) z Wielkiego parafjalnego (Gr. bobr. I, 485 486) oraz Piotr (1547-64) i Dobrogost (1564) Ż. z Ż. (Wyk. pob. Gr. bobr. I, 1235) byli w jakimkolwiek bądź związku pokrewieństwa z Mikołajem Ż. herbu Ogończyk lub Ż. Nazyrami, Zargasami i Bragulami, orzec nie jesteśmy w stanie.

* * *

Ziemia dobrzyńska pod względem osadnictwa szlachty ma pewną cechę szczególną. W czterech sporych połaciach mianowicie w północno-zachodniej, zachodniej i południowo-zachodniej części lipnoskiego powiatu oraz w północno-wschodnim skrawku rypińskiego powiatu niemal zupełnie nie posiada wsi szlacheckich dziedzicznych. Olbrzymi klucz ciechocki biskupów kujawskich, obejmujący całą północno-zachodnią i zachodnią część lipnoskiego powiatu t. j.

trzy parafje — ciechocką (z wyjątkiem Mierzyna, gniazda Mierzyńskich), nowogrodzką i dobrzejewicką, składa się z wsi: Ciechocina, Łążyńska, Maliszyc, Mileszew, Nowejwsi biskupiej, Młyńca¹⁾, Nowogrodu biskupiego, nowoosadzonego w drugiej połowie XVI w., Sitna, Maciejkowa, Węgierska, którego część na schyłku pierwszej połowy XVI w. była jeszcze własnością prywatną Dyblińskich Łaszców, Czerskich v. Zarzeczewskich, Chelmickich i Zielińskich, — Rudawia, Pomorzan i Dobrzejewie. Do biskupów plockich, prócz kilku posiadłości w pow. lipnoskim (parafjalna wieś Czernikowo Wielkie i Biskupino w par. lipnoskiej) i dobrzyńskim (część parafjalnej wsi Bądkowa), należą w północno-zachodniej części powiatu rypińskiego wsie parafjalne Róż i Trąbin z przyległościami, tudzież cały północno-wschodni skrawek tegoż powiatu t. j. dwie całe parafje — górzeńska (m. Górzno, Zaborowo)²⁾ i szczutowska (Szczutowo, Gółkowo i Miesiączkowo), oraz część wsi Janowa w par. świedziebńskiej³⁾. Najmniej obfituje w posiadłości kościelne pow. dobrzyński (Mokowo małe v. Mokówko v. Mokówko Mnisze, własność klasztoru św. Wojciecha na zamku plockim reguły św. Benedykta i część Szpitala Małego v. Nadolnego Zgromadzenia Wikarjuszów kościoła katedralnego włocławskiego). Ponieważ wszystkie wymienione posiadłości nadane zostały Kościołowi bardzo dawno, przeto z nich — oczywiście za wyjątkiem części kilku wsi (np. Bądkowa), które w 1531-68 r. lub nieco wcześniej były dziedziczną własnością szlachty, — żadne rodziny szlacheckie wyjść nie mogły.

Główny zrąb królewsczyzn, którego tenutarjuszami są przeważnie możni w ziemi dobrzyńskiej Ogonowie (w pierwszej połowie XVI w. Kościeleccy, Radzikowscy, Działyńscy, Kuczborscy i Czersey, a w drugiej połowie XVI w. Działyńscy i Żelscy), obejmuje południowo-zachodni pas powiatu lipnoskiego przy ujściu Drwęcy do Wisły t. j. całą parafję złotoryjską (Złotorja, Nowawieś

¹⁾ W 1565 r. już wsi dziedzicznej Stanisława Sierakowskiego, podkomorzego dobrzyńskiego (Arch. Kom. Sk. t. 58, Nr. 8).

²⁾ Z Zaborowa w ziemi dobrzyńskiej, jak wiadomo odwiecznego dziedzictwa biskupów plockich, Paprocki (Her. ryc. pol.) mylnie wyprowadza Zaborowskich Strzemińczyków. Andrzej z Zaborowa herbu Ogończyk, skarbnik dobrzyński, figurujący w 1427 r. w gronie świadków dobrzynian w sprawie oczyszczenia szlacheetwa Wojciecha z Wojszyc herbu Dołęga (Ks. ziem. łącz. VIII, str. 312 i 357, Semkowicz, Wywody szlacheetwa Nr. 89, 90) również pochodził nie z Zaborowa pod Górzniem, a z ziemi łączyckiej, głównego gniazda Ogonów (Zaborowo pod Brzezinią).

³⁾ Część Janowa za Zygmunta Starego była dziedzictwem Księskich.

nad Drwęcą, Gumowo, Krobia, i Szyłno), należącą wraz Rybitwami (par. bobrownicka) do starostwa bobrownickiego. Do zamku bobrownickiego ciąży również położona z drugiej strony Wisły Nowa Nieszawa (Roskidalno) z Przepustem⁴⁾. Królewszczyna ta jest niemal w ciągłym posiadaniu Kościeleckich.

Prócz parafii zlotoryjskiej, w której wcale niema dóbr szlacheckich dziedzicznych, stosunkowo niewiele gniazd szlacheckich spotykamy pod Dobrzyniem, okolonym posiadłościami starostwa dobrzyńskiego (Linie v. Lenie Wielkie i Skaszewo w 1488-1523 r. tenuty Kostków z Sztembarka i Rostkowa⁵⁾, następnie Kościeleckich⁶⁾, wreszcie w 1564-5 r. Kryskich⁷⁾; Wyszyny; Zbyszewo, Strachon Wielki v. Stary i Strachon Mały v. Strachoniek od 1490 r. wciąż w tenucie Działyńskich — Wolskich — Żelskich⁸⁾, i wójtostwa m. Dobrzynia, Wierzbnica Mała do 1540 r. tenuty Płonieńskich v. Łubeckich⁹⁾ i ich sukcesorów — Kossobudzkich i Brzeskich¹⁰⁾, potem Chełmickich¹¹⁾, w 1564-5 r. w posiadaniu Pomianów Grabskich¹²⁾). Niewielkie skupienia królewszczyn w powiecie lipnoskim, głównie w okolicach Lipna (Czernikowo Małe w par. czernikowskiej, w końcu XV w. tenuty Działyńskich¹³⁾, następnie Czerskich¹⁴⁾, Radomice w par. lipnoskiej do 1503 r. tenuty Smólskich, od 1503 r. Kijaszekowskich¹⁵⁾, w 1513 r. już Lutomirskich¹⁶⁾, w 1516 r. Kościeleckich¹⁷⁾ a w połowie XVI w. Myśluborskich¹⁸⁾; Jankowo w par. sumińskiej wraz z Trzebiegoszczem i Grabowem — 1472-1508 r. tenuty Kielbasów z Markowa¹⁹⁾, od 1509 r. Karnkowskich vel Jankowskich, którym ta majątność została ostatecznie nadana w 1546 r. iure feodali²⁰⁾; część parafjalnej wsi Kikola czyli t. zw. Kikół królewski w 1472-1540 r. tenuty Moszczeńskich²¹⁾, którym też został nadal nadany w 1540 r. iure feodali²²⁾; część

⁴⁾ Metr. Kor. 1521 r. XXVII, 131.

⁵⁾ Metr. Kor. n. 14, 260; XXIV, 351; XXIX, 16; XXVII, 394.

⁶⁾ Ibid. XXXVII, 394; XLIV, 5; LI, 81; LV, 54; LXIV, 314; LXX, 97.

⁷⁾ Wyk. pob.

⁸⁾ Metr. kor. XIV, 370; XXIV, 268; XXVIII, 151; XXIX, 16; XXXIX, 744; XL, 153; XLVIII, 610 i 791. ⁹⁾ Metr. Kor. XXXIV, 28.

¹⁰⁾ Metr. Kor. XLV, 703; LI, 86 i 139; LVII, 185.

¹¹⁾ Metr. Kor. LVII, 185; LXXI, 59. ¹²⁾ Wyk. pob.

¹³⁾ Metr. Kor. XIV, 370. ¹⁴⁾ Wyk. pob. ¹⁵⁾ Metr. Kor. XX, 137.

¹⁶⁾ Metr. Kor. XXVIII, 74. ¹⁷⁾ Metr. Kor. XXIX, 368. ¹⁸⁾ Wyk. pob.

¹⁹⁾ Metr. Kor. XII, 130; XII, 106; XIV, 108; XXIII, 618.

²⁰⁾ Metr. Kor. XXIII, 618; XXXI, 70; XXXIII, 527; XLII, 20; L, 39; LI, 75; LXV, 140; LXXI 53. ²¹⁾ Metr. Kor. XII, 69; XXIII, 257; XLIV, 151; LXI, 26.

²²⁾ Metr. Kor. LXI, 26.

Ciołuchowa w par. kikołskiej — w 1545 r. tenuty Sumińskich v. Ciołuchowskich i innych tenutarjuszów²³); Łąkie w par. karnkowskiej na początku XVI w. w posiadaniu Kuczborskich, od 1539 r. Orłowskich²⁴) i w pow. rypińskim pod samym Rypinem (Starorypin Królewski do 1472 r. tenuty Poczermińskich, od 1472 do 1512 r. Kościeleckich, od 1512 do 1515 r. Tłuchowskich, wreszcie od 1515 r. Tłuchowskich, wreszcie od 1515 r. Balińskich²⁵).

Piaski i Głowińsk — dwie ostatnie wsie w 1565 r. tenuty Działyńskich²⁶) nie nadają żadnych szczególnych cech mapie heraldycznej. Nazwiska tenutarjuszów królewszczyzn (Ciołuchowscy²⁷), Jan-kowscy i drobnej szlachty w tych wsiach osiadłej (Skaszewscy, Łąccy) od nazw tych tenut (Ciołuchowo, Jankowo, Skaszewo, Łąkie) należą do wyjątków.

²³) Gr. bobr. I, 711. Metr. kor. LXVII, 181 etc. Patrz Ciołuchowscy.

²⁴) Metr. Kor. LV, 45; LXIX, 24.

²⁵) Metr. Kor. XII, 74; XV, 24; XXV, 192; XXVIII, 145; XXIX, 136 i 137; XLVIII, 604; LXIX, 73. ²⁶) Wyk. pob. ²⁷) Patrz Ciołuchowscy.

Podział rodzin szlacheckich ziemi dobrzyńskiej¹⁾, które za ostatnich Jagiellonów posiadały nazwiska, pochodzące od wsi miejscowych, a nie należały do notorycznych świeżych przybyszów, na rody, prowadzi nas do wniosku, że w ziemi tej wówczas zamożnością i rozrodzeniem wysoko wyrastali ponad inne rody kujawsko-łęczyccy Ogonowie, już za ks. Ziemowita (1261-7 + 1306), t. j. w drugiej połowie XIII w. w ziemi dobrzyńskiej zamieszkali²⁾. Drugie miejsce pod względem rozrodzenia należy do Dołęgów, Lubów, Nałęczów, zdawna, bo już w pierwszej połowie XIV w., a zapewne i daleko wcześniej w Dobrzyńskim osiadłych Bolesćiców³⁾ i Rogalów.

¹⁾ W XVI w. prawie $\frac{3}{4}$ rodzin dobrzyńskich należy do drobnej szlachty, a przeszło połowa nazwisk drobnoszlacheckich — do nazwisk szlachty wieloherbowej, obejmujących, pomimo używania jednego i tego samego nazwiska od jednej i tej samej wsi, wiele rodzin rozmaitych herbów.

²⁾ Por. Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 481. Płoc. grodz. wiecz. t. 10 f. 309-310. Na 18 dygnitarzy i urzędników ziemskich, którzy przyłożyli swe pieczęcie do znanego aktu elekcji Jagiellończyka z dn. 25 stycznia 1434 r. (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 578) — 4 należy do rodu Ogonów.

³⁾ Bolesta był w 1329 r. podstolim dobrzyńskim. (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 481). Jan, Wisław i Paweł, synowie Bolesty z Nieksina, procesują się w 1364 r. z Adamem, łowczym dobrzyńskim, i Wojciechem, podczaszym dobrzyńskim, o własność Tłuchowa (ibid. t. I, Nr. 127. Metr. Kor.

Po nich z kolei idą Cholewowie i Junoszowie⁴⁾.

Reszta rodów (Prawdowie, Paprzyce, Pobożanie, Grzymałowie, Szeligowie, Leszczyce etc.), prócz czterdziestu kilku rodzin niewiadomych herbów, również zdawna w swych gniazdach osiadłych, które zapewne przeważnie należały do najczęściej rozrodzonych ośmiu rodów (Ogonowie, Dołęgowie, Lubowie, Nałęcz, Boleścice, Rogalowie, Cholewowie i Junoszowie⁵⁾) — stanowiła dość nieznaczny procent osadnictwa.

XLII, 284). Na to, że Boleścice byli jednym z najstarszych rodów, osiedlonych w ziemi dobrzyńskiej, wskazuje skupienie ich gniazd w okolicy grodu Dobrzyńnia.

⁴⁾ Por. Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II, Nr. 576. Na 18 dygnitarzy i urzędników ziemskich, którzy przyłożyli swe pieczęcie do aktu elekcji Jagiellończyka z 1434 r. (p. w.) — 3 należy do rodu Dołęgów.

⁵⁾ Przypuszczenie nasze potwierdza ta okoliczność, że z pomiędzy 31 pieczęci z 1565 r., w których inicjały imion i nazwisk uległy zniszczeniu i nie odpowiadają inicjałom kontrybuentów, tylko 3 należą do Paprzców odmiennych i Radwanów, reszta zaś t. j. 28 — do wyżej wymienionych 8 rodów, mianowicie do Lubów i Dołęgów 12, do Nałęczów 5, do Rogalów 4, do Ogonów 3, do Boleściców 2, wreszcie do Cholewów i Junosów po 1.

*
*
*

Cofając się od połowy XVI w. wstecz przy pomocy źródeł XV w., w szczególności zaś znanego aktu elekcji Jagiellończyka z d. 25 stycznia 1434 r., wymieniającego 30 ówczesnych rodów dobrzyńskich¹⁾, możemy wytworzyć sobie pewien obraz osadnictwa i rozsiedlenia rodów za Jagielly.

Do najmożliwszych rodów w pierwszej połowie XV w. należeli:

1) w środkowej części ziemi dobrzyńskiej, w późniejszym powiecie lipnoskim, — Ogonowie, Dołęgowie i Nałęcz,

¹⁾ Na silny kontakt heraldyczny Dobrzyńskiego z Kujawami, uwarunkowany sąsiedztwem i po części panowaniem w ziemi dobrzyńskiej linii kujawskiej Piastów, pochodzącej od Kazimierza ks. kujawskiego i łączyckiego (około 1211 ÷ 1267), jednego z synów Konrada I Mazowieckiego (Balzer, Genealogia Piastów), wskazuje ta okoliczność, że jeszcze za Jagielly połowa ogólnej ilości (28) rodów kujawskich, które brały udział dn. 14 kwietnia 1433 r. w Brześciu w akcie obietnicy, danej Jagielle co do obioru jednego z jego synów na tron polski (Rzyszcz. i Muczk. Kod. dypl. t. II Nr. 576), t. j. 14 rodów (Ogonowie, Godziembowie, Rogalowie, Laskowie, Dołęgowie, Belinowie, Świnkowie, Prusowie, Łazękowie, Szeligowie, Nałęcz, Sokołowie, Rolowie i Doliwowie) kwitnie jednocześnie na Kujawach i w Dobrzyńskiem.

2) w południowym pasie tej ziemi, w okolicach Dobrzynia — Nałęczu, Boleszyc i Lubowie,

3) wreszcie w okolicach Rypina Świnkowie ze Strzyg, mający również dobra w ziemi zawkrzeńskiej i chełmińskiej.

OGONOWIE. Większość dóbr kujawsko-łeczyckiego rodu Ogonów znajduje się w środkowym pasie ziemi dobrzyńskiej w późniejszym powiecie lipnoskim. Tutaj, prócz Ostrowitego parafjalnego z sąsiednim Czarnem (par. wierzbicka)²⁾ i parafjalnej wsi Skąpego z pobliskim Janczewem (par. karnkowska), Ogonowie posiadają dość zwarty szereg wsi, mianowicie: Zembowiec i Ossówkę (par. czernikowska), parafjalną wieś Kikoł, Lubin, Wolę, Trutowo i Dąbrówkę, t. j. całą parafję wolską, tudzież parafjalną wieś Działyn. W południowo-wschodniej i wschodniej polaci ziemi dobrzyńskiej dostrzedz można pewne ślady łańcuchowego osadnictwa Ogonów w kierunku od południa, t. j. od Wisły, ku północy, wzdłuż Skrwy i granic Mazowsza (Murzynowo, Żerniki, Gorzechowo, Turza Mała, Kamienica v. Kamienie Kmiece, Chocień i Maluszyn). Te włości Ogonów stanowią jedną całość z innemi ich posiadłościami w ziemi płockiej, w szczególności zaś z dobrami tego rodu w Sierpskiem po drugiej stronie Skrwy³⁾. Wreszcie do trzeciego dość rozstrzelonego gniazda Ogonów w okolicach Rypina należą: Godziszewy (na wschód od Rypina), Księża z sąsiednią Świedziebną (na północny — wschód od Rypina) i Radzikowy (na północny-zachód od Rypina).

DOŁĘGOWIE. Moźni i obficie rozrodzeni w ziemi płockiej autochtoni tamtejsi Dołęgowie⁴⁾ posiadają zwarte gniazdo w środkowej polaci ziemi dobrzyńskiej w późniejszym pow. lipnoskim (parafjalna wieś Wierzbick, Kolankowo, Cebryszewo i Makowiec w par. karnkowskiej, Jastrzębie — w lipnoskiej i Ciołuchowo — w kolskiej) w sąsiedztwie głównego zrębu dziedzictw Ogonów. Z innych pomniejszych grup posiadłości Dołęgów dostrzegamy:

²⁾ W niniejszym opisie osadnictwa za Jagielly stosujemy podział na parafje, który istniał za ostatnich Jagiellonów.

³⁾ W połowie XVI w. Ogonowie siedzą na 8 wsiach w pow. sierpskim (Sułkowo, Żółtowo, Żórawino etc.), a w innych powiatach województwa płockiego na 15 wsiach (Rpis Wittyga).

⁴⁾ W 1531-78 r. Dołęgowie dziedziczą w województwie płockim na 42 wsiach. Większość tych dóbr znajduje się w pow. bielskim i mławskim (po 9 wsi), raciańskim i szreńskim (po 6 wsi) i. c.

- 1) w południowo-wschodnim skrawku ziemi dobrzyńskiej w pobliżu ujścia Skrwy do Wisły Lasotki i Myśliborzyce (par. rokicka);
- 2) dalej na północ również w tym samym pasie koło Skrwy i granic Mazowsza kompleks dóbr w par. tłuchowskiej (Kamienie Kotowe, Jasienie i Koziróg), niezbyt odległych od posiadłości Dołęgów w sąsiedniej ziemi plockiej (Kobierniki, Łukoszyn, Dramino, Zakrzewo, Janczewo, Rycharcice etc.);
- 3) na zachód od Rypina Piskorzyn i Szczutowo.

LUBOWIE. Główna siedziba plockiego rodu Lubów⁵⁾ o cechach zwartego osadnictwa znajduje się w okolicach Dobrzynia, przeważnie w par. wielickiej i mokowskiej (Wielkie później Orłowo w par. wielickiej, Oleśno — w zadusznickiej, Tupadły i Plonczyn — w mokowskiej). Majetności Lubów w środkowym pasie wschodniej połaci ziemi dobrzyńskiej w pobliżu Skrwy i granic Mazowsza (Rokicie w par. ligowskiej, Kokoszczyń i Mieszczk) stanowią właściwie jedno gniazdo z innemi posiadłościami tego rodu w Płockiem (Bledzewo, Susk, Smoszewo, Borzewo, Karwosiek). Pozatem pewne skupienia dóbr Lubów spotykamy na zachód od Rypina (Nowawies w par. chojeńskiej, Brzóze i Znaniec) i w środkowej części ziemi dobrzyńskiej (Rzuchowo w par. wierzbickiej i Makowiec w par. karnkowskiej).

NAŁĘCZE. Ród wielkopolski Nałęczów osiedlił się głównie nad Wisłą w okolicy Dobrzynia (Goloszowy i Tolibowo w par. dobrzyńskiej, Krępa — w grochowalskiej, Chelmica i Witoszyn — w chelmińskiej). Najwięcej wysuniętą na zachód placówką Nałęczów, którzy w ziemi dobrzyńskiej trzymają niejako straż nad Wisłą, jest Osieczek Mały w par. łążyńskiej. Nałęczę gnieźdzą się również w środkowym pasie ziemi dobrzyńskiej w par. lipnoskiej (Kłokock, Białowieżyn, Ośmiałowo) i na północ od Kikoła (Moszczonno w par. kikolskiej, Ciepień i Okonino w par. ruskiej)⁶⁾.

BOLEŚCICE. Boleścice (Jastrzębce, Łazękowie), najstarszy ród plocki, olbrzymio rozrodzony w swych odwiecznych siedliskach,

⁵⁾ Kolebką tego rodu był skrawek województwa plockiego (pow. plocki, sierpski, bielski i szreński). W 1531-78 r. Lubowie dziedziczą w pow. plockim na 10 wsiach, w całym zaś województwie plockim na 45 wsiach (l. c.).

⁶⁾ W ziemi plockiej, nawet w późniejszych czasach (XVI w.). Nałęczę są bardzo słabo reprezentowani (7 rodzin) l. c.

szczególnie w pow. raciańskim, bielskim i sierpskim ⁷⁾, zamieszkują przeważnie okolice Dobrzyńa (Strupczewo, Kamienica, Bęklewo, Grochowalsk, Nasięgniewo, Chelmica Wielka). Pomniejsze skupienia dóbr Boleszciców znajdują się w środkowej części wschodniej polaci ziemi dobrzyńskiej koło Skrwy i granic Mazowsza (Ligowo, Maluszyn, Paprotki Stare v. Paprotki Głogoły), w okolicach Rypina (Pinino, Borowo, Grzemby) i w środkowym pasie ziemi dobrzyńskiej (Białowieżyn, Janczewo).

ROGAŁOWIE. Zdawna i licznie osiedleni w ziemi plockiej Rogalowie ⁸⁾, przez W. Semkowicza uważani za ród śląskiego pochodzenia ⁹⁾, posiadają skupienie dóbr w południowo-wschodnim skrawku ziemi dobrzyńskiej, w pobliżu ujścia Skrwy do Wisły i granic Mazowsza (Rokicie parafjalne, Siecin, Żerniki, Brodzyń), złączone bliskiem sąsiedztwem z innymi majątnościami Rogalów za Skrwą w Płockiem (Zdzięborz, Cieślin, Czachorowo, Koleczyno etc.) ¹⁰⁾ tudzież siedziby, rozstrzelone na południe i północ od Rypina (Kobrzyniec i Czampsk, Kielpiny i Grzemby).

CHOLEWOWIE. Wielkopolscy Cholewowie mają w ziemi dobrzyńskiej tylko dwa wyraźne gniazda, jedno w południowo-wschodniej polaci ziemi dobrzyńskiej, w par. tłuchowskiej, w sąsiedztwie Skrwy i Mazowsza (Tłuchowo, Kamienie Kmiece, Malonowo) i drugie rozstrzelone w okolicach Rypina (Charszewo, Zakrocz, Czermin, Zdany) ¹¹⁾.

⁷⁾ W połowie XVI w. Boleszcze gnieźdzą się na 142 wsiach w województwie plockim. Siedzą zwartą ławą w pow. bielskim (36 wsi), raciańskim (26 wsi), sierpskim (20 wsi), mławskim (18 wsi), szreńskim (15 wsi) i plockim (11 wsi) l. c.

⁸⁾ Przywilej Ziemowita IV ks. plockiego dla Rogalów z 1425 r. (Semkowicz, Maz. przyw. rod. z XIV i XV w. Arch. Kom. Hist. t. XI, 387). W połowie XVI w. Rogalowie dziedziczą na 33 wsiach w woj. plockim. Kolebką linii mazowieckiej tego rodu musiała być północna część województwa plockiego, mianowicie pow. szreński, gdyż w 1531-78 r. Rogalowie siedzą tam na 15 wsiach zwartą ławą (Rpis Wittyga).

⁹⁾ Semkowicz (Uwagi metodyczno-krytyczne nad pochodzeniem i rozsieleniem rycerstwa polskiego wieków średnich. Mies. her. 1912 r. Nr. 3-4 str. 46) sądzi, że Rogalowie zostali sprowadzeni do ziemi dobrzyńskiej ze Śląska.

¹⁰⁾ W XVI w. Rogalowie gnieźdzą się na 15 wsiach w pow. plockim i bielskim, niedaleko od Skrwy i granic ziemi dobrzyńskiej (Rpis Wittyga).

¹¹⁾ W XVI w. kwitnie w województwie plockim 11 rodzin herbu Cholewa i 7 rodzin herbu Cholewa odmienna (l. c.).

JUNOSZOWIE. Płoccy Junoszowie gnieźdzą się na północny-zachód od Dobrzynia (Krowiczyno w par. zadusznickiej, Łochocino i Wichowo w par. chełmickiej), w środkowej połaci ziemi dobrzyńskiej (Karnkowo, Widłno) i na południowy-wschód od Rypina (Skrwino). Ta ostatnia wieś ciąży ku wielkiemu zwartemu gniazdu Junoszków w pow. sierpskim w okolicach Sierpea (Chrapuń, Września, Stopin, Borowo, Lipniki, Rościszewo, Zamość, Rzeszotary, Komorowo, Borkowo, Kisielewo etc.), będącemu prawdopodobnie kolebka rodu ¹²⁾.

Z wyraźnych gniazd innych rodów wymienić należy:

I. W środkowym pasie ziemi dobrzyńskiej gniazda Leszczyców (Chodorańsk, Złotopole, Sumino, Klonowo), Paprzców (Lubowe, Jarzyczewo, Komorowo), Doliwów (w par. mazowieckiej—Mazowsze, Kijaszkowo i Piotrkowo), Szeligów (Wola parafjalna i Kabno) i Jelitów (w par. ruskiej Zbójno Małe i Wojnowo).

II. W okolicy Skapego gniazdo Grzymałów (Goszczk, Kamienica, Łąkie).

III. W okolicy Dobrzynia gniazda Prawdziców (Stróżewo, Kochanie), Pobożan (w par. mokowskiej Mokowo i Chudzewo) i Wczeliczów (Śpiegowo i Wielkie parafjalne).

IV. We wschodniej połaci ziemi dobrzyńskiej koło Skrwy i granic Mazowsza gniazda Zagrobów (Bądkowo i Turza Wielka) i Sokolów (w par. ligowskiej—Mysłakowo i Źródła).

V. Na zachód od Rypina gniazda Leliwów (Piórkowo i Rętfiny i Gryzimów odmiennych (w par. dolskiej Sokolowo i Dolsk).

¹²⁾ W 1531-78 r. Junoszowie siedzą na 17 wsiach w pow. sierpskim i na 13 wsiach w innych powiatach województwa płockiego (l. c.).

SPIS ALFABETYCZNY NAZWISK

szlacheckich dobrzyńskich i używanych przez szlachtę dobrzyńską przydomków.

	Str.		Str.
Babeccy z Babcza rzalego przyd.		Cebryszewscy	30
Caca, Kalwa, Kalwicz, Kierło,		Chalińscy przyd. Bodzanta i Niem-	
Kierłowicz v. Kierlicz, Okuń, Pię-		sta	31
ta, Pięcie, Płosza, Reguła i Wszak		Charszowscy	32
Babeccy z Babcza — Wiączanek	15	Chelmiccy z Chelmicy Wielkiej .	33
Bachorzewscy	16	Chelmiccy z Chelmicy Małej przyd.	
Balińscy	16	Sapa v. Zaspą	33
Baldowscy	18	Chlebowscy przyd. Cegielka,	
Bądkowscy przyd. Rochna, Sobko		Czech, Czechowicz i Kępka . .	35
i Zagroba	19	Chocięńscy przyd. Raj, Worek	
Bęklewscy przyd. Chodor v. Cho-		i Żołnierz	36
dorowicz, Drozd, Giza v. Gizik		Chodorąscy	37
v. Gizicz, Kisiel, Łazęka, Suchar-		Chudzewscy	38
da, Suchardzicz, Topola i Złoś-		Ciepieńscy	39
ciara	20	Giołuchowscy	40
Białkowscy	21	Czampscy przyd. Domarat . . .	41
Białowiescy	22	Czermińscy	41
Blińscy przyd. Rączka i Gwincik .	23	Czersey przyd. Sochel (?) . . .	41
Blochowie	24	Czetkowscy przyd. Szyszka, Szysz-	
Bocheńscy	25	kowicz i Zaczek	43
Borowscy z Borowa w pow. do-		Czyżewscy	44
brzyńskim	25		
Borowscy z Borowa w pow. rypiń-		Dąbrowscy	44
skim przyd. Krzak	26	Dobaczewscy	45
Borzymińscy	26	Dobrsey przyd. Chrościel, Guida	
Brodzińscy przyd. Cibor, Orzel		i Gnidka	45
i Wietrzyk	27	Dulscy	46
Brzescecy przyd. Barcik, Kleszcz,		Duszotowie Por.-Jastrzębscy, Rus-	
Krzak, Pękala, Spinek i Sroka .	28	kowscy, Szczepankowscy i Wy-	
Brzezińscy przyd. Skierka i Kopeć	29	lazłowscy	48
Brzosecy przyd. Radlica v. Radlicz-		Dyblińscy	48
ka i Zabkowicz	30	Działyńscy	49

	Str.		Str.
Dzierżyńscy przyd. Mantyka v. Mantyczka i Wędką	52	Kamieńscy z Kamienicy w par. łuchowskiej pow. dobrzyńskim przyd. Bąbel, Gąsiorek, Sobień i Wielbor v. Wolbor, patrz z Kamienicy w par. łuchowskiej pow. dobrzyńskim	75
Gembartowie, patrz z Kamienicy w par. i pow. dobrzyńskim	53	Karnkowscy przyd. Dzwonek, Grad, Polak	75
Giżyńscy przyd. Jartek, Mnich, Sterna v. Styrna, Sternicz, Nosak	54	Kawieccy przyd. Mucha	77
Głęboccy	56	Kawscy, patrz Kabińscy	78
Głodowscy	56	Kielpińscy	78
Głowczyńscy przyd. Wisk i Wiskowicz	57	Kijaszkowscy	79
Głowińscy	58	Kikolscy	79
Godziszewscy przyd. Goleń	59	Kisielewscy przyd. Plewka, Spinek v. Zgłobiony	80
Golińscy	59	Klonowscy przyd. Byk, Byczek i Piesek	81
Gołębkowie przyd. Sącz, Sączek v. Sączyk v. Sączycz	60	Kłobukowscy przyd. Chwiszcz, Długi, Karaś, Łyszc, Łyszczowicz, Molenda, Patrz, Patrzyk v. Patrzowicz	82
Gołoszowscy	60	Kłokoccy	83
Gołuchowscy	60	Kłosińscy przyd. Śloniona	83
Gorzechowscy przyd. Bragula, Fioł, Fiołowicz, Królowicz, Kuśnierz, Nazir	61	Kobrzyńscy przyd. Jarek	84
Goscey przyd. Litwin i Ziemianin	62	Kochańscy przyd. Chodor, Miarka, Nowak, Nowakowicz	85
Grochowalscy	63	Kokoszczyńscy przyd. Wyrwas, Wyrwasowicz	87
Grodzeńscy przyd. Czech, Ćwik i Gierla	64	Kolankowscy przyd. Cibor, Ciborowicz, Wiadoma i Sarnka	87
Grzembscy przyd. Czekala, Kłódka, Pika i Pikowy v. Pikowicz	65	Komorowscy przyd. Piwko	88
Janczewscy przyd. Wilk i Sarnka	66	Kotowscy	89
Jankowscy	67	Kowalkowscy przyd. Długosz, Siwek, Śliwka v. Śliwa, Świerzkot v. Świerkot, Szczuka, Szczukowicz	89
Jarzyczewscy przyd. Sadowy, Sadowicz i Strączek	68	Koziroscey przyd. Kmoch, Łaska v. Łaszczka, Pasek, Rupieć, Rycerz, Sowa, Wróbel	91
Jasieńscy przyd. Domarat, Gębolis v. Gębosz i Młodzik	69	Kretkowscy z Kretak Wielkich	92
Jastrzębscy przyd. Duszota	70	Kretkowscy z Kretak Małych przyd. Rosół i Rosolek	92
Kabińscy	71	Krępscy	94
Z Kamienicy w pow. lipnoskim	71	Krowiccy przyd. Francuz	94
Z Kamienicy w par. i pow. dobrzyńskim, patrz Gembartowie	72	Księżcy	95
Z Kamienicy w par. łuchowskiej pow. dobrzyńskim, patrz Blochowice	72	Kukowscy przyd. Bielas, Drozd, Kośmider, Pajaczek i Wiek v. Wielk	96
Kamieńscy z Kamieni Kotowych	72	Kulińscy	97
Kamieńscy z Kamienicy w pow. lipnoskim, patrz z Kamienicy w pow. lipnoskim	75		

	Str.		Str.
Lasoccy	98	Ośniałowscy	125
Lescy	99	Ossowscy z Ossówki w pow. rypiń-	
Ligowscy przyd. Brzuszek v. Brzu-		skim przyd. Gąsię	126
szek, Czech, Giza, Grzan v. Krzan,		Ossowscy z Ossówki w pow. lipno-	
Noskowiec, Perca, Perzyk, Pika,		wskim	127
Rżysko, Wróbel, Znojek	100	Ostrowiecy z Ostrowitego w pow.	
Lubowscy przyd. Gra i Sasin	101	rypińskim przyd. Zebrzyd	128
Łapinoscy z Łapinosa Małego	103	Ostrowiecy z Ostrowitego w pow.	
Łapinoscy z Łapinosa Wielkiego	103	lipnoskim	129
Łaszczenie, patrz Dyblińscy, Ra-		Paproccy z Paprotek w pow. ry-	
domińscy i Suradowscy	104	pińskim przyd. Bielas v. Białas,	
Łąccy	104	Białasowicz, Brypek, Drewno,	
Łążyńscy przyd. Zielonka	104	Głogół, Muciak (!), Podziad v.	
Łochoccy	106	Podsiad i Pięta	130
Łuszkowscy	106	Paproccy z Paprotek w pow. do-	
Makowieccy przyd. Byczek, Kępa		brzyńskim przyd. Gołębek, Le-	
v. Kępka, Kuśnierz, Magier v.		miesz, Pazurek, Tchorz v. Tcho-	
Magiera v. Magierny	107	rzyk	131
Maliszewscy przyd. Wilczek v. Wil-		Parzymscy	132
czoch	108	Pinińscy	133
Malonowscy przyd. Byczek, Geś		Piórkowscy	133
v. Gąsię	108	Piotrkowscy	135
Maluscy	109	Piskorsecy	135
Mazowieccy przyd. Podkowiec,		Płoczyńscy przyd. Gliwa, Gliwicz,	
Wilc i Zakościelny	110	Zaręba i Zarębicz	135
Mierzyńscy	111	Płonieńscy z Płonian	136
Miescy	112	Płonieńscy z Płonnego Małego	137
Mokowscy	112	Płonscy	137
Moszczeńscy	113	Polychnowscy	137
Murzynowscy	115	Pręczkowscy przyd. Kłos, Świder	
Mysliborscy	116	i Żyła	138
Mysłakowscy przyd. Maślanka, Mię-		Radoccy	139
sit, Stary, Świeszek i Żydek	116	Radomińscy przyd. Łaszc	139
Nadroscy	117	Radzikowscy	142
Nagórzyńscy przyd. Brzdyk v.		Radzińscy	144
Bzdyk v. Bzdykowiec i Czech	118	Rakowscy przyd. Kokoszka i Stary	144
Nalęcze	118	Rembielińscy	145
Nasięgniewscy	119	Rętfińscy	146
Nowowiescy	120	Rogowscy przyd. Pakosz, Podaw-	
Okońscy	121	ca i Rożek	147
Olesińscy	121	Rojewscy	148
Orłowsky	122	Rokiccy z Rokicia w pow. dobrzyń-	
Osieccy z Osieka Wielkiego w pow.		skim przyd. Gradek i Gradko-	
rypińskim	124	wicz	148
Osieccy z Osieka pod Ligowem		Rokiccy z Rokicia w pow. lipnoskim	
w pow. lipnoskim przyd. Pięta v.		przyd. Długi, Kierda i Niemst	149
Piątko v. Pięć	125	Rokitniccy	150

	Str.		Str.
Roskowscy v. Ruskowscy z Roskowa w pow. rypińskim	151	Świętosławscy przyd. Górny i Siemota	180
Ruskowscy z Ruskowa w pow. dobrzyńskim przyd. Bąk, Bodzanta, Cieciorka, Jach, Kupka, Lisiak, Nitka, Pazurek, Rugiel v. Rugla i Stary	152	Szczepankowscy przyd. Duszota	181
Rusławscy	154	Szczerbińscy	181
Ruzowscy	154	Szczutowscy przyd. Falk v. Falkowicz, Katny i Zebrzyd	182
Rzuchowscy	155	Szynkowscy	184
Sadłowscy	157	Tadajewscy	184
Sankowscy patrz Szynkowscy	157	Tłuchowscy	185
Sarnowscy	157	Tolibowscy	186
Siecińscy przyd. Trąbka	158	Z Trutowa	187
Skaszewscy	158	Trzeińscy przyd. Bębenek, Busz, Czajka, Długi, Dłużycz v. Długoszowicz, Fioł, Kaszk v. Kaszek, Kopeć, Kopciowicz, Król, Lemiesz, Lemieszowicz, Lisek, Łazarz, Odojczyk, Pięta v. Piętka, Pięć, Reszka, Reszkowicz i Żaczek	188
Z Skąpego vel Kościelecy	159	Turscy z Turzy Wielkiej przyd. Bąk, Bełza, Bębenek, Bębenkowicz, Biegiel v. Bigiel, Bieglewicz, Bolik, Rudnik, Kaszk, Kisiel, Kisielczyk, Lemiesz, Łaszczek, Łyszcz, Orzeszek, Rzołek, Wołoduch v. Wołoduchowicz, Ziemak	191
Sniechowscy przyd. Kozik, Rudolf, Skopek i Strupek	160	Turscy z Turzy Małej	193
Sokołowscy z Sokołowa w pow. rypińskim	161	Turscy z Turzy Wileczej przyd. Koziczek, Krzaczek v. Krzecz v. Kręczk, Samiec, Truszczak v. Truska, Wikiel, Wilcz i Wilczek	193
Sokołowscy Gembartowie patrz Gembartowie	161	Ugoscy	195
Sosnowscy	163	Wapielscy przyd. Chrzczon	195
Śpiegowscy przyd. Falk	163	Widlńscy przyd. Czech i Gnidka	196
Stalmierscy przyd. Nosal	165	Wieliccy z Wielkiego w pow. dobrzyńskim przyd. Kurosz v. Kuras i Serwatka	197
Starkowiecy	165	Wieliccy z Wielkiego w pow. lipnoskim przyd. Sójka i Sterna	199
Starorypińscy przyd. Niemierza i Rączka	166	Winnicy przyd. Biegiel, Kobuz, Sącz, Sączek v. Sączyc	200
Steklińscy	167	Witkowscy	201
Stkwińscy	168	Witosecy	201
Stróżewscy	168	Wojnowscy przyd. Nosal	202
Strupczewscy przyd. Dobek v. Dobkowicz, Długi v. Długosz, Frycz v. Fryczko, Pelka, Piernik, Rafał, Tchórz v. Tchórz v. Tchórzowicz	169		
Ze Strzyg	170		
Sudrascy	171		
Sułoccy przyd. Niedowszał	172		
Sumińscy	173		
Suradowscy przyd. Łaszcz i Piersza	176		
Suszewscy przyd. Borzym	177		
Suszyccy	178		
Ze Świedziebny	179		
Świeżawscy przyd. Kawka	180		
Świescy patrz Mysłakowscy	180		

	Str.		Str.
Wolęccy przyd. Adamaszek, Adamaszkowicz, Białas v. Bielas, Białasowicz, Ptaszek, Sowa i Sowka	204	Zboińscy z Zbojna Małego . . .	210
Wolscy	205	Zdanowscy przyd. Chrapek, Kłos v. Kłosek, Kuntor, Okoń, Okuniewicz	211
Wyczółkowscy przyd. Kaszuba, Szczerbała i Wielk	205	Zębownscy	212
Wylazłowski przyd. Duszota . .	206	Zielonkowscy v. Zielonkowie patrz Łążyńscy	213
Zadusey	207	Zlewodzczy przyd. Gęba, Sadowy, Sadowicz	214
Zakroccy	207	Znanięccy	214
Zakrzewscy przyd. Król, Maga, Przybek i Przybkowicz . . .	208	Zrzelscy przyd. Czepiec, Dylik, Pełka, Piplisz, Pipliszewicz i Wilk .	215
Zarzeczewscy	209	Żelscy	216
Zasadzcy	209	Żerniccy przyd. Nazyr, Piegat, Zargas v. Zyrgas v. Zyrgosewicz .	217
Zboińscy z Zbojna Wielkiego . .	210		

A Nr 098431

C e n a

zł

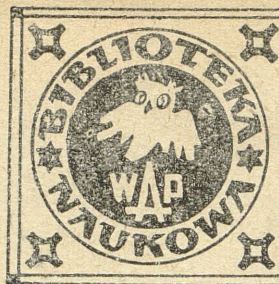
gr

DK - 28 d

1.54

Wzór Jednoraz. CWD, W-wa. 15973/K
2041 - Łak - 25.11.53 - 3000 bl. à 100 k.

38401/
2.